

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

ANKEETKÜSITLUSE „NAISED JA MEHED EESTIS: HOIAKUD JA OLUKORD 2009“ TULEMUSED

EV SOTSIAALMINISTEERIUM

Vaike Vainu

2009

SISUKORD

UURINGU TAUST	4
1 Küsitlustöö ja valim	5
2 Andmetöötlus	6
3 Teostajad.....	9
UURINGU TULEMUSED.....	10
1 Leibkond.....	10
1.1 Leibkonna koosseis.....	10
1.2 Leibkonna toimetulek.....	12
1.3 Materiaalne sõltuvus pereliikmest	13
1.4 Pere majandusliku toimetuleku kindlustamine	15
2 Rahvus ja suhtluskeel.....	15
2.1 Rahvus	15
2.2 Immigrantrahvastik	17
2.3 Kodune suhtluskeel	18
3 Väljaspool leibkonda elavad lapsed	18
3.1 Vastaja ning tema abikaasa/elukaaslase lapsed	18
3.2 Kellega elas vastaja ise koos lapsepõlve- ja teismeeas.....	20
4 Võrdväarsus ühiskonnas.....	20
4.1 Naiste ja meeste positsioon Eesti ühiskonnas	20
4.2 Naiste ja meeste osalemine erinevates eluvaldkondades	21
5 Haridus	28
5.1 Isiku haridus	29
5.2 Poiste ning tüdrukute õpetamine ning kasvatamine	32
5.3 Ebavõrdne kohtlemine koolis/ülikoolis	36
6 Tööelu, töö- ja pereelu ühitamine.....	37
6.1 Vastaja sotsiaalne staatus	37
6.2 Vastaja tööalane staatus	39
6.3 Meeste ja naiste võimalused tööelus	45
6.4 Võrdne kohtlemine töointervjuul.....	47
6.5 Töökollektiivi ning juhtkonna sooline koosseis	48
6.6 Palgamuutused.....	50
6.7 Soost tingitud ebavõrdne kohtlemine töökohal.....	50
6.8 Meeste ja naiste võimalused tööturul	52

6.9	Naiste sobivus tippjuhiks	60
6.10	Eelistused töökoormuse osas	61
6.11	Eelistused koolieelikust lastega pere elukorralduse osas.....	62
6.12	Meeste ja naiste rollid	63
6.13	Töö ja pereelu ühitamine.....	67
7	Tööjaotus perekonnas	73
7.1	Kodutööde jagunemine	73
7.2	Otsuste langetamine perekonnas.....	76
7.3	Suhe abikaasa/elukaaslasega.....	77
7.4	Erimeelsused kodutööde jagamise osas	78
7.5	Tulevikuplaanid laste saamise osas.....	79
8	Naised ja mehed poliitikas.....	81
9	Turvalisus	83
9.1	Turvatus erinevates situatsioonides.....	83
9.2	Füüsilise jõu kasutamine perekonnas	85
9.3	Isiklik kokkupuude soolise ning seksuaalse ahistamisega	86
9.4	Suhtumine prostituudilt seksi ostmisse	89
	KOKKUVÕTE	93
	KASUTATUD KIRJANDUS:	98
	Lisa 1 – Avatud vastused originaalkujul	
	Lisa 2 – Küsitlusankeet eesti keeles	
	Lisa 3 – Küsitlusankeet vene keeles	
	Lisa 4 – Küsitlusjuhend	
	Lisa 5 – Faktoranalüüsi tulemused	
	Lisa 6 – CD sagedustabelitega	

UURINGU TAUST

Käesolev aruanne on koostatud Turu-uuringute AS-i poolt ajavahemikus 4. juuni – 21. juuli 2009 läbi viidud ankeetküsitluse põhjal. Aruanne esitatakse EV Sotsiaalministeeriumile.

Sooline võrdõiguslikkus tähendab naiste ja meeste võrdseid õigusi, võimalusi, kohustusi ning vastutust. Vaatamata *de jure* võrdõiguslikkusele on naiste ja meeste õigused, kohustused, võimalused ja vastutus tegelikkuses erinevad ja see avaldub sageli naiste viletsamas positsioonis tööturul ning kehvemas sotsiaal-majanduslikus olukorras. Teisalt on jälle meeste õigused, kohustused ja võimalused mitmetes eluvaldkondades piiratud ning selle tagajärjel nende tervise ja elukvaliteedi näitajad kehvemad kui naistel.

Soolist võrdõiguslikkust edendavate poliitikate kujundamine (ja ka hindamine) on keeruline, kui puudub oluline taustinformatsioon selle kohta, millised on valitsevad ühiskondlikud hoiakud soolist võrdõiguslikkust ning ebavõrdsust puudutavates teemades. Ankeetküsitluse eesmärgiks oli elanike arvamuste ning hoiakute väljaselgitamise kaudu koguda teavet valitsevate ühiskondlike hoiakute kohta soolist võrdõiguslikkust ning ebavõrdsust puudutavatel teemadel. Sarnane küsitlus viidi EV Sotsiaalministeeriumi tellimusel OÜ Saar Poll poolt läbi 2005. aasta oktoobris.

Küsitluses käsitleti järgnevaid teemasid:

1. Vastaja sotsiaal-demograafiline profiil (sugu, vanus, rahvus, haridus, suhtluskeel, perekonnaseis, tööalane staatus, majanduslik olukord);
2. Vastaja leibkonnaliikmete sotsiaal-demograafiline profiil;
3. Töö ja töötamine (hoiakud soolise palgalõhe, eneseteostuse ning tööturu segregatsiooni küsimustes);
4. Töö ja pereelu ühitamine (hoiakud ja takistused töökohustuste ja perekondlike kohustuste ühitamiseks, kodutööde jaotus ja koormus, rahulolu pereeluga ning selle seos võrdõiguslikkusega jmt);
5. Haridus ja laste sotsialiseerimine (hoiakud poiste ja tüdrukute soorollide ning sobiliku sotsialiseerimise osas, hoiakud ja kogemus soolisest ebavõrdsusest haridusvaldkonnas);
6. Majanduslik toimetulek (hoiakud ja kogemus, kelle ülesanne on perekonnas leivateenimine ning kuivõrd majanduslikult sõltuvad on naised ja mehed);
7. Poliitika (hoiakud naiste esindatuse suhtes poliitilistes institutsioonides);
8. Vägivald (suhtumine kehalisse karistamise ning vägivald (nii partnerite kui laste suhtes), teadlikkus ja kokkupuude lähisuhtevägivallaga oma isiklikus elus, hoiakud prostitutsiooni ning seksioistu kriminaliseerimise osas, hoiakud ja kogemus soolise ja seksuaalse ahistamise osas).

Käesolev aruanne kujutab endast lühiülevaadet küsitlustulemustest ning on sisendiks edasises analüüsis. Aruanne koosneb uuringu taustast, põhitulemustest, tulemuste ajalisest võrdlusest (teemade puhul, kus võrdlusandmed olemas olid) ja kokkuvõttest nii teksti kui

joonistena. Lisadena on toodud avatud küsimuste vastused originaalkujul, eesti- ja venekeelne ankeet, küsitlusjuhend ning faktoranalüüsi tulem. Sagedustabelid on esitatud aruandega kaasas oleval andmekandjal.

1 Küsitlustöö ja valim

Uuringu üldkogumi moodustasid Eesti elanikud vanuses 15-74. Vastavalt Statistikaameti (www.stat.ee) andmetele oli seisuga 1. jaanuar 2008 Eestis sellises vanuses inimesi kokku 1 042 808 inimest (487 878 meest ja 554 930 naist).

Küsitluse valimi planeeritud suuruseks oli 1500 vastajat¹. Sellise valimi suuruse puhul on tulemused üldistatavad üldkogumile (95%-lisel usaldusnivool on maksimaalne veapiir 2,53%, väiksemate gruppide vaatlemisel võib viga olla suurem).

Valimi koostamisel kasutati tõenäosuslikku mitmeastmelist juhuvalimit, võttes arvesse nii soolist, vanuselist kui ka regionaalset jaotuvust, mis tagab ka teiste tunnuste esinduslikkuse valimis. Valimi territoriaalne mudel koostati Eesti Statistikaameti rahvastikustatistika andmebaasi alusel seisuga 01.01.2008.a. Lähteadresside baasina kasutati Rahvastikuregistri aadressloendit.

Juhuvalliku esimeses etapis leiti 150 valimipunkti üle Eesti ja teises etapis igas valimipunktis konkreetsed intervjuueeritavad. Aadressi valikul rakendati lähte-aadressi meetodit, mille puhul antakse igale küsitlajale ette juhuslikult valitud aadress, kus küsitlaja teostab esimese intervjuu. Edasi liigutakse kindla sammu alusel, et tagada valikusse sattunud elukohtade juhuslikkus. Linnades, alevites ja alevikes alustasid küsitlajad küsitlust etteantud stardiaadressist ning liikusid edasi majanumbrite kasvavas suunas, küllastades iga korterit. Kui stardiaadressiks oli paarisarvuline majanumber, liikusid küsitlajad ka edasi mööda paarisnumbrilisi maju, kui stardiaadressiks oli paaritu majanumber, liiguti edasi mööda paaritunumbrilisi maju. Eramajade puhul küllastati ühel pool tänavat järjest iga maja. Tänav lõppedes pöörduti esimesse rist- või põiktänavasse ning jätkati küsitlust eeltoodud reeglite alusel. Küsitlaja jätkas marsruuti kuni vajalik arv intervjuusid oli läbi viidud. Külades valis küsitlaja ise stardiaadressi. Järgmiste vastajate leidmiseks valiti edasiliikumise suund lähima talu/maja järgi ning sellest edasi jätkati marsruuti samas suunas, küllastades järjest kõiki talusid/maju, sõltumata sellest, kummal pool teed nad paiknevad. Kui marsruudile sattus kortermaja, küllastati iga korterit. Teede hargnemiskohas jätkati samuti lähima maja/talu suunas. Marsruuti jätkati kuni vajalik arv intervjuusid oli läbi viidud. Igas valimipunktis küsitleti ca. 10 inimest. Juhul, kui küsitlajal ei õnnestunud ühe öhtu jooksul läbi viia vajalik arv intervjuusid, alustas ta järgmisel päeval marsruuti samast stardiaadressist, küllastades kortereid/maju, kus eelmisel öhtul ei õnnestunud kontakti saada (ei avatud ust, sihtrühma kuuluvat vastajat polnud kodus).

Vastaja valikul rakendati nn. "noorema mehe reeglit", mis näeb ette, et esimesena palutakse intervjuud noorimalt kodusolevalt meesterahvalt, kes on vähemalt 15-aastane. Kui mehi kodus ei ole, eelistatakse noorimat naist. Juhul, kui reeglitepärast valitud vastaja

¹ 2005. aastal oli valimi suuruseks 1000 vastajat vanuses 15-74 ning küsitlus toimus sünnipäevareegli alusel, st. vastajaks valiti leibkonnaliige, kelle järgmine sünnipäev on küsitluspäevale kõige lähemal. Kasutati nõ. kolme tagasipöördumise printsiipi st. kui potentsiaalne respondent pole intervjuueerija esimese külaskäigu ajal kodus, siis korratatakse visiiti maksimaalselt 3 korda. (Allikas: Soolise võrdõiguslikkuse monitooring 2005. Koostajad: TLÜ RASI ja SM).

intervjuust keeldus, ei teostanud küsituleja leibkonnas uut valikut, vaid jätkas marsruuti. Selline valikumeetod annab neile küsitletavate kategooriatele, keda on vähem tõenäoline kodust eest leida (eelkõige noored inimesed ja mehed), täiendava šansi valimisse sattuda. Nii saavutatakse sugude ning erinevate vanusegruppide parem esindatus valimis. Samuti kasutati valimi vanuselise proportsionaalsuse tagamiseks kvooti vanima vanuserühma jaoks, st. igas valimipunktis intervjuueeriti maksimaalselt kaks 60-aastast või eakamat vastajat.

Küsitlusmeetodiks oli silmast-silma ankeetküsitlus. Intervjuud viidi läbi eesti ja vene keeles Turu-uuringute AS-i vastava ettevalmistuse saanud küsitlejate poolt. Kõik küsitlustöök vajalikud materjalid (ankeet, meetodikakirjeldused, küsitlusjuhend) valmistas ette Sotsiaalministeerium, uuringufirmal oli nõustav ja suunav roll. Ühe intervjuu läbiviimise kestus oli ca. 1 tund.

Küsitlustööle eelnes ankeedi piloteerimine. Läbi viidi 25 pilootintervjuud, neist 8 Tallinnas, 4 Tartus, 4 Narvas ja Kohtla-Järvel, 2 Pärnus ning 7 mujal Eestis.

Peale küsitlustöö läbiviimist teostati vastavalt ESOMAR-I reeglitele küsitlustöö järelkontroll. 10%-le külastatud aadressidest saadeti tagasisideankeet, millega kontrolliti küsitluse toimumise fakti ning reeglite järgimist (kas küsituleja suunas vastajat, kas jättis mõne teemaploki vahele vms). Järelkontrolli tulemusena kõrvaldati valimist 15 ankeeti.² Kokkuvõtte küsitlustööst on esitatud tabelis 1. Kokku külastati 6372 aadressi.

Tabel 1 Põhjused, miks küsitlus ei toimunud (n)

Peres ei ela sihtrühma kuuluvaid inimesi	838
Kedagi pole kodus	2738
Sihtrühma kuuluv inimene pole kodus	50
Keelduti kontaktist	454
Sihtrühma kuuluv inimene keeldus intervjuust	760
Korduvvisiite	2498

2 Andmetöötlus

Töötluseks kõlblikke ankeete laekus 1517. Pärast küsitluse lõppemist võrreldi küsitletute soolist ning vanuselist koosseisu valimis ettenähtuga ja teostati andmete kaalumise teoreetilise mudeliga vastavaks. Kaalumaatriksi moodustamisel võeti aluseks Statistikaameti andmed seisuga 1. jaanuar 2009, kasutades kolme tunnust: 1) regioon (Tallinn, Põhja-Eesti, Ida-Virumaa, Kesk-Eesti, Lõuna-Eesti, Lääne-Eesti), sugu (mees/naine) ning vanus (15-19, 20-29, 30-39, 40-49, 50-59, 60-74). Küsitletavate sotsiaal-demograafiline koosseis enne ning pärast andmete kaalumist on kujutatud tabelis 2. Nagu tabelist näha, vähendati valimis kaalumise teel 5% võrra 50-59-aastaste vastajate osatähtsust ning suurendati selle arvel noorematesse vanuserühmadesse kuuluvate vastajate osatähtsust.

Küsitlusandmete kvaliteedi kontrollimiseks kontrolliti andmefailis:

1. Kas küsituleja on korrektselt järginud ankeedis toodud filtreid ning suunamisi;
2. Kas küsituleja pole ankeedis „muu“ variandi alla märkinud vastuseid, mida saab liigitada ankeedis sisalduvate suletud vastusevariantide hulka;

² Valimist kõrvaldatud ankeetidest 5 puhul ületas vastaja vanus 74 eluaasta piiri, 10 ankeedi puhul oli küsituleja eksinud küsitlusreeglite vastu.

3. Andmete loogilist vastavust (nt. kas loogilises vastavuses on vastaja vanus ning aasta, mil omandati kõrgeim haridustase, kas leibkonna koosseisu ning iseenda kohta antud andmetes pole vastuolusid – nt. vastaja ei saa öelda, et on abielus ning elab koos abikaasaga ning samas märkida, et elab üheliikmelises leibkonnas).

Tabel 2 Valimi sotsiaal-demograafiline struktuur (% , n=kõik vastajad)

	Kaalumata andmed	Kaalatud andmed
SUGU		
Mees	47	47
Naine	53	53
VANUS		
15- 19 a.	8	10
20- 29 a.	18	19
30- 39 a.	15	17
40- 49 a.	16	18
50- 59 a.	22	17
60- 74 a.	19	19
RAHVUS		
Eestlane	70	71
Venelane	25	25
Muu	5	5
HARIDUS		
Esimese taseme haridus	25	26
Teise taseme haridus	41	40
Kolmanda taseme haridus	35	34
ELUKOHT		
Pealinn	32	30
Suur linn	20	20
Muu linn, maakonnakeskus	22	23
Maa	26	27
REGIOON		
Tallinn	32	30
Põhja- Eesti	13	14
Lääne- Eesti	12	12
Lõuna- Eesti	23	22
Ida- Virumaa	12	13
Kesk- Eesti	8	8

Uuringutulemuste tötluseks kasutati andmetötluspaketti *SPSS for Windows* 15.0. Järgnevas tabelis 3 on toodud valimivea piirid proportsioonihinnangul 95% usaldusnivool.

Tabel 3 Valimivea piirid

Vastuste osakaal/valimi suurus	50%	48% või 52%	40% või 60%	35% või 65%	30% või 70%	25% või 75%	20% või 80%	15% või 85%	10% või 90%	5% või 95%	3% või 97%	2% või 98%
10	30,99%	30,97%	30,36%	29,56%	28,40%	26,84%	24,79%	22,13%	18,59%	13,51%	10,57%	8,68%
20	21,91%	21,90%	21,47%	20,90%	20,08%	18,98%	17,53%	15,65%	13,15%	9,55%	7,48%	6,14%
30	17,89%	17,88%	17,53%	17,07%	16,40%	15,49%	14,31%	12,78%	10,74%	7,80%	6,10%	5,01%
40	15,49%	15,49%	15,18%	14,78%	14,20%	13,42%	12,40%	11,07%	9,30%	6,75%	5,29%	4,34%
50	13,86%	13,85%	13,58%	13,22%	12,70%	12,00%	11,09%	9,90%	8,32%	6,04%	4,73%	3,88%
60	12,65%	12,65%	12,40%	12,07%	11,60%	10,96%	10,12%	9,03%	7,59%	5,51%	4,32%	3,54%
70	11,71%	11,71%	11,48%	11,17%	10,74%	10,14%	9,37%	8,36%	7,03%	5,11%	4,00%	3,28%
80	10,96%	10,95%	10,73%	10,45%	10,04%	9,49%	8,77%	7,82%	6,57%	4,78%	3,74%	3,07%
90	10,33%	10,32%	10,12%	9,85%	9,47%	8,95%	8,26%	7,38%	6,20%	4,50%	3,52%	2,89%
100	9,80%	9,79%	9,60%	9,35%	8,98%	8,49%	7,84%	7,00%	5,88%	4,27%	3,34%	2,74%
110	9,34%	9,34%	9,15%	8,91%	8,56%	8,09%	7,47%	6,67%	5,61%	4,07%	3,19%	2,62%
120	8,95%	8,94%	8,76%	8,53%	8,20%	7,75%	7,16%	6,39%	5,37%	3,90%	3,05%	2,50%
130	8,59%	8,59%	8,42%	8,20%	7,88%	7,44%	6,88%	6,14%	5,16%	3,75%	2,93%	2,41%
150	8,00%	8,00%	7,84%	7,63%	7,33%	6,93%	6,40%	5,71%	4,80%	3,49%	2,73%	2,24%
200	6,93%	6,93%	6,79%	6,61%	6,35%	6,00%	5,54%	4,95%	4,16%	3,02%	2,36%	1,94%
500	4,38%	4,38%	4,29%	4,18%	4,02%	3,79%	3,51%	3,13%	2,63%	1,91%	1,49%	1,23%
700	3,70%	3,70%	3,63%	3,53%	3,39%	3,21%	2,96%	2,64%	2,22%	1,61%	1,26%	1,04%
1 000	3,10%	3,10%	3,03%	2,95%	2,84%	2,68%	2,48%	2,21%	1,86%	1,35%	1,06%	0,87%
1 500	2,53%	2,53%	2,48%	2,41%	2,32%	2,19%	2,02%	1,81%	1,52%	1,10%	0,86%	0,71%

Aruandes on tulemusi analüüsitud järgnevates lõigetes:

- Sugu (mees, naine).
- Vanus. Koostati kaks lõiget:
 - 15-19/20-29/30-39/40-49/50-59/60-74;
 - 15-24/25-44/45-64/65-74.
- Kõrgeim lõpetatud haridus. Vastajad grupeeriti kolme rühma:
 - Esimese taseme haridus (või madalam) – põhiharidus või madalam haridus (alghariduseta, algharidus, kutseharidus põhihariduseta);
 - Teise taseme haridus – kutsekeskharidus pärast põhiharidust, kutseharidus koos keskhariduse omandamisega, keskeri- või tehnikumiharidus pärast põhiharidust, keskharidus või kutsekeskharidus keskhariduse baasil;
 - Kolmanda taseme haridus – keskeri- või tehnikumiharidus pärast keskharidust, kutsekõrgharidus, rakenduskõrgharidus, diplomiõpe, bakalaureus, magister või doktor.
- Seaduslik perekonnaseis (Vallaline/Abielus/Lahutatud/Lesk).
- Tegelik perekonnaseis. Vastajad grupeeriti järgnevalt:
 - Vallalised (pole olnud abielus)
 - Elab ilma partnerita – lahutatud, lesestunud või abielus olevad inimesed, kes ei ela koos partneriga;
 - Vabaabielus – inimesed, kes elavad koos partneriga, kellega polda abielus (vastaja enda ametlik perekonnaseis ei mõjuta);
 - Abielus – inimesed, kes elavad koos abikaasaga.
- Rahvus. Koostati kaks lõiget:
 - Eestlane/venelane/muu rahvus;
 - Eestlane/muu (muu rahvuse tähistamiseks kasutatakse ka mõistet „mitte-eestlane“).
- Kodune keel (eesti/muu).
- Regioon (Tallinn/Põhja-Eesti/Lõuna-Eesti/Lääne-Eesti/Kesk-Eesti/Ida-Virumaa).
- Asulatüüp (pealinn/suurlinn/muu linn, maakonnakeskus/maa).
- Leibkonnaliikmete arv (1/2/3/4/5 või rohkem).
- Alla 18-aastaste laste olemasolu (On alla 18-aastaseid lapsi/ei ole alla 18-aastaseid lapsi).

- Peamine tegevusala (Töötav/töotu/õpilane, üliõpilane, mittetasustatud praktikant/pensionär, eelpensionil, oma äritegevusest tagasi tõmbunud/töövõimetuspensionär/lapsehoolduspuhkusel/kodune/muu mitteaktiivne).
- Tööalane staatus (Palgatöötaja/muu).
- Pere keskmine netosissetulek kuus ühe pereliikme kohta (kuni 3000 kr/3001-4500 kr/4501-7000 kr/enam kui 7000 kr).

Aruande tekstis on esile toodud rühmadevahelised erinevused, mis on usaldusnivool 95% statistiliselt olulised. Juhul, kui andmed ei võimaldanud kinnitada erinevuste statistilist olulisust, pole võrdlusi tekstis esitatud.

3 Teostajad

Uuringu erinevates etappides olid vastutavad:

Turu-Uuringute AS:

▪ Projekti juhtimine, meetodika, tabeltöötlus:	Tõnis Stamberg
▪ Aruande koostaja:	Vaike Vainu
▪ Valimi koostaja/küsitlustöö koordineerija:	Marina Karpištšenko
▪ Andmesisestuse koordineerija:	Asta Pajos

EV Sotsiaalministeerium:

• Tellija poolne projektijuht:	Liina Järviste

UURINGU TULEMUSED

1 Leibkond

Käesolevas küsitluses koguti sotsiaal-demograafilisi taustandmeid mitte ainult vastaja enese, vaid ka tema leibkonnaliikmete kohta. **Leibkonna** all mõistetakse põhiliselt ühises eluruumist, st ühisel aadressil elavate isikute rühma, kes kasutab ühiseid rahalisi ja/või toiduresse. Leibkonna moodustab ka üksi elav isik. Leibkonna liikmed on isikud, kes jagavad leibkonna kulusi ning ühist põhieluruumi ja kellel ei ole mujal püsivat elukohta. Lisaks sellele loetakse leibkonna liikmeteks ajutiselt eemalviibivad liikmed, kui liikmel ei ole teist põhieluruumi, leibkonnaga on säilinud majanduslikud sidemed ja eemalviibimine on lühem kui 1 aasta (näiteks õpingute tõttu eemalviibiv laps või töö tõttu eemalviibiv abikaasa/elukaaslane).

1.1 Leibkonna koosseis

Leibkonna liikmete arv, alla 18-aastaste laste olemasolu leibkonnas

Käesoleva küsitluse valimisse kuuluvatest vastajatest 24% elas üheliikmelises leibkonnas, 29% kaheliikmelises leibkonnas, 23% kolmeliikmelises leibkonnas ning neljandik vastajaist nelja või enama liikmega leibkonnas (Joonis 1).

Vastajaist 36% elas leibkonnas, kus oli alla 18-aastaseid lapsi (siinkohal ei arvestata ainult vastaja enda lapsi) (Joonis 1). Alla 18-aastaste lastega leibkondi oli pealinna ja väikelinnadega võrreldes arvukamalt suurlinnades ning maal, regiooniti kõige enam Lääne-Eestis. Alla 18-aastaste laste olemasolu leibkonnas on seotud vastaja vanusega – ootuspäraselt on 50-aastaste ja eakamate hulgas inimesi, kelle leibkonda kuulub alaealisi lapsi, üsna vähe (alla 10%-i). Võrreldes meesvastajatega oli naisvastajate seas arvukamalt inimesi, kelle leibkonnas oli alaealisi lapsi.

Perekonnaseis

Ankeedis kaardistati lisaks vastaja ametlikule perekonnaseisule ka tema tegelikku perekonnaseisu (nt. kas abielus olev inimene elab koos ametliku abikaasaga, kas vallaline inimene elab tegelikult vabas kooselus jms).

Ametliku perekonnaseisu kaardistamiseks kasutati järgnevaid kategooriaid:

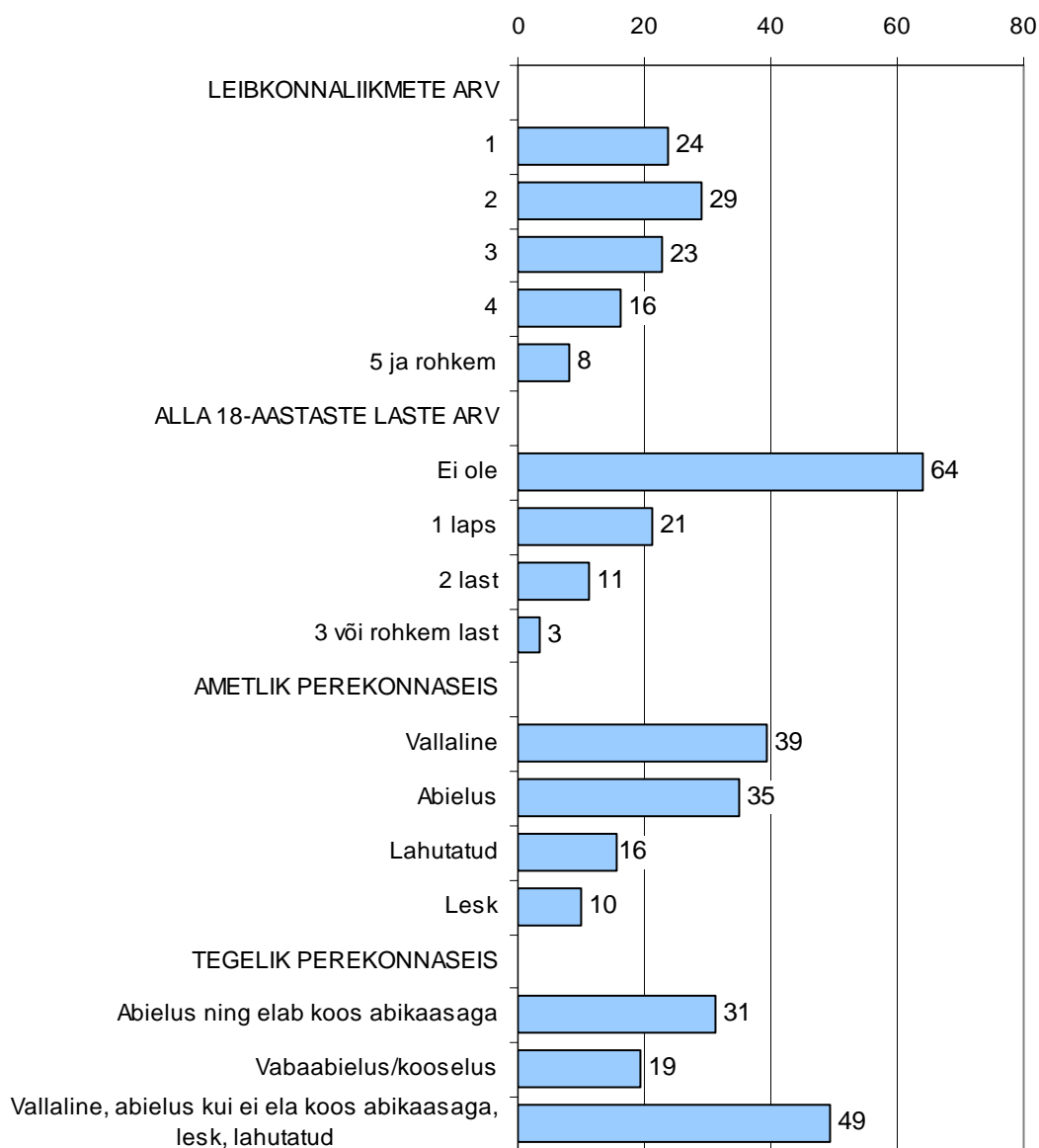
Vallaline, ei ole kunagi abielus olnud - isik pole kunagi seaduslikult abielus olnud. Seaduslikuks tunnistatakse Eestis abielu mehe ja naise vahel, kui abielu sõlmimisel on koostatud perekonnaseisuasutuse akt. Seaduslikuks võib olla ka mõnes teises riigis selle riigi seadustele vastavalt sõlmitud abielu.

Abielus - isik on astunud seaduslikku abiellu ja see ei ole lõppenud abikaasa surma või seaduslikult vormistatud abielulahutusega (ka siis kui lahutusprotsess on käimas, kuid lõpuni vormistamata, sõltumata sellest, kas abikaasad faktiliselt koos elavad või mitte).

Lahutatud - isiku (viimane) seaduslik abielu lõppes lahutusega ja ta ei ole uuesti seaduslikult abiellunud.

Lesk - isiku viimane seaduslik abielu lõppes abikaasa surmaga ja ta ei ole uuesti seaduslikult abiellunud.

Joonis 1 Valimi struktuur leibkonna tüübi lõikes (% , n=kõik vastajad)

Lisaks ametlikule perekonnaseisule kaardistati ka vastaja tegelikku perekonnaseisu – abielus olevailt vastajailt küsiti, kas nad elavad koos oma seadusliku abikaasaga, vallalistelt, lahutatud, lehestunud või abikaasast eraldi elavaile vastajaile esitati aga küsimus selle kohta, kas nad elavad vabaabielus/vabas kooselus. Hillisemas tulemuste võrdluses kasutati enamjaolt vastaja tegeliku perekonnaseisu tunnust (tunnuse moodustamise eeskirja kohta vt. Uuringu taust ptk. 2 Andmetöötlus, lk. 8).

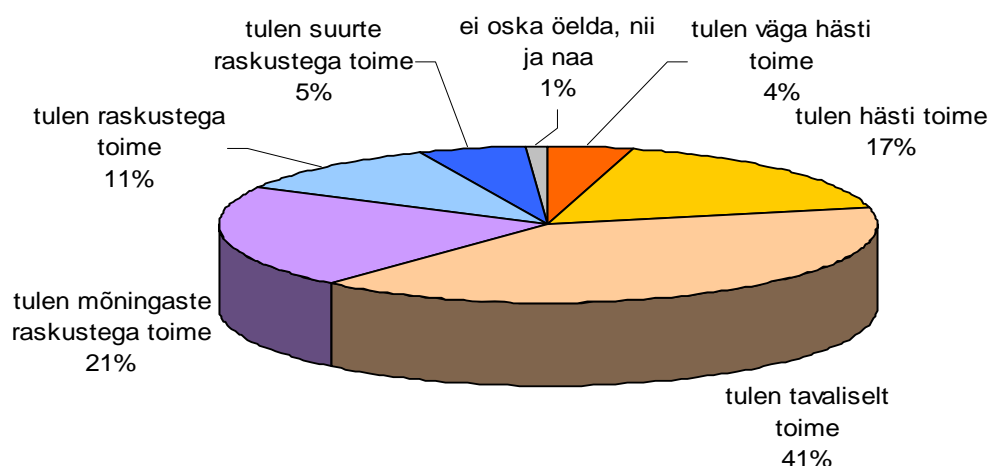
Abielus inimesed, kes elasid koos abikaasaga moodustasid valimist 31%, vabaabielus/kooselus inimesed 19% (sealhulgas inimesed, kes polnud varem abielus olnud 13%, seaduslikus abielus olevad kuid uue partneriga elavad inimesed 2% ning lahutatud inimesed, kes elavad uue partneriga 4%) ning kooselus mitte-elavad inimesed 49% (sealhulgas vallalised 26%, seaduslikus abielus olevad kuid abikaasaga koos mitte-elavad 2%, lahutatud 12% ning lesed 10%) (Joonis 1).

Kõigi leibkonnaliikmete kohta paluti vastajail märkida leibkonnaliikme sugu, sünniaeg (kuupäeva täpsusega), seaduslik ja tegelik perekonnaseis, tegevusala ning sugulusaste vastajaga. Käesolevas aruandes vastaja leibkonnaliikmete sotsiaal-demograafilisi andmeid lähemalt ei käsitleta.

1.2 Leibkonna toimetulek

Vastajail paluti hinnata oma toimetulekut, mõeldes oma leibkonna keskmisele kuu netosissetulekule. Netosissetuleku sisse paluti vastajail arvestada kõik palgad, pensionid, toetused, saadavad elatis- ja abirahad, millest on lahutatud tulumaks ja teistele leibkondadele makstavad elatisrahad (elatis, mida vanem maksab eraldi elavale lapsele, abikaasale vms). Heaks (tulen väga hästi toime/tulen hästi toime) hindas oma leibkonna toimetulekut 21% vastajaist (Joonis 2). Tavaliselt tuleb toime 41%, raskustega tuleb toime 38% leibkondadest.

Joonis 2 Hinnangud leibkonna toimetulekule (% , n=kõik vastajad)

Inimesi, kes oma hinnangul hästi toime tulevad, oli nii naiste kui meeste seas arvukamalt kolmanda taseme haridusega inimeste seas (meestest 33%, naistest 24%) ning kõrgeima sissetulekuga (leibkonnaliikme kohta) vastajate rühmas. Meeste seas oli vastajaid, kes hindasid leibkonna sissetulekut heaks, arvukamalt ka vanuserühmas 15-19 (36%), Põhja-Eestis (33%) ning töөлkaivate inimeste (29%) ja (ül)õpilaste seas (35%).

Inimesed, kelle leibkonnas oli 3 või enam alaealist last, hindasid keskmisest harvemini oma leibkonna toimetulekut heaks (väga/pigem heaks hindas leibkonna toimetulekut 3 või enama lapsega leibkondadest 11%, samas ilma lasteta leibkondadest hindas oma leibkonna toimetulekut heaks 20%, ühe lapsega leibkondadest 24% ning kahe lapsega leibkondadest 25%).

Inimesi, kes arvavad, et leibkonna sissetulekud on sedavõrd väikesed, et leibkond tuleb toime raskustega, oli keskmisest enam madalama haridusega inimeste (esimese taseme haridusega meestest 40%, teise taseme haridusega naistest 51%), mitte-eestlaste (meestest 46%, naistest 54%), töötute (meestest 72%, naistest 66%), töövõimetuspensionäride (meestest 54%, naistest 70%) seas ning madalama sissetulekuga leibkondades. Meeste puhul avaldas hinnangutele mõju ka perekonnaseis: ilma partnerita elavad mehed hindasid leibkonna toimetulekut keskmiselt madalamalt kui koos abikaasa või elukaaslasega elavad mehed.

1.3 Materiaalne sõltuvus pereliikmest

Inimesi, kes sõltusid mõnest oma pereliikmest materiaalselt, oli valimis 32%. **Ootuspäraselt oli majanduslikult sõltuvaid vastajaid meestega võrreldes arvukamalt naisterahvaste seas (27% vs 36%).** Kuna nooremates vanuserühmades on arvukalt (üli)õpilasi, on ka majanduslikult sõltuvaid inimesi neis rühmades nii meeste kui ka naiste seas keskmisest arvukamalt – vanuserühmas 15-19 on majanduslikult sõltuvaid mehi 84% ning naisi 87%, vanuserühmas 20-29 vastavalt 41% ja 56%. Kuna esimese taseme haridusega inimesi on keskmisest arvukamalt nooremates vanuserühmades, oli madalama haridusega inimeste seas ka arvukamalt majanduslikult sõltuvaid vastajaid.

Perekonnaseisu lõikes oli majanduslikult sõltuvaid inimesi keskmisest arvukamalt abielunaiste seas (45%) ning ilma partnerita elavate meeste seas (41%) – ilmselt moodustavad selle rühma peamiselt koos vanematega elavad meessoost (üli)õpilased. Võrreldes naistega, kel alaealisi lapsi pole, on alaealiste lastega naiste seas majanduslik sõltuvus suurem (25% vs 54%). Samuti on majanduslikult sõltuvaid inimesi arvukamalt madalam sissetulekuga inimeste, töötute (meestest 58%, naistest 61%), (üli)õpilaste (meestest 85%, naistest 90%), lapsehoolduspuhkusel olevate naiste (56%) ja koduste naiste (87%) seas.

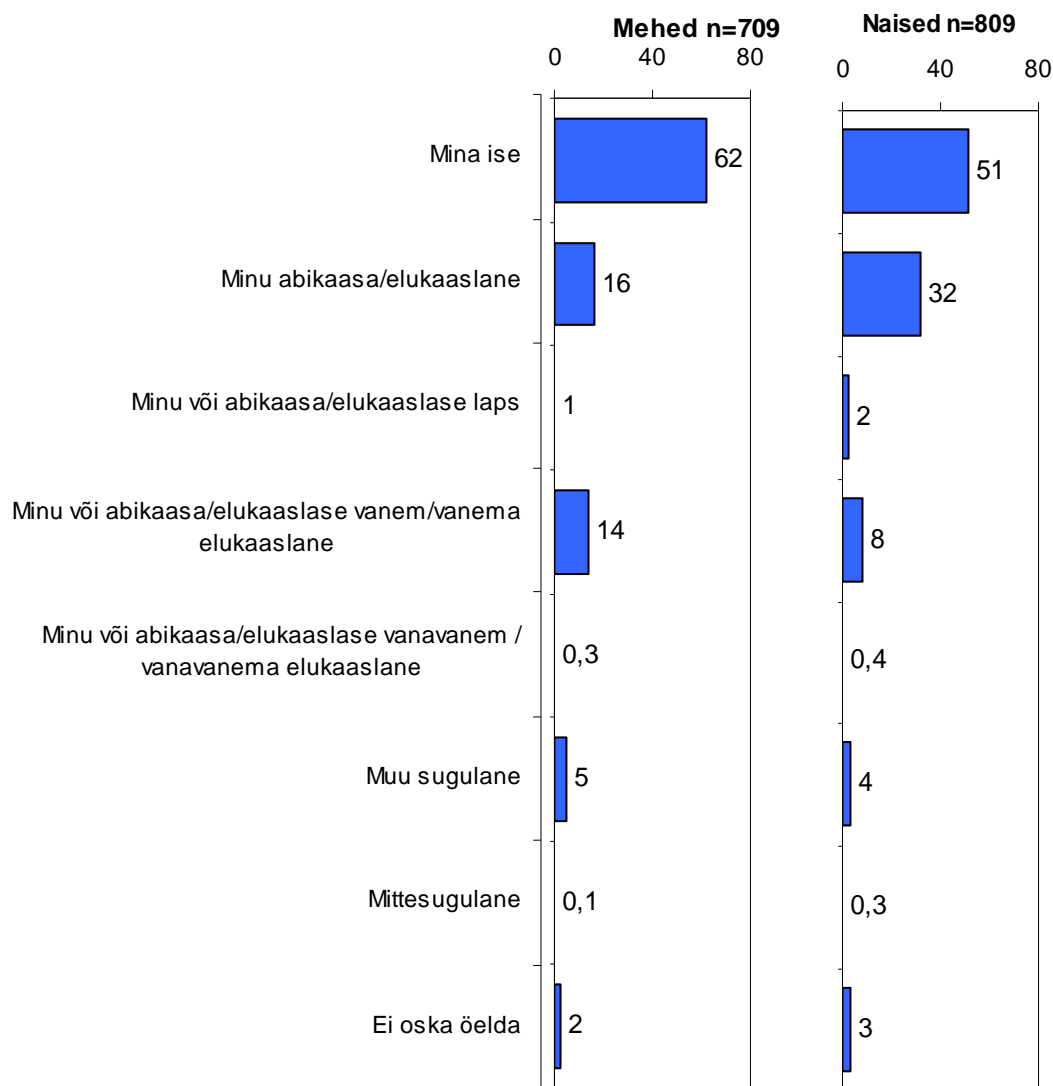
Tabel 4 Kellest Te sõltute? (% , n=482 mõnest pereliikmest majanduslikult sõltuvad vastajad)

	Oma abikaasast (elukaaslasest)	Oma emast	Oma isast	Oma täiskasvanud pojast	Oma täiskasvanud tütrest	Kellestki teisest
MEHED						
15- 24 a.	6	77	53			6
25- 44 a.	30	44	21	3		13
45- 74.a.	60	15	2	6	6	11
NAISED						
15- 24 a.	17	70	46			12
25- 44 a.	84	14	3	1		4
45- 74 a.	58	3	2	21	14	5

Pereliikmena, kellest sõltutakse materiaalselt, nimetasid 15-24-aastased vastajad kõige sagedamini oma vanemaid (Tabel 4). Võrreldes samavanuste mõnest pereliikmest majanduslikult sõltuvate meestega olid 15-44-aastased majanduslikult sõltuvad naisterahvad sagedamini sõltuvad oma abikaasast või elukaaslasest, 25-44-aastaste majanduslikult sõltuvate meeste seas oli samavanuste majanduslikult sõltuvate naistega võrreldes sagedasem sõltumine oma vanematest.

Suurima sissetulekuga isikuna leibkonnas nimetas 62% meesvastajatest ja 51% naisvastajatest iseennast, 16% meesvastajatest ning 32% naisvastajatest aga oma elukaaslast või abikaasat (Joonis 3). Naisvastajatest, kes olid leibkonnas suurima sissetulekuga isikud, moodustasid suure osa pensionärid, meesvastajatest aga töökäivad inimesed: kui meesvastajatest nimetasid iseennast suurima sissetulekuga isikuna eelkõige 30-49-aastased (77%), siis naistest eelkõige 50-aastased ning eakamad inimesed (73%). Nii meeste kui naiste seas oli vastajaid, kel oli leibkonnas suurim sissetulek, keskmisest arvukamalt kolmanda taseme haridusega inimeste seas.

Joonis 3 Kes on leibkonnas suurima sissetulekuga isik (% , n=kõik vastajad)

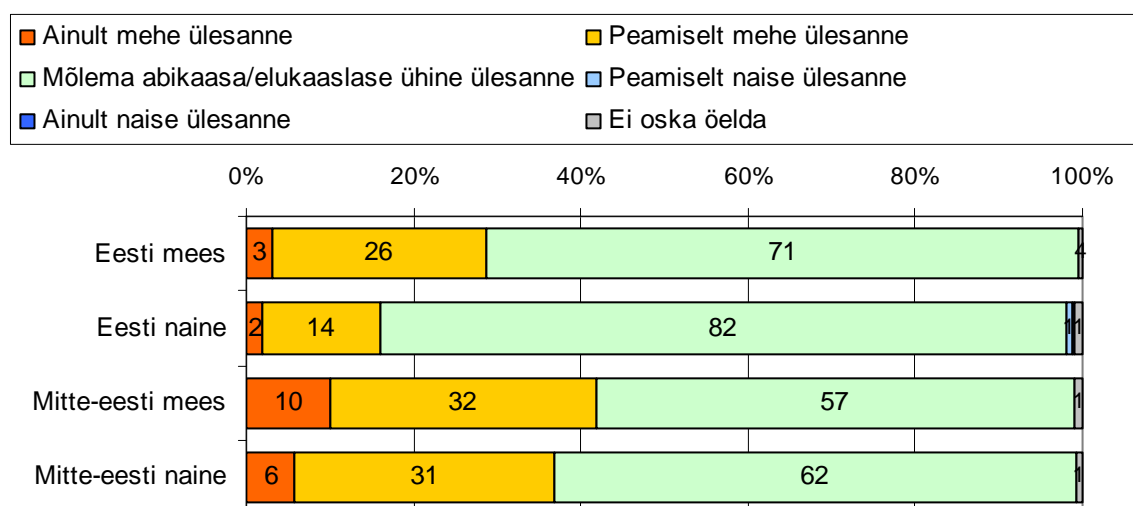
Vastajaid, kes nimetasid leibkonnas suurima sissetulekuga inimesena abikaasat/elukaaslast, oli meeste seas keskmisest enam vanuserühmas 60-74 (29%), naiste seas vanuserühmas 20-49 (44%) ning alaealiste lastega naiste seas (48%).

Töökäivatest³ meestest nimetas end leibkonnas suurima sissetulekuga isikuna 83%, töökäivatest naistest vastavalt 58%. Töökäivatest inimestest nimetas leibkonna suurima sissetuleku saajana abikaasat/elukaaslast 11% meestest ning 35% naistest. Lapsehoolduspuhkusel viibivatest naistest nimetasid enam kui pooled leibkonnas suurima sissetuleku saajana oma abikaasat/elukaaslast.

1.4 Pere majandusliku toimetuleku kindlustamine

Pere majandusliku toimetuleku kindlustamist peetakse valdavalt mõlema abikaasa/elukaaslase ühiseks ülesandeks (Joonis 4). Võrreldes eesti rahvusest inimestega väljendavad stereotüüpsemaid vaateid mitte-eestlased, kes pooldavad eestlastega võrreldes sagedamini seda, et pere majandusliku toimetuleku eest vastutaks peamiselt/ainult mees. Võrreldes eesti rahvusest meestega nõustuvad eesti rahvusest naised harvemini sellega, et pere majandusliku toimetuleku kindlustamine on ainult/peamiselt mehe ülesanne ning soosivad enam seda, et seda ülesannet jagaks mõlemad abikaasad/elukaaslased ühiselt.

Joonis 4 Kelle ülesanne peaks Teie arvates olema pere majandusliku toimetuleku kindlustamine (% , n=kõik vastajad)

2 Rahvus ja suhtluskeel

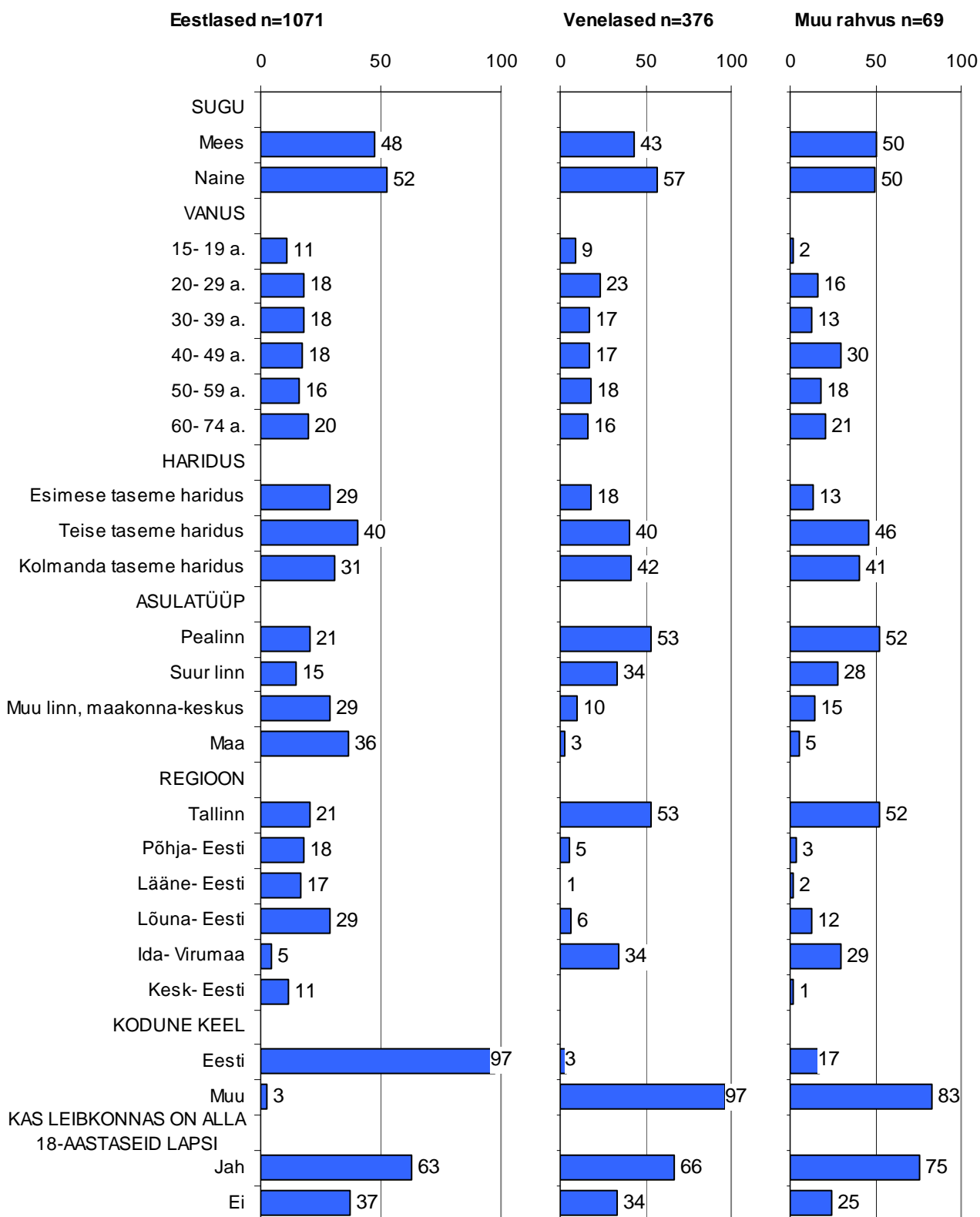
2.1 Rahvus

Valimisse kuuluvatest vastajatest 71% olid rahvuselt eestlased, 25% venelased ja 5% mõne muu rahvuse esindajad. Muudest rahvustest olid valimis kõige arvukamalt esindatud ukrainlased, valgevenelased ja soomlased, kuid leidis ka sakslasi, leedulasi, lätlasi, mordvalasi, azerbaidžaane, mustlasi, poolakaid, prantslasi, tatarlasi ning segarahvuste esindajaid (nt. kreeklane-venelane).

³ Siinkohal on mõeldud staatust, mis vastajat küsitluse läbiviimise hetkel peamiselt iseloomustab (töötamine põhitegevuse mitte kõrvaltegevusena).

Joonisel 5 on esitatud erinevatesse rahvusrühmadesse kuuluvate vastajate sotsiaal-demograafiline profiil.

Joonis 5 Rahvusrühmade sotsiaal-demograafiline struktuur (% , n=kõik vastajad)

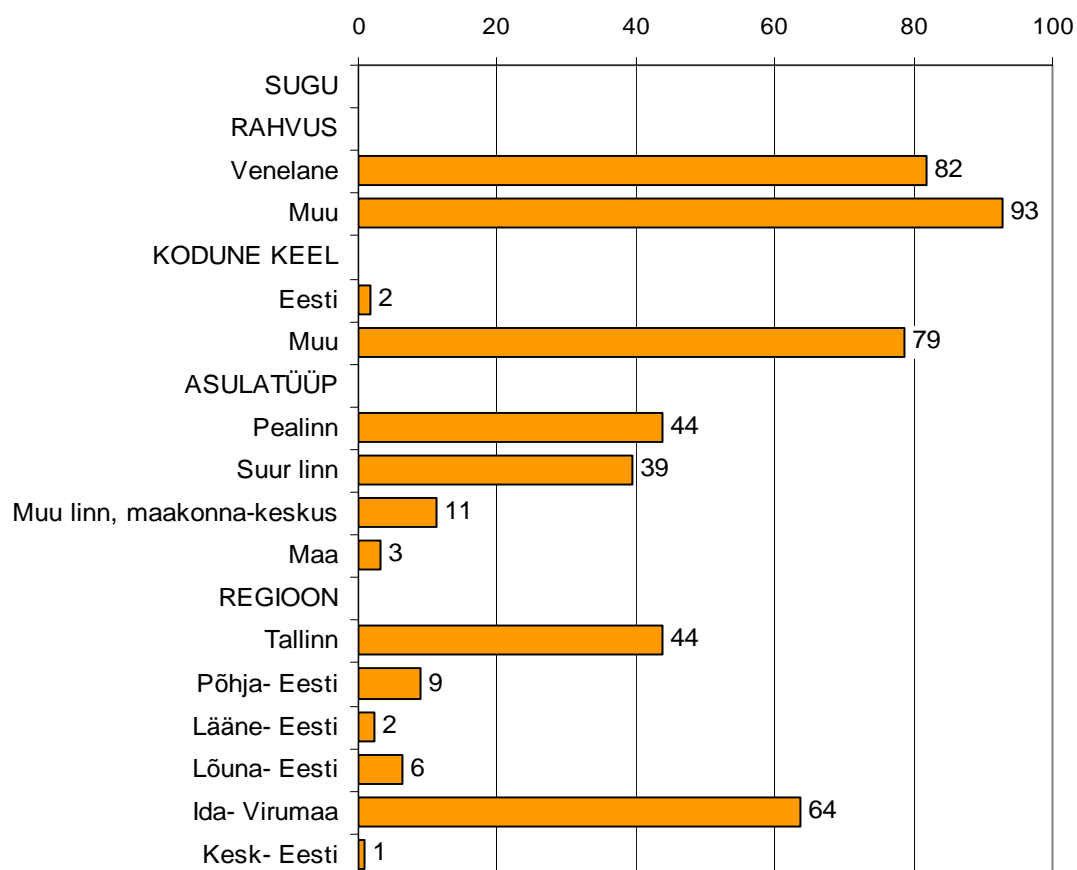
Võrreldes teiste rahvusrühmadega on eesti rahvusest vastajate seas arvukamalt esimese taseme haridusega vastajaid, vene ning muust rahvusest vastajate seas aga kolmanda

taseme haridusega vastajaid. Rääkides kolmanda taseme haridust omavatest inimestest, oli keskeri- või tehnikumiharidust omavaid vastajaid võrreldes eestlastega arvukamalt mitte-eestlaste seas (35% vs 53%), kõrgharidusega (diplom, bakalaureus, magister, spetsialisti diplom, doktor/teaduskandidaat) vastajaid aga mitte-eestlastega võrreldes arvukamalt eestlaste seas (40% vs 60%). Ootuspäraselt erinevad eesti ning muudest rahvustest vastajad ka elukoha ning koduse suhtluskeele osas. Regiooniti on mitte-eestlasi kõige enam pealinnas ning Ida-Virumaal. Võrreldes mitte-eestlastega on eestlasi arvukamalt väikelinnades ja maal.

2.2 Immigrantrahvastik

Immigrantrahvastikuks loetakse mitte-põlisrahva esindajat, kelle vanavanemad on sündinud välisriigis⁴. **Immigrantrahvastiku esindajad moodustasid 25% valimist.** Immigrantrahvastiku osakaal erinevates sotsiaal-demograafilistes rühmades on esitatud [joonisel 6](#).

Joonis 6 Immigrantrahvastiku osakaal erinevates sotsiaal-demograafilistes rühmades (% , n=kõik vastajad)

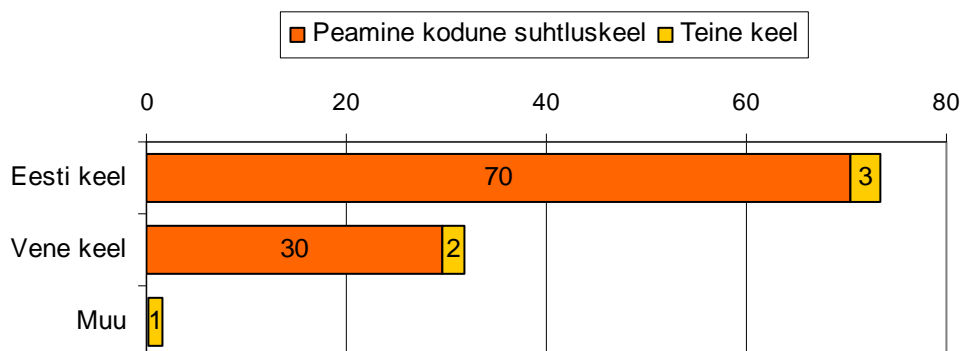

⁴ Juhul kui vastaja ei osanud mõne vanavanema sünnikohta öelda, siis märgiti vastus nende vanavanemate järgi, kelle sünnikohta teati. Juhul, kui vastaja ei osanud vanavanemate kohta infot anda, kasutati vastaja määratlemisel tema vanemate sünnikoha kohta saadud infot.

2.3 Kodune suhtluskeel

Peamise koduse suhtluskeelena kasutab 70% vastajaist eesti keelt, 30% vene keelt ning 0,4% mõnda muud keelt (Joonis 7). Teise keelena räägib kodus eesti keelt 3%, vene keelt 2% ning mõnda muud keelt 1% vastajaist.⁵

Joonis 7 Kodune suhtluskeel (% , n=kõik vastajad)

Peamise koduse suhtluskeelena kasutab eesti keelt 97% eestlastest, 3% venelastest ning 17% muude rahvuste esindajatest.

3 Väljaspool leibkonda elavad lapsed

3.1 Vastaja ning tema abikaasa/elukaaslase lapsed

Eestis on registreeritud lahutuste määr teiste Euroopa maadega üks kõrgemaid, kuid tulenevalt vabaabielude populaarsusest puudub täpne ülevaade sellest, kui palju perekondi tegelikult laguneb. Lapse seisukohast peetakse positiivseks sellist lahutusjärgse elukorralduse mudelit, kus mõlemad vanemad jagavad ka pärast lahutust kohustust laste kasvatamises osaleda. Eestis läbiviidud varasemad elanikkonnaküsitlused on näidanud, et Eestis on üsna laialt levinud mudel, mille kohaselt peale lahutust jääb lapse hooldusõigus emale ning isa ja lapse omavahelised kontaktid katkestatakse, kuid selle kõrvale on tasapisi tekkimas ka vanema ja lapse sidemete järjepidevusel põhinevad mudelid (Hansson 2007).

Selgitamaks, millised on vanemate suhted mujal leibkonnas elavate lastega, esitati vastajaile küsimused, mis puudutasid vastaja enda või tema abikaasa/elukaaslase lapsi, kes elavad leibkonnast eraldi muul põhjusel kui õpingute tõttu.

15-74-aastastest inimestest ütles 4%, et kas neil endil või nende abikaasal/elukaaslasel on alla 18-aastaseid lapsi, kes elavad poole või enama ajast mõnes teises leibkonnas. Keskmisest enam on selliseid vastajaid vanuserühmas 30-49

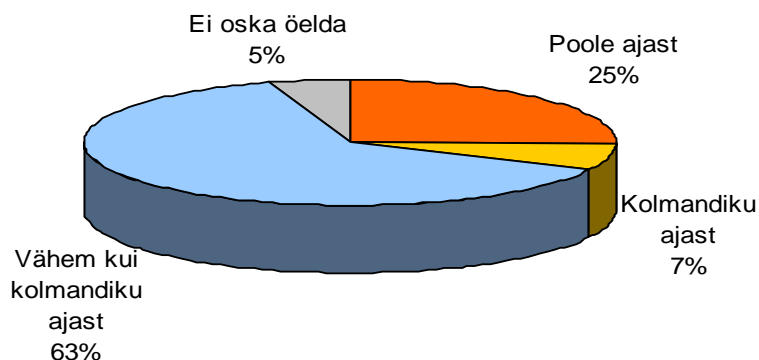
⁵ Isiku peamine kodune keel on keel, mida kodus räägitakse. Kui kodus räägitakse mitut keelt, on esimene see, mida räägitakse omavahelises suhtluses kõige rohkem (mida kasutab suurem osa leibkonnaliikmetest). Juhul, kui lisaks sellele kasutavad mõned leibkonnaliikmed veel mõnda teist keelt omavahel suhtlemiseks, märgiti see teise keelena. Kui leibkond on üheliikmeline, on koduseks keeleks vastaja emakeel. Kurtummade kodune keel on see, milles nad loevad ja kirjutavad.

(9%), seadusliku perekonnaseisu lõikes lahutatud inimeste seas (10%). Kuna valimisse sattus inimesi, kel kas endal või kelle abikaasal/elukaaslasel on mujal leibkonnas elavaid alaealisi lapsi, üsna vähe (kokku 61 vastajat), ei võimalda see nende vastajate hinnangute põhjal teha ulatuslikke järeldusi ega ka võrdlusi sotsiaal-demograafiliste rühmade lõikes.

Inimestest, kel on alaealisi lapsi, kes elavad kas poole või enamuse ajast teises leibkonnas, oli 60%-l üks selline laps, 23%-l kaks last ning 2%-l enam kui kaks last. Vastajaist, kelle abikaasal/elukaaslasel oli muus leibkonnas elavaid alaealisi lapsi, ütlesid pooled, et abikaasal/elukaaslasel on üks selline laps, kümnendik nimetas kahte last ning 3% enam kui kahte last.

Tulemused selle kohta, kui suure osa ajast veedavad mujal leibkonnas elavad lapsed koos selle vanemaga, kelle juures nad viibivad vähemuse ajast, on esitatud joonisel 8.

Joonis 8 Kui suure osa ajast hinnanguliselt see laps/need lapsed elavad Teie leibkonnas (% , n=61 vastajat, kel kas endal või kelle abikaasal/elukaaslasel on alla 18-aastaseid lapsi, kes elavad poole või üle poole ajast mõnes teises leibkonnas)

Vastajailt, kel kas endal või kelle elukaaslasel/abikaasal oli alla 18-aastaseid lapsi, kes elasid vähem kui kolmandiku ajast vastaja või tema elukaaslase/abikaasa leibkonnas, küsiti, kui tihti nad saavad kokku selle lapsega/nende lastega. Kuna selliseid vastajaid oli valimis vaid 41, tuleb tulemuste üldistamisel arvestada suure veapiiriga. Vanematest, kelle alaealised lapsed elasid teises leibkonnas, ca. 20% kohtus oma lastega iganädalaselt, ca. 45% vähemalt kord kuus ning umbes kolmandik vanemaist kohtus oma lastega harvemini (või mitte kunagi).

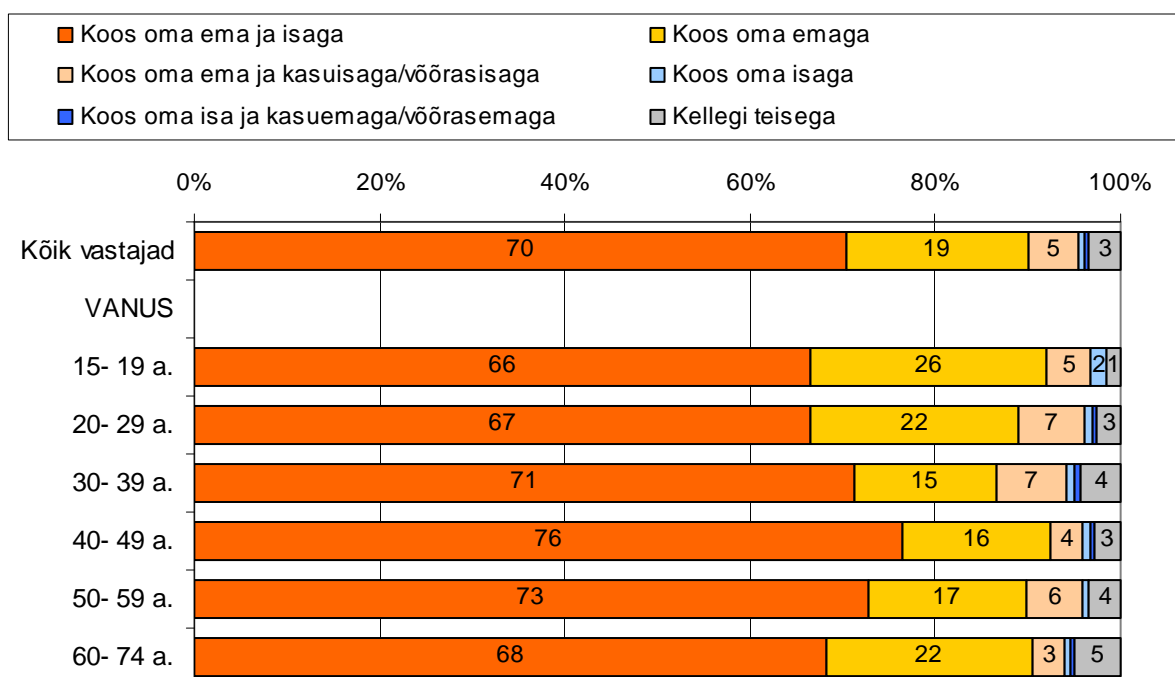
Teises leibkonnas elavate laste ülalpidamist toetas 64% vanematest.

Eestis läbi viidud elanikkonnaküsitlused on näidanud, et laste võimalusi kohtuda lahuselava vanemaga mõjutavad lahutatud vanemate omavahelised suhted. Samuti on varasemate uuringute andmetel ilmnenud seos lahku läinud vanemate suhete iseloomu ning elatisraha maksmise vahel (Hansson 2007). Kuna käesoleva küsitluse ankeedis puudus küsimus suhete iseloomu kohta teise lapsevanemaga, ei ole võimalik neid seoseid käesoleva küsitluse andmete põhjal kontrollida.

3.2 Kellega elas vastaja ise koos lapsepõlve- ja teismeeas

Samas küsimusteplokis esitati küsimus ka selle kohta, kellega elas vastaja koos enamuse oma lapsepõlve- ja teismeeast.⁶ **Koos mõlema vanemaga on enamuse lapse- ja teismeeast elanud 70% vastajaist (Joonis 9).** Keskmisest arvukamalt on inimesi, kes enamuse lapse- ning teismeeast elasid koos mõlema vanemaga, vanuserühmas 40-49 (76%). **Koos ühe vanemaga veetis lapsepõlve viiendik vastajaist, kellest enamus kasvas ema käe all.** Koos ühe vanema ja kasuvanemaga elas enamuse lapsepõlve- ja teismeeast 6% vastajaist. Kellegi teisega (nt vanavanemad) kasvas 3% vastajaist.

Joonis 9 Kellega koos Te elasite enamuse lapsepõlve- ja teismeeast (% , n=kõik vastajad)

4 Võrdväarsus ühiskonnas

4.1 Naiste ja meeste positsioon Eesti ühiskonnas

Vastates küsimusele naiste ja meeste positsiooni kohta paluti vastajail anda hinnang keskmiselt naiste ja meeste kohta, mitte lähtuda oma hinnangutes konkreetsetest inimestest. Positsiooni all mõisteti naiste ja meeste olukorda.

Võrreldes naiste positsiooniga hindavad pea pooled eestimaalastest meeste positsiooni Eestis ühiskonnas paremaks (Joonis 10). Meeste positsiooni pidas naistega

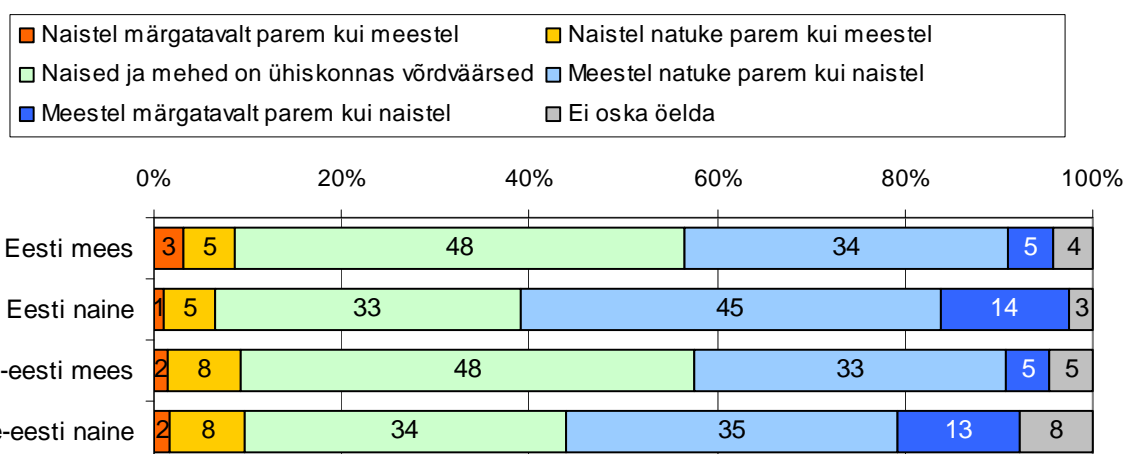
⁶ Lapsepõlve ja teismeeas all mõeldakse aega kuni 18. eluaastani ning enamuse all 9 aastat või enam. Vanema all mõistetakse nii bioloogilist vanemat kui ka täiskasvanut, kes on seaduslikult lapse lapsendanud (adopteerinud). Võõrasvanem on lapse vanemaga abielus olev isik, kes ei ole selle lapse vanem. Kasuvanem on isik, kes last tegelikult kasvatab, kuid ei ole selle lapse vanem ega võõrasvanem (nt vanema elukaaslane). Kellegi teisega elamine tähendab nt lastekodus kasvamist või vanavanematega kasvamist.

võrreldes märgatavalt või natuke paremaks 47% inimestest, seevastu naiste positsiooni hindas meeste omast märgatavalt või natuke paremaks 8% inimestest. Naiste ning meeste võrdvärsusesse uskus 40% elanikest.

Võrreldes meestega hindavad naised sagedamini meeste positsiooni ühiskonnas naiste omast märgatavalt või natuke paremaks. Naistest arvas 55%, et meestel on naistega võrreldes ühiskonnas märgatavalt või natuke parem positsioon, samas kui meestest nõustus sellega 39%. Naiste seas on vastajaid, kes peavad meeste positsiooni ühiskonnas naiste omast märgatavalt või natuke paremaks, keskmisest arvukamalt vanuserühmas 30-39 (64%), keskmisest vähem on väitega nõustujaid 15-19-aastaste naiste seas (42%). Samas on meeste seas naistega võrreldes enam neid, kes arvavad, et mõlema soo esindajate positsioon ühiskonnas on võrdväärne (meestest 48%, naistest 33%). Seega võib öelda, et soolist ebavõrdsust, mis väljendub selles, et meeste positsioon ühiskonnas on parem kui naistel, tunnetavad teravamalt naised.

Võrreldes mitte-eesti naistega tajusid eesti rahvusest naised sagedamini meeste positsiooni ühiskonnas naiste omast märgatavalt või natuke paremana (eesti naistest pidas meeste positsiooni naiste omast paremaks 58%, mitte-eesti naistest 48%).

Joonis 10 Kuidas Te hindate naiste ja meeste positsiooni Eesti ühiskonnas? (% , n=kõik vastajad)

Naisvastajate hinnangutes ilmsid olulised erinevused ka hariduse lõikes: meeste positsiooni pidasid naiste omast paremaks keskmisest sagedamini kolmanda taseme haridusega naised, võrdväärseks hindasid meeste ja naiste positsiooni keskmisest sagedamini aga esimese taseme haridusega naised. Ilmselt tunnevad kõrgharidusega naised, et nende haridus (ja kompetentsid) ei ole ühiskonnas ja tööturul samamoodi hinnatud kui samaväärne haridus (ja kompetentsid) meeste puhul.

4.2 Naiste ja meeste osalemine erinevates eluvaldkondades

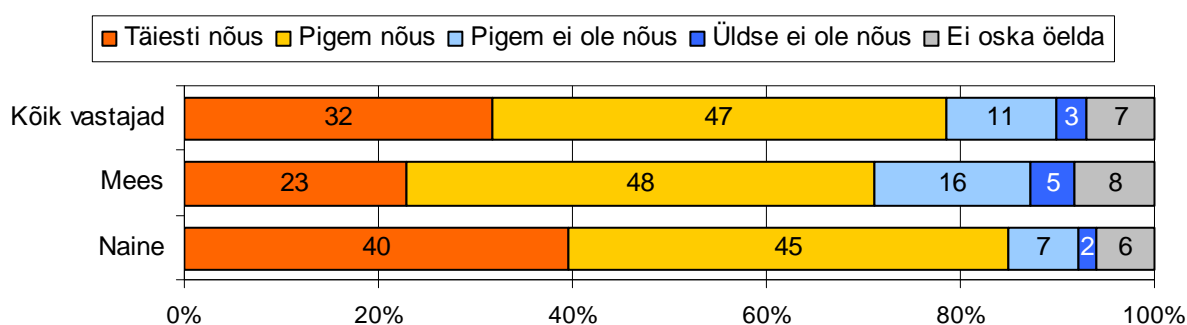
Järgnevate küsimuste abil kaardistati elanike suhtumist sellesse, kas ning millisel määral peaksid naised ning mehed osalema erinevates eluvaldkondades alates poliitikast ning lõpetades laste kasvatamisega.

Enam kui $\frac{3}{4}$ eestimaalastest nõustub, et **naiste suurem osalemine poliitikas on vajalik erinevate huvide paremaks esindamiseks** (Joonis 11). Ootuspäraselt jagavad sagedamini seda arvamust naisterahvad, kellest 85% oli väitega täiesti/pigem nõus (meestest 71%). Võrreldes naistega pidasid mehed naiste suuremat osalemist poliitikas erinevate huvide parema esindatuse seisukohalt sagedamini ebavajalikuks (meestest 21%, naistest 9%).

Võrreldes mitte-eestlastega pidasid eestlased naiste osalemist poliitikas erinevate huvide paremaks esindamiseks sagedamini vajalikuks (eestlastest 81%, mitte-eestlasest 71%). Kõige sagedamini hindavad naiste suuremat osalemist poliitikas vajalikuks eesti rahvusest naised (87%), kõige harvemini pidasid seda vajalikuks mitte-eesti mehed (60% hindas vajalikuks).

Naisvastajatest suhtusid vanuserühmade võrdluses naiste suuremasse esindatusesse poliitikas kõige leigemalt 65-74-aastased, kellest aga siiski enam kui $\frac{3}{4}$ vastajaist (77%) pidas naiste suuremat esindatust poliitikas erinevate huvide esindatuse seisukohast vajalikuks.

Joonis 11 Naiste suurem osalemine poliitikas on vajalik erinevate huvide paremaks esindamiseks (% , n=kõik vastajad)

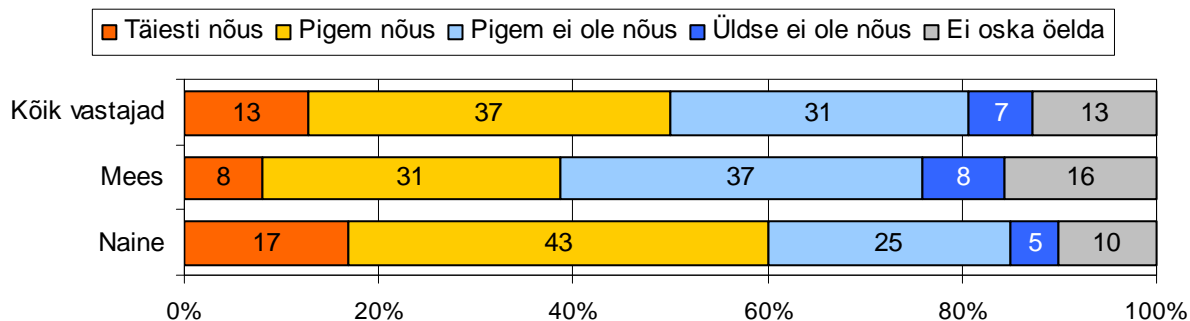
Pooled eestimaalastest nõustusid, et **ettevõtetele oleks kasulik, kui ettevõtetes oleks juhtivatel kohtadel praegusest rohkem naisi**, samas kui 37% seda ettevõtetele kasulikuks ei pidanud (Joonis 12). Võrreldes meestega pooldavad naiste suuremat esindatust juhtivatel kohtadel sagedamini naisterahvad (meestest pooldas 39%, naistest 60%), meeste seas on seevastu arvukamalt nii hinnangu mitte-andnuid kui ka neid, kes naiste suuremast esindatusest juhtivatel kohtadel ettevõtetele kasu tõusvat ei näe⁷.

Naiste suuremasse esindatusesse juhtivatel kohtadel suhtusid kõige leigemalt 15-19-aastased inimesed (seda nii meeste kui ka naiste seas), kellest 38% pidas seda ettevõtetele kasulikuks. Tõenäoliselt ei ole siinkohal asi selles, nagu ei peaks noored soolist võrdõiguslikkust tööelus vajalikuks, vaid mõju avaldab noorte vähene elukogemus (naised ja mehed on kõige võrdväärsemad hariduses, kooliõpilased pole kokku puutunud soolise ebavõrdsusega tööturul).

⁷ Nii siin kui ka eelmise ning järgneva küsimuse juures sõltuvad vastused loomulikult sellest, millisena vastaja tajub praegust olukorda Eestis ning kuivõrd teadlik on ta näiteks sellest, milline on naiste (tegelik) esindatus poliitikas või ettevõtete juhtivatel kohtadel. Seega ei pruugi inimesed, kes väitega „naiste suurem osalemine poliitikas on vajalik erinevate huvide paremaks esindamiseks“ olla vastu naiste osalemisele poliitikas (või seista naiste poliitikast väljatõrjumise eest), kuna nad võivad pidada naiste osalemist poliitikas erinevate huvide esindamise seisukohalt juba praegu piisavaks.

Meestest hindasid naiste suuremat esindatust juhtivatel kohtadel keskmisest sagedamini vajalikuks 65-74-aastased vastajad.

Joonis 12 Ettevõtetele oleks kasulik, kui juhtivatel kohtadel oleks praegusest rohkem naisi (% , n=kõik vastajad)

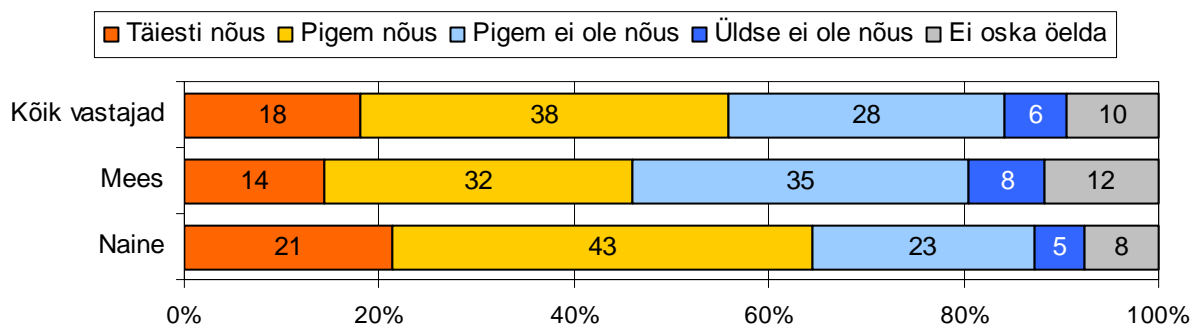

Käesolevas küsimusteplokis paluti anda vastajal muude väidete hulgas hinnata, kas meeste osakaal sotsiaal- ja tervishoiutöötajate seas peaks suurenema ning kas mehed peaksid osalema praegusest rohkem laste hoidmises ja kasvatamises.

Sotsiaal- ja tervishoiutöötajate seas meeste osakaalu suurenemist toetas 56% eestimaalastest, 35% seda vajalikuks ei pidanud (Joonis 13). Meeste osakaalu suurenemist sotsiaal- ja tervishoiutöötajate seas suhtuvad meestega võrreldes positiivsemalt naisterahvad, kellest seda mõtet toetas 65% (meestest 46%).

Rääkides naisvastajate antud hinnangutest, peavad meeste osakaalu suurenemist sotsiaal- ja tervishoiutöötajate seas harvemini oluliseks 15-19-aastased või esimese taseme haridusega naisvastajad. Sellega, et sotsiaal- ja tervishoiutöötajate seas peaks olema praegusest rohkem mehi, nõustuvad keskmisest sagedamini kolmanda taseme haridusega naised.

Joonis 13 Sotsiaal- ja tervishoiutöötajate seas peaks olema praegusest rohkem mehi (% , n=kõik vastajad)

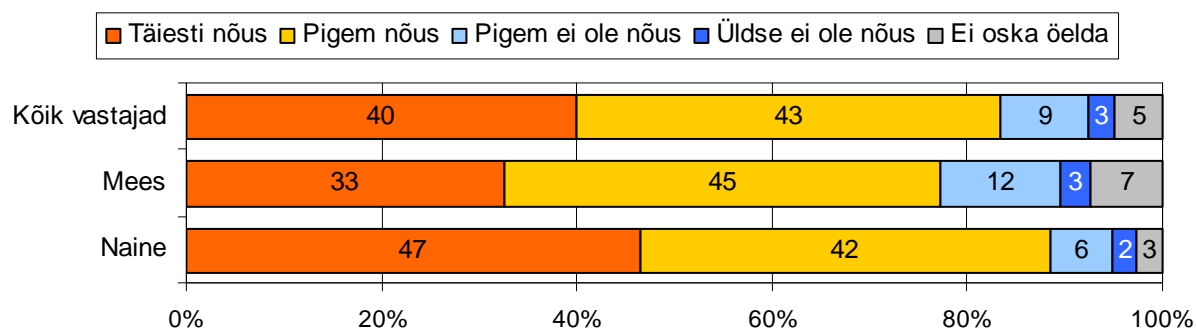
Sellega, et **mehed peaksid osalema praegusest rohkem laste hoidmises ja kasvatamises**, on valdavalt nõus mõlema sugupoole esindajad (Joonis 14). Meestest nõustus sellega 77%, naistest 89%. Naisvastajate seas on väitega nõustujaid keskmisest arvukamalt vanuserühmas 20-29 (94%), keskmisest vähem aga 15-19-aastaste seas (79%). Kõigist vastajaist peab meeste rolli suurenemist laste hoidmises ja kasvatamises oluliseks 83%.

Võrreldes mitte-eestlastega arvavad eestlased sagedamini, et mehed peaksid praegusest rohkem osalema laste hoidmises ja kasvatamises. Eesti meestest oli sellega nõus 79%, mitte-eesti meestest 73%, eesti naistest 90% ja mitte-eesti naistest 85%.

Naiste puhul avaldas hinnangutele mõju tööalane staatus – töökäivad naised hindasid keskmisest sagedamini meeste panuse suurenemist vajalikuks kui mitte-töötavad naised. Kuna antud küsimuses huvitavad meid eelkõige töökäivate inimeste hinnangud, uurisime, kas töökäivate inimeste hinnangud sõltuvad vastaja soost ning alaealiste laste olemasolust. Ilmnes, et töökäivad mehed, kes omavad alaealisi lapsi, hindavad meeste panuse suurenemist laste hoidmises ja kasvatamises sagedamini ebavajalikuks kui töökäivad naised (18% vs 7%). Töökäivatest meestest, kel oli leibkonnas alaealisi lapsi, nõustus ¾ sellega, et mehed peaksid osalema praegusest rohkem laste hoidmises ja kasvatamises, töökäivatest lastega naistest vastavalt 95%.

Meeste suuremat osalemist antud eluvaldkonnas ei pea oluliseks 12% elanikest, sealhulgas 15% meestest ning 9% naistest.

Joonis 14 Mehed peaksid osalema praegusest rohkem laste hoidmises ja kasvatamises (% , n=kõik vastajad)

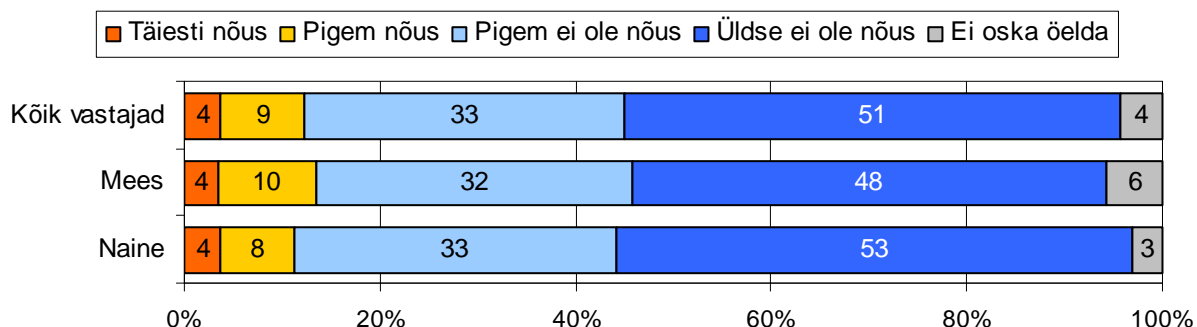
Selle osas, et suuremat osa kodutöödest ei peaks tegema see abikaasa (elukaaslane), kellel on teisega võrreldes väiksem palk, on mehed ja naised üsna üksmeelsed – meestest 81% ja naistest 86% ei nõustunud, et suurema osa kodutöödest peaks tegema väiksema palgaga abikaasa/elukaaslane (Joonis 15). Meeste seas oli väitega mitte-nõustujaid keskmisest arvukamalt vanuserühmas 30-39 (89%), abielus olevate meeste seas, kes elasid koos abikaasaga koos (87%), ning alla 18-aastaste lastega meeste seas (87%), naiste puhul vanus, perekonnaseis ning alaealiste laste olemasolu hinnanguid ei mõjutanud. Naiste seas oli väitega mitte-nõustujaid keskmisest arvukamalt kõrgema sissetulekuga leibkondades.

13% meestest ja 11% naistest pidas olukorda, kus suurem osa kodutöödest on väiksema palgaga abikaasa/elukaaslase õlul, õigeks. Sagedamini nõustusid sellise kodutööde jaotusega mitte-eestlased. Eestlastest oli sellega, et suurem osa kodutöid peaks tegema väiksema palgaga abikaasa/elukaaslane, nõus 9%, venelastest 18% (ehk eestlastega võrreldes kaks korda enam) ning muude rahvuste esindajatest 27% (ehk kolm korda enam).

Sama küsimus esitati ka 2005. aastal ning toona nõustus 14% vastajaist, et väiksema sissetulekuga partner võiks teha rohkem koduseid töid. Vastupidisel arvamusel oli 76% eestimaalastest. Seega on võrreldes 2005. aastaga suurenenud nende inimeste arv, kes

arvavad, et kodutööde jagunemine ei peaks lähtuma partnerite sissetulekust. See muutus on toimunud küsimusele vastamata jätnud vastajate vähenemise arvelt.

Joonis 15 Suurema osa kodutöödest peaks tegema see abikaasa (elukaaslane), kellel on teisega võrreldes väiksem palk (% , n=kõik vastajad)

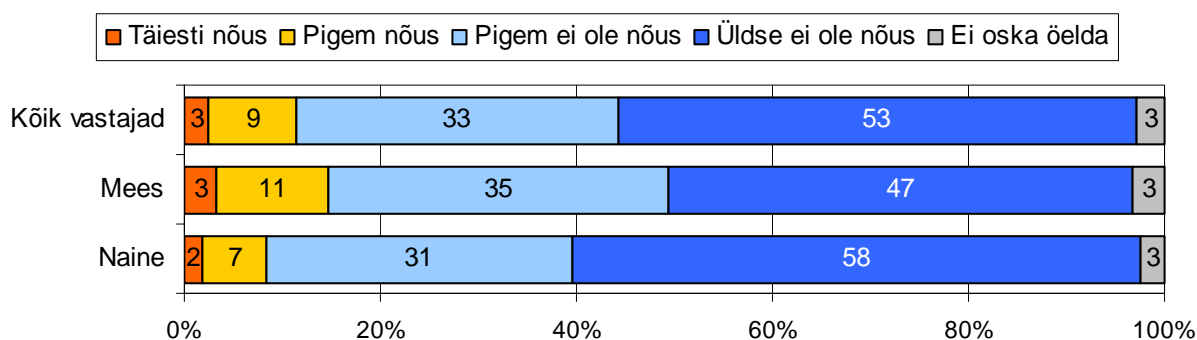

Valdavalt ei arva eestimaalased, et suurema sissetulekuga inimesel peaks peres olema suurem otsustusõigus (Joonis 16). Siiski peavad mehed olukorda, kus suurema sissetulekuga inimese otsustusõigus samuti suurem on, sagedamini normaalseks kui naised: meestest toetas seda mudelit 15%, naistest 8%.

Nii meeste kui naiste puhul avaldab hinnangutele mõju alaealiste laste olemasolu leibkonnas. Inimesed, kel on leibkonnas alaealisi lapsi, peavad olukorda, kus suurema sissetulekuga inimesel on peres ka suurem otsustusõigus, harvemini õigeks kui ülejäänud vastajad. Naiste puhul mõjutab hinnanguid ka vastaja vanus ning sotsiaalne staatus – keskmisest arvukamalt oli ülalkirjeldatud väitega mitte-nõustujaid vanuserühmas 25-44 (ehk vanuses, kus naised on sageli seotud perekondlike kohustustega) ning sünnitus- või lapsehoolduspuhkusel olevate naisterahvaste seas.

Neli aastat tagasi arvas 17% eestimaalastest, et suurema sissetulekuga pereliikmel peaks peres olema suurem otsustusõigus ning 74% oli sellele vastupidisel seisukohal. Seega on nende aastate jooksul 12 protsendipunkti võrra suurenenud inimeste arv, kes suuremat sissetulekut ning otsustusõigust peres omavahel ei seo. Inimesi, kes arvavad, et suurema sissetulekuga pereliikmel peaks peres olema ka suurem otsustusõigus, on võrreldes 2005. aastaga tänava 6 protsendipunkti võrra vähem.

Joonis 16 Suurema sissetulekuga pereliikmel peaks olema peres ka suurem otsustusõigus (% , n=kõik vastajad)

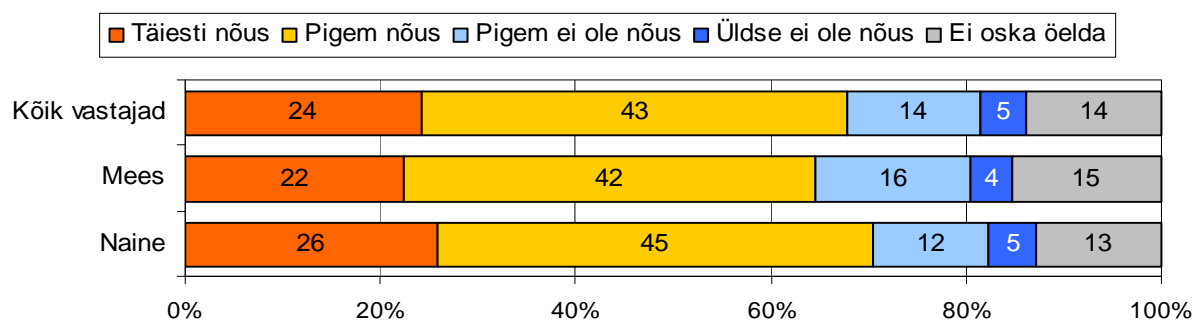

Kuigi tavaliselt rõhutatakse soolisest võrdõiguslikkusest rääkides naiste õigusi, võivad soolisest võrdõiguslikkusest võita ka mehed, kuna neil avanevad võimalused tegeleda elualadega/valdkondades, mida traditsiooniliselt peetakse naiste pärusmaaks. Samuti avab sooline võrdõiguslikkus lisaks võimaluste võrdsusele tee ka meeste ja naiste kohustuste ja vastutuse võrdsusele.

Sellega, et **meeste ja naiste võrdõiguslikkusest võidavad ka mehed**, nõustus 68% elanikest, ei nõustunud aga 18% (Joonis 17). Võrreldes meestega arvavad naised sagedamini, et soolisest võrdõiguslikkusest tõuseb tulu ka meestele: 71% naistest ning 65% meestest uskus, et soolisest võrdõiguslikkusest võidavad ka mehed.

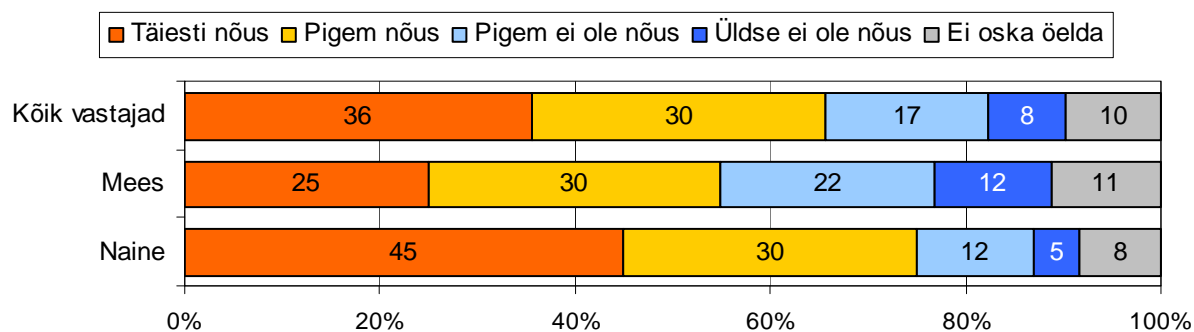
Vanuserühmiti on mehi, kes näevad soolisest võrdõiguslikkusest tulu tõusvat ka meeste jaoks, keskmisest arvukamalt 20-29-aastaste meeste seas (73%). Võrreldes eestlastega kahtlevad selles, et soolisest võrdõiguslikkusest võidavad ka mehed, enam mitte-eestlased, kelle seas on eestlastega võrreldes arvukamalt ka hinnangu mitte-andnuid. Keskmisest sagedamini hindasid soolist võrdõiguslikkust ka meestele kasulikuks kõrgematesse sissetulekurühmadesse kuuluvad vastajad.

Joonis 17 Naiste ja meeste võrdõiguslikkusest võidavad ka mehed (% , n=kõik vastajad)

Peaaegu alasti kehade näitamise vähendamist meedias peab vajalikuks 66% elanikest, sealhulgas 75% naistest ning 55% meestest (Joonis 18). Võrreldes naistega on meeste seas enam vastajaid, kes peaaegu alasti kehade näitamise vähendamist vajalikuks ei pea (meestest 34% ja naistest 17%). Ootuspäraselt on antud küsimuses tolerantsemad noored ning konservatiivsemad eakamad inimesed. Kui noorimas vanuserühmas (15-19) pidas peaaegu alasti kehade näitamise vähendamist vajalikuks 51%, siis kõige eakamate vastajate (60-74) seas pooldas peaaegu alasti kehade eksponeerimise vähendamist 81%. Hinnanguid mõjutas ka alaealiste laste olemasolu leibkonnas – inimesed, kel polnud leibkonnas alla 18-aastaseid lapsi, toetasid peaaegu alasti kehade näitamise vähendamist reklaamis sagedamini kui inimesed, kel oli leibkonnas alaealisi. See esmapilgul kummaline tulemus tuleneb sellest, et vastajate seas, kelle leibkonnas alaealisi pole, oli arvukalt eakaid.

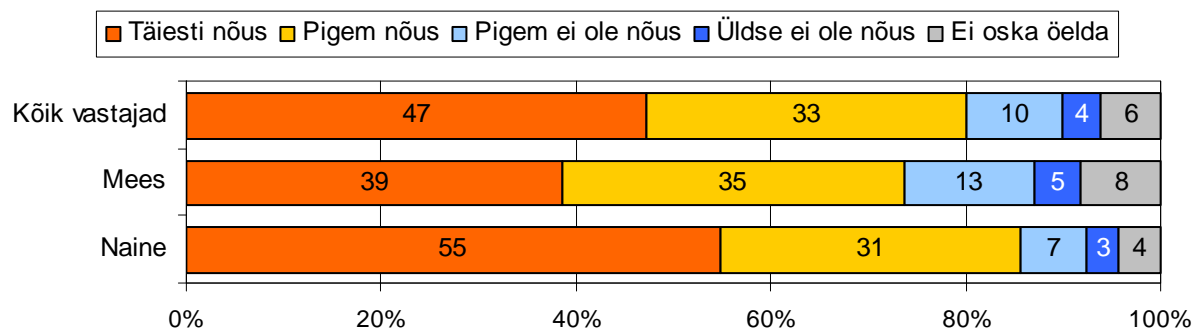
Joonis 18 Reklaamides peaks vähendama peaaegu alasti kehade näitamist (% , n=kõik vastajad)

Eestimaalastest 80% arvab, et **meedia ja muu meelelahutus mõjutab liigselt laste ja noorte arusaama seksuaalsusest**, 14% sellist mõju oluliseks ei pea (Joonis 19). Võrreldes meestega väljendavad kriitilisemat suhtumist naised, kellest 86% arvas, et meedia ja muu meelelahutus laste ja noorte arusaama seksuaalsusest liialt mõjutab (meestest vastavalt 74%).

Taas sõltusid hinnangud vastaja vanusest – alla 30-aastastest tunnistas meedia ja muu meelelahutuse liigset mõju 71%, 30-aastastest ning eakamatest aga 84%. Kõrgema haridusega inimesed hindasid madalama haridusega inimestega võrreldes sagedamini meedia ja muu meelelahutuse mõju liigseks. Alaealiste laste olemasolu leibkonnas hinnanguid oluliselt ei mõjutanud.

Joonis 19 Televisioon, internet, reklaamid ja muu meelelahutus mõjutavad liigselt laste ja noorte arusaama seksuaalsusest (% , n=kõik vastajad)

Järgnevalt uurisime ankeedis esitatud üheksa tunnuse omavahelisi seoseid, selgitamaks välja, kuidas on seotud omavahel hoiakud naiste ja meeste rollide ning erinevates eluvaldkondades osalemise suhtes. Seoste tugevuse mõõtmiseks kasutati Pearsoni korrelatsioonikordajat.

Statistiliselt oluline ning keskmise tugevusega⁸ positiivne seos ilmnis hinnangute vahel naiste osalemise vajalikkusele poliitikas ning ettevõtete juhtivatel kohtadel. Seega inimesed, kes nõustusid, et naiste suurem osalemine poliitikas on vajalik erinevate huvide paremaks esindamiseks, nõustusid keskmisest sagedamini ka sellega, et ettevõtetele oleks kasulik, kui juhtivatel kohtadel oleks praegusest rohkem naisi ($r=0,430$, $p<0,001$). Samuti ilmnis, et

⁸ Nõrgaks seoseks loetakse siinkohal olukorda, kus Pearsoni $r<0,30$; keskmise tugevusega seoseks olukorda, kus $0,30<r<0,70$ ning tugevaks seoseks $0,70<r$.

inimesed, kes arvasid, et suurema sissetulekuga pereliikmel peaks olema peres ka suurem otsustusõigus, kaldusid ka arvama, et suurema osa kodutöödest peaks tegema see abikaasa (elukaaslane), kellel on teisega võrreldes väiksem palk ($r=0,499$).

Keskmise tugevusega seos ilmnes ka meediat puudutavate väidete vahel: hinnangud televisiooni, interneti, reklaamide ja muu meelelahutuse mõjule laste ja noore arusaamale seksuaalsusest olid seotud hinnangutega sellele, kas reklaamides peaks vähendama peaaegu alasti kehade näitamist ($r=0,524$).

Hinnanguid mõjutas ka vastaja arusaam naiste ja meeste positsioonist Eesti ühiskonnas. Ilmnes, et inimesed, kes peavad meeste positsiooni ühiskonnas naiste omast paremaks, nõustuvad keskmisest sagedamini ka sellega, et:

- Naiste suurem osalemine poliitikas on vajalik erinevate huvide paremaks esindamiseks;
- Ettevõtetele oleks kasulik kui juhtivatel kohtadel oleks praegusest rohkem naisi;
- Sotsiaal- ja tervishoiutöötajate seas peaks olema praegusest rohkem mehi;
- Mehed peaksid osalema praegusest rohkem laste hoidmises ja kasvatamises;
- Reklaamides peaks vähendama peaaegu alasti kehade näitamist;
- Televisioon, internet, reklaamid ja muu meelelahutus mõjutavad liigselt laste ja noorte arusaama seksuaalsusest.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et jätkuvalt tajutakse Eesti ühiskonnas meeste positsiooni naiste omaga võrreldes paremana. Siiski annab see, et paljud küsitluses osalenud inimestest peavad vajalikuks naiste osakaalu suurenemist poliitikas ning meeste suuremat osavõttu laste hoidmises ja kasvatamises, tunnistust traditsiooniliste soostereotüüpide⁹ nõrgenemisest, kuna märkimisväärne osa vastajatest väljendab hoiakuid, mis soosivad meeste osalemist traditsiooniliselt naiste pärusmaaks peetud eluvaldkondades ja vastupidi.

Selle osas, kas kodutööde jaotus peaks sõltuma sissetulekust, on hoiakud võrreldes 2005. aastaga muutunud selgemaks ning kasvanud on nende inimeste arv, kes arvavad, et arvavad, et kodutööde jagunemine ei peaks lähtuma partnerite sissetulekust. Samuti on vähenenud toetus sellele, et suurema sissetulekuga pereliikmel peaks olema peres suurem otsustusõigus.

5 Haridus

Haridust puudutavas küsimusteplokis uurisime esmalt vastaja kõrgeima lõpetatud kutse-, ameti- või erialase haridustaseme kohta küsitlusmomendil, seejärel aga praeguste õpingute kohta. Lisaks vastaja hariduslikku staatust puudutavatele küsimustele esitati talle ka haridusalaseid hoiakuid puudutavaid küsimusi (kas poisse ning tüdrukuid tuleks õpetada sarnastest põhimõtetest lähtuvalt või mitte) ning küsimusi kogetud sooliselt ebavõrdse kohtlemise kohta koolis/ülikoolis.

⁹ Soorollide kohta käivates stereotüüpsetes ideoloogiates on vähemalt kaks vastanduvat vaatenurka, äärmustena avalduvad need traditsioonilises (mees domineerib ja seda peetakse õigeks) ja võrdsustavas hoiakus – mõlemad partnerid käivad tööl, teenivad raha, võtavad lapsepuhkust ja otsustavad oluliste asjade üle koos. Käesolevas aruandes mõistetakse traditsiooniliste soorollide all lähenemist, mis rõhutab naiste ja meeste kindlat rollijaotust kodus ja avalikus elus.

5.1 Isiku haridus

Omandatud haridus

Vastajate grupeerimisel haridustaseme alusel kasutati järgnevaid kategooriaid:

Alghariduseta — vastaja pole koolis käinud või on küll koolis käinud, kuid pole lõpetanud algharidusele vastavat kooliastet.

Algharidus — isiku kõrgeim lõpetatud üldhariduskool on:

6 klassi ajavahemikus 1930–1944, arvestatakse ka õhtualgkoole täiskasvanutele;

4 klassi ajavahemikus 1945–1971;

3 klassi ajavahemikus 1972–1989;

6 klassi 1990. aastal või hiljem.

Põhiharidus — isiku kõrgeim lõpetatud üldhariduskool on:

aastail 1920–1940 kutsekeskkool;

1940. aastani tegutsenud reaalkool või progümnaasium;

mittetäielik keskkool või 7 klassi aastani 1961;

vähemalt 8 klassi üldhariduskoolis aastail 1962–1989;

põhikool või vähemalt 9 klassi üldhariduskoolis 1990. aastal ja hiljem

omandanud keskerihariduse põhihariduse baasil;

saanud põhihariduse erikoolis.

Keskharidus — isik on lõpetanud kümne-, üheteistkümne- või kaheteistkümneklassilise keskkooli, gümnaasiumi, reaalkooli, üldharidusliku kolledži või saanud keskhariduse puudega laste koolis või kinnises erikoolis. Siia ei kuulu isikud, kes on kutseõppes omandanud keskhariduse koos kutsega või keskerihariduse põhihariduse baasil.

Kutseharidus põhihariduseta (sh. alghariduseta) — isik on saanud dokumendi ettevalmistuse kohta kutseõppes. Isik on saanud ainult kutsehariduse, ilma et ta oleks sealsamas omandanud põhi- või keskharidust. Kutseharidusena ei arvestata täiendus- ega ümberõpet, töökohal väljaõpet, huviharidust (sh keeltekursusi või rahvaülikooli) ega autokoole.

Kutseharidus põhihariduse baasil — isik on saanud dokumendi ettevalmistuse kohta kutseõppes. Isik on saanud ainult kutsehariduse, ilma et ta oleks sealsamas omandanud põhi- või keskharidust. Kutseharidusena ei arvestata täiendus- ega ümberõpet, töökohal väljaõpet, huviharidust (sh keeltekursusi või rahvaülikooli) ega autokoole. Isik on lõpetanud kutsekeskhariduse õppekava mõnes õppeasutuses, kus õppuri nõutav haridustase sisseastumisel on põhiharidus.

Kutseharidus keskhariduse baasil — isik on saanud dokumendi ettevalmistuse kohta kutseõppes. Isik on saanud ainult kutsehariduse, ilma et ta oleks sealsamas omandanud põhi- või keskharidust. Kutseharidusena ei arvestata täiendus- ega ümberõpet, töökohal väljaõpet, huviharidust (sh keeltekursusi või rahvaülikooli) ega autokoole. Isik on lõpetanud kutsekeskhariduse õppekava järgi õppeasutuse, kus õppuri nõutav haridustase sisseastumisel on keskharidus.

Keskeri-/ tehnikumiharidus pärast põhiharidust — isik on lõpetanud tehnikumi, kommertskooli, kõrgema põllumajandus- või aianduskooli, merekooli või mõne muu õppeasutuse keskerihariduse õppekava järgi, kus õppuri nõutav haridustase sisseastumisel oli põhiharidus.

Keskeri-/ tehnikumiharidus pärast keskharidust — isik on lõpetanud tehnikumi, kommertskooli, kõrgema põllumajandus- või aianduskooli, merekooli või mõne muu õppeasutuse keskerihariduse õppekava järgi. Isik on lõpetanud kutsekeskhariduse õppekava järgi õppeasutuse, kus õppuri nõutav haridustase sisseastumisel oli keskharidus.

Kõrgharidus (diplom või bakalaureus) — isikul on kas bakalaureusekraad või diplom. Bakalaureusekraadi tõendav diplom (alates 1992. aastast), st ta on läbinud instituudi, akadeemia, ülikooli või mõne muu õppeasutuse kõrghariduse taseme õppekava. Isikul on kõrgharidust (enne 1992. aastat) tõendav diplom, st ta on läbinud instituudi, akadeemia ülikooli või mõne muu õppeasutuse kõrghariduse taseme õppekava.

Magister — isikule on antud magistrikraad. Siia tasemele kuuluvad ka internatuuri läbinud isikud ja pärast bakalaureuseõpet üheaastase õpetajakoolituse läbinud isikud ning integreeritud õppe lõpetanud isikud (integreeritud õppe lõpetamine on võimalik alates 2002. aastast).

Doktor (varasem teaduste kandidaat) — isikule on antud kandidaadi- või doktorikraad. Siia kuuluvad ka residentuuri lõpetanud isikud.

Lähtuvalt Statistikaameti poolt kasutatavast klassifikatsioonist liigitasime erinevad haridustasemed kolme rühma: **esimese taseme hariduse** alla liigitati puuduv algharidus, alg- või põhiharidus, ilma põhihariduseta omandatud kutseharidus ning põhihariduse baasil omandatud kutseharidus; **teise taseme hariduse** alla keskharidus, kutseharidus keskhariduse baasil ning keskeri- või tehnikumiharidus põhihariduse baasil; **kolmanda taseme hariduse** alla liigitati keskeri- või tehnikumiharidus keskhariduse baasil, kutsekõrgharidus või rakenduskõrgharidus ning kõrgharidus (diplom/bakalaureus/magister/doktor/teaduskandidaat). Välisriigis kutse-, ameti- või erialahariduse omandanud isikute haridustase määrati analoogiliselt Eestis omandatud haridustasemega.

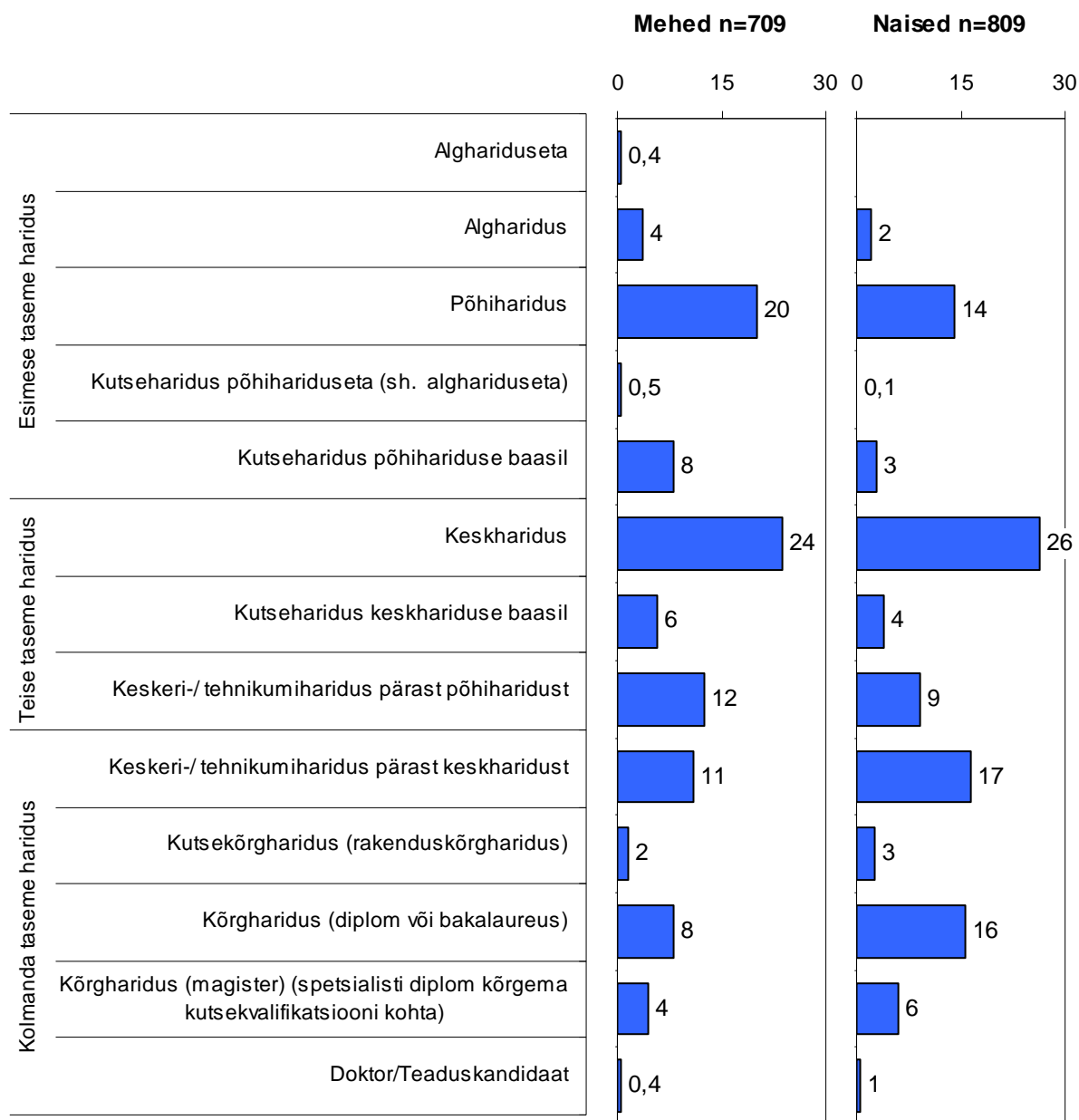
Kõige arvukamalt oli valimis teise taseme haridusega vastajaid (40%) (Joonis 20). Kolmanda taseme hariduse omajaid oli 34%, esimese taseme hariduse omajaid 26%.

Nii Eestis kui ka mujal maailmas on naisõppurite osakaal ülikoolides aasta-aastalt suurenenud. Kõrgemalt haritud naiste ülekaal kajastus ka käesoleva küsitluse valimi struktuuris: **võrreldes naistega oli meeste seas arvukamalt esimese taseme haridusega inimesi (19% vs 33%), naiste seas aga omakorda kolmanda taseme haridusega inimesi (25% vs 40%).**

Võrreldes eesti rahvusest meestega on mitte-eesti meeste seas arvukamalt kolmanda taseme haridusega inimesi (22% vs 35%), eesti meeste seas on aga mitte-eesti meestega võrreldes rohkem esimese taseme haridusega inimesi (36% vs 24%).

Keskmisest arvukamalt on esimese taseme haridusega inimesi vanuserühmades 15-19 (74%) (haridustee enamikul veel pooleli) ning 60-74 (31%), teise taseme haridusega inimesi 20-29-aastaste seas (57%) (taas haridustee paljudel veel pooleli) ning kolmanda taseme haridusega inimesi 30-49-aastaste seas (46%).

Joonis 20 Valimi hariduslik struktuur kõrgeima lõpetatud haridustaseme järgi (% , n=kõik vastajad)

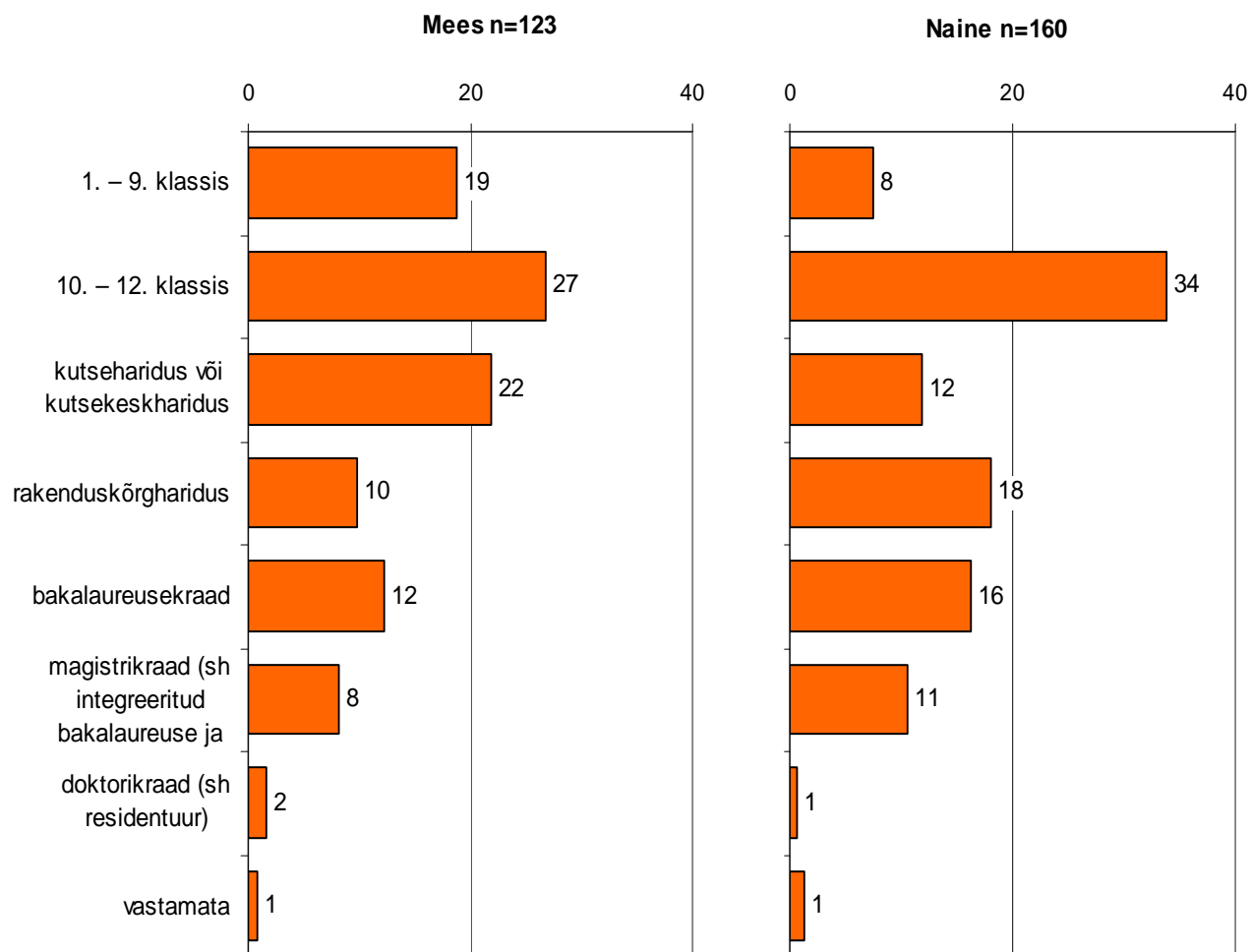
Vastajail paluti märkida ka aasta, mil ta omandas oma kõrgeima haridustaseme. Tulemused kinnitasid, et valdavalt lõpetatakse õpingud formaalharidussüsteemis kahekümne viie eluaastates.

Omandatav haridus

Inimesed, kes kas küsitluse läbiviimise hetkel omandasid või sellele eelnenud 12 kuu jooksul olid omandanud haridust üldhariduskoolis, kutseõppeasutuses või kõrgkoolis, moodustasid valimist 19%. Ootuspäraselt oli õppureid kõige arvukamalt nooremates vanuserühmades:

15-19-aastastest õppis formaalharidussüsteemis 88%, 20-29-aastastest 33%. Haridustasemete võrdluses oli õppureid kõige enam esimese taseme haridust omavate inimeste seas (29%) ning kõige enam sattus valimisse 10.-12. klassis haridust omandavaid vastajaid (31%). Mees- ning naisõppurite jagunemine õppetasemete alusel on esitatud [joonisel 21](#).

Joonis 21 Omandatav haridustase (% , n=284 vastajad, kes õpivad/õppisid küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul tasemeõppes)

5.2 Poiste ning tüdrukute õpetamine ning kasvatamine

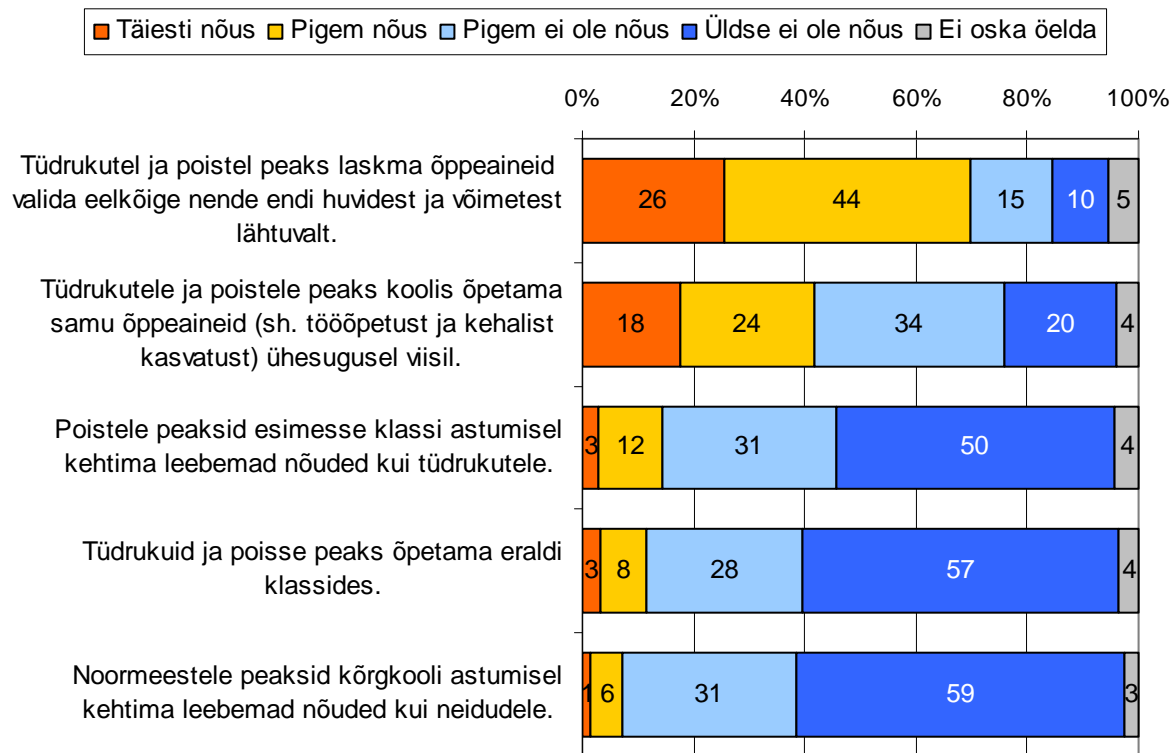
Vastajaile esitati viis väidet, mis puudutasid poistele ning tüdrukutele antavat kooliharidust. Väited hõlmasid nii õppekava koostamise kui ka tulemuste hindamise aspekte ning silmas peeti õpilasi, kes õpivad üldhariduskoolis.

Uurimisalustest väidetest leidis kõige enam poolehoidu väide, et tüdrukutel ning poistel peaks oleks võimalus valida õppeaineid eelkõige oma huvidest ning võimetest lähtuvalt ([Joonis 22](#)). Seda ideed pooldas 70% inimestest, vastu oli neljandik.

Veidi vähem kui pooled (42%) vastajaist nõustusid sellega, et tüdrukutele ja poistele peaks koolis õpetama samu õppeaineid ühesugusel viisil, vastupidisel arvamusel oli 54%.

Enam kui 4/5 inimestest oli vastu ka sellele, et poistele kehtiks esimesse klassi astumisel/noormeestele kõrgkooli astumisel leebemad nõuded kui tüdrukutele või et tüdrukuid ja poisse õpetataks eraldi klassides. Seega võib öelda, et õppekavalt oodatakse eelkõige paindlikkust ning õpilase individuaalsusega arvestamist, kuid samas ei soosita kuigivõrd tüdrukute ning poiste kohtlemist rõhutatult ühtemoodi ega ka teist äärmust – poiste ja tüdrukute eraldi klassides õpetamist. Samuti ei peeta üldjuhul vajalikuks poistele/noormeestele kooli sisseastumisel tüdrukutega võrreldes järeleandmiste tegemist.

Joonis 22 Nõustumine poiste ning tüdrukute haridust käsitletavate väidetega (% , n=kõik vastajad)

Võrreldes meestega olid naised sagedamini nõus, et **tüdrukutele ning poistele peaks koolis õpetama samu õppeaineid (sh. tööõpetust ja kehalist kasvatust) ühesugusel viisil**. Meeste hinnangutes ilmsid olulised erinevused vanuse lõikes: väitega nõustujaid oli keskmisest arvukamalt vanuserühmas 20-29 (50%), mitte-nõustujaid aga 15-19-aastaste seas (72%). Võrreldes inimestega, kes küsitluse läbiviimise ajal formaalharidust ei omandanud, oli õppurite seas enam väitega mitte-nõustujaid (61% vs 53%), kuid vähem nii väitega nõustujaid (43% vs 38%) kui ka hinnangu andmata jätnud vastajaid (5% vs 1%). Kuna Eesti haridussüsteemis õpetatakse tüdrukutele ning poistele tööõpetust ja kehalist kasvatust erineval viisil, võib see olla põhjuseks, miks formaalharidussüsteemis õppivad noored, kes sellise korraldusega harjunud on, seda ka otstarbekaks hindavad.

Sellega, et **poistele peaksid esimesse klassi astumisel kehtima leebemad nõuded kui tüdrukutele**, nõustusid keskmisest harvemini 15-19-aastased naisterahvad (95% polnud väitega nõus) ning mitte-eesti naised (väitega ei nõustunud 89%, eesti naistest 80%). Väitega nõustujaid oli võrreldes mitte-eesti naistega arvukamalt eesti naiste seas (17% vs 7%).

Väitega, et **noormeestele peaksid kõrgkooli astumisel kehtima leebemad nõuded kui tüdrukutele**, nõustusid kõige sagedamini 15-24-aastased meesterahvad (15%), vastu seisid sellele aga kõige enam 40-49-aastased naisterahvad (96%). Meeste seas oli väitega mitte-nõustujaid keskmisest arvukamalt kolmanda taseme haridusega inimeste (92%) ning alla 18-aastaste lastega inimeste (92%) seas.

Noorimas vanuserühmas suhtuti keskmisest negatiivsemalt **poiste ning tüdrukute õpetamise eraldi klassides**. Samas sellesse, kas **tüdrukutel ning poistel peaks laskma õppeaineid valida eelkõige nende endi huvidest ja võimetest lähtuvalt**, suhtuti kõige pooldavamalt just noorimas vanuserühmas (15-19), kõige enam kahtlesid selle õigsuses aga vanima vanuserühma esindajad (60-74-aastased).

Tunnustevaheliste seoste uurimine Pearsoni korrelatsioonikordaja abil näitas, et keskmise tugevusega statistiliselt oluline positiivne seos valitseb kahe tunnuse vahel: kas poistele peaksid esimesse klassi astumisel kehtima leebemad nõuded kui tüdrukutele ning kas noormeestele peaksid kõrgkooli astumisel kehtima leebemad nõuded kui neidudele ($r=0,599$, $p<0,001$).

Uurimaks seda, kas ning kui erinevana nähakse poiste ning tüdrukute kasvatamist, palusime vastajail etteantud nimekirjast valida kolm kõige olulisemat oskust või omadust, mille arendamisele peaks poiste ja tüdrukute kasvatamisel erilist tähelepanu pöörama. Oskuste omandamise all mõeldi lastele teatud oskuste edasi andmist nii kodus kui ka koolis.

Joonisel 23 on tulemused reastatud poiste kohta antud hinnangute alusel. Nagu jooniselt näha, peetakse poiste ning tüdrukute kasvatamisel oluliseks erinevaid omadusi ja oskusi. Kui poiste puhul nimetati eranditult kõige sagedamini ühena kolmest kõige olulisemast oskusest **rahaga ümberkäimist** (47%), siis tüdrukute puhul nimetati lisaks rahaga ümberkäimisele (44%) võrdselt sageli ka **söögitegemisoskust** (47%).

Üldistavalt võib öelda, et võrreldes tüdrukutega peeti poiste kasvatamisel olulisemaks stereotüüpselt „mehelike“ oskuste arendamist, nagu **tehnikaga ümberkäimine, autojuhtimine, ettevõtlikkus** ning **läbilöögivõime**. Samas tüdrukute kasvatamisel väärtustati poistega võrreldes enam **käitumisoskuste ja etiketi** õpetamist, **söögitegemise, oma välimuse eest hoolitsemise** ning **kodu koristamise** oskusi. Seega võib öelda, et poiste ning tüdrukute kasvatamisel juhindutakse ilmselt veel üpris tugevalt stereotüüpsetest soorollidest, mille kohaselt meeste kanda on peres leivateenija roll ning naise pärusmaaks on pere ja kodu eest hoolitsemine.

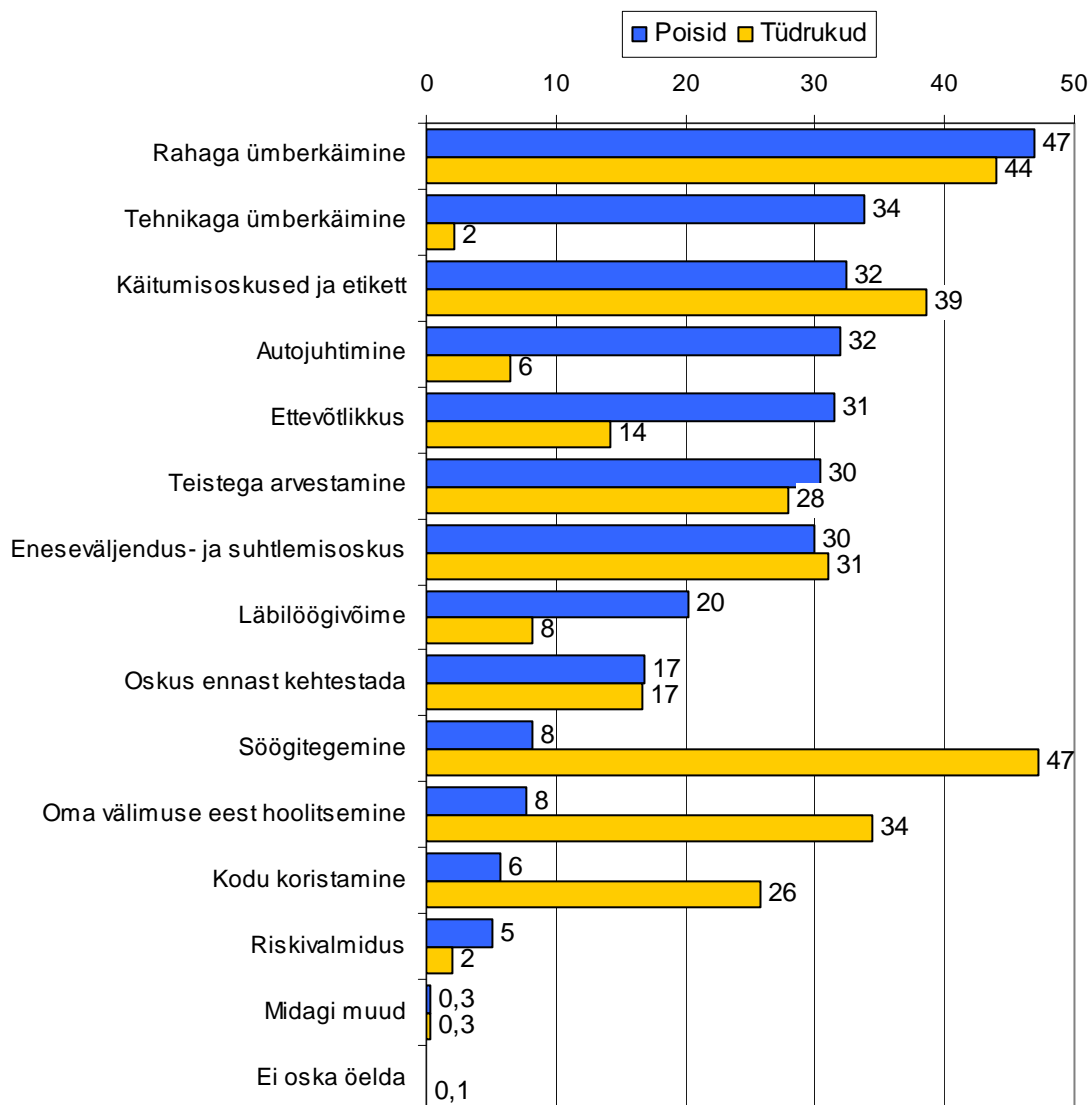
Statistiliselt olulised erinevused hinnangutes ilmnisid nii soo, rahvuse, hariduse kui ka rahvuse lõikes. Võrreldes naistega pidasid mehed sagedamini poiste kasvatamisel oluliseks autojuhtimisoskuse omandamist (meestest 36%, naistest 28%), samas kui naised pidasid meestega võrreldes olulisemaks seda, et poisid õpiksid teistega arvestama (35% vs. 26%).

Tüdrukute kasvatamisel pidasid mehed naistega võrreldes sagedamini oluliseks traditsiooniliste „koduperenaise“ oskuste arendamist, nagu kodu koristamine (29% vs. 23%) ja söögitegemine (53% vs. 42%), kuid ka oma välimuse eest hoolitsemine (40% vs. 30%).

Võrreldes meestega töid naised omadustena, millele tüdrukute kasvatamisel tähelepanu pöörata, sagedamini esile käitumisoskusi ja etiketti (42% vs 35%) ja oskust ennast kehtestada (21% vs. 12%) Tõenäoliselt tunnetavad ning teadvustavad naised praeguses

ühiskonnas meestega võrreldes teravamalt naise rolli muutumist ning tajuvad seega ka vajadust õpetada tüdrukutele oskusi, mis aitavad kaasa eneseteostusele ka väljaspool kodu.

Joonis 23 Oskused ja omadused, mille arendamisele peaks poiste ja tüdrukute kasvatamisel erilist tähelepanu pöörama, kolm vastust (% , n=kõik vastajad)

Nii poiste kui tüdrukute kasvatamisel pidasid nn. stereotüüpsete soorollide juurutamist (poiste puhul nt. autojuhtimisoskuse, tehnikaga ümberkäimise oskuse arendamist, tüdrukute puhul nt. kodukoristamise- ja söögitegemise ning oma välimuse eest hoolitsemise oskuse arendamist) olulisemaks eakamad või madalama haridusega inimesed. Võrreldes eestlastega väljendasid stereotüüpsemaid vaateid mitte-eestlased, seda nii poiste kui ka tüdrukute kasvatamise põhimõtete osas.

Paljulapselistes leibkondades (3 või enam last) elavad vastajad toonitasid teistega võrreldes sagedamini seda, et poiste kasvatamisel tuleks pöörata tähelepanu teistega arvestamise oskuse arendamisele (45%).

Ka 2005. aasta läbi viidud soolise võrdõiguslikkuse monitooringu ankeedis sisaldus analoogiline küsimus omaduste ja oskuste kohta, mille arendamisele poiste ning tüdrukute kasvatamisel peaks erilist tähelepanu pöörama. Siiski pole käesoleva küsitluse tulemused

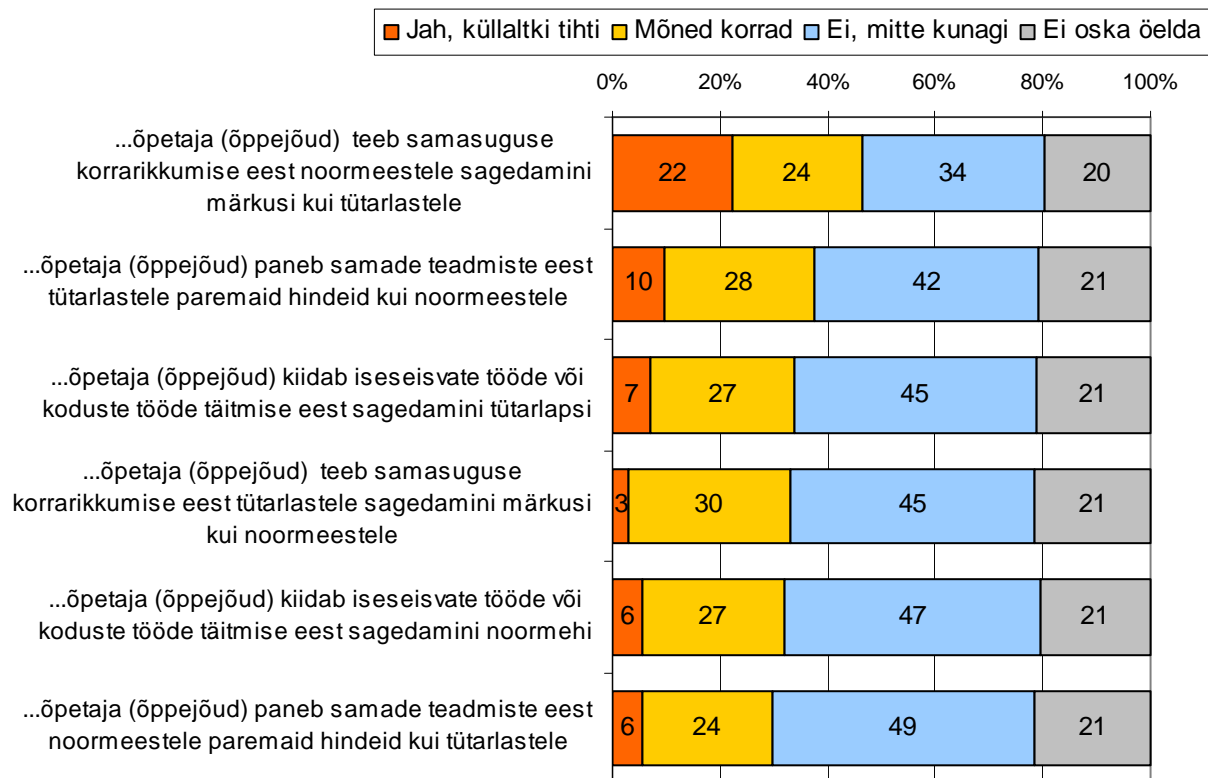
toonastega üks-üheselt võrreldavad, kuna muudetud on vastajale esitatud oskuste/omaduste nimekirja: ankeedist võeti välja „arvutioskus“ ja „karjääri tegemise oskus“, ankeeti lisati aga „kodu koristamine“. Laias laastus võib siiski öelda, et 2005. aastal peeti poiste kasvatamisel kõige olulisemaks autojuhtimisoskuse (42%) ning tehnikaga ümberkäimise oskuse arendamist (41%). Rahaga ümberkäimise oskus platseerus poiste puhul alles tähtsuselt kolmandale kohale (30%). Tüdrukute puhul peeti 2005. aastal kõige sagedamini oluliseks söögitegemise oskuse (61%), oma välimuse eest hoolitsemise (41%) ning rahaga ümberkäimise oskuse arendamist (39%). Seega on inimeste silmis rahaga ümberkäimise oskuse arendamise olulisus nii poiste kui ka tüdrukute kasvatamisel omandanud rohkem tähtsust (oodatav tulemus praeguses ebakindlas majandussituatsioonis).

5.3 Ebavõrdne kohtlemine koolis/ülikoolis

Küsimused ebavõrdse kohtlemise kohta koolis/ülikoolis esitati vaid neile vastajatele, kes kas küsitluse läbiviimise hetkel või sellele eelnenud 12 kuu jooksul õppisid formaalharidussüsteemis. Vastuste jagunemisest ilmneb, et **kõige sagedamini tajutakse ebavõrdset kohtlemist väljenduvat õpetajate/õppejõudude soosiva suhtumisena tütarlastesse** (Joonis 24).

Joonis 24 Kogemus ebavõrdse kohtlemisega koolis/ülikoolis (% , n=284 kas küsitluse hetkel või sellele eelnenud 12 kuu jooksul formaalharidussüsteemis õppinud vastajad)

Kas teie koolis (ülikoolis) on ette tulnud olukordi, kus...

Võrreldes naisõppuritega olid meesõppurid enam kokku puutunud sellega, et õpetaja/õppejõud kiidab iseseisvate/koduste tööde täitmise eest sagedamini noormehi

(meesõppuritest arvas seda 38%, naisõppuritest 28%) või et samasuguste korrariikumiste eest tehakse noormeestele sagedamini märkusi kui tütarlastele (55% vs. 39%).

Võrreldes kutse- või kõrgkoolis õppivate inimestega olid üldhariduskooli õppurid sagedamini kogunud pea kõiki ankeedis kirjeldatud olukordi, kus õpetaja õpilasi tulenevalt nende soost erinevalt kohtleb.

Sama küsimust kasutati ka 2005. aastal soolise võrdõiguslikkuse monitooringu ankeedis, kuid kuna toona vastasid küsimusele ainult need inimesed, kelle põhiliseks tegevusalaks oli õppimine (ning kõrvaltegevusala ei küsitud), jäid valimist välja paljud töötavad üliõpilased. Seega oli toona valimis üldhariduskoolis õppivate õpilaste osakaal suurem, omakorda mille tõttu 2005. aastal oli õppurite osakaal, kes olid kogunud õpetajate/õppejõudude poolt sooliselt ebavõrdset kohtlemist, suurem kui 2009. aastal (kuna üldhariduskooli õpilaste seas oli ka 2009. aastal ebavõrdse kohtlemisega kokkupuutunud arvukamalt kui kutse- või kõrgkoolide õppurite seas).

6 Tööelu, töö- ja pereelu ühitamine

Suur osa küsitlusankeedist oli pühendatud töötamist ning töö ja pereelu ühendamist puudutavatele teemadele. Esmalt küsiti vastajalt andmeid tema enese kohta – sotsiaalne staatus, juhul, kui vastaja töötab või on küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul töötanud, siis amet, tööalane staatus, kokkupuude sooliselt ebavõrdse kohtlemisega töökohal vms. Lisaks vastajat isiklikult puudutavatele küsimustele paluti tal anda hinnang ka meeste ning naiste võimalustele tööelus ning avaldada arvamust naiste tippjuhiks sobivuse kohta. Töö ja pereelu ühitamise osas paluti vastajal hinnata oma töökohta lähtuvalt sellest, kuidas suhtutakse töökohas vanemapuhkuste kasutamisse ning lapsevanemate paindlikku töötamisse. Samuti paluti töölkäivatel lapsevanematel hinnata, kuivõrd raskendavad perekondlikud kohustused töökohustuste täitmist ning ametialast enesetäiendamist.

6.1 Vastaja sotsiaalne staatus

Vastaja sotsiaalset staatust kaardistasime kahe küsimuse abil, millest esimeses küsiti vastaja põhilise tegevusala/staatuse ning teises kõrvaltegevuse/staatuse kohta, pidades silmas küsitlusnädalale eelnenud nädalat. Põhiseisundite määramise puhul lähtuti sellest, kelleks küsitletav ennast ise pidas. Kui isik kuulus korraga mitmesse rühma (näiteks pensionärist koduperenaine), siis märgiti põhilise tegevusala/staatuseks see seisund, mis küsitletava arvates oli olulisem.

Rääkides põhitegevusalast, siis veidi enam kui poole (52%) valimist moodustavad **tööga hõivatud inimesed**¹⁰ (Joonis 25). Töötamiseks loeti igasugust sissetulekut andvat tegevust, peale palgatöö ka ettevõtjategevust, talupidamist, vabakutselisena tegutsemist, põllumajandussaaduste tootmist müügiks, individuaaltööd, samuti pereliikmete abistamist pereettevõttes või talus jms. Antud küsimuse juures ei arvestatud, kas töö oli ametlikult vormistatud või mitte, kas tegemist oli täis- või osaaajatööga, alalise või ajutise tööga. Töökas loeti ka mittelegaalset sissetulekut andnud tegevust kui küsitletav seda nimetas. Tööna ei

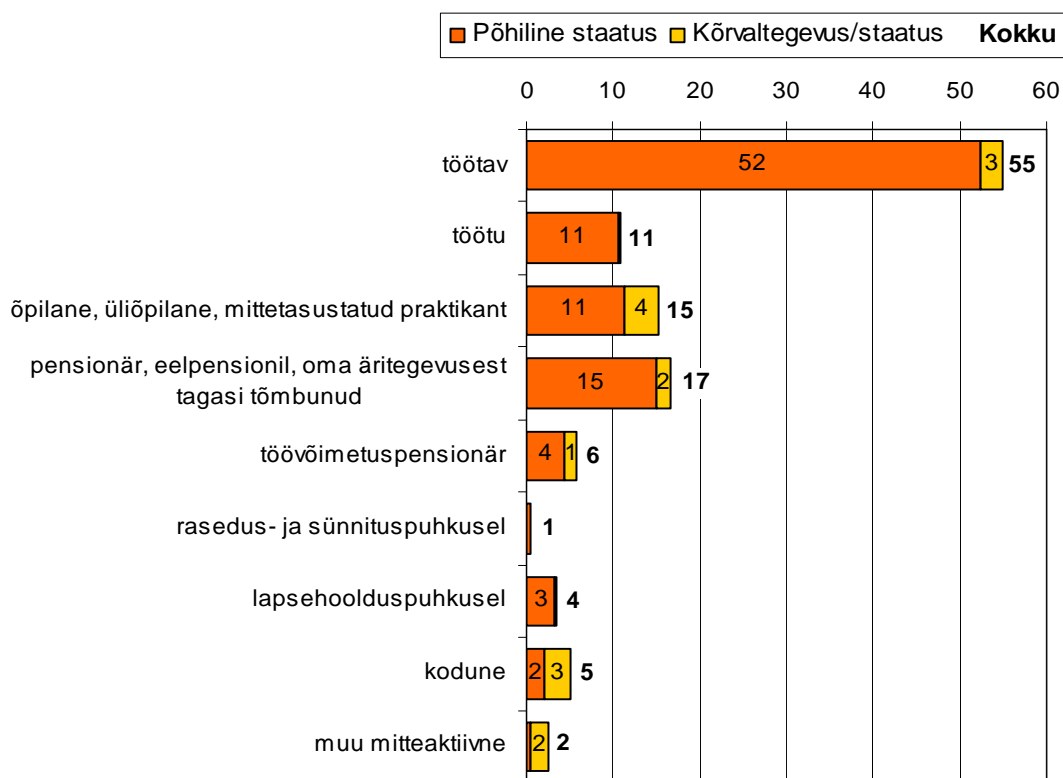
¹⁰ Võrdluseks: Statistikaameti tööjõu-uuringu andmetel moodustasid 2009. aasta II. kvartalis tööga hõivatud inimesed 57% tööealisest elanikkonnast.

arvestatud vabatahtlikku tööd, mille eest tasu ei maksta. Sundpuhkusel või haiguslehel olev inimene märgiti töötavaks, kuid rasedus- ja sünnituspuhkusel või lapsehoolduspuhkusel oleva inimene mitte. Ootuspäraselt on töötavate inimeste osakaal suurim keskmistes vanuserühmades ehk 30-59-aastaste seas (73%).

Töötuks loeti isik, kes kusagil ei tööta ja tegeleb töötusimisega. **Töötuid** oli valimis 11%¹¹, **(üli)õpilasi** samuti 11% ning **(eel)pensionäre** 15%. Muude tegevusalade (töövõimetuspensionär, lapsehoolduspuhkusel jt) esindajaid oli kokku valimis samuti 11%. Kõrvaltegevuse/staatusena märgiti kõige sagedamini (üli)õpilase staatust (nt. töötavad üliõpilased, lapsehoolduspuhkusel üliõpilased).

Põhitegevusala/staatuse järgi on valimis töötuid naistega võrreldes kaks korda enam meesterahvaste seas (14% vs 7%). Ka Statistikaameti Tööjõu-uuringu andmetel moodustasid 2009. aasta II. kvartalis mehed pea 2/3 töötutest ning ka registreeritud töötute seas oli 2009. aasta II. kvartali lõpus mehi arvukamalt kui naisi. Naiste seas on meestega võrreldes arvukamalt (eel)pensionäre (18% vs 11%) ning lapsehoolduspuhkusel viibivaid inimesi (6% vs 0,2%). Arvestades seda, et Eestis on meeste oodatav keskmine eluiga pea kümme aastat lühem kui naistel, pole selles, et meie pensionäridest valdava osa moodustavad naisterahvad, midagi üllatavat.

Joonis 25 Valimi struktuur vastaja sotsiaalse staatuse järgi (% , n=kõik vastajad)

(Üli)õpilasi on arvukaimalt alla 30-aastaste seas (38%) ning (eel)pensionäre vanimas vanuserühmas (72%). Töötute või lapsehoolduspuhkusel olevate inimeste arv on kõrgeim noorte täiskasvanute ehk 20-29-aastaste seas (töötuid 18%¹², lapsehoolduspuhkusel 10%),

¹¹ Võrdluseks: Statistikaameti tööjõu-uuringu andmetel oli 2009. aasta II. kvartalis töötuse määr 13,5% (neist 70% moodustasid registreeritud töötud).

¹² Ka Tööjõu-uuringute andmed kinnitavad, et võrreldes vanemate vanuserühmadega on töötuid arvukamalt nooremates vanuserühmades.

töövõimetus pensionäride arv 50-59-aastaste seas (14%). Seos ilmnes ka vastaja haridustaseme ning sotsiaalse staatuse vahel – töökäivaid inimesi oli keskmisest arvukamalt kolmanda taseme haridusega inimeste seas, õpilasi ning eel-, töövõimetus- või vanaduspensionäre aga esimese taseme haridusega inimeste seas.

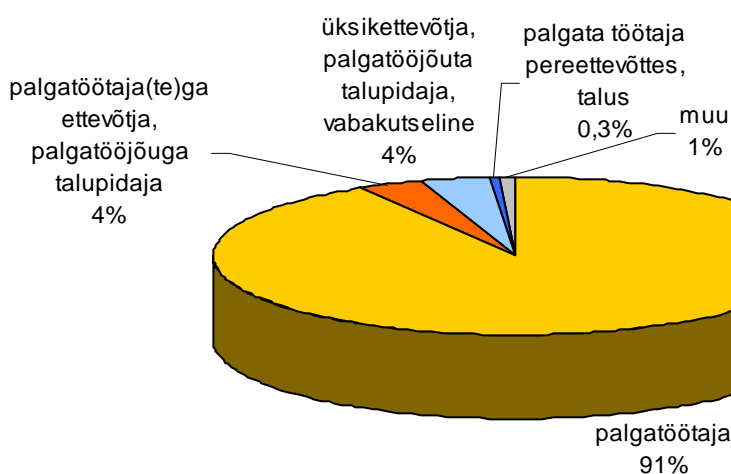
6.2 Vastaja tööalane staatus

Inimestest, kes küsitluse läbiviimise hetkel peamiselt ega ka kõrvaltegevusena ei töötanud, oli viimase 12 kuu jooksul töö käinud 24%. Peamiselt liigitusid siia rühma töö kaotanud inimesed vanuses 20-49.

Edasistele küsimustele vastamisel paluti küsitluse läbiviimise hetkel töökohta omavatel vastajatel lähtuda oma praegusest põhitöökohast ning ülejäänutel, kes on töötanud küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul, oma viimasest töökohest. Selliseid vastajaid oli valimis 999 inimest. Põhitöökohana mõisteti töökohta, kus vastaja töötas küsitlusele eelnenud nädalal või puudus ajutiselt. Kui vastajal oli mitu töökohta, siis loeti põhitöökohaks see, kus ta töötab tavaliselt rohkem tunde.

Umbes 9/10 töökäivatest inimestest moodustasid palgatöötajad¹³ (Joonis 26). Palgatöötajaks loeti isikud, kes on hõivatud täis- või osaaajatöoga asutuse, ettevõtte või muu töandja heaks ning kelle töö eest tasutakse kas rahas või natuuras (ei ole oluline, kas see töökoht on ametlikult registreeritud või mitte). Palgatöötajad on ka ohvitserid ja allohvitserid, samuti juhutöoga elatist teenivad isikud. Palgatöötajaid oli keskmisest arvukamalt naisterahvaste seas (94%) ning vanuserühmas 15-24 (94%). Meeste seas oli palgatöötajaid keskmisest enam esimese taseme haridusega inimeste seas (95%). Ka küsitluse hetkel töötutest meestest, kes küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul olid töökohta omanud, oli valdav enamus (95%) töötanud palgatöötajana.

Joonis 26 Valimi struktuur ametialase staatuse järgi (% , n=999 vastajad, kes küsitluse läbiviimise hetkel töötavad või on sellele eelnenud 12 kuu jooksul töötanud)

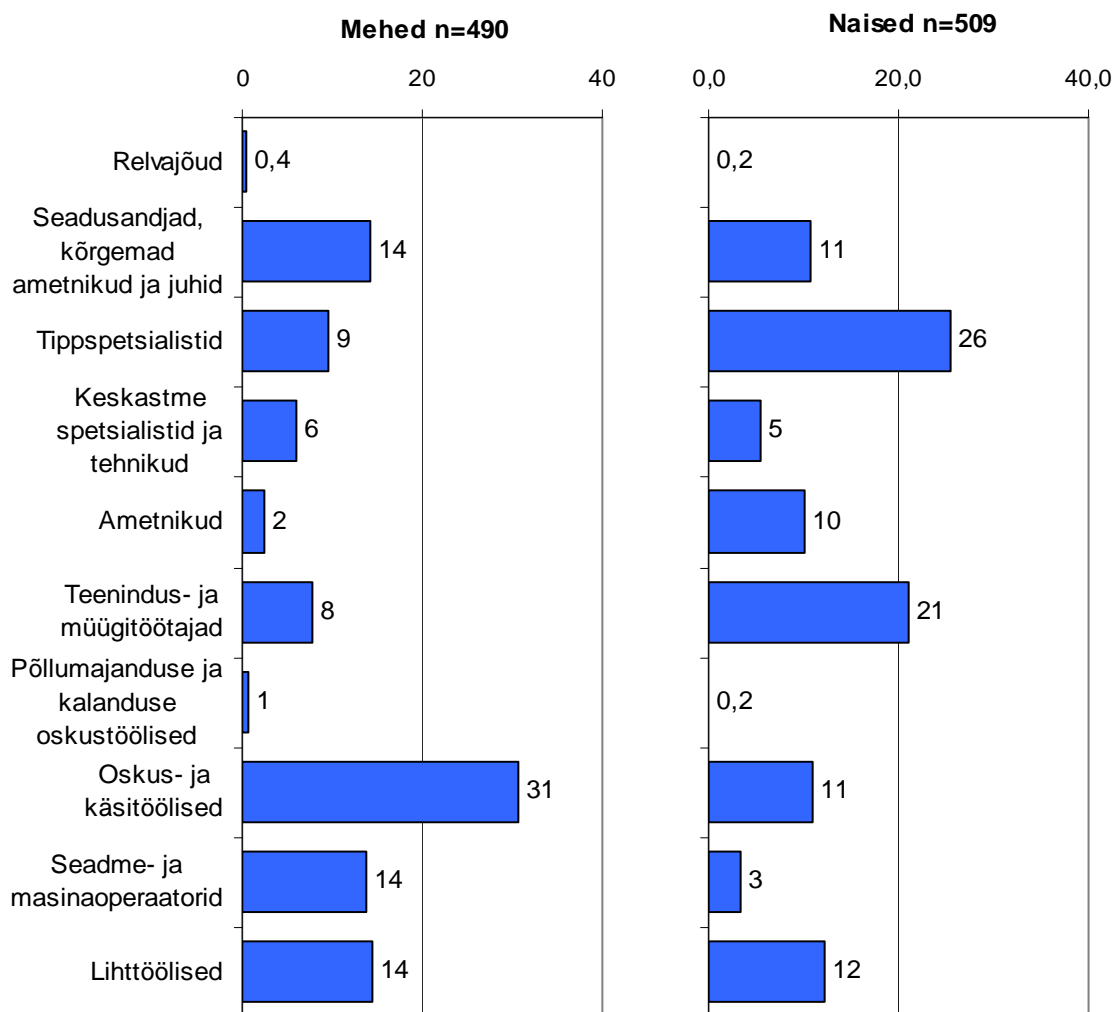

¹³ Võrdluseks: Statistikaameti Tööjõu-uuringu andmetel moodustasid 2009. aasta II. kvartalis tööga hõivatud inimestest 92% palgatöötajad.

Märksa vähem oli valimis palgatöötaja(te)ga ettevõtjaid või palgatöõjõuga talupidajaid (4%), üksikettevõtjaid, palgatöõjõuta talupidajaid või vabakutselisi (4%) ning palgata töötajaid pereettevõttes või talus (0,3%). Ettevõtjaks loeti palgatöötaja(te)ga ettevõtte, töökoja, poe, büroo jms omanikku, kes kasutab selles pidevalt vähemalt ühte palgatöötajat. Palgatöötajatega ettevõtjaks ei loetud ettevõtte palgatöötajast direktorit. Samuti liigitati ettevõtjate hulka palgatöõjõuga talupidaja või üksikettevõtja, kes tegeleb oma töö saaduse (teenuse või toote) müümisega ja omab selle valmistamiseks vajalikke tootmisvahendeid (ei ole oluline, kas sellise üksikettevõtja tegevus on ametlikult registreeritud või mitte). Ettevõtjate hulka kuuluvad ka FIE-d, palgatöõjõuta talupidajad, vabakutselised ning palgata töötajad pereettevõttes, talus. Muu staatuse alla liigitas oma tegevuse 1% töötajast.

Uurimaks, kuidas jagunevad töökäivad ning küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul töötanud vastajad ametialade ning majandusharude lõikes, palusime vastajail esmalt nimetada oma amet põhitöökohal ning kirjeldada peamisi tööülesandeid, milles tema töö seisneb/seisnes ning seejärel öelda, millega peamiselt tegeleb asutus/ettevõtte, kus vastaja põhikohaga töötab/töötas. Ametialade liigitamiseks kasutati ISCO08 klassifikatsiooni¹⁴.

Joonis 27 Valimi jagunemine ametialaselt (% , n=999 vastajad, kes peamise tegevusalana töötasid või on töötanud küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul)

¹⁴ Statistikaametis on hetkel kasutusel ISCO88. Ametialadele eestikeelsete nimetuste andmisel on lähtutud ISCO88 klassifikaatorist.

Meestest seas on kõige arvukamalt esindatud oskus- ja käsitöölised (31%), naiste seas aga tippspetsialistid (26%) ning teenindus- ja müügitöötajad (21%) (Joonis 27). Võrreldes naistega on meeste seas 20 protsendipunkti võrra enam oskus- ja käsitöölisi ning 11 protsendipunkti võrra seadme- ja masinaoperaatoreid. Naiste seas on meestega võrreldes 17 protsendipunkti võrra rohkem tippspetsialiste, 8 protsendipunkti võrra rohkem ametnikke ning 13 protsendipunkti võrra rohkem teenindus- ja müügitöötajaid.

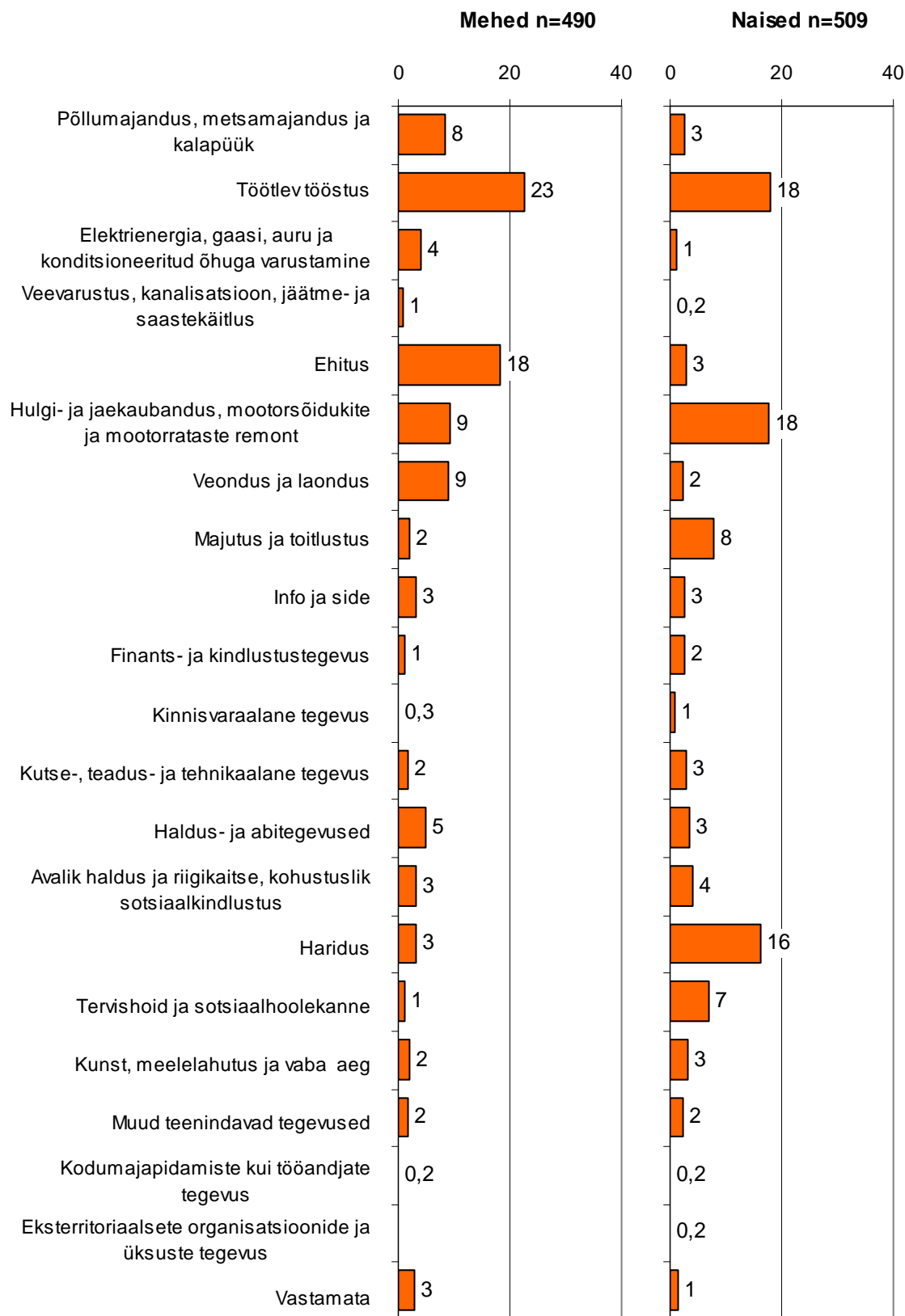
Meeste seas on seadusandjaid, kõrgemaid ametnikke ja juhte keskmisest arvukamalt vanuserühmas 30-39 (24%), seadme- ja masinaoperaatoreid aga 50-59-aastaste seas (24%). Naiste puhul ilmnes vanuserühmade võrdluses, et teenindus- ja müügitöötajaid on keskmisest arvukamalt 15-24-aastaste seas (34%), tippspetsialiste aga 60-74-aastaste seas (41%).

Rääkides kolmanda taseme haridusega inimestest, on meeste seas võrreldes naistega arvukamalt esindatud seadusandjad, kõrgemad ametnikud ja juhid (26% vs 15%), samas kui naiste seas on meestega võrreldes arvukamalt tippspetsialiste (40% vs 17%).

Joonisel 28 on esitatud töölkäivate meeste ning naiste jaotumine ettevõtte/asutuse peamise tegevusala järgi. Võrreldes meestega on naised enam esindatud hulgi- või jaekaubanduse ning mootorsõidukite ja mootorrataste remondiga tegelevates asutustes (18% vs 9%), majutus- ja toitlusvaldkonnas (8% vs 2%), haridusvaldkonnas (16% vs 3%) ning tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande valdkonnas (7% vs 1%). Võrreldes naistega on meeste seas enam hõivatuid põllumajanduse, metsamajanduse ja kalapüügi valdkonnas (8% vs 3%), töötlevas tööstuses (23% vs 18%), ehituses (18% vs 3%) ning veonduses ja laonduses (9% vs 2%).

Traditsiooniliselt on naised ülekaalus tegevusaladel, mis ei ole ühiskonnas eriti kõrgelt hinnatud ning mille tulemuseks on keskmisest madalam palk. Ka Statistikaameti andmetel on naised ülekaalukalt esindatud sotsiaal- ja tervishoiu ning hariduse valdkonnas ning teenindussfääris, mehed aga ehituse, energeetika ning veonduse aladel. Asjaolu, et tegevusalade sooline jaotus ei ole viimasel kümnendil märkimisväärselt muutunud, annab tunnistust soostereotüüpide püsivusest (Järviste & Järve 2008).

Joonis 28 Millega see asutus/ettevõte, kus Te põhikohaga töötate/töötasite, peamiselt tegeleb (% , n=999 vastajad, kes peamise tegevusalana töötasid või on töötanud küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul)

Alalist töökohta omab/omas 88% töölkäivatest või küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul tööl käinud inimestest, ajutist töökohta 12%. Ajutiseks tööks loeti olukorda,

kui töövõtja ja tööandja on kokku leppinud mingis objektiivses kriteeriumis, mille puhul töö lõpeb ning see on lühem kui üks aasta. Selliseks kriteeriumiks võib olla kokkulepitud kuupäeva saabumine, tööülesande täitmine, töötaja, keda vastaja asendab, naasmine tööle jne. Hooajatöötajad loeti ajutisteks töötajateks.

Alalist töökohta omavaid inimesi oli keskmisest arvukamalt järgnevates sotsiaal-demograafilistes rühmades¹⁵:

- 30-39-aastased mehed (95%) ning 30-59-aastased naised (95%);
- Kolmanda taseme haridusega inimesed (94%).

Ajutisel töökohal töötajaid oli keskmisest enam:

- 15-19-aastaste meeste (65%) ja 15-29-aastaste naiste seas (15-19-aastastest naistest ¾, 20-29-aastastest naistest 19%);
- Esimese taseme haridusega inimeste seas (23%).

Töötutest meestest, kes olid küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul omanud töökohta, oli kolmandik töötanud ajutisel töökohal, töötute naiste puhul oli vastav näitaja 22%.

Järgnevalt palusime vastajail öelda, kui mitu tundi nädalas ta oma põhitöökohal tööd tavaliselt teeb/tegi. Küsiti tegelikku, mitte töölepinguga fikseeritud tööaega. Tööaja hulka paluti vastajal arvata kogu tegelikult tööl viibitud aeg koos ületundidega ning peale selle ka väljaspool töökohta tööülesannete täitmiseks kulutatud aeg. Tööaja hulka ei arvatud lõunavaheaegu, tööle minekuks ja töölt tulekuks kulunud aega ega aega, mille eest saadi küll tasu, kuid mille vältel tegelikult ei töötatud (nt palgaline puhkus). Sesonsete tööde (näiteks põllumajandustööde) puhul paluti vastamisel lähtuda aastakeskmisest töönädala pikkusest.

Vähem kui 35 tundi nädalas ehk osaajaga¹⁶ töötas 12% töölkäivatest vastajaist, sealhulgas 6% töötas nädalas kuni 20 tundi (kaasa arvatud) ning 5% 21-34 tundi (Joonis 29). 35-40 tunnise töönädalaga töötas 71% vastajaist ning rohkem kui 40 tundi tegi nädalas tööd 17% vastajaist, sealhulgas 11% töötas 41-50 tundi ning 6% üle 50 tunni.

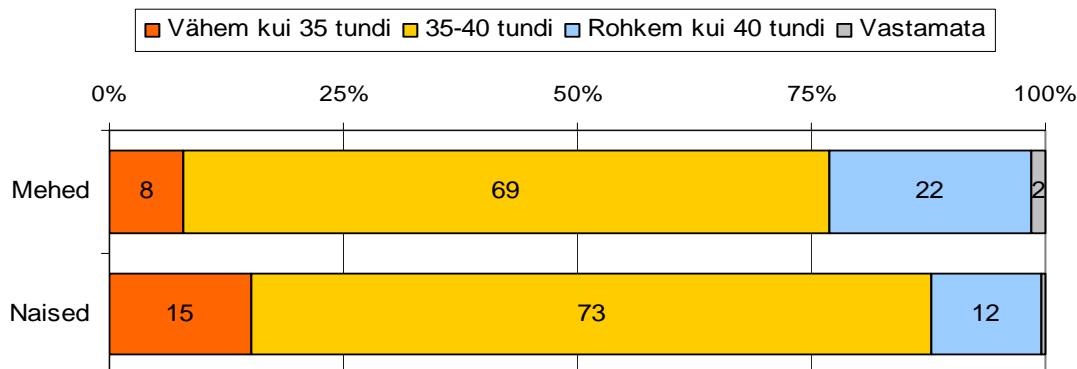
Osaajaga töötajaid (kes töötasid nädalas vähem kui 40 tundi) oli meestega võrreldes arvukamalt naiste seas (8% vs 15%). Sama on näidanud ka Eesti Statistikaameti Tööjõu-uuringu andmed (2007. aastal moodustasid osaajaga töötajad meestest 5,2% ning naistest 17,2%, erinevus käesoleva küsitluse tulemustest mahub statistilise vea piiridesse). Keskmisest arvukamalt oli osaajaga töötajaid ka noorimas vanuserühmas ehk 15-19-aastaste seas (27%) ning vanimas vanuserühmas ehk 60-74-aastaste seas (25%). Üheks põhjuseks, miks valitakse osaajaga töö, on kõrvaltegevuste (nt. õppimine) olemasolu või soov teenida lisa pensionile. Käesoleva küsitluse tulemused näitasid, et 15-19-aastastest vastajatest tegeles 6% paralleelselt nii õppimise kui töötamisega, 60-74-aastastest pensionäridest (sh. töövõimetuspensionärid, eelpensionärid) tegeles töötamisega 12%.

Inimesi, kelle töönädal kestis 35-40 tundi, oli keskmisest arvukamalt vanuserühmas 30-59 (75%) ning palgatöötajate seas (75%). Enam kui 40 tundi nädalas töötavaid vastajaid oli keskmisest arvukamalt meesterahvaste (22%) ning mitte-palgatöötajate (ehk siis ettevõtjate, vabakutseliste jms) seas (34%).

¹⁵ Aluseks on võetud töölkäivad vastajad, mitte kõik vastajad

¹⁶ Sarnaselt Tööjõu-uuringule loeti osaajaga töötajateks hõivatud, kes töötavad nädalas alla 35 tunni.

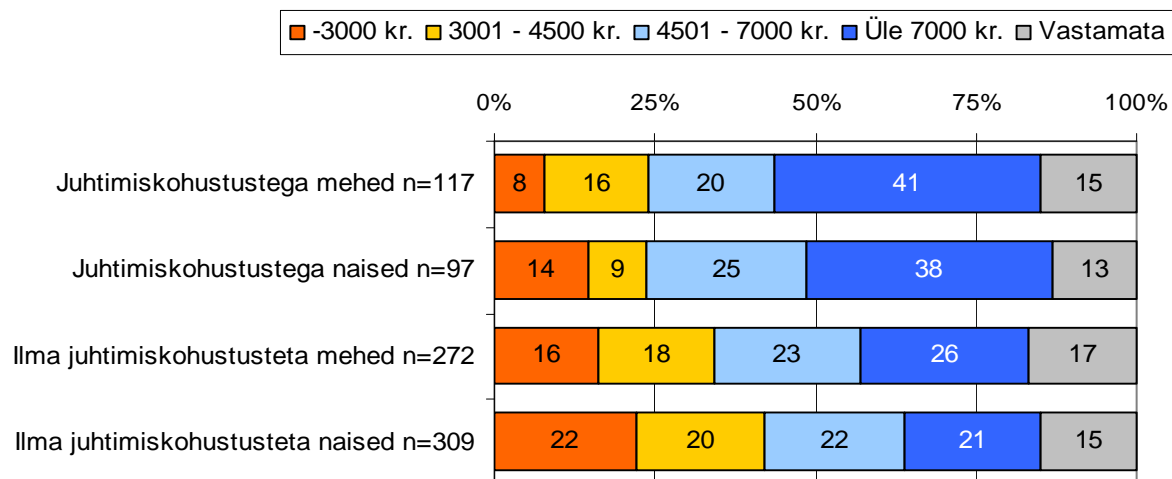
Joonis 29 Mitu tundi nädalas Te seda tööd tavaliselt teete/tegitte (% , n=999 vastajad, kes küsitluse läbiviimise hetkel töötavad või on sellele eelnenu 12 kuu jooksul töötanud)

Järgmine küsimus puudutas juhtimiskohustusi. Vajadusel selgitas küsitaja vastajale, et juhtimiskohustusi võib lisaks ettevõtte juhtimisstruktuuris otseselt paika pandud juhtidele olla ka teistel töötajatel. Juhtimiskohustus tähendab sel juhul kaastöötajate (v.a praktikandid, õpipoisid) juhendamist, nende töö eest vastutamist, sealjuures võib juhendaja ka ise osaliselt seda tööd teha, mille eest ta vastutab. Juhtimiskohustustega töötaja vastutab (vähemalt ühe töötaja) töö tegemise eest, juhendab selle tegemist ja kontrollib, et see oleks rahuldavalt tehtud. Juhtimiskohustustena ei käsitleta näiteks kvaliteedikontrolli või konsultandi tööd. Ajutiselt puuduva ülemuse asendamist juhtimiskohustuseks ei loeta.

Juhtimiskohustusi omas 24% töötajaist. Keskmisest enam oli juhtimiskohustustega töötajaid 30-39-aastaste meesterahvaste seas (39%) ning kolmanda taseme haridusega meeste ja naiste seas (29% vs 44%). Kõrgharidusega meeste ja naiste võrdluses on juhtimiskohustustega töötajate osakaal suurem meeste seas. Nii meeste kui naiste puhul (kes küsitluse läbiviimise ajal omasid töökohta) iseloomustas juhtimiskohutusi omavat vastajat ka keskmisest kõrgem sissetulek (leibkonna liikme kohta (Joonis 30)).

Joonis 30 Netosissetulek leibkonnaliikme kohta kuus, juhtimiskohustustega ning juhtimiskohustusteta mees- ning naistöötajate võrdlus (% , n=795 vastajad, kes küsitluse läbiviimise ajal põhitegevusena töötavad)

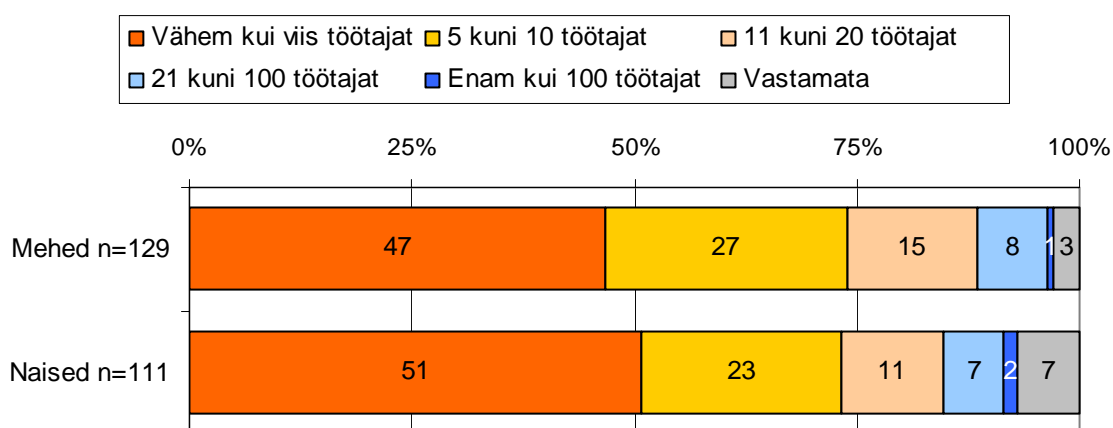

Juhtimiskohustustega töötajatel paluti nimetada ka oma otseste alluvate arv. Küsitletava otsesteks alluvateks loeti need, kes oma tööülesannete täitmisest talle otseselt aru annavad.

Juhul, kui vastaja oli ettevõtte juht, siis paluti tal märkida mitte ettevõtte töötajate arv, vaid olenevalt ettevõtte juhtimisstruktuurist järgmise taseme juhtide (asetäitjate, osakonnajuhatajate vms) arv. Taluperemehe puhul loeti otsesteks alluvateks näiteks palgatud sulased või talus töötavad perekonnaliikmed, kui peremees neid alluvateks pidas.

Töötajatest, kel oli juhtimiskohustusi, ütlesid pea pooled (49%), et nende otseses alluvuses töötab vähem kui viis töötajat (sealhulgas 2% ütles, et nende otseses alluvuses ei tööta ühtegi töötajat). Nais- ning meesjuhtide antud hinnangutes olulised erinevused puudusid (Joonis 31).

Joonis 31 Mitu töötajat on/oli Teie otseses alluvuses (% , n=240 vastajad, kel on/oli töökohal juhtimiskohustusi)

6.3 Meeste ja naiste võimalused tööelus

Võimalused tööelus

Enam kui pooled eestimaalastest (53%) olid arvamusel, et tööelus omavad natuke või märgatavalt paremaid võimalusi mehed (Joonis 32). Seda, et paremad võimalused on naistel, uskus 8% ning seda, et naistel ja meestel on võrdsed võimalused, arvas 40% eestimaalastest.

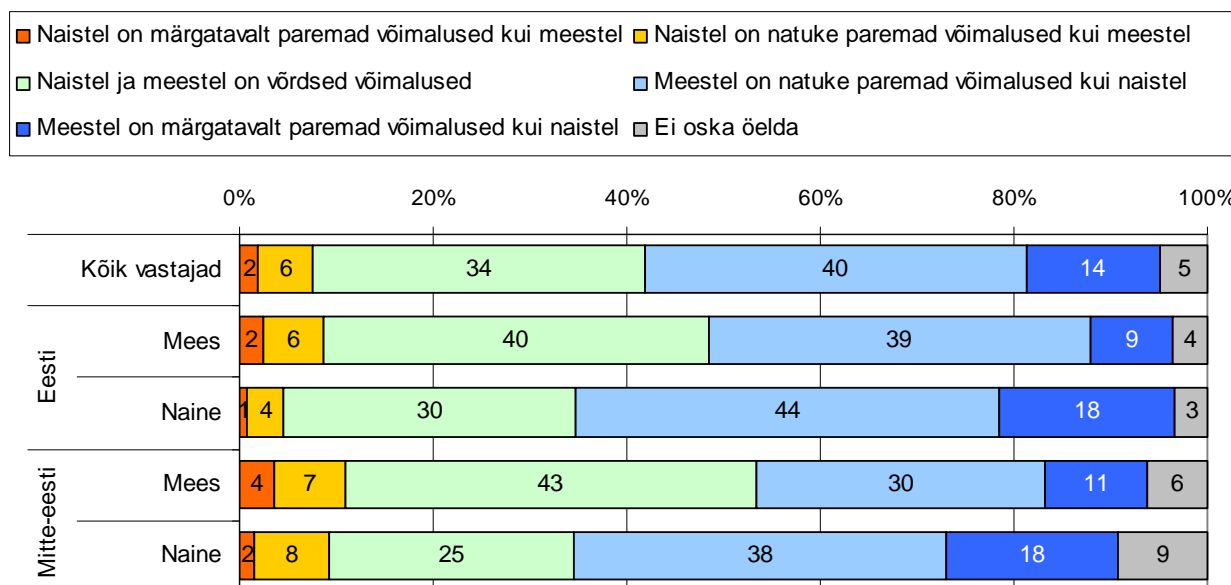
Arvamus, et meeste võimalused tööelus on paremad kui naistel, on enam levinud naisterahvaste seas: naistest 60% arvas, et meestel on paremad võimalused, samas kui meestest arvas seda 46%. Võrreldes naistega on meeste seas levinum arvamus, et naiste ja meeste võimalused tööelus on võrdsed (41% vs 29%). Vanuserühmiti oli inimesi, kes arvasid, et sugupoolte võimalused tööelus on võrdsed, kõige arvukamalt noorimas vanuserühmas (15-19-aastased) (44%). Vaadeldes hinnangute jagunemist soo ja vanuse lõikes, ilmnes, et meesvastajatest hindasid meeste võimalusi naiste omadest paremaks keskmisest sagedamini 60-74-aastased mehed (57%). Meeste puhul avaldas hinnangutele mõju ka perekonnaseis: abielus mehed tunnistasid keskmisest sagedamini, et meeste võimalused tööelus on naiste omadest paremad.

Naiste puhul mõjutas hinnanguid haridustase: kolmanda taseme haridust omavatest naistes 65% mõonis, et meeste võimalused tööelus on naiste omast paremad, samas kui esimese taseme haridusega naistest oli samal arvamusel 53%. See viitab olukorrale, kus kõrgemalt

haritud naised tunnetavad, et nende haridus ja oskused on vähem väärtustatud kui samaväärne haridus ja oskused meeste puhul.

Võrreldes vene rahvusest inimestega oli eestlaste seas arvukamalt neid inimesi, kes hindasid meeste võimalusi tööelus paremaks kui naistel (48% vs 55%). Kõige harvemini hindasid meeste positsiooni naiste omast paremaks mitte-eesti mehed (40%).

Joonis 32 Kuidas Teile tundub, kas naistel ja meestel on tööelus võrdsed võimalused (% , n=kõik vastajad)

2005. aastal läbi viidud soolise võrdõiguslikkuse monitooringus oli küsimus naiste ja meeste võimaluste võrdsuse kohta tööelus sõnastatud veidi erinevalt: toona küsiti naiste ja meeste võimaluste võrdsuse kohta tööturul (mitte tööelus) ning vastusevariante oli kolm: „naistel ja meestel on tööturul võrdsed võimalused“, „meestel on paremad“ ning „naistel on paremad“. Toona hindas naiste ning meeste võimalusi tööturul võrdseks 27% vastajaist (tänavu pidas naiste ja meeste võimalusi tööelus võrdseks 34%). Meeste võimalusi tööturul pidas 2005. aastal naistega võrreldes paremaks 56% vastajaist (tänavu pidas meeste võimalusi tööelus paremaks kui naistel 53% vastajaist), naiste võimalusi tööturul hindas meeste omadest paremaks 2% (tänavu 8%). Võrreldes 2005. aastaga on vähenenud inimeste arv, kes antud küsimuses seisukohta ei oma (16% vs 5%). Seega võib öelda, et **võrreldes 2005. aastaga pole oluliselt muutunud inimeste osakaal, kes hindavad meeste võimalusi tööelus naiste omadest paremaks**. Nende inimeste arv, kes peavad naiste ja meeste võimalusi tööelus võrdseks või siis naiste võimalusi isegi paremaks, on nelja aasta jooksul suurenenud hinnangu mitte-andnute arvelt.

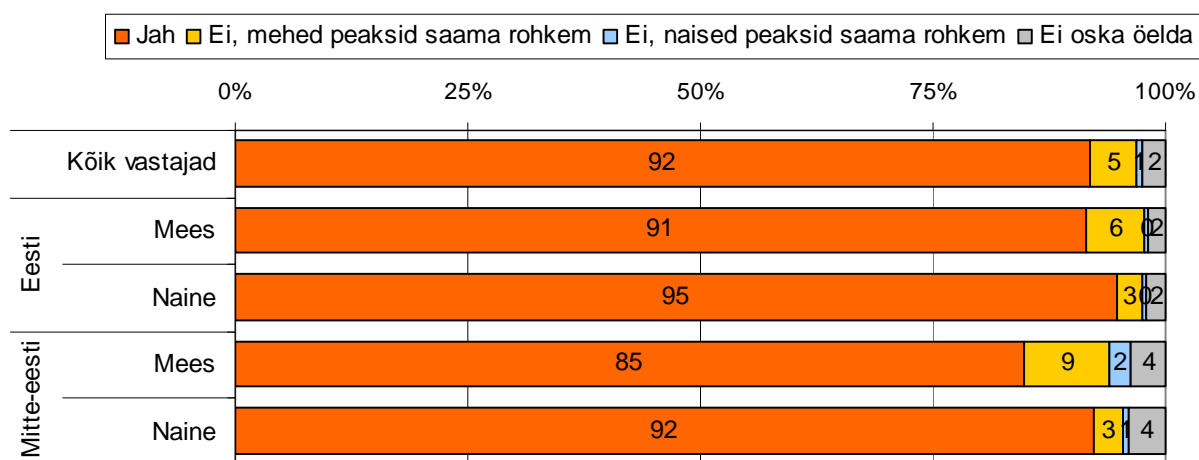
Töötasu

Selle osas, kas naised ja mehed peaksid saama sama töö (samasugune/võrdväärne töö) eest võrdset töötasu, ollakse valdavalt üksmeelsed – **92% elanikest arvas, et sama töö eest saadav töötasu ei tohiks sõltuda töötajaja soost (Joonis 33)**. Samas 5% vastajaist arvas, et mehed peaksid sama töö eest saama suuremat tasu kui naised, ning 1% arvas, et naistel on sama töö puhul õigus suuremale töötasule.

Võrreldes meestega arvasid naised sagedamini, et naised ja mehed peaksid sama töö eest saama võrdset töötasu (94% vs 90%), meeste seas oli naistega võrreldes aga levinum arvamus, et mehed peaksid sama töö eest naistega võrreldes saama rohkem (7% vs 3%). Vanuserühmade võrdluses statistiliselt olulisi erinevusi hinnangutes ei ilmnenu.

Inimesi, kes arvasid, et sama töö eest peaks meeste ning naiste töötasu olema võrdne, oli keskmisest arvukamalt kolmanda taseme haridusega inimeste seas (94%). Võrreldes madalama sissetulekuga (ühe pereliikme kohta) naistega jagasid arvamus, et töötasu suurus ei tohiks sõltuda töötaja soost, sagedamini kõrgema sissetulekuga naised.

Joonis 33 Kas naised ja mehed peaksid sama töö eest saama võrdset töötasu (% , n=kõik vastajad)

6.4 Võrdne kohtlemine tööintervjuul

Järgnevad küsimused esitati ainult neile vastajaile, kes olid oma põhitegevusena nimetanud töötamist või kes olid küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul töötanud. Küsimused puudutasid vastaja kogemusi tööelus, ehk täpsemalt seda, kas vastaja käest on tööintervjuul küsitud tema perekonnaseisu, laste olemasolu või nende vanuse või kavatsuse kohta lähiajal lapsi saada.

Vastajatest 45% tunnistas, et tööle kandideerimisel on temalt küsitud **perekonnaseisu puudutavaid küsimusi**, 43%-lt on küsitud **laste olemasolu või nende vanuse kohta** ning 12%-lt **kavatsuse kohta lähiajal lapsi saada**. Enamasti on neid küsimusi küsitud naisterahvaste käest – enam kui pooled töötavatest naistest on tööle kandideerimisel kokku puutunud küsimustega perekonnaseisu või laste olemasolu/nende vanuse kohta, samas kui meeste puhul on neid küsimusi esitatud vähem kui 40%-le. Ka töötaja kavatsuse kohta lähiajal lapsi saada tunnevad tööandjad huvi eelkõige naisterahvast tööle värvates – naistest on lapsesaamise plaane puudutavaid küsimusi küsitud 18% käest, meestest 5% käest.

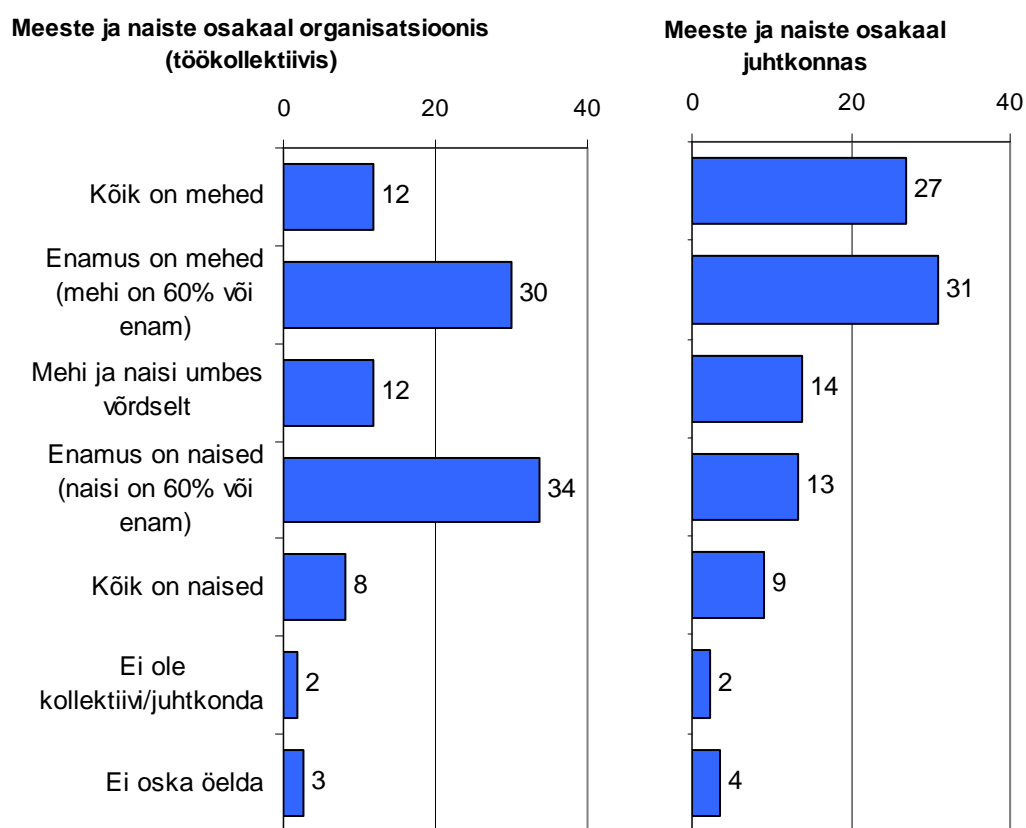
Küsitluse tulemused kinnitasid, et küsimustega perekonnaseisu kohta on tööintervjuudel kõige sagedamini kokku puutunud 30-39-aastased (selles vanuses meestest 48%, naistest 61%). Küsimusi laste olemasolu või nende vanuse kohta on kõige sagedamini esitatud naisterahvastele vanuses 20-39 (65%), küsimusi kavatsuste kohta lapsi saada naistele vanuses 20-29 (32%). Võrreldes eesti rahvusest naistega on küsimusi laste olemasolu/vanuse kohta küsitud sagedamini mitte-eesti naistelt (51% vs 63%).

Võrreldes naistega, kel lapsi pole, on tööintervjuul küsimustega laste olemasolu/vanuse ning lastesaamise kavatsuste kohta sagedamini kokku puutunud alla 18-aastaste lastega naised.

6.5 Töökollektiivi ning juhtkonna sooline koosseis

Järgnevalt küsisime vastajailt, milline on/oli nende organisatsioonis (töökollektiivis) meeste ning naiste osakaal. Kollektiivi all mõistetakse siinkohal tervet organisatsiooni, mitte ainult töötaja enda üksust, osakonda. **Ilmnes, et 67% naistest töötas kollektiivis, kus enamus/kõik töötajad olid naised; samas 70% meestest töötas kollektiivis, kus enamus/kõik töötajatest olid mehed** (Joonis 34).

Joonis 34 Meeste ja naiste osakaal organisatsioonis ning juhtkonnas (% , n=999 vastajad, kes küsitluse läbiviimise hetkel töötavad või on sellele eelnenud 12 kuu jooksul töötanud)

Esimese taseme haridusega inimeste seas on keskmisest arvukamalt vastajaid, kes töötavad kollektiivis, kus töötavad ainult/peamiselt mehed (54%). Kolmanda taseme haridusega inimestest töötas ainult/peamiselt meestest koosnevas kollektiivis 34%. Rääkides ainult/peamiselt naistest koosnevatest kollektiividest, ilmnes haridusrühmade võrdluses vastupidine tendents – kõrgema haridusega inimesed töötasid madalama haridusega inimestega võrreldes sagedamini kollektiivides, mis koosnevad enamuses/ainult naistest.

Rääkides juhtkonna soolisest jagunemisest, tuleb tõdeda, et **Eestis on ettevõtete juhtkondades jätkuvalt naistega võrreldes arvukamalt esindatud mehed**. Vastajaist 27% töötas asutuses, kus juhtkond koosnes ainult meestest, vastajaist 31% aga asutuses,

kus juhtkond koosnes peamiselt meestest. Vähem kui neljandik (23%) vastajaist ütles, et töötab asutuses, mille juhtkonnas on naised kas enamuses või mille juhtkond koosnebki ainult naistest. Asutuse juhtkonna all mõisteti siin organisatsiooni kõige kõrgema taseme juhtkonda. Kui tegemist oli nt väikese ettevõtte/asutusega, kus on ainult üks juht, siis märgiti vastavalt „kõik naised“ või „kõik mehed“.

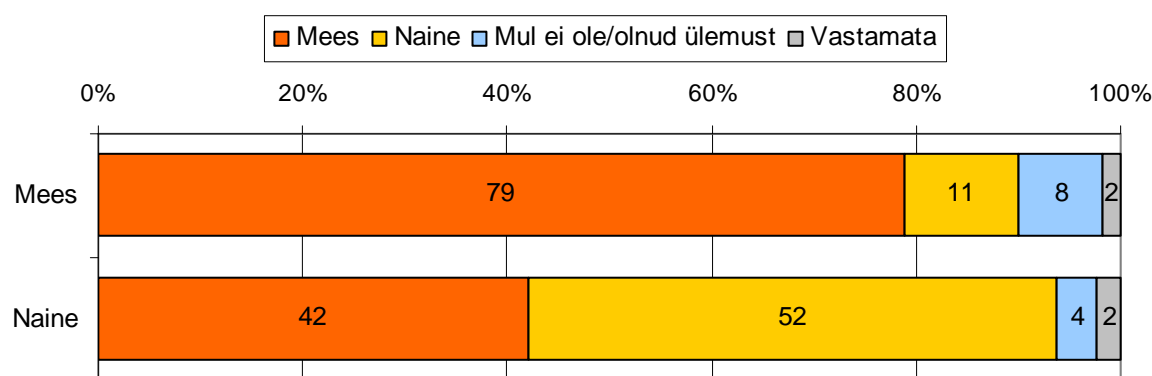
Kuna suurem osa vastajaist töötas asutuses, mille kollektiivis domineerisid temaga samasse sugupoolde kuuluvad inimesed, on üpris ootuspärane, et soolises võrdluses ilmnes erinevus ka juhtkonna kohta antud vastuste osas. Meestest 77% ütles, et asutuse juhtkond koosneb enamuses/ainult meestest ning 7%, et juhtkond koosneb enamuses/ainult naistest; naistest seevastu 40% ütles, et asutuse juhtkond koosneb enamuses/ainult meestest ning 38% tunnistas, et juhtkond koosneb enamuses/ainult naistest. Seega võib tõdeda, et naisjuhte on Eestis jätkuvalt vähem kui meesjuhte ning naisjuhtide juhitud kollektiivides on reeglina arvuliselt rohkem naiste- kui meesterahvad.

Ainult/peamiselt meeste poolt juhitud kollektiivis töötavaid inimesi oli keskmisest arvukamalt vanuserühmas 30-39 (66%), ainult/peamiselt naiste poolt juhitud kollektiivis töötavaid inimesi aga kolmanda taseme haridusega naiste seas (40%).

Ka 2005. aastal läbi viidud soolise võrdõiguslikkuse monitoring näitas, et valdavalt töötavad juhtivatel kohtadel mehed – toona ütles 54% vastajaist, et asutuse juhtkond koosneb ainult meestest või enamuses meestest; 26% töötas asutuses, kus juhtkonnas olid enamuses naised või ainult naised ning 13% ütles, et mehi-naisi on juhtkonnas võrdselt.

Ka otsese ülemuse näol oli valdavalt tegemist meesterahvaga (60%) (Joonis 35). Naissoost ülemust omas 32% töötajaist, 6%-l polnud ülemust ning 2% jättis küsimusele vastamata. Võrreldes 2005. aastaga pole vastuste struktuur oluliselt muutunud: toona omas meesülemust 61% ning naisülemust 32% töölkäivatest vastajatest.

Joonis 35 Otsese ülemuse sugu (% , n=999 vastajad, kes küsitluse läbiviimise hetkel töötavad või on sellele eelnenud 12 kuu jooksul töötanud)

Kõige suuremad erinevused vastustes ilmnisid taas meeste ning naiste vahel: meeste seas on naisülemuse alluvuses töötavaid inimesi tunduvalt vähem kui naiste seas. Meestöötajaist omas meessoost otsest ülemust 79%, naissoost ülemust 11%. Naistöötajaist veidi enam kui pooltel oli otsene ülemus naine (52%), 42%-l aga mees.

Naiste puhul ilmnes seos ka vanuse, hariduse ning sissetulekuga: sagedamini nimetasid otsese ülemusena meesterahvast 30-39-aastased (52%), esimese taseme haridusega (55%) või kõrgema sissetulekuga (pereliikme kohta) naised (52%).

6.6 Palgamuutused

Küsitlusele eelnenud nelja aasta jooksul oli töandjalt palka juurde küsinud 31% palgatöötajaist. Palga juurde küsimise all mõistetakse sellest rääkimist ülemuse, töötajate usaldusisikuga vmt. ning see puudutab kõiki mitte-automaatseid palgatõuse, sh individuaalseid lisatasusid.

Naistega võrreldes olid palga küsimises aktiivsemad olnud meesterahvad, kellest 37% oli palgatõusu küsinud (naistest 26%). Vanusegruppide lõikes oli palka juurde küsinud inimesi kõige arvukamalt 30-39-aastaste meeste seas (48%).

Küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul on 37% palgatöötajatest saanud töandjalt ettepaneku töötasu, tööaja või tööga seotud hüvede vähendamiseks. Hüvede vähendamise all peetakse siin silmas olukordi nii ühe ametikoha piires kui ka sama töandja juures ametikoha muutusega kaasnevat tasustamise, tööaja jms muutusi. Soolises, vanuselises ning rahvuselises võrdluses antud küsimuses olulisi erinevusi ei ilmnenud.

Inimestest, kes sääraste ettepaneku said, nõustus 61% selle ettepanekuga täielikult, neljandik nõustus osaliselt ning kümnendik ei nõustunud ettepanekuga (täielikuks nõustumiseks loeti nõustumist palga kärpimisega töandja poolt ette antud ulatuses, osaliseks nõustumiseks olukordi, kus nõustuti küll töötasu, tööaja või hüvede kärpimisega, ent mitte sellises ulatuses kui oli töandja algne ettepanek).

Meestest, kes olid töandjalt saanud ettepaneku töötasu/tööaja/tööga seotud hüvede kärpimiseks, oli sellise ettepanekuga nõustujaid keskmisest arvukamalt vanuserühmas 30-39 (71%). Meeste ning naiste antud vastuste struktuur oluliselt ei erinenud.

Küsitluse läbiviimise ajal või sellele eelnenud aasta jooksul töö käinud palgatöötajatest, kellele töandja oli küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul teinud ettepaneku vähendada töötasu, tööaega või tööga seotud hüvesid, töötab jätkuvalt sama töandja juures 87% (jätkuvalt töötavaks märgiti ka lapsehoolduspuhkusel ning sundpuhkusel vmt ajutisel puhkusel viibijad). Keskmisest arvukamalt on töökohta vahetanud inimesi meesterahvaste seas, kellest sama töandja juures töötab edasi 83% (naistest 91%).

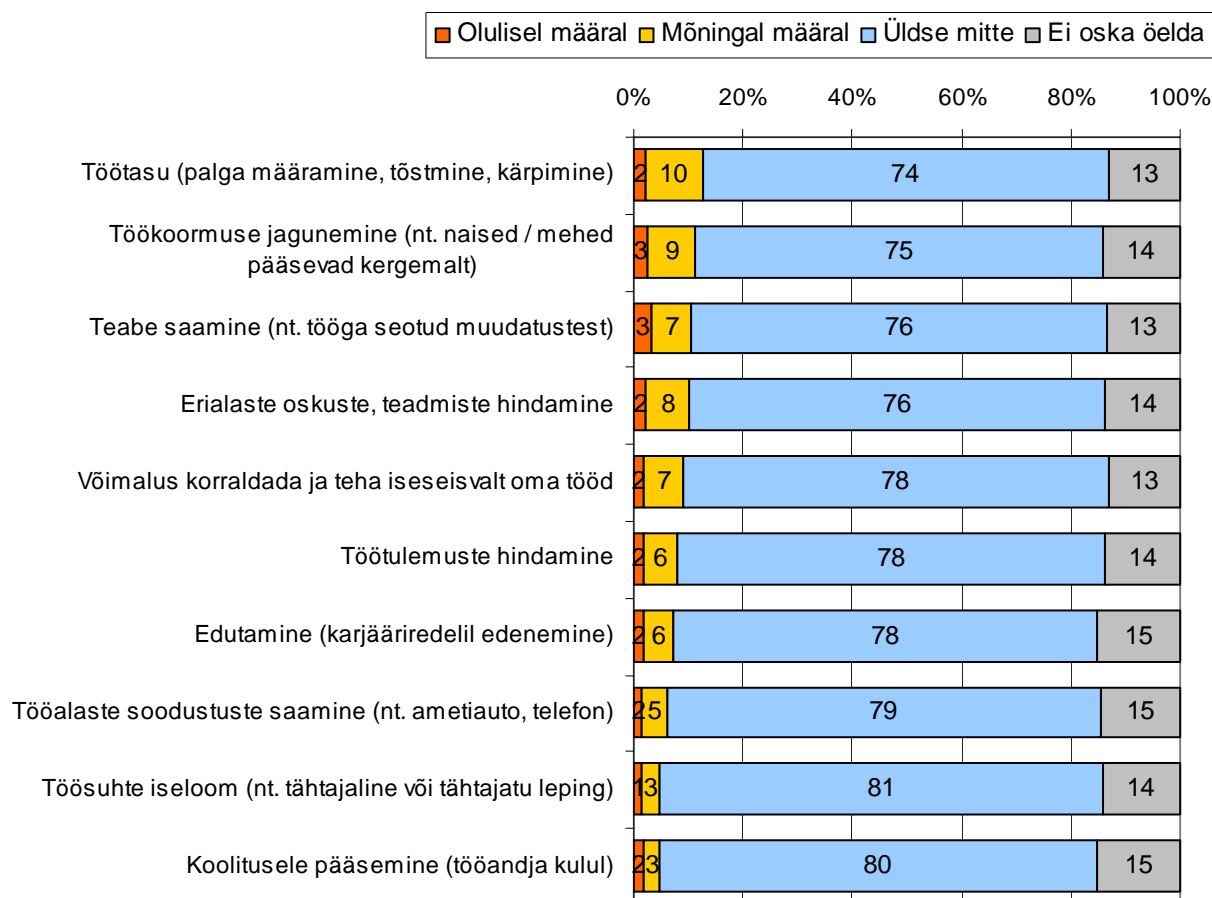
6.7 Soost tingitud ebavõrdne kohtlemine töökohal

Soost tuleneva ebavõrdse kohtlemise all mõistetakse olukorda, kus ühte isikut koheldakse tema soo tõttu halvemini, kui koheldakse (on koheldud või koheldaks) teist isikut samalaadses olukorras. **Küsitlus näitas, et soost tingitud ebavõrdne kohtlemine töökohal väljendub kõige sagedamini töötasu suuruses (Joonis 36).** Soost tulenevat põhjendamatu ebavõrdset kohtlemist töötasu määramisel oli kogunud 13% palgatöötajatest. Meestest enam on ebavõrdse kohtlemisega töötasu määramisel kokku puutunud vastajaid naiste seas, kellest 17% on seda olulisel/mõningal määral kogunud (meestest 8%).

Ka järgnevate sooliselt ebavõrdse kohtlemise vormide puhul ilmnisid naiste ning meeste hinnangute vahel olulised erinevused:

- Töökoormuse jagunemine (olulisel/mõningal määral oli ebavõrdset kohtlemist kogunud 14% naistest ja 8% meestest);
- Erialaste teadmiste/oskuste hindamine (13% naistest ja 7% meestest);
- Töötulemuste hindamine (11% naistest ja 5% meestest);
- Edutamine (10% naistest ja 5% meestest).

Joonis 36 Kas olete oma praegusel töökohal kogunud põhjendamatult ebavõrdset kohtlemist teiste töötajatega võrreldes, kuna olete naine/mees (% , n=833 palgatöötajad)

Rahvuse lõikes ilmnisid erinevused järgnevates aspektides:

- Teabe saamine (olulisel/mõningal määral oli ebavõrdset kohtlemist kogunud 16% venelastest ja 9% eestlastest);
- Erialaste teadmiste/oskuste hindamine (17% venelastest ja 7% eestlastest);
- Edutamine (13% venelastest ja 5% eestlastest);
- Töösuhte iseloom (11% venelastest ja 3% eestlastest).

Meeste seas oli järgnevate ebavõrdse kohtlemise vormidega sagedamini kokku puutunud:

- Töölaste soodustuste saamine (20-29-aastastest meestest 11%);
- Erialaste oskuste, teadmiste hindamine (20-29-aastastest meestest 14%).

Naiste seas oli järgnevate ebavõrdse kohtlemise vormidega sagedamini kokku puutunud:

- Töökoormuse jagunemine (24-44-aastastest naistest 22%);
- Edutamine (mitte-eesti naistest 19%);
- Töösuhte iseloom (20-29-aastastest naistest 13%);
- Erialaste oskuste, teadmiste hindamine (mitte-eesti naistest 22%, alla 18-aastaste lastega naistest 20%).

Seega võib öelda, et soost tingitud ebavõrdse kohtlemisega töökohal puutuvad meestega võrreldes sagedamini kokku naisterahvad. Ebavõrdne kohtlemine töökohal väljendub kõige sagedamini töötasu suuruses, töökoormuse jagunemises, erialaste teadmiste/oskuste ning töötulemuste hindamises ning tööalases edutamises. Võrreldes eestlastega puutuvad sooliselt ebavõrdse kohtlemisega töökohal sagedamini kokku mitte-eestlased.

6.8 Meeste ja naiste võimalused tööturul

Selgitamaks välja, kuidas tajuvad eestimaalased naiste ja meeste võimalusi tööturul, esitasime kõigile vastajaile (sh. mitte-töötajad) üheksa väidet ning palusime vastajal hinnata, kuivõrd ta nende väidetega nõustub. Vajadusel selgitas küsitleja vastajale, et küsimuse eesmärk on mõõta hoiakuid ning arvamusi, mitte uurida vastajate teadmisi tegelikust olukorrast.

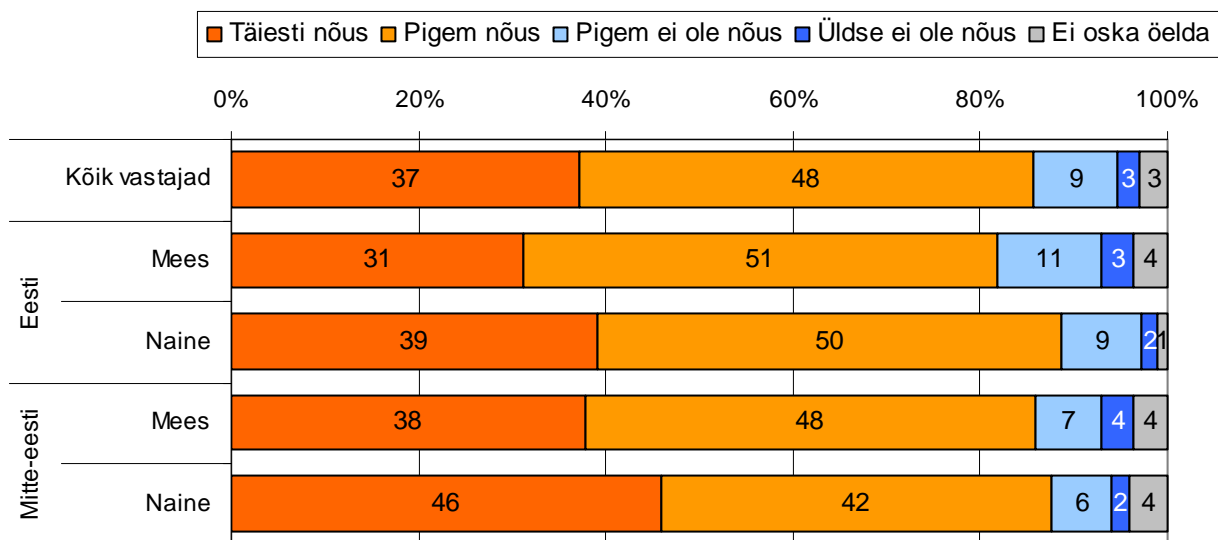
Meeste ning naiste töö tasustamine

Meestest 83% ning naistest 88% nõustus, et mehed töötavad enamasti ametikohtadel, kus on kõrgemad palgad (Joonis 37). Meeste seas oli väitega nõustujaid keskmisest arvukamalt vanuserühmas 20-29 (91%), väitega mitte-nõustujaid aga 30-39-aastaste seas (22%). Selline tulemus on üllatav, arvestades seda, et Eestis on meeste-naiste palgaerinevus vanuserühmade võrdluses suurim 30-40-aastaste seas, kus naiste palk hõlmab meeste omast kõigest 66% (Rõöm & Kallaste 2004, Randoja 2008). Randoja (2008) seletab suuremat ebavõrdsust 30. aastates perega seotud pausidest naiste tööelus ja barjääridest, mida naised kohtavad karjääriredelil ülespoole liikudes.

Naiste seas oli väitega nõustujaid keskmisest enam üksi (ehk üheliikmelises leibkonnas) elavate naisterahvaste seas (92%), mitte-nõustujaid aga noorimas vanuserühmas ehk 15-19-aastaste naiste seas (19%).

2005. aasta soolise võrdõiguslikkuse monitooringus arvas 85% vastajaist, et mehed töötavad ametikohtadel, kus on kõrgemad palgad, sealhulgas meestest nõustus väitega 83% ning naistest 87%. Seega pole nelja aasta jooksul arvamused antud küsimuses oluliselt muutunud.

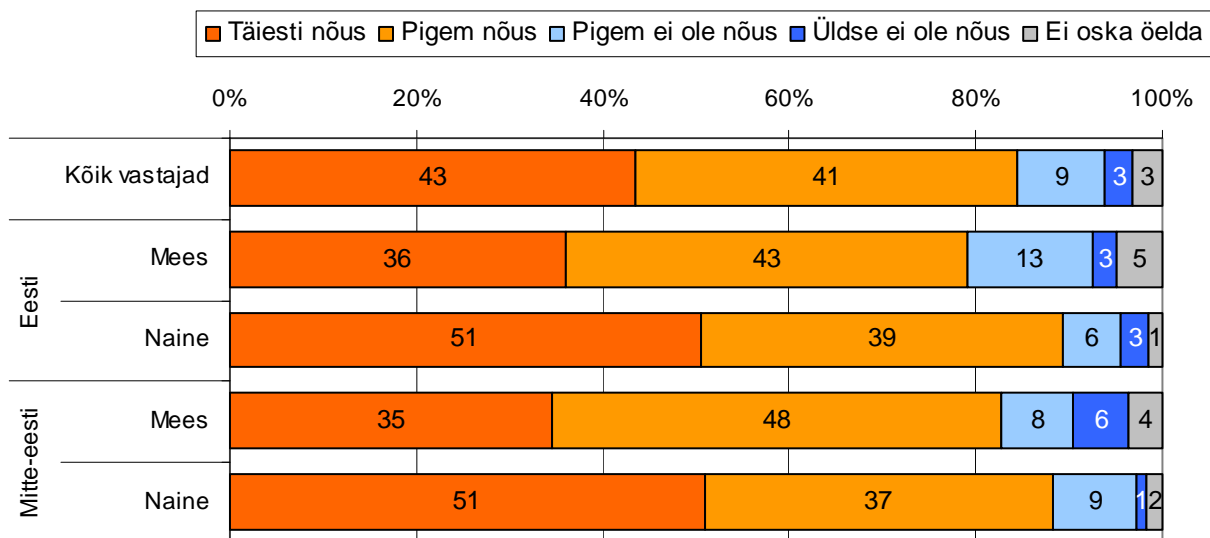
Joonis 37 Mehed töötavad enamasti ametikohtadel, kus on kõrgemad palgad (% , n=kõik vastajad)

Ka sellega, et mehed ei nõustu tavaliselt töötama nii madala palga eest kui naised, ollakse valdavalt nõus (Joonis 38). Võrreldes meestega oli väitega nõustujaid taas arvukamalt naiste seas (89% vs 80%). Kui meeste puhul oli väitega nõustujaid keskmisest enam noorimas ning vanimas vanuserühmas (15-24-aastastest 87%, 60-74-aastastest 87%), siis naistest jagasid seda arvamust kõige sagedamini 25-44-aastased (92%). Meeste puhul mõjutas hinnanguid ka vastaja haridus – keskmisest enam oli väitega nõustujaid esimese taseme haridusega meeste seas (85%).

2005. aastal nõustus väitega, et mehed ei nõustu töötama nii madala palga eest kui naised, 85% vastajaist (84% meestest ning 87% naistest). Seega on nelja aasta jooksul meeste seas arvamus, et mehed ei nõustu tavaliselt töötama nii madala palga eest kui naised, veidi kandepinda kaotanud (veapiir antud küsimuses on 95%-lisel usaldusnivool ca. 3%), samas kui naiste hinnangud pole nelja aasta jooksul oluliselt muutunud.

Joonis 38 Mehed ei nõustu tavaliselt töötama nii madala palga eest kui naised (% , n=kõik vastajad)

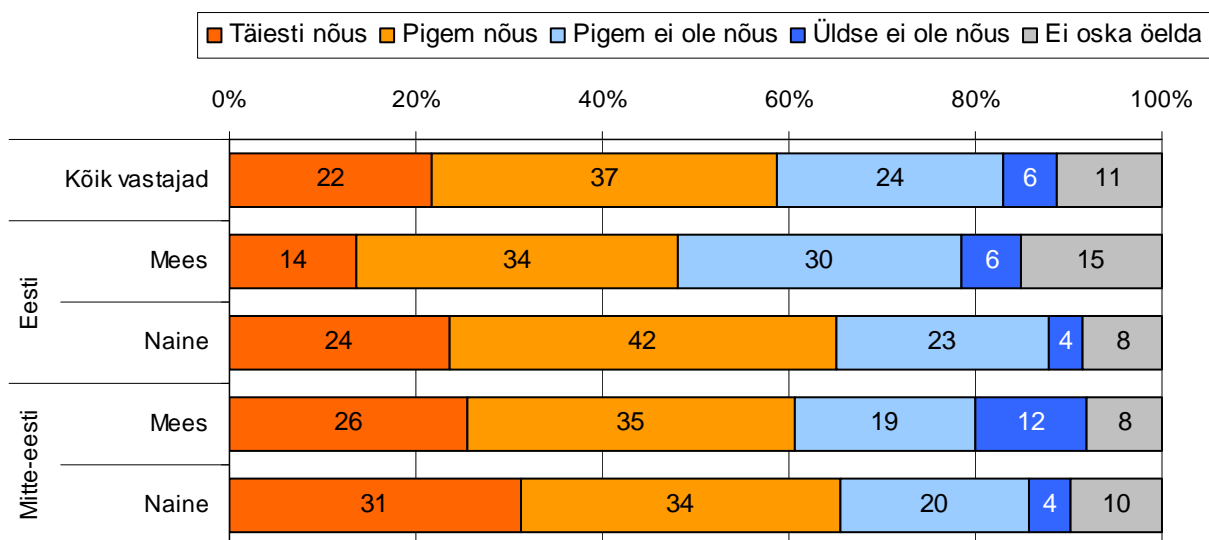

Veidi enam kui pooled eestimaalastest (59%) arvavad, et töandjad tasustavad meestöötajaid naistöötajatega võrreldes tavaliselt kõrgemalt, pidades mehi peretoitjateks (Joonis 39). Vaadeldes vastuste jagunemist soo ja rahvuse lõikes, näeme, et kõige vähem jagavad seda arvamust eesti rahvusest mehed (48%), samas kui eesti naiste ning mitte-eesti naiste ning meeste seas jääb väitega nõustujate arv 61...66% piiridesse. Regiooniti oli väitega nõustujaid kõige arvukamalt pealinnas (65%).

Võrreldes naistega on meeste hulgas arvukamalt ka väitega mitte-nõustujaid (eesti meestest 37%, mitte-eesti meestest 31%). Meeste seas oli väitega mitte-nõustujaid keskmisest enam vabaabielus meeste seas (43%), naiste seas 15-19-aastaste seas (38%). Eesti Tööjõu-uuringu tulemused kinnitavad, et Eestis on noorte töötajate (alla 30-aastased) palgaerinevused teiste vanuserühmadega võrreldes väikesed, mis võib olla seotud uute, paremini ettevalmistunud ja vähem diskrimineerimist kogevate gruppide tööturule sisenemisega (Randoja 2008), kuid ka sellega, et sellises vanuses töötajad pole sageli veel seotud perekondlike kohustustega.

2005. aastal oli küsimus sõnastatud veidi erinevalt: nimelt paluti vastajail hinnata, kas töandja arvestab sellega, et mehi loetakse peretoitjateks (küsimuses ei sisaldunud otsene viide naiste ja meeste palgaerinevustele). Toona nõustus väitega 64% inimestest (66% meestest ja 62% naistest).

Joonis 39 Töandjad tasustavad meestöötajaid naistöötajatega võrreldes tavaliselt kõrgemalt, pidades mehi peretoitjateks (% , n=kõik vastajad)

Naiste töö väärtustamine

Võrreldes meestega arvavad naised sagedamini, et naiste tööd väärtustatakse tavaliselt vähem kui meeste tööd: sel arvamusel oli 63% naistest ja 43% meestest (Joonis 40). Rahvuse ning ametialade¹⁷ lõikes hinnangute vahel olulised erinevused puuduvad. Naiste puhul on märgata hinnangute seost vastaja vanusega – vastaja vanuse

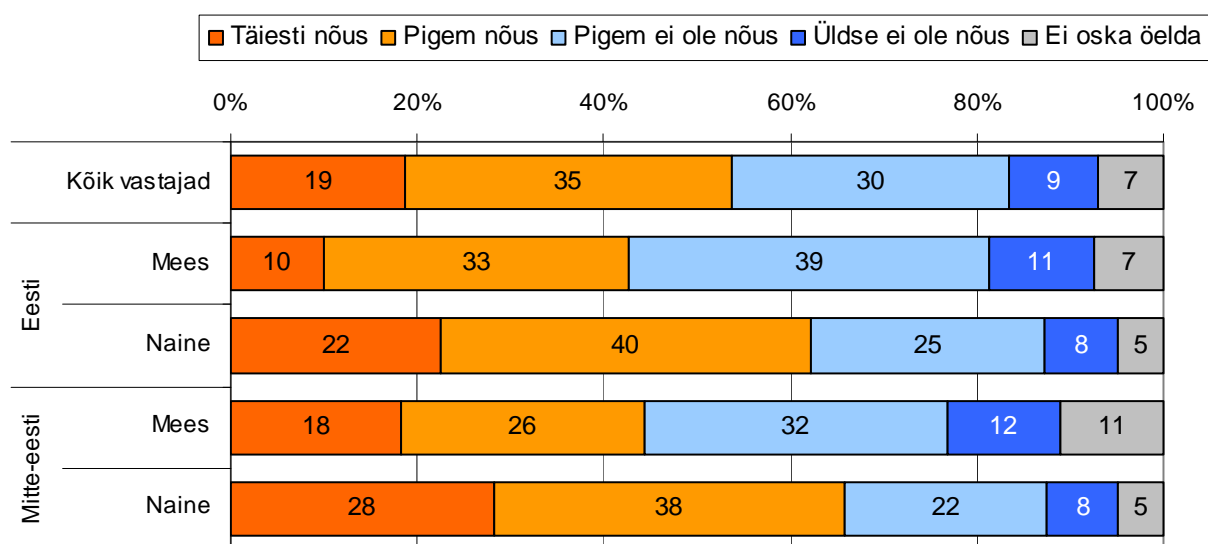
¹⁷ Meeste ning naiste antud hinnanguid võrreldi ametialade lõikes eraldi, hinnangute aritmeetiliste keskmiste erinevuse testimiseks kasutati testi ANOVA.

suurenedes kasvab ka väitega nõustujate osakaal. Kui naiste seas oli noorimas vanuserühmas (15-19) väitega nõustujaid 41%, siis vanimas vanuserühmas (60-74) 70%. Samamoodi vähenes naisvastajate puhul vanuse suurenedes väitega mitte-nõustujate arv. Meesvastajate puhul oli väitega mitte-nõustujaid kõige arvukamalt vanuserühmas 30-39 (60%).

Erinevused vastuste struktuuris ilmneseid ka haridustasemetel võrdluses: võrreldes madalama taseme haridust omavate inimestega olid kõrgema taseme haridust omavad inimesed sagedamini arvamusel, et naiste tööd väärtustatakse tavaliselt meeste tööst vähem.

Neli aastat tagasi arvas elanikkonnast 63%, et naiste tööd väärtustatakse vähem kui meeste tööd (meestest 60%, naistest 66%). Võrreldes 2005. aastaga on seega vähenenud meeste arv, kes peavad naiste tööd meeste omaga võrreldes vähem-väärtustatuks.

Joonis 40 Naiste tööd väärtustatakse tavaliselt vähem kui meeste tööd (% , n=kõik vastajad)

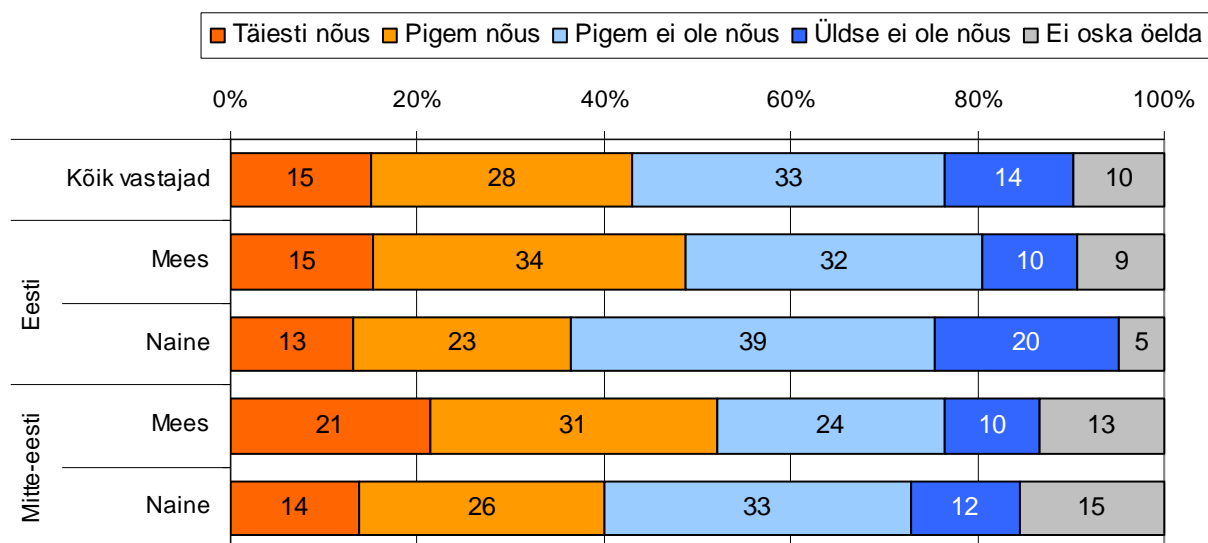
Selle osas, kas mehed on paremad juhid kui naised, jagunevad hinnangud suhteliselt võrdselt: **kõigist vastajaist 43% arvas, et mehed on naistega võrreldes paremad juhid, 47% aga arvas, et see nii pole** (Joonis 41). Võrreldes meestega on naised enam veendunud naiste suutlikkuses olla hea juht: meestest nõustusid pooled, et mehed on naistest paremad juhid, naistest aga 37%.

Kui meesterahvad vanuses 15-24 olid võrreldes eakamate meestega sagedamini nõus sellega, et mehed on naistest paremad juhid (63% oli väitega nõus), siis naiste puhul oli olukord vastupidine: 15-24-aastased naised pidasid võrreldes teiste vanuserühmadega sagedamini väidet valeks (62% ei nõustunud väitega). Naiste seas oli väitega mitte-nõustujaid keskmisest enam ka vabaabielus naiste seas (62%).

Võrreldes kõrgema haridusega vastajatega oli esimese taseme haridusega inimeste seas veidi arvukamalt väitega täielikult nõustujaid (19% vs 13%). Inimestest, kelle otsene ülemus tööl oli mees, nõustus väitega 46%, naisülemusega töötajatest 39% (antud küsimuses on veapiir 95%-lisel usaldusnivool ca 5%, seega võimaldavad käesolevad andmed kinnitada hinnangute erinevuse statistilist olulisust).

2005. aasta ankeedis oli küsimuse sõnastus taas veidi erinev: toona paluti vastajail avaldada arvamust selle kohta, kas üldlevinud on arusaam, et mehed on paremad juhid kui naised (2009. aasta ankeedis paluti vastajal hinnata, kas mehed on paremad juhid kui naised, seega küsiti tema isiklikku arvamust, mitte tema hinnangut sellele, milline on ühiskonnas levinud arusaam). Ilmselt tulenevalt sellest erinevused oli 2005. aastal inimesi, kes väitega nõustusid, tunduvalt arvukamalt kui käesoleval aastal. 2005. aasta tulemused näitasid, et 70% inimestest arvab, et arusaam selle kohta, et mehed on paremad juhid kui naised, on üldlevinud (meestest nõustus sellega 76%, naistest 65%).

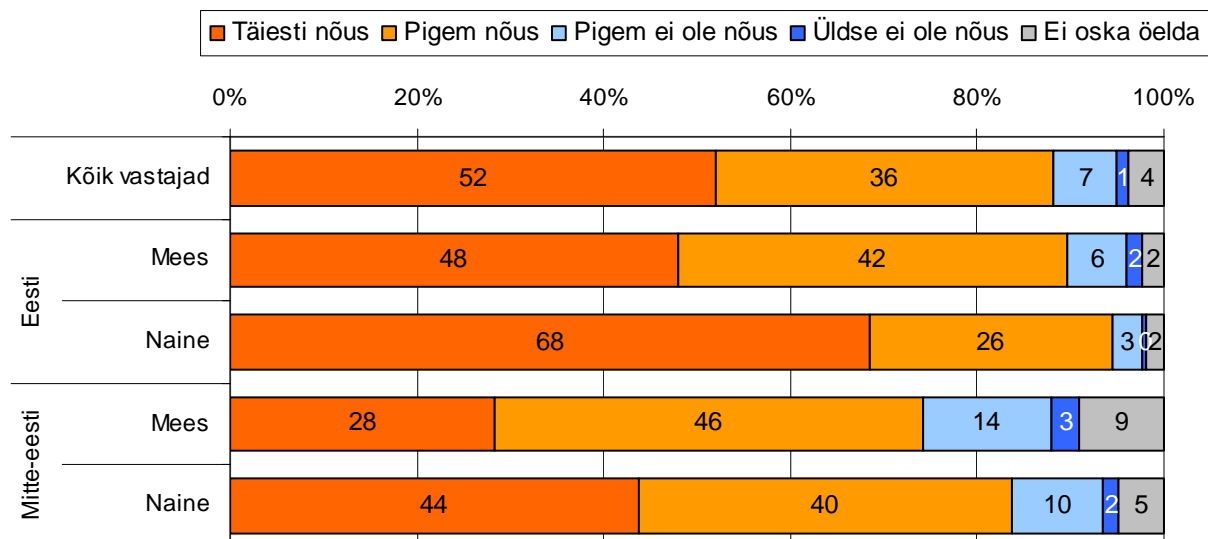
Joonis 41 Mehed on paremad juhid kui naised (% , n=kõik vastajad)

Seda, et naised on sama pühendunud töötajad kui mehed, arvab 88% eestimaalastest (Joonis 42). Statistiliselt olulised erinevused ilmnescid rahvusrühmade vahel: võrreldes mitte-eestlastega on eestlased sagedamini päri sellega, et naised on töötajatena sama pühendunud kui mehed – meestest nõustus väitega 90% eestlastest ja 74% mitte-eestlastest; naistest 94% eestlastest ning 84% mitte-eestlastest. Piirkonniti oli väitega nõustujaid keskmisest arvukamalt maapiirkonna elanike seas (90% meestest ja 97% naistest), keskmisest vähem aga pealinnas elavate meeste seas (75% nõustus väitega).

2005. aasta soolise võrdõiguslikkuse monitooringu ankeedis sisaldus küsimus selle kohta, kui võrd vastaja nõustub väitega, et naised ei suuda pere eest hoolitsemise tõttu tööle pühenduda. Neli aastat tagasi nõustus selle väitega 60% inimestest (meestest 67%, naistest 53%). Kuna taas oli küsimuse sõnastus 2009. aasta ankeediga võrreldes erinev, pole tulemused üks-üheselt võrreldavad.

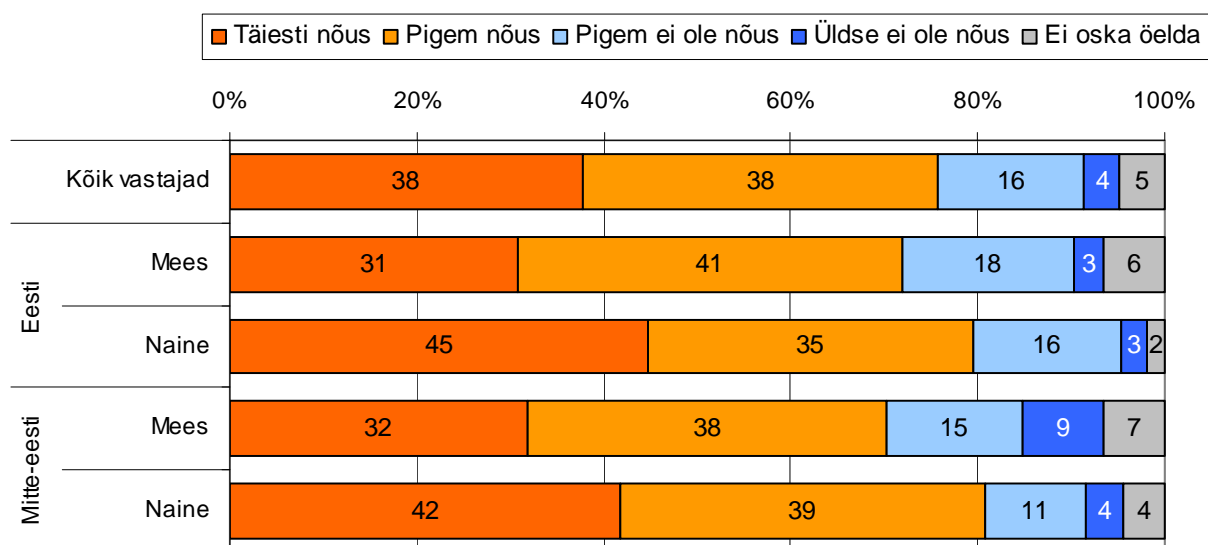
Joonis 42 Naised on sama pühendunud töötajad kui mehed (% , n=kõik vastajad)

Arvamus, et mehed seavad elus sagedamini karjääri esikohale kui naised, on meestega võrreldes enam levinud naisterahvaste seas, kellest väitega nõustus 79% (meestest 71%) (Joonis 43). Naiste hinnanguid mõjutas ka vastaja vanus, haridustase ning perekonnaseis – kõige enam oli väitega nõustujaid 65-74-aastaste naiste seas (86%), kõige vähem aga 15-24-aastaste seas (72%). Kõrgema haridusega või üheliikmelises leibkonnas elavad naised nõustusid väitega sagedamini kui madalama haridusega või mitme liikmega leibkonnas elavad naised.

2005. aastal nõustus väitega, et mehed seavad sagedamini karjääri esikohale, 87% vastajaist, sealhulgas 86% meestest ning 88% naistest. Nelja aasta jooksul on seega inimeste arv, kes arvavad, et mehed seavad karjääri sagedamini esikohale kui naised, vähenenud 11 protsendipunkti võrra (meeste seas 15 protsendipunkti võrra, naiste seas 9 protsendipunkti võrra).

Joonis 43 Mehed seavad elus sagedamini karjääri esikohale kui naised (% , n=kõik vastajad)

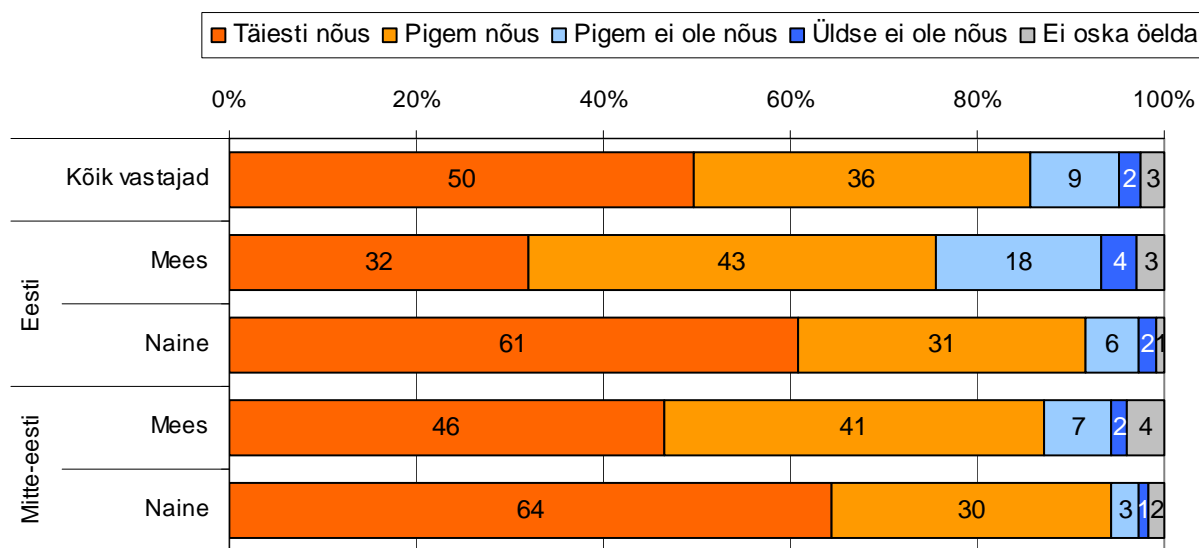

Seda, et naistel on meestega võrreldes kahekordne töökoormus, tõdes 86% elanikkonnast (Joonis 44). Nii meeste kui ka naiste seas oli väitega nõustujaid keskmisest enam vanemates vanuserühmades, väitega mitte-nõustujaid oli meeste seas aga keskmisest arvukamalt vanuserühmas 30-39 (27%). Võrreldes eesti rahvusest meestega on mitte-eesti meeste seas väitega nõustujaid enam (76% vs 87%). Meeste puhul mõjutab hinnanguid ka alla 18-aastaste laste olemasolu leibkonnas: alaealiste lastega mehed pidasid väidet sagedamini valeks kui mehed, kel leibkonnas alaealisi lapsi polnud (25% vs 15%). Meeste puhul oli väitega mitte-nõustujaid keskmisest enam ka töökäivate meeste (22%) ning kõrgema sissetulekuga (sissetulek ühe pereliikme kohta) meeste seas.

Naised, kelle kodune keel oli eesti keel, hindasid naiste töökoormust kahekordseks harvemini kui naised, kelle kodus kasutati peamiselt mõnda muud keelt (90% vs 95%). Väitega nõustujaid oli keskmisest enam ka maal elavate naisterahvaste seas (95%), väitega mitte-nõustujaid aga kõrgema sissetulekuga naiste seas (sissetulek ühe leibkonnaliikme kohta).

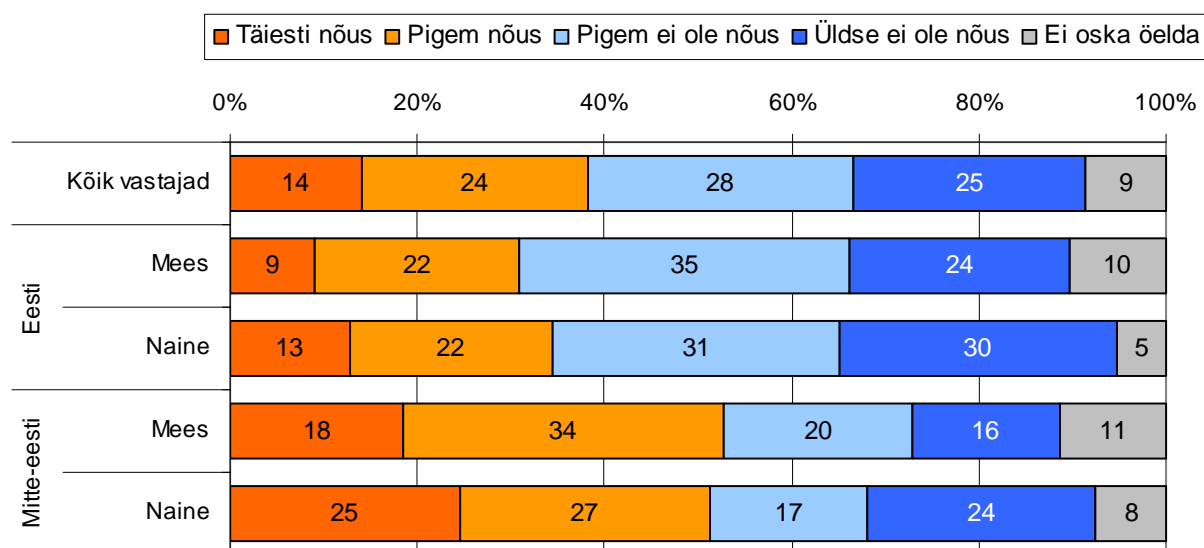
Võrreldes 2005. aastaga on inimesi, kes arvavad, et naistel on kahekordne töökoormus, 2009. aastal 5 protsendipunkti võrra vähem. Väitega nõustujaid on tänavu meeste seas 8 protsendipunkti võrra vähem, naiste hinnangud pole nelja aasta jooksul oluliselt muutunud.

Joonis 44 Naistel on kahekordne töökoormus: erinevalt meestest töötavad nad nii kodus kui tööl (% , n=kõik vastajad)

Väitega, et olukorras, kus töökohti napib, on meestel tööle suurem õigus kui naistel, polnud enam kui pooled eestimaalastest nõus (53%) (Joonis 45). Väitega nõustus 38% vastajaist. Meeste ning naiste hinnangud üksteisest märkimisväärselt ei erinenud, küll aga ilmnisid erinevused rahvusrühmade vahel: nimelt olid mitte-eestlased eestlastega võrreldes tunduvalt sagedamini seisukohal, et kui töökohti on vähe, on meestel suurem õigus tööle kui naistel (52% vs 33%), sealhulgas mitte-eesti naiste ning meeste hinnangute vahel polnud olulisi erinevusi. Vanuserühmade võrdluses ilmnis, et keskmisest enam on inimesi, kes ei arva, et meestel oleks tööle eelisõigus, 30-39-aastaste meeste seas (62%), mis on üllatav tulemus, arvestades seda, et 2009. aasta II. kvartalis oli ESA andmetel keskmistes vanuserühmades (25-49) meeste seas töötuse määr kõrgem kui naiste seas. Meeste puhul oli väitega mitte-nõustujaid keskmisest arvukamalt ka maapiirkonnas (66%).

Joonis 45 Kui töökohti on vähe, on meestel suurem õigus tööle kui naistel (% , n=kõik vastajad)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et võrreldes meestega tajuvad naisterahvad naiste võimalusi tööturul halvemana. Naised on meestega võrreldes enam veendunud selles, et naised töötavad madalamapalgalistel töökohtadel kui mehed ning et naiste tööd väärtustatakse tavaliselt meeste omast vähem. Võrreldes meestega usuvad naised enam naiste võimekusse töötada juhina ning sellesse, et naised on töötajatena sama pühendunud kui mehed. Samas tunnetavad naised meestega võrreldes teravamalt ka seda, et naistel on meestega võrreldes kahekordne töökoormus.

Nelja aasta jooksul on eestimaalaste hoiakutes toimunud mitmeid muutusi. Meeste seas on kandepinda kaotanud arvamus, et mehed ei nõustu tavaliselt töötama nii madala palga eest kui naised, samas kui naiste hinnangud pole antud küsimuses oluliselt muutunud. Võrreldes eelmise monitooringuga on nii meeste kui ka naiste seas vähenenud arvamus, et mehed seavad elus sagedamini karjääri esikohale kui naised. Samuti on vähenenud meeste arv, kes peavad naiste tööd meeste omaga võrreldes vähem-väärtustatuks või kes nõustuvad sellega, et naiste töökoormus on erinevalt meestest kahekordne. Seega võib öelda, et nelja aasta vältel on muutunud eelkõige meeste hoiakud ning mehed tajuvad naiste võimalusi tööturul meeste omadega võrreldes võrdsemana kui naised ise.

Faktoranalüüs¹⁸ näitas, et eelpool kirjeldatud üheksast väitest, mis kirjeldavad naiste ja meeste võimalusi tööturul, puudub väitel „Mehed seavad elus sagedamini karjääri esikohale kui naised“ teistega märkimisväärne ühisosa. Jättes selle tunnuse mudelist kõrvale, moodustub kaks faktorit, millest esimesega on tugevalt seotud tunnused „Tööandjad tasustavad meestöötajaid naistöötajatega võrreldes tavaliselt kõrgemalt, pidades mehi peretoitjateks“, „Mehed ei nõustu tavaliselt töötama nii madala palga eest kui naised“, „Naiste tööd väärtustatakse tavaliselt vähem kui meeste tööd“, „Mehed töötavad enamasti ametikohtadel, kus on kõrgemad palgad“ ning „Naistel on kahekordne töökoormus: erinevalt meestest töötavad nad nii kodus kui tööl“. Teise faktoriga omasid tugevat positiivset seost tunnused „Mehed on paremad juhid kui naised“ ning „Kui töökohti on vähe, on meestel suurem õigus tööle kui naistel“, tugevat negatiivset seost omas aga tunnus „Naised on sama pühendunud töötajad kui mehed“ (vt. Lisa 5, Faktormudel 1). Kuna faktoranalüüs põhineb

¹⁸ Algfaktorid moodustati peakomponentide meetodil, mudelisse valiti peakomponendid, mille omaväärtus oli suurem kui 1. Faktorite pööramiseks kasutati ortogonaalset Varimax pööret.

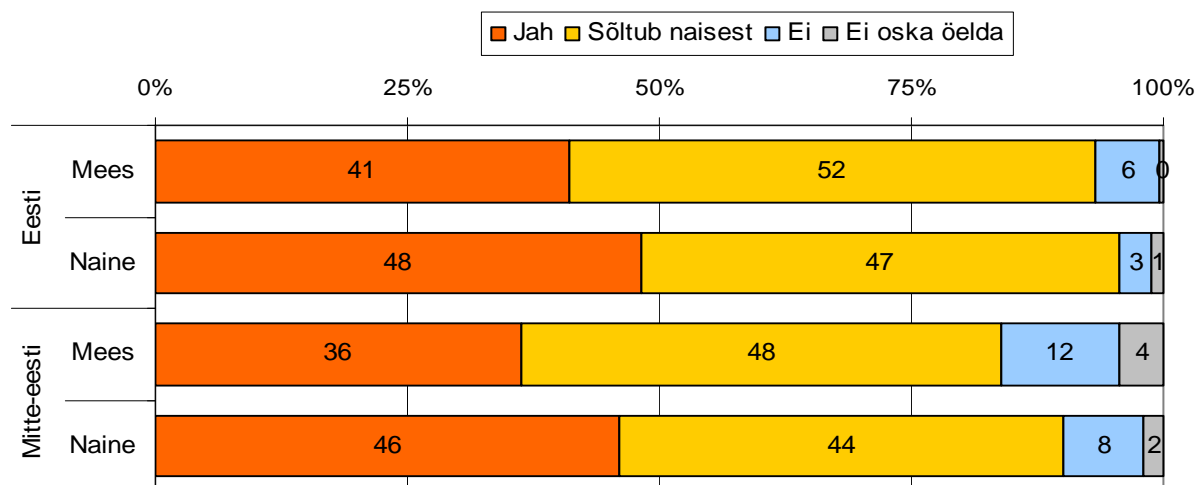
tunnuste omavahelistele seostele (omavahel liidetakse need tunnused, mille puhul esineb tugev korrelatsioon), võib öelda, et ühisosa omavad väited, mis kirjeldavad meeste ja naiste palgaerinevusi ja selle põhjusi ning samuti ka naiste topelt-töökoormust puudutav väide. Rääkides teisest faktorist, näeme, et juhul, kui vastaja pidas meeste juhiomadusi naiste omadest paremaks, kaldus ta nõustuma ka sellega, et meestel on tööle suurem õigus kui naistel, kuid mitte nõustuma sellega, et naiste pühendumus tööle on sama suur kui meestel.

6.9 Naiste sobivus tippjuhiks

Arvamused naiste tippjuhiks sobivuse kohta jagunesid laias laastus kahte leeri: **eestimaalastest 44% arvas, et naine sobib tippjuhiks ning 48% arvas, et see sõltub naisest** (Joonis 46). Tippjuhi all mõeldi siinkohal suurte organisatsioonide juhte ning teisi kõrgetasemelisi liidreid näiteks poliitikas (partei liidrid, ministrid), äris (suurettevõtete juhtkondade liikmeid) või avalikus sektoris (nt kantslerid jmt kõrgemad ametnikud).

Naistele ei pidanud tippjuhi positsiooni sobivaks 6% vastajaist. Võrreldes 2005. aastaga pole hinnangute struktuur oluliselt muutunud.

Joonis 46 Hinnangud naiste sobivusele tippjuhiks (% , n=kõik vastajad)

Võrreldes meestega nõustusid naised sagedamini sellega, et naine sobib tippjuhiks (48% vs 40%), mehed seevastu vastasid naistest sagedamini, et naise sobivus tippjuhiks sõltub naisest (51% vs 46%). Võrreldes tulemusi vanuserühmiti, võib öelda, et naiste sobivuses tippjuhiks olid kõige enam veendunud 20-29-aastased naised, kellest 58% arvas, et naised sobivad tippjuhtideks. Võrreldes eestlastega arvasid mitte-eestlased sagedamini, et naine tippjuhiks ei sobi (10% vs 5%).

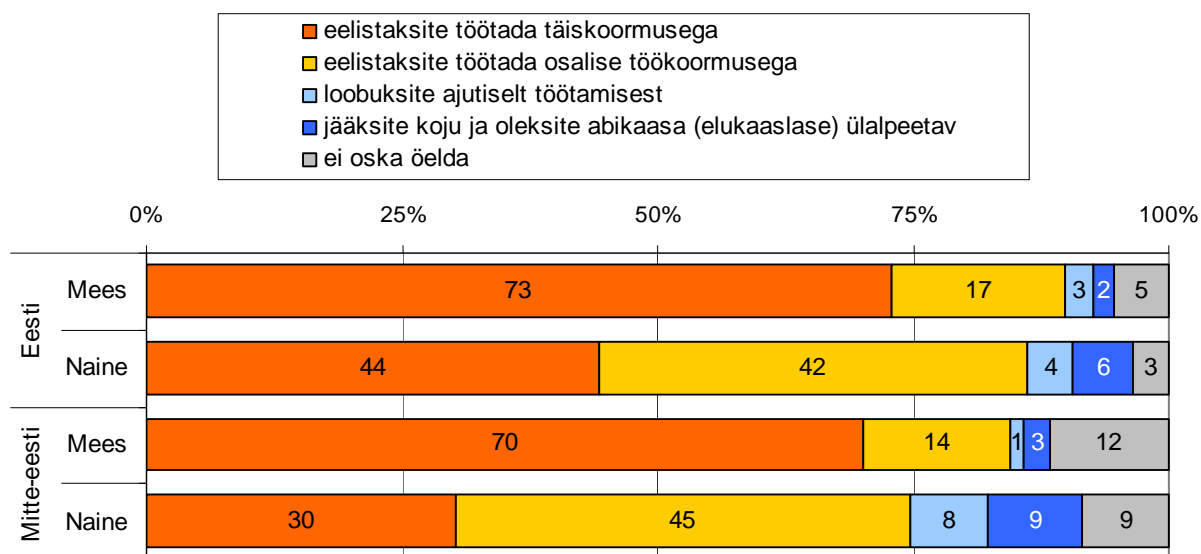
Hinnangud sellele, kas naised sobivad tippjuhiks, on seotud ka vastaja enda otsese ülemuse sooga. Inimestest, kelle otsene ülemus oli naine, arvas 49%, et naine sobib tippjuhiks, samas kui inimestest, kelle otsene ülemus oli mees, oli samal seisukohal 43%. Ka asutuse juhtkonna sooline koosseis mõjutas tulemusi: inimestest, kelle asutuse juhtkond koosnes ainult/enamuses meestest, tunnistas naise sobivust tippjuhiks 41%, samas kui ainult/enamuses naiste poolt juhitud asutuses töötavatest inimestest olid naise sobivuses tippjuhiks veendunud pooled vastajaist.

6.10 Eelistused töökoormuse osas

Juhul, kui abikaasa/elukaaslane teeniks normaalseks äraelamiseks piisavalt ning vastajal puuduks otsene vajadus töötada/tööle minna (otsese vajaduse all mõeldi majanduslikku vajadust), eelistaks 72% meestest siiski jätkata töötamist täiskoormusega (Joonis 47). Osalise koormuse kasuks otsustaks meestest 16%. **Naiste puhul oli nii täiskoormuse kui ka osalise koormuse eelistajaid pea võrdselt – vastavalt 40% ja 43%.** Samas oli naiste seas meestega võrreldes arvukamalt neid inimesi, kes eelistasid sellise võimaluse avanedes jääda koju ning olla abikaasa/elukaaslase ülalpeetav (7% vs 2%).

Võrreldes 2005. aastaga on naiste eelistused töökoormuse osas muutunud. **Naiste seas on täiskoormusega töötada eelistavate inimeste arv nelja aastaga suurenenud 14 protsendipunkti võrra.** Mõju võib siinkohal avaldada ka majanduslangus – kuna paljude inimeste sissetulekud on viimase aasta jooksul vähenenud ning konkurents töturul suurenenud, on palgatöötajad vähem alid töökohta vahetama ning väärtustavad varasemast rohkem stabiilset (ning kõrgemat) sissetulekut pakkuvat täiskoormusega töökohta.

Joonis 47 Juhul, kui abikaasa/elukaaslane teeniks normaalseks äraelamiseks piisavalt ning Teil poleks otsest vajadust töötada või tööle minna, siis kas Te... (% , n=kõik vastajad)

Vanuserühmiti on osalise töökoormuse eelistajaid kõige arvukamalt 15-19-aastaste naiste seas (57%). Kuna selles vanuserühmas on paljude inimeste peamiseks tegevusalaks õppimine, nähakse töөлkäimist sageli pigem kõrvaltegevusena, ning seetõttu sobivaima elukorraldusena töötamist osalise tööajaga. Meeste seas oli vastajaid, kes eelistaksid jätkata töötamist täiskoormusega, kõige enam 65-74-aastaste seas (82%). Võrreldes eesti rahvusest naistega on muudest rahvustest naiste seas täiskoormusega töötada eelistavate naiste osakaal väiksem: mitte-eesti naistest eelistas täiskoormusel töötamist jätkata 30%, eesti rahvusest naistest 44%.

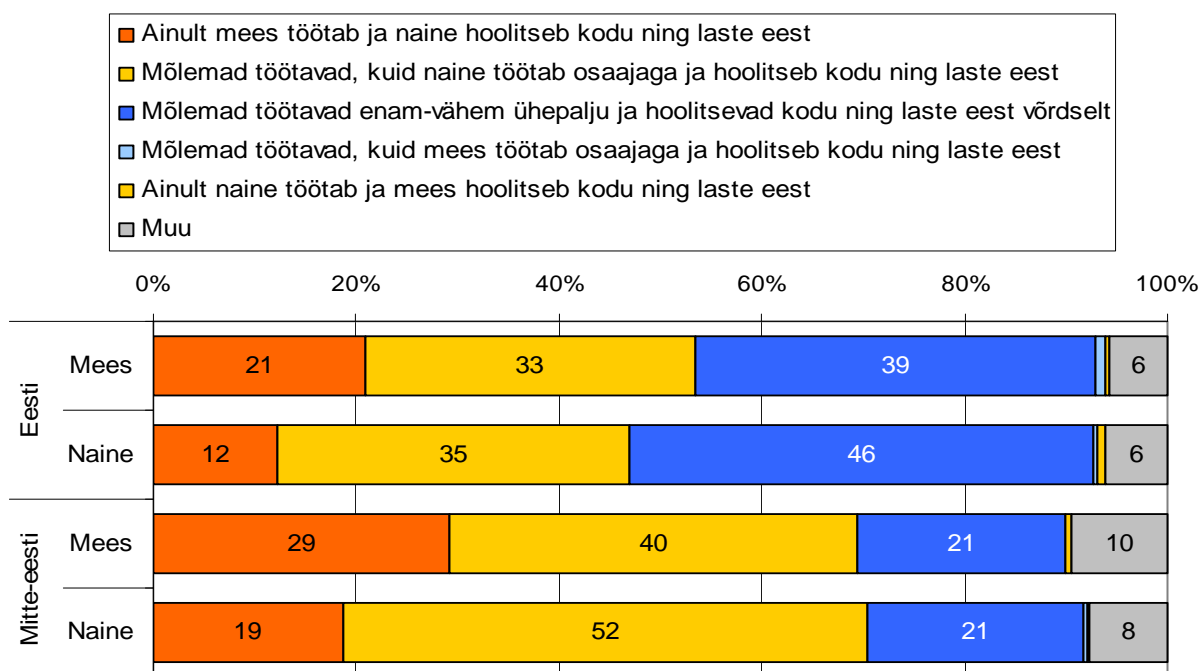
Ootuspäraselt oli inimeste seas, kel leibkonnas alla 18-aastaseid lapsi polnud, keskmisest arvukamalt esindatud täiskoormusega töötada eelistavad inimesed (59% soovis töötada täiskoormusega ning 25% osalise koormusega), samas kui alla 18-aastaste lastega inimeste seas oli keskmisest arvukamalt osalise töökoormuse eelistajaid (41% soovis töötada osalise koormusega ning täiskoormusega 48%). Alaealiste lastega meestest eelistas osalist

töökoormust 26%, naistest 53%. Küsitluse hetkel lapsehoolduspuhkusel viibivatest naistest enam kui pooled (59%) eelistas samuti osalist töökoormust, samas kui koduste naiste seas oli keskmisest enam neid, kes eelistasid olla abikaasa ülalpeetavad (28%).

6.11 Eelistused koolieelikust lastega pere elukorralduse osas

Juhul, kui peres on koolieelikust lapsi, peab 18% inimestest sobivaimaks elukorraldust, kus mees töötab ning naine hoolitseb kodu ning laste eest (Joonis 48). Võrreldes naistega hindasid sagedamini säärast elukorraldust sobivaks meesterahvad (23% vs 14%), võrreldes eestlastega mitte-eestlased (16% vs 23%). Meeste seas oli traditsioonilise elukorralduse pooldajaid keskmisest enam 15-24-aastaste seas (32%). Võrreldes teiste vastajatega suhtusid sellisesse elukorraldusse soosivamalt ka 3 või enama alaealise lapsega leibkondades elavad vastajad (31%).

Joonis 48 Kui peres on koolieelikust lapsi, siis milline on sobivaim elukorraldus (% , n=kõik vastajad)

Enam kui kolmandik eestimaalastest (38%) peab sobivaks elukorraldust, kus mõlemad partnerid töötavad, kuid naine töötab osaajaga ning hoolitseb kodu ja laste eest. Ka sellise elukorralduse eelistajaid on keskmisest enam mitte-eestlaste, eriti mitte-eesti naiste seas (mitte-eesti naistest peab sellist elukorraldust sobivaimaks 52%, eesti naistest 35%) ning alla 18-aastaste lastega leibkondades (43%).

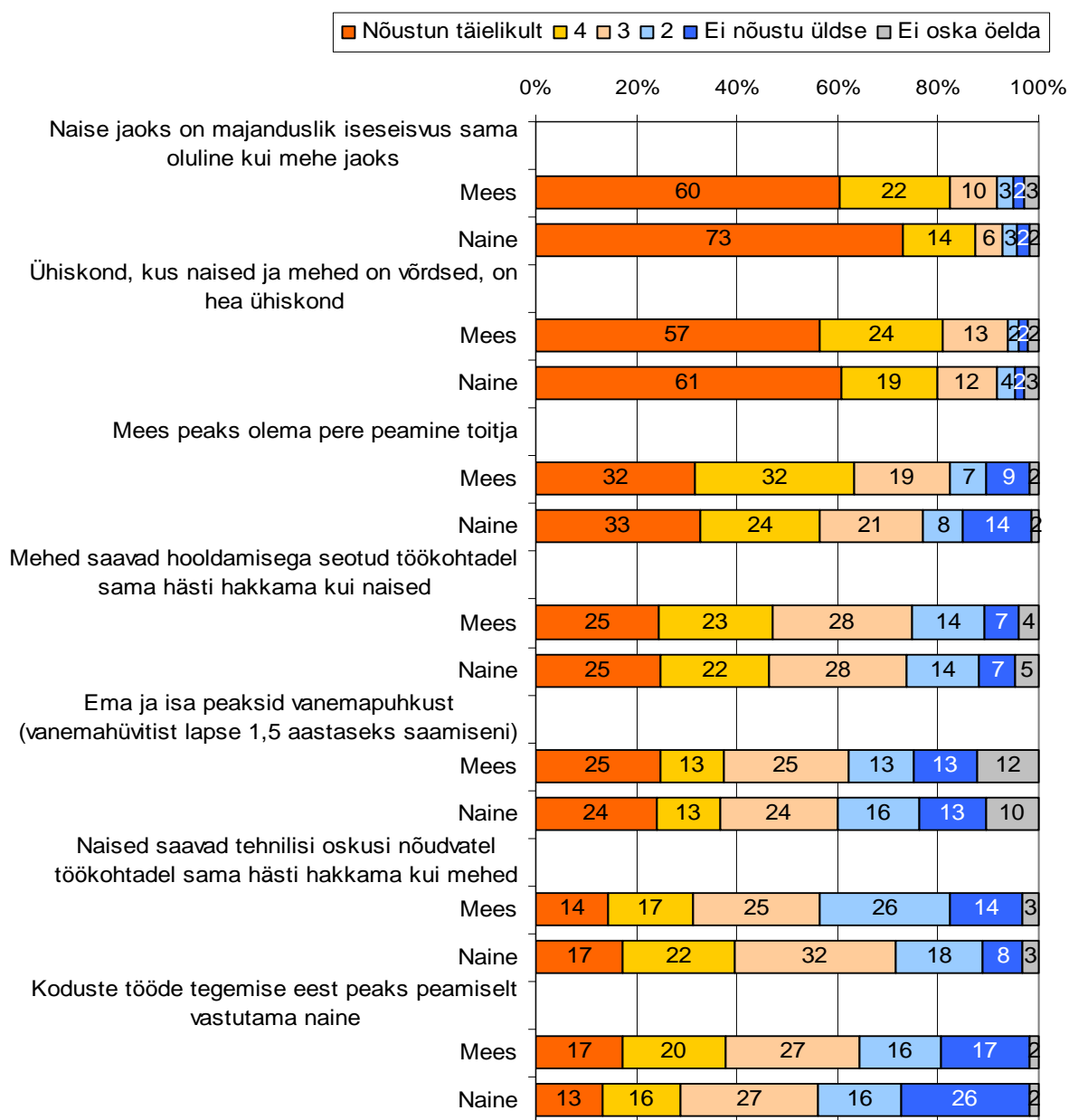
Varianti, kus nii töökoormus kui ka laste ning pere eest hoolitsemise kohustus on mõlema partneri/abikaasa vahel jagatud enam-vähem võrdselt, pidas sobivaimaks 36% elanikest. Võrreldes teiste vanuserühmadega oli sellise elukorralduse pooldajaid arvukamalt vanuserühmas 30-39 (46%) (selles vanuserühmas oli kõige vähem ka neid, kes eelistasid elukorraldust, kus naine on kodune ning ainult mees töötab). Võrreldes mitte-eestlastega oli abikaasade/partnerite võrdsuse eelistajaid enam eestlaste seas (43% vs 21%). Meeste seas oli eelpoolkirjeldatud elukorralduse pooldajaid keskmisest arvukamalt töölkäivate vastajate seas (41%), naiste seas aga kõrgeimas sissetulekurühmas (sissetulek

pereliikme kohta). Sellist elukorraldust, kus **naisel on mehega võrreldes suurem töökoormus** ning pere ja koduga tegeleb peamiselt mees, pooldas vaid 1% elanikkonnast.

6.12 Meeste ja naiste rollid

Uurimaks täpsemalt eestimaalaste hoiakuid naiste ning meeste jaoks sobivate rollide suhtes, esitasime vastajatele seitse väidet ning palusime hinnata, kuivõrd ollakse väitega nõus, kasutades 5-palli skaalat, kus 1 tähistas väitega täielikult mitte-nõustumist ning 5 väitega täielikult nõustumist. Joonisel 49 on hinnangute jagunemine esitatud protsentjaotustena vastaja soo lõikes, joonisel 50 aritmeetiliste keskmistena soo lõikes ning tabelis 4 aritmeetiliste keskmistena soo ja rahvuse lõikes.

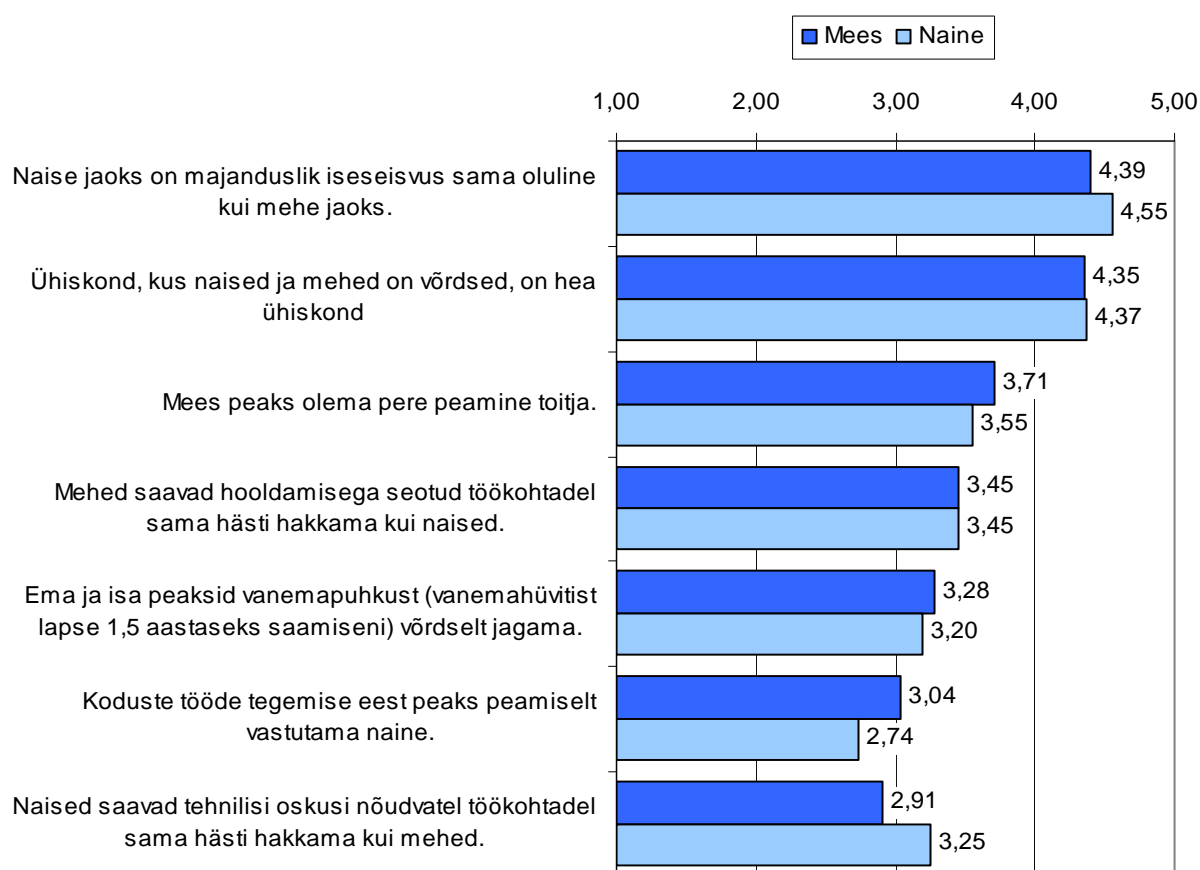
Joonis 49 Hinnangud väidetele 5-palli skaalal, kus 1=ei nõustu üldse ning 5=nõustun täielikult (% , n=kõik vastajad)

Joonisel 50 on väited reastatud meeste poolt antud hinnangute alusel. Võrreldes naistega olid mehed enam nõus sellega, et pere peamine toitja peaks olema mees (meeste hinnangute

aritmeetiline keskmine 3,71 palli, naistel 3,55 palli) ning et koduste tööde tegemise eest peaks peamiselt vastutama naine (meeste hinnangute aritmeetiline keskmine 3,04 palli, naistel 2,74 palli).¹⁹ Seevastu võrreldes meestega nõustusid naised sagedamini, et naise jaoks on majanduslik iseseisvus sama oluline kui mehe jaoks (naiste hinnangute aritmeetiline keskmine 4,55 palli, meestel 4,39 palli) ning et naised saavad tehnilisi oskusi nõudvatel töökohtadel sama hästi hakkama kui mehed (naiste hinnangute aritmeetiline keskmine 3,25 palli, meestel 2,91 palli). Kuigi mehed naistega võrreldes enam nn. „stereotüüpset“ rollijaotust pooldavad, leidsid ka meeste seas kõige enam poolehoidu väited „naise jaoks on majanduslik iseseisvus sama oluline kui mehe jaoks“ ning „ühiskond, kus naised ja mehed on võrdsed, on hea ühiskond“. Seega võib öelda, et lisaks naistele tunnetavad soolise võrdõiguslikkuse vajalikkust valdavalt ka mehed.

Joonis 50 Hinnangud väidetele 5-palli skaalal, kus 1=ei nõustu üldse ning 5=nõustun täielikult (aritmeetilised keskmised, n=kõik vastajad)

Lisaks soole võrreldi tulemusi ka rahvusrühmade lõikes (Tabel 5). Selle suhtes, kas mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel²⁰ hakkama sama hästi kui naised, olid võrreldes eestlastega kahtlevamad mitte-eesti naised. Võrreldes eesti ja mitte-eesti meestega arvasid eesti rahvusest naised sagedamini, et naised saavad tehnilisi oskusi nõudvatel töökohtadel sama hästi hakkama kui mehed. Võrreldes kõigi teiste võrreldavate rühmadega (eesti ja mitte-eesti mehed ning mitte-eesti naised) olid eesti rahvusest naised sagedamini nõus ka sellega, et naise jaoks on majanduslik iseseisvus sama oluline kui mehe jaoks.

¹⁹ Rühmadevaheliste erinevuste statistilise olulisuse testimiseks kasutati t-testi (olulisusnivoo 95%).

²⁰ Sotsiaaltöö ning tervishoiuga seotud töökohad – nt kohaliku omavalitsuse juures tegutsevad sotsiaaltöötajad, haiglas töötavad sanitarid, õed.

Mitte-eesti mehed, kelle vaateid võiks antud tulemuste alusel pidada kõige nõ. „stereotüüpsemateks“, on samas mitte-eesti naistega võrreldes enam nõus sellega, et ema ja isa peaksid vanemapuhkust võrdselt jagama²¹.

Võrreldes eestlastega on mitte-eestlased sagedamini nõus sellega, et koduste tööde eest peaks peamiselt vastutama naine ning et pere peamine toitja peaks olema mees. Ka eesti rahvusest inimeste seas ilmnisid meeste ning naiste hinnangute vahel olulised erinevused: võrreldes naistega nõustusid eelpool kirjeldatud kahe väitega sagedamini mehed.

Tabel 5 Hinnangud väidetele 5-palli skaalal, kus 1=ei nõustu üldse ning 5=nõustun täielikult (aritmeetilised keskmised, n=kõik vastajad)

	Eesti mees	Eesti naine	Mitte-eesti mees	Mitte-eesti naine
Ühiskond, kus naised ja mehed on võrdsed, on hea ühiskond	4,33	4,38	4,40	4,37
Mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel sama hästi hakkama kui naised.	3,47	3,55	3,40	3,19
Naised saavad tehnilisi oskusi nõudvatel töökohtadel sama hästi hakkama kui mehed.	2,99	3,30	2,70	3,13
Naise jaoks on majanduslik iseseisvus sama oluline kui mehe jaoks.	4,43	4,65	4,29	4,33
Ema ja isa peaksid vanemapuhkust (vanemahüvitist lapse 1,5 aastaseks saamiseni) võrdselt jagama.	3,22	3,22	3,44	3,16
Koduste tööde tegemise eest peaks peamiselt vastutama naine.	2,95	2,50	3,29	3,27
Mees peaks olema pere peamine toitja.	3,62	3,36	3,96	4,01

Vanuserühmade võrdluses ilmnisid olulised erinevused rühmade vahel kolme väite puhul. Võrreldes ülejäänud vanuserühmadega arvavad 30-49-aastased harvemini, et ema ja isa peaksid vanemapuhkust võrdselt jagama, samas kui selle seisukoha pooldajaid on keskmisest arvukamalt 15-19-aastaste seas. Seda, et koduste tööde tegemise eest peaks peamiselt vastutama naine ning mees peaks olema pere peamine toitja, pooldavad kõige vähem 30-39-aastased, kõige rohkem aga 50-aastased ja eakamad inimesed.

Võrreldes kõrgema haridusega vastajatega nõustusid madalama haridusega inimesed sagedamini nii sellega, et ema ja isa peaksid vanemapuhkust võrdselt jagama kui ka sellega, et koduste tööde tegemise eest peaks peamiselt vastutama naine. Esmapilgul vastukäivad hinnangud võivad olla seotud sellega, et kõrgema haridusega inimesed hindavad töö- ja pereelu ühitamise võimalusi oma töökohal keerulisemaks kui madalama haridusega inimesed (vt. ptk. 6.13), mistõttu eelistatakse seda, et vanemapuhkust kasutaks üks lapsevanematest.

Võrreldes inimestega, kel polnud leibkonnas alla 18-aastaseid lapsi, olid alla 18-aastaste lastega inimesed sagedamini nõus sellega, et mehed ja naised saavad tehnilisi oskusi nõudvatel töökohtadel sama hästi hakkama. Samas olid alla 18-aastaste lastega inimesed harvemini nõus sellega, et koduste tööde tegemise eest peaks peamiselt vastutama naine ning et mees peaks olema pere peamine toitja.

Taas kasutati faktoranalüüsi uute summamuutujate väljaselgitamiseks (vt. Lisa 5, faktormudel 2). Teiste tunnustega puudus märkimisväärne ühisosa väitel „Ema ja isa peaksid

²¹ Siin mõeldakse, et vanemad peaksid lapse esimese poolteise eluaasta jooksul olema kodus ja hoolitsema lapse eest võrdselt. Näiteks 9 kuud vanemahüvitisest võtaks ema ja 9 kuud oleks kodus isa.

vanemapuhkust (vanemahüvitist lapse 1,5 aastaseks saamiseni) võrdselt jagama", mistõttu nimetatud tunnused jäeti faktormudelitest välja. Moodustus kaks faktorit, millest esimesega olid tugevalt seotud tunnused „Naised saavad tehnilisi oskusi nõudvatel töökohtadel sama hästi hakkama kui mehed“, „Naise jaoks on majanduslik iseseisvus sama oluline kui mehe jaoks“, „Mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel sama hästi hakkama kui mehed“ ning „Ühiskond, kus naised ja mehed on võrdsed, on hea ühiskond“. Teise faktoriga oli tugevalt seotud kaks tunnust: „Mees peaks olema peamine pere toitja“ ning „Koduste tööde tegemise eest peaks peamiselt vastutama naine“. Seega koonduvad esimesse faktorisse tunnused, mis kirjeldavad meeste ja naiste võimekust töötada traditsiooniliselt vastassugupoole pärusmaaks peetud elualadel ning (majandusliku) võrdsuse olulisust nii meeste kui naiste jaoks. Teise faktoriga seotud tunnused kirjeldavad seda, milline peaks olema meeste ja naiste rollijaotus peres.

Uurimaks, kas eelpool esitatud hinnangutel meeste ja naiste soorollide kohta võib leida ühisosa hinnangutega meeste ja naiste võimalusele tööturul (vt. pkt. 6.8), moodustati eelpool kirjeldatud tunnuseid kasutades faktormudel²² (vt. Lisa 5, faktormudel 3). Kuna tunnustel „Naised on sama pühendunud töötajad kui mehed“, „Mehed seavad elus sagedamini karjääri esikohale kui naised“ ning „Ema ja isa peaksid vanemapuhkust võrdselt jagama“, jäeti need kolm tunnust faktormudelitest välja.

Moodustus neli faktorit, mis kirjeldavad 55,5% alg tunnuste koguvariatiivsusest. Esimese faktoriga olid tugevalt seotud tunnused, mis kirjeldasid naiste ning meeste töö erinevat väärtustamist ja tasustamist, ning naiste topelt-töökoormust. Esimese faktoriga oli veidi nõrgemalt seotud tunnus, mis kirjeldas hinnanguid sellele, kas meestel on olukorras, kus töökohti on vähe, suurem õigus tööle kui naistel. Teise faktoriga olid tugevalt seotud tunnused, mis puudutasid perekondlikku töö- ja rollijaotust (Mees peaks olema pere peamine toitja, Koduste tööde tegemise eest peaks peamiselt vastutama naine). Kolmanda faktoriga olid tugevalt seotud tunnused „Naise jaoks on majanduslik iseseisvus sama oluline kui mehe jaoks“ ning „Ühiskond, kus naised ja mehed on võrdsed, on hea ühiskond“, nõrgemalt aga tunnus „Mehed on paremad juhid kui naised“. Negatiivselt oli kolmanda faktoriga seotud tunnus „Mehed on paremad juhid kui naised“. Seega ei arva inimesed, kes peavad naiste majanduslikku iseseisvust naiste jaoks oluliseks ning pooldavad ka meeste ja naiste võrdsust ühiskonnas, et mehed on naistega võrreldes paremad juhid.

Viimase, neljanda faktoriga olid tugevalt seotud tunnused, mis kirjeldasid naiste ning meeste sobivust erinevatele ametikohtadele (Mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel sama hästi hakkama kui naised, Naised saavad tehnilisi oskusi nõudvatel töökohtadel sama hästi hakkama kui mehed).

²² Skaalad ühtlustati nii, et skaala madalaim väärtus tähistas täielikku väitega nõustumist, skaala kõrgeim väärtus aga täielikku mitte-nõustumist.

6.13 Töö ja pereelu ühitamine

Tööandja suhtumine vanemapuhkuse kasutamisse/paindlikku tööaega

Kaardistamiseks tööandjate suhtumist vanemapuhkuse kasutamisesse ning lapsevanemate võimalustesse töötada paindlikult, esitati töölkäivatele vastajaile nimekiri viieteistkümne olukorraga ning paluti hinnata tööandja suhtumist antud olukorda (Kas teie töökohas on raske...), kasutades skaalat „ei ole raske“, „valmistab mõningaid raskusi“, „väga raske“, „ei puuduta minu töökohta“ ja „ei oska öelda“. Ankeedis kasutati järgnevaid mõisteid:

Vanemapuhkused - puhkused, mis võimaldavad vanematel tööelust teatud ajaks kõrvale jääda – nt rasedus, sünnituspuhkus, isapuhkus lapse sünni korral, vanemahüvitis ja lapsehoolduspuhkus.

Isapuhkus - ema-rasedus sünnituspuhkuse ajal või kuni lapse 2 kuuseks saamiseni võimaldatav 10 tööpäeva pikkune puhkus, mille eest riik alates 2009. a enam tasu ei maksa. Küll aga on mõned tööandjad teinud vastava puhkusetasu.

Lapsehoolduspuhkest – antakse lapse emale või isale kuni lapse 3 aastaseks saamiseni. Lapsehoolduspuhkest võib anda ka lapse hooldajale, kui ema või isa kumbki seda puhkust ei kasuta. Pärast vanemahüvitise perioodi lõppemist makstakse lapsehoolduspuhkusel olijale lapsehooldustasu.

Vanemahüvitis – lapse sünnist kuni 18 kuu saamiseni korraga ühele vanemale makstav hüvitis, mis kompenseerib tööst saamata jäänud tulu. Vanemahüvitist makstakse töötavale vanemale 100% ulatuses lapse sünnile eelnenud kalendriaasta sotsiaalmaksuga maksustatavast tulust ning mitte-töötavale vanemale vanemahüvitise määras (sisuliselt alampalga ulatuses).

Kaugtöö - töötamine väljaspool tööandja tavapäraseid tööruume (kas kodus või kaugbüroos) olles samal ajal tööandjaga ühenduses kaasaegsete infotehnoloogia ja kommunikatsiooni vahendite kaudu. Kaugtöö võib olla koondunud ka spetsiaalsetesse keskustesse, kus pakutakse distantsilt erinevaid teenuseid erinevatele ettevõtetele.

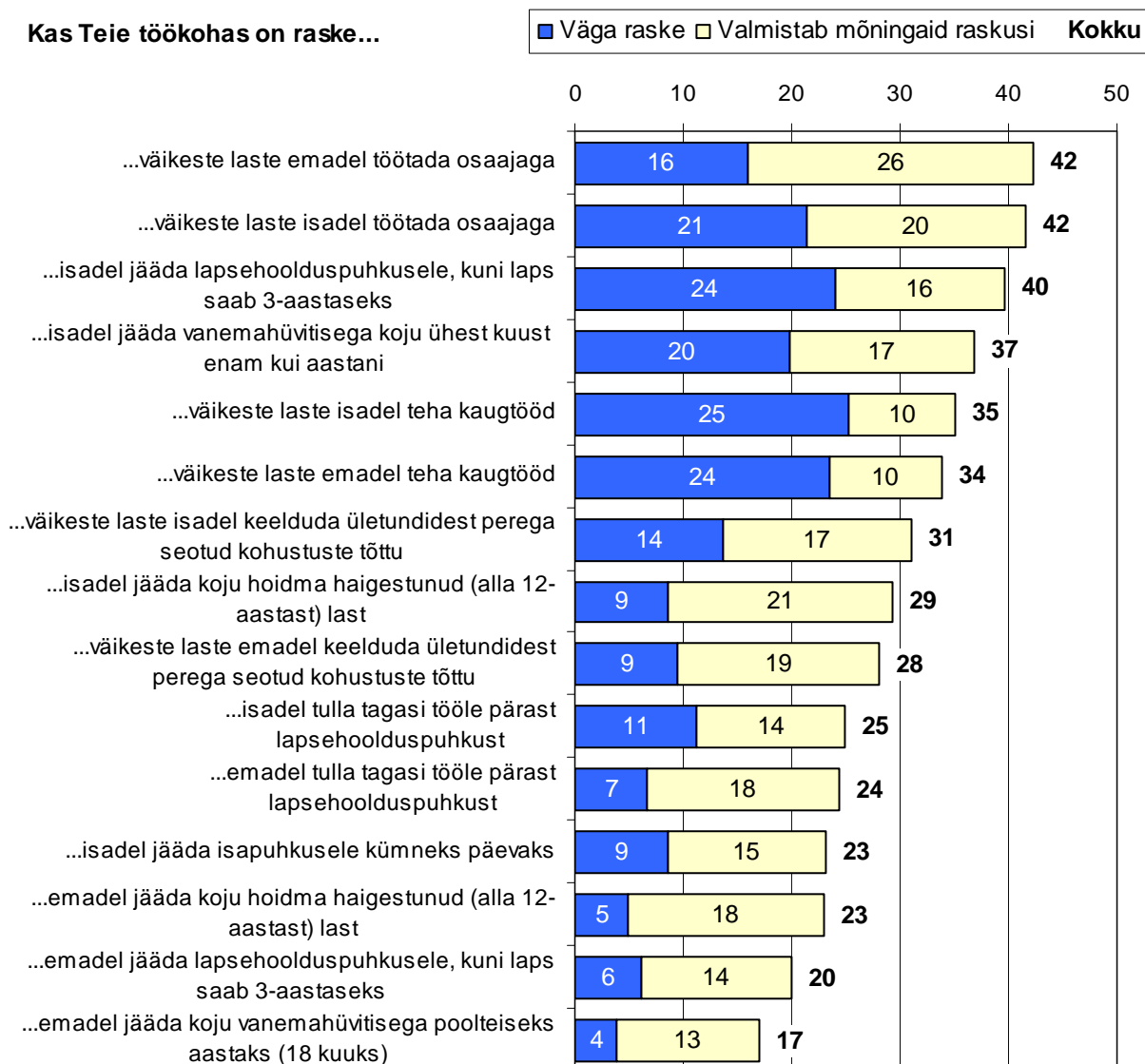
Osaajaga töö – Lähtudes töötatud tundidest võib töötajad jaotada täis- ja osaajaga töötajateks. Osaajaga töötajateks loetakse hõivatud, kes nädalas töötavad alla 35 tunni. Erand on ametid, kus on seadusega või asutuse kollektiivlepinguga on kehtestatud lühendatud tööaeg (nt arstid).

Joonisel 51 on esitatud hinnangu „väga raske“ ja „valmistab mõningaid raskusi“ andnud vastajate osakaal kõigist töölkäivatest vastajatest.

Rääkides teguritest, mida vastajad hindasid „väga raskeks“, võib öelda, et **töötajate hinnangul suhtuvad Eesti tööandjad kõige negatiivsemalt lapsevanemate kaugtöösse ning väikeste laste isadele osalise tööaja või lapsehoolduspuhkuse võimaldamisse**. Liites kokku kategooriad „väga raske“ ning „valmistab mõningaid raskusi“, hindavad töötajad kõige keerulisemaks väikeste laste emade või isade jaoks osaajaga töötamist (42%) ning väikeste laste isade võimalusi jääda lapsehoolduspuhkusele kuni lapse

3-aastaseks saamiseni (40%). Tuginedes küsitluse tulemustele võib öelda, et mis puudutab lapsevanema võimalusi jääda lapse hooldamiseks koju/vähendada perekondlike kohustuste tõttu töökoormust, on selleks isadega võrreldes suuremad võimalused emadel, kuna tööandjad peavad pere eest hoolitsemist pigem naiste kui meeste kohustuseks.

Joonis 51 Hinnangud vanemapuhkuse kasutamisesse ning lapsevanemate paindlikku töötamise vastaja töökohas (% , n=833 vastajad, kes töötavad)

Hinnanguid mõjutas ka vastaja sugu: võrreldes naistega hindasid mehed keerulisemaks isade võimalusi jääda pikemaks perioodiks vanemahüvitisega koju või lapse 3-aastaseks saamiseni lapsepuhkusele; naised seevastu arvasid meestega võrreldes sagedamini, et väikeste laste emadel on väga raske töötada osaajaga. Väikeste laste isade võimalusi jääda lapsehoolduspuhkusele või ühitada paindlikult töö- ja pereelu hindasid sagedamini keerulisemaks kõrgema sissetulekuga mehed (sissetulek ühe pereliikme kohta). Samuti suhtusid isade võimalustesse kuni lapse 3-aastaseks saamiseni lapsehoolduspuhkusele jääda keskmisest kahtlevamalt 15-24-aastased meesterahvad.

Võrreldes madalama haridusega inimestega pidasid kõrgharidusega inimesed emade jaoks keerulisemaks tööle naasmist peale lapsehoolduspuhkust, osaajaga töötamist, kaugtööd,

ületundidest keeldumist ning lapse haigestumise korral kojujäämist, isade jaoks aga kaugtööd.

Analüüsid, millistesse sotsiaal-demograafilistesse rühmadesse kuulujad annavad sagedamini erinevatele olukordadele hinnangu „väga raske“, tõdesime, et võrreldes eestlastega pidasid töödandja suhtumist erinevatesse olukordadesse (eriti mis puudutas isade võimalusi) negatiivsemaks mitte-eestlased. Kahe rahvusrühma hinnangud erinesid järgnevatel aspektides:

- Isadel jääda isapuhkusele kümneks päevaks;
- Emadel jääda lapsehoolduspuhkusele, kuni laps saab 3-aastaseks;
- Emadel või isadel tulla tagasi tööle pärast lapsehoolduspuhkust;
- Väikeste laste emadel teha kaugtööd;
- Väikeste laste emadel keelduda ületundidest perega seotud kohustuste tõttu;
- Emadel jääda koju hoidma haigestunud (alla 12-aastast) last.

Neli aastat tagasi läbi viidud soolise võrdõiguslikkuse monitooringu ankeedis oli küsimus vanemapuhkuste kasutamise keerukuse ja paindliku töötamise võimaluste kohta sõnastatud erinevalt. Muudetud oli nii skaalat (vastusevariant „kuidas kunagi“ asendati 2009. aastal variandiga „valmistab mõningaid raskusi“) kui ka hinnatavate olukordade sõnastust. Toona ütles vastajaist 13%, et nende töökohas on naistel lapsehoolduspuhkust täies ulatuses kasutada raske (variandid „väga raske“ või „kuidas kunagi“) ning 21% arvas, et seda on raske teha meestel. Lapsehoolduspuhkuse osalist kasutamist pidas naiste jaoks keeruliseks 12% ning meeste jaoks keeruliseks 20%. Lapse hooldamise tõttu osajaga töötamist pidas naiste jaoks raskeks 26% ning meeste jaoks raskeks 25%.

Üldistavalt võib öelda, et sarnaselt 2009. aastale hinnati ka neli aastat tagasi lapsevanemate jaoks kõige problemaatilisemaks osajaga töötamise võimalusi. Lapsehoolduspuhkuse kasutamist peetakse jätkuvalt keerulisemaks isade jaoks.

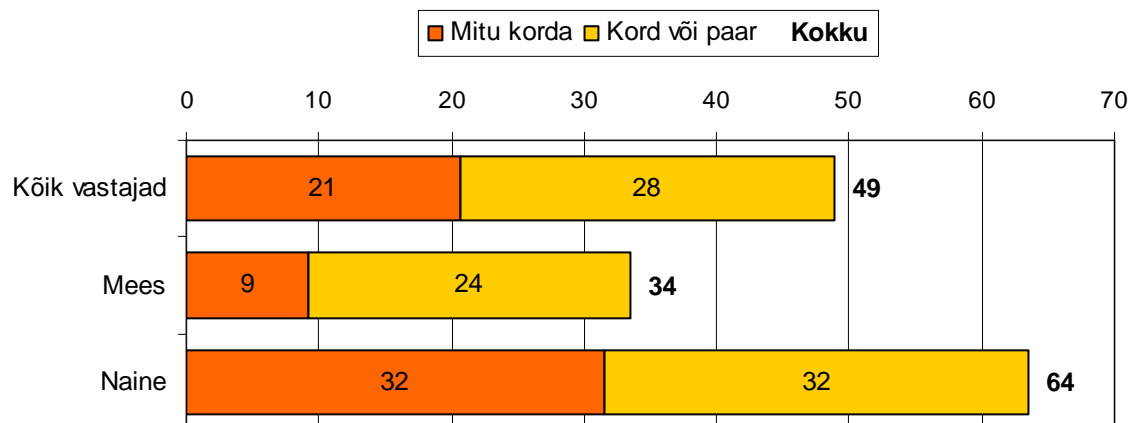
Lapsehoolduspuhkus

Kas küsitluse läbiviimise ajal või sellele eelnenud viie aasta jooksul on rasedus- või sünnituspuhkusel või lapsehoolduspuhkusel olnud kümnendik vastajaist. Ootuspäraselt on sääraseid vastajaid keskmisest arvukamalt naisterahvaste seas (eesti naistest 16%, mitte-eesti naistest 12%). Meestest on lapsehoolduspuhkusel olnud 3%. Praktiliselt võrdselt on rasedus- või sünnituspuhkusel või lapsehoolduspuhkusel olijad esindatud 20-29-aastaste (20%) ja 30-39-aastaste seas (22%).

Lapse haigestumise korral töölt koju jäämine

Lapse haigestumise korral jäävad töölt koju pigem emad kui isad – **haige lapsega oli küsitlusele eelnenud kahe aasta jooksul koju jäänud 64% emadest ning 34% isadest** (2005. aasta küsitluse andmetel jäi töötavatest ning alla 12-aastaste lastega inimestest küsitlusele eelnenud aasta jooksul koju 16% isadest ja 56% emadest) ([Joonis 52](#)).

Joonis 52 Kas olete viimase kahe aasta jooksul lapse haigestumise tõttu töölt koju jäänud (% , n=239 vastajad, kes küsitluse hetkel töötavad või on töötanud küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul ning kel on alla 12-aastasi lapsi)

Joonisel 53 on esitatud küsitlusele eelnenud kahe aasta jooksul lapse haigestumise tõttu töölt koju jäänud naiste ning meeste hinnangud põhjustele, miks just tema (mitte tema abikaasa/elukaaslane või muu leibkonnaliige) jäi lapsega koju. Kuna mehi oli valimis vaid 39, ei võimalda see antud sihtrühma kohta teha ulatuslikke järeldusi.

Võrreldes meestega töid naised sagedamini põhjendusena sellele, miks just nemad haige lapsega koju jäid (aga mitte abikaasa/partner), et nad **oskavad haige lapse eest paremini hoolitseda** (naistest ütles seda 31%, meestest mitte keegi). Üsna sageli nimetasid nii naised kui ka mehed ka seda, et nende töö võimaldas koju jäämist²³, et ei olnud muud võimalust haige lapse eest hoolitsemiseks²⁴, et rahaliselt oli selline tööjaotus perele kasulik ning et teisel vanemal (või muul pereliikmel) ei olnud võimalik koju jääda. Kõige harvemini põhjendati otsust, õiglase tööjaotusega.²⁵

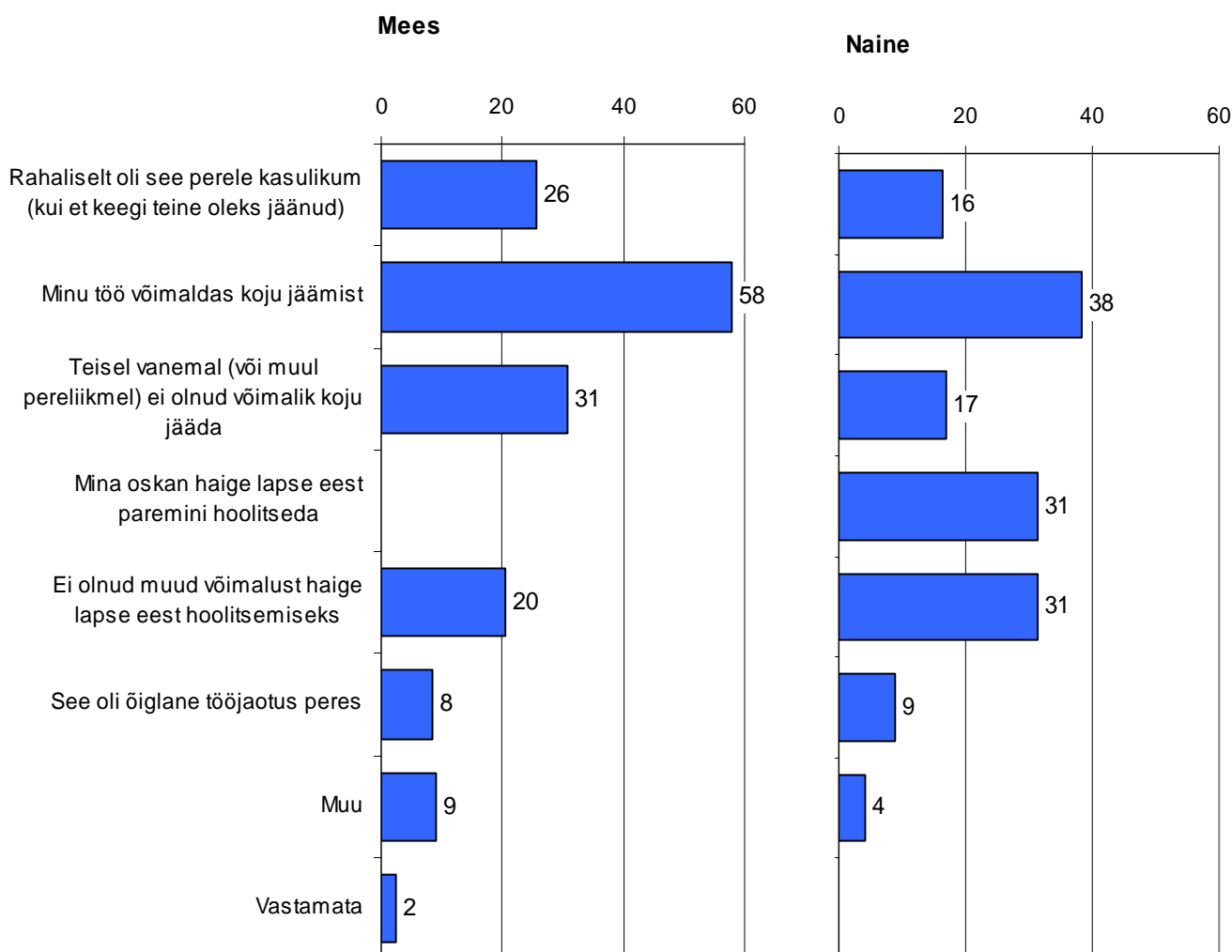
Muude põhjustena nimetati teise vanema puudumist (olen üksikema, olen üksikisa), et abikaasa/elukaaslane ei saa üksi mitme lapsega hakkama, et probleemiks oli haige lapse transport koolist koju, ning kuna abikaasa/elukaaslane oli juba eelnevalt mitmeid kordi haige lapsega töölt koju jäänud.

²³ Selle all mõeldakse nii täielikult koju jäämist kui ka kodus võimaluste piires tööülesannete täitmist.

²⁴ Näiteks ei ole mitte kedagi teist – ei lapse isa, vanavanemaid või teisi lähedasi, kes oleks haiget last põetanud.

²⁵ Näiteks on kokku lepitud, et kummagi vanema või mõne teise leibkonnaliikme töö või muud kohustused ei kannataks, ollakse lapse haiguse korral kodus kordamööda.

Joonis 53 Miks just teie jäite lapsega koju? Valige kuni 2 kõige olulisemat põhjust (% , n=117 vastajad, kes küsitluse hetkel töötavad või on töötanud küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul, kel on alla 12-aastasi lapsi ning kes on küsitlusele eelnenud 2 aasta jooksul lapse haigestumise tõttu töölt koju jäänud)

Perekondlike kohustuste mõju tööalasele karjäärile

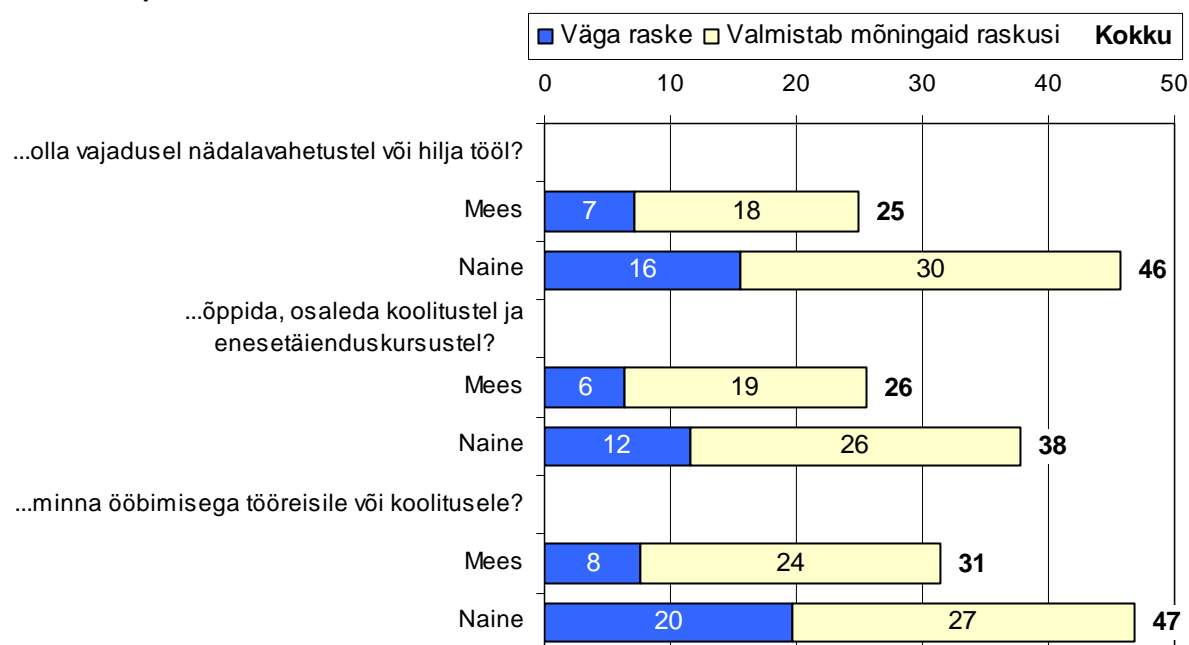
Alla 18-aastaste laste olemasolu võib raskendada tööle pühendumist, kuna lisaks töökohustuste täitmisele on vaja aega pühendada ka perekonnale. Perekondlike kohustuste all mõeldakse siinkohal vajadust hoolitseda laste või teiste pereliikmete eest. Küsitlusest ilmnes, et perekondlikud kohustused piiravad eelkõige naiste töövõimalusi – **võrreldes meestega tõdesid naised sagedamini, et neil on perekondlike kohustuste tõttu raske olla vajadusel väljaspool tööaega tööl, õppida või minna ööbimisega tööreisile/koolitusele** (Joonis 54).

Vajadusel nädalavahetustel või hilja tööl olemine valmistab kõige enam raskusi naistele vanuses 20-29 (66% pidas seda väga raskeks/valmistas mõnikord raskusi). Võrreldes eesti rahvusest naistega pidasid mitte-eesti naised sagedamini õppimist, koolitustel ja enesetäienduskursustel osalemist enda jaoks perekondlike kohustuste tõttu väga raskeks (25% vs 6%).

Meeste hinnangute jagunemine näitas, et õppimist, osalemist koolitustel ja enesetäienduskursustel hindasid enda jaoks perekondlike kohustuste tõttu raskeks (väga raske/valmistab mõningaid raskusi) kõige sagedamini 30-39-aastased mehed (38%). Võrreldes madalama haridusega meestega hindasid kolmanda taseme haridusega mehed sagedamini keeruliseks töö ületundide tegemist (41%) ja ööbimisega tööreisidele/koolitustele minemist (45%). See võib olla põhjendatav nii kõrgema haridusega meeste suurema pühendumusele kodule, kuid ka sellega, et kõrgemat haridustaset nõudvas ametis võib tekkida sagedamini vajadus ületundide tegemiseks või ööbimisega tööreisidel/koolitustel käimiseks, mistõttu kõrgema haridusega mehed tajuvad seda sagedamini perekondlike kohustuste tõttu keerulisena.

Joonis 54 Kas teil on perekondlike kohustuste tõttu raske teha järgnevat...? (% , n=316 vastajad, kes töötavad püsivalt või osalise ajaga ning kel on leibkonnas alla 18-aastaseid lapsi)

Kas Teil on perekondlike kohustuste tõttu raske...

Kokkuvõtvalt võib öelda, et töö ja pereelu ühitamise probleem on jätkuvalt teravam naiste jaoks, kuna naiste õlul on suurem vastutus perekondlike kohustuste (nt. laste eest hoolitsemise) eest. Võimalusi töö ja pereelu paremaks ühitamiseks pakuks osaajaga töö, mida võimalusel eelistaks 43% naistest. Samas ei võimalda osaajaga töötamist sageli tööandja: oma praegusel töökohal hindas osaajaga töötamist keeruliseks 42% töölkäivatest vastajatest, kaugtöö tegemist pidas keeruliseks ca. kolmandik. Meenutagem, et käesoleva küsitluse andmetel töötab osaajaga 15% naissoost töötajatest (meestest 8%), seega on nii töötajate seas huvi osaajaga töökohtade vastu märgatavalt suurem kui selleks hetkel võimalusi pakutakse.

7 Tööjaotus perekonnas

7.1 Kodutööde jagunemine

Selleks, et selgitada välja, milline on Eesti peredes valitsev kodutööde jaotus, esitati vastajatele, kes elasid enam kui üheliikmelistes leibkondades, nimekiri kuueteistkümne erineva koduse tööga, ning paluti öelda, kes peres enamasti nimetatud kodutööde ja toimetuste tegemise eest vastutab või muretseb.

Kodutööde jagunemist meeste ja naiste vahel võrreldi lähtuvalt sellest, kas tööde eest vastutas enamikes peredes naine, lapsed ja naine või vastaja/elukaaslase ema (nn. „naiste tööd“) või mees, lapsed ja mees või vastaja/elukaaslase isa (nn. „meeste tööd“)²⁶. **Tulemusi analüüsidest joonistuvad selgelt välja nn. „naiste“ ja „meeste“ tööd ehk kodutööd ja toimetused, mille eest vastutavad enamikes peredes enamasti mehed või enamasti naised (Joonis 55).**

Rääkides peredest, kus vastav töö olemas on, võib tõdeda, et enamikes Eesti peredest on naiste õlul nt pesu ja riiete korrashoid (80%-s peredes tegelevad sellega peres naised), igapäevane söögitegemine (vastavalt 70%), asjaajamine kooliga ja lasteaiaga (63%) nõudepesemine (62%), iluaia eest hoolitsemine (61%), tubade koristamine (61%) ning igapäevane poes käimine (54%). „Meeste“ töödeks võiks lugeda näiteks kodused remonditööd ning auto sõidukorras hoidmise, millega vastavalt 79%-s ning 65%-s peredest tegelevad mehed. Siiski võib kodutööde jaotumisest järeldada, et enamiku (nimekirjas esitatud) igapäevaste koduste tööde eest on vastutus peres naiste kanda. Mõnevõrra on üllatav, et Eesti peredes on sagedamini naiste ülesandeks ka pere rahaasjade korraldamine, mida stereotüüpselt võiks perekonnas pidada pigem meeste kohustuseks.

Vaid 6% respondentidest (67 vastajat) ütles, et nende peres on ühena kodutöödest päevakorras ka koduloomade eest hoolitsemine, mistõttu nende respondentide proportsioon, kes andsid vastuse „ei oska öelda“ (14 vastajat), on märgatavalt suurem kui teiste ankeedis toodud kodutööde puhul.

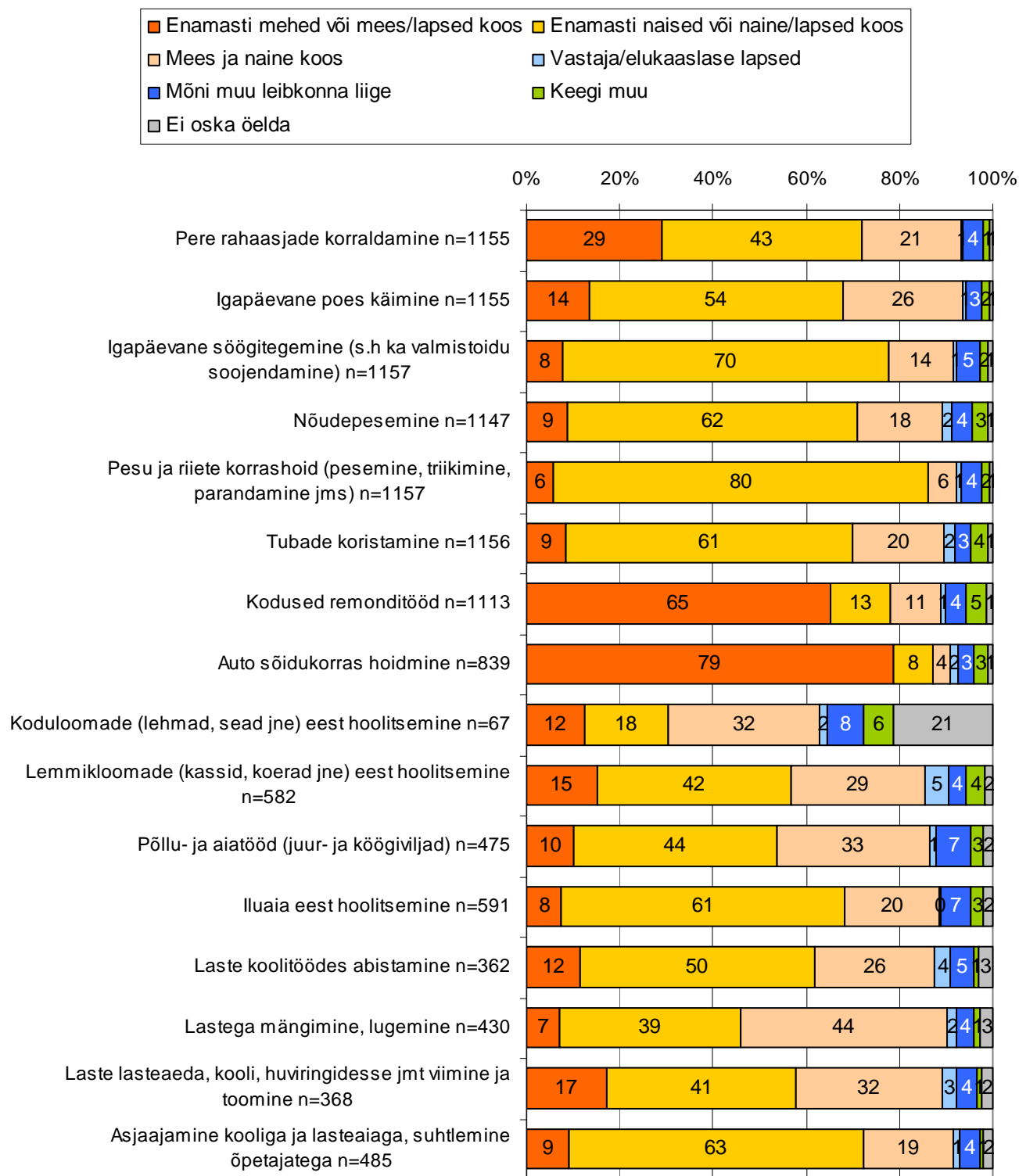
Vanuserühmade lõikes ilmnes ootuspäraselt, et alla 30-aastaste vastajate peredes (kellest paljud elavad alles koos vanematega), on keskmisest sagedamini vastutus koduste tööde eest vastaja või tema elukaaslase/abikaasa vanemate kanda. Võrreldes eesti peredega on rahaasjade korraldamine mitte-eesti peredes (liigitus koduse suhtluskeeles alusel) sagedamini naiste töö, nõudepesemine ja tubade koristamine aga meeste töö.

Võrreldes madalama haridusega inimestega ütlesid kolmanda taseme haridusega inimesed sagedamini, et peres vastutavad mees ja naine üheskoos erinevate kodutööde ja kohustuste eest (nt. rahaasjade korraldamine, igapäevane poeskäimine ja söögitegemine, auto sõidukorras hoidmine).

²⁶ Samas tuleb silmas pidada, et näiteks „lapsed ja naine“ võib tähendada, et kodutöö eest vastutab naine koos poegadega (seega pole tegemist tööga, mille eest peres vastutab ainult naispool). Samuti võivad kategooriad „vastaja/elukaaslase lapsed“ ning „mõni teine leibkonnaliige“ tähendada nii naist kui ka meest.

Ka 2005. aasta Soolise võrdõiguslikkuse monitooringu tulemused kinnitasid, et Eesti perede peresisene tööjaotus on üsna stereotüüpne ning igapäevaste kodutööde tegemise eest on üldjuhul vastutav naine.

Joonis 55 Kes peres enamasti vastutab või muretseb selle eest, et järgmised kodutööd ja toimetused saaksid tehtud (% , n=rohkem kui üheliikmelises leibkonnas elavad vastajad, kel on peres vastav töö olemas)

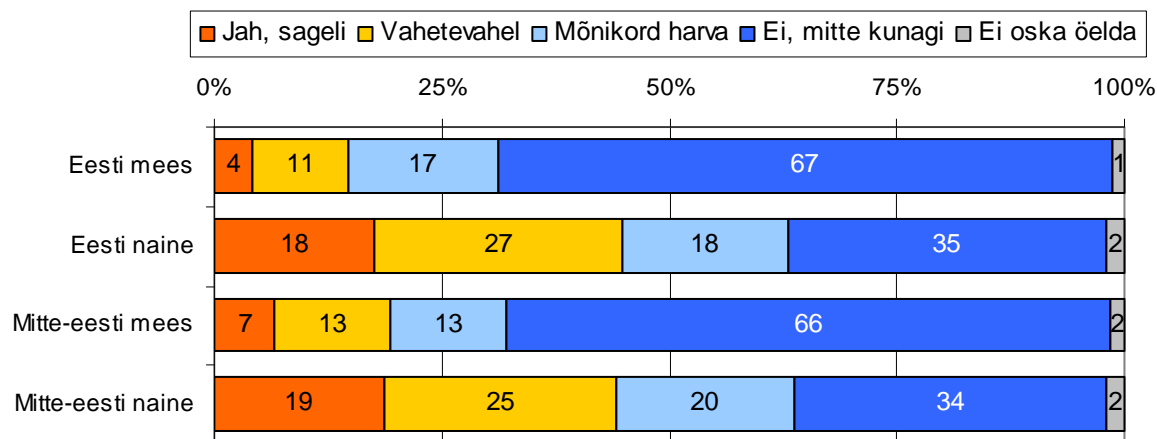

Sellest, et suurem osa kodutöödest on naiste õlul, annab tunnistust ka see, et **võrreldes meestega tajuvad naised sagedamini, et nende peal on liiga suur osa kodutöödest (Joonis 56)**. Kui meestest ütles 5%, et neile tundub sageli, et nende peal on liiga suur osa kodutöödest, siis naistest arvas seda 18%. Naiste seas oli rahulolematuse kodutööde jaotumisega keskmisest kõrgem keskmistes vanuserühmades, alla 18-aastaste lastega naiste ning koos abikaasaga elavate naiste seas. Kuna kõrgharidusega inimeste seas on naised arvukamalt kui mehi, oli selle haridusrühma esindajad keskmisest rahulolematud kodutööde jaotusega.

Keskmisest rahulolevamad olid kodutööde jaotusega vallalised inimesed (kuna paljud vallalistest elavad üksi, pole kodutöid kellegagi jagada). Samuti olid keskmisest rahulolevamad kaheliikmelistes leibkondades elavad inimesed ning inimesed, kelle leibkonnas polnud alla 18-aastaseid lapsi.

Võrreldes 2005. aastaga pole hinnangud rahulolule kodutööde jaotusega oluliselt muutunud.

Joonis 56 Kas Teile on mõnikord tundunud, et Teie peal on liiga suur osa kodutöödest (% , n=kõik vastajad)

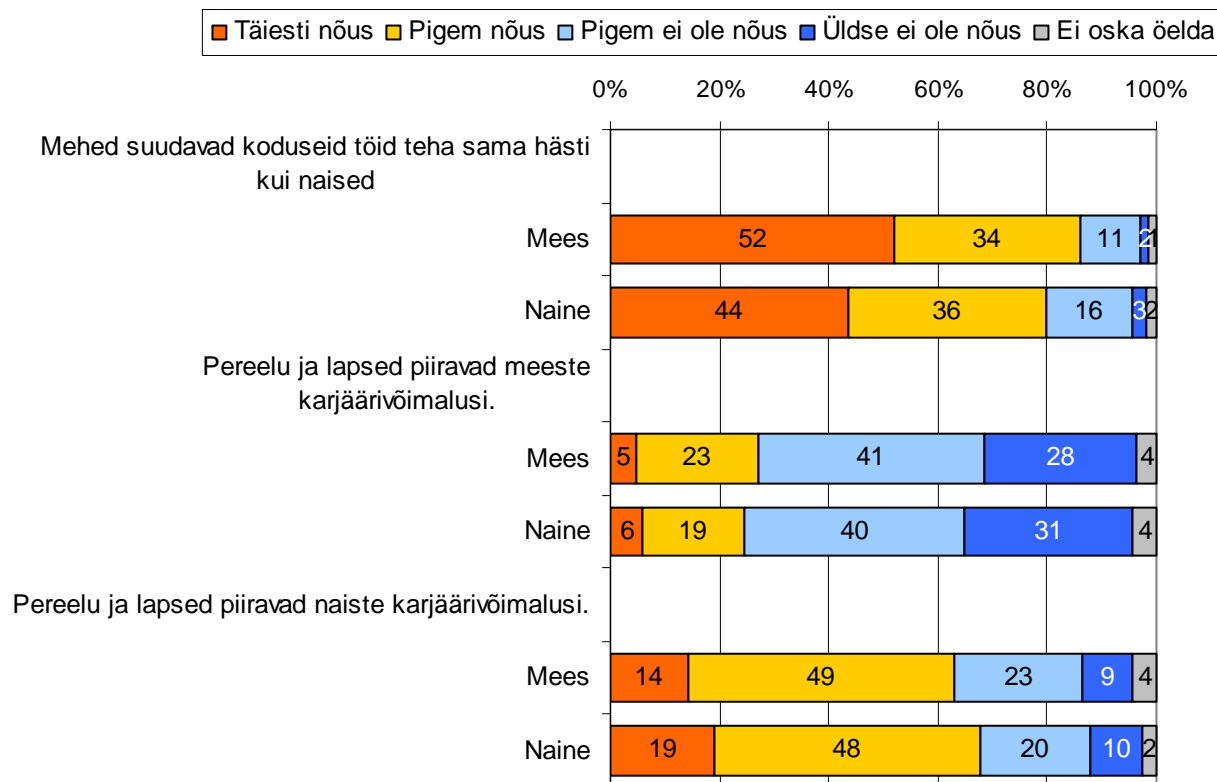

Järgnevalt palusime vastajail hinnata, kui võrd nad nõustuvad erinevate tööd ja pereelu puudutavate väidetega. Erinevused meeste ning naiste hinnangute vahel ilmsesid kahe väite puhul: **mehed olid naistega võrreldes sagedamini täiesti nõus sellega, et mehed suudavad koduseid töid teha sama hästi kui naised (52% vs 44%), naised olid meestega võrreldes seevastu sagedamini täiesti nõus sellega, et pereelu ja lapsed piiravad naiste karjäärivõimalusi (14% vs 19%) (Joonis 57)**.

Inimesi, kes arvasid, et mehed suudavad teha koduseid töid sama hästi kui naised („täiesti nõus“+“pigem nõus“), oli keskmisest arvukamalt noorimas vanuserühmas (15-19) (88%), keskmisest vähem aga vanimas vanuserühmas (60-74) (75%). Naiste seas on väitega nõustujaid keskmisest enam vabaabielus olevate naiste seas (86%).

Vastajaid, kes arvavad, et pereelu ja lapsed piiravad meeste karjäärivõimalusi, oli nii meeste kui ka naiste seas kõige arvukamalt nooremates vanuserühmades – meeste puhul 15-19-aastaste seas (38%), naiste puhul 20-29-aastaste seas (35%).

Sellega, et pereelu ja lapsed piiravad naiste karjäärivõimalusi, nõustuvad meestest eelkõige abielus olevad vastajad (69%), naistest aga mitte-eestlased (73%).

Joonis 57 Hinnangud tööd ja pereelu puudutavatele väidetele (% , n=kõik vastajad)

Võrreldes 2005. aastaga hindavad naised 2009. aastal pereelu ja laste olemasolu sagedamini karjääri takistavaks teguriks. Kui 2005. aastal arvas 14% naistest, et pereelu ja lapsed piiravad meeste karjäärivõimalusi ning 62% nägi selles takistusi naiste karjääri jaoks, siis 2009. aastal olid vastavad näitajad 25% ja 68%. Seega on naiste osakaal, kes peavad pereelu ja lapsi naiste jaoks karjääri piiravaks teguriks, suurenenud 6 protsendipunkti võrra, samas kui nende naiste osakaal, kes peavad pereelu ja lapsi meeste jaoks karjääri piiravaks teguriks, on suurenenud 11 protsendipunkti võrra.

7.2 Otsuste langetamine perekonnas

Selgitamaks välja, kuidas toimub perekonnas olulisemate otsuste langetamine – kas seda teevad sagedamini mehed, naised või hoopiski mõlemad partnerid koos, esitati vastajaile seitse igapäevaelu puudutavat teemat ning paluti öelda, kes peres järgnevate asjade üle otsustab.

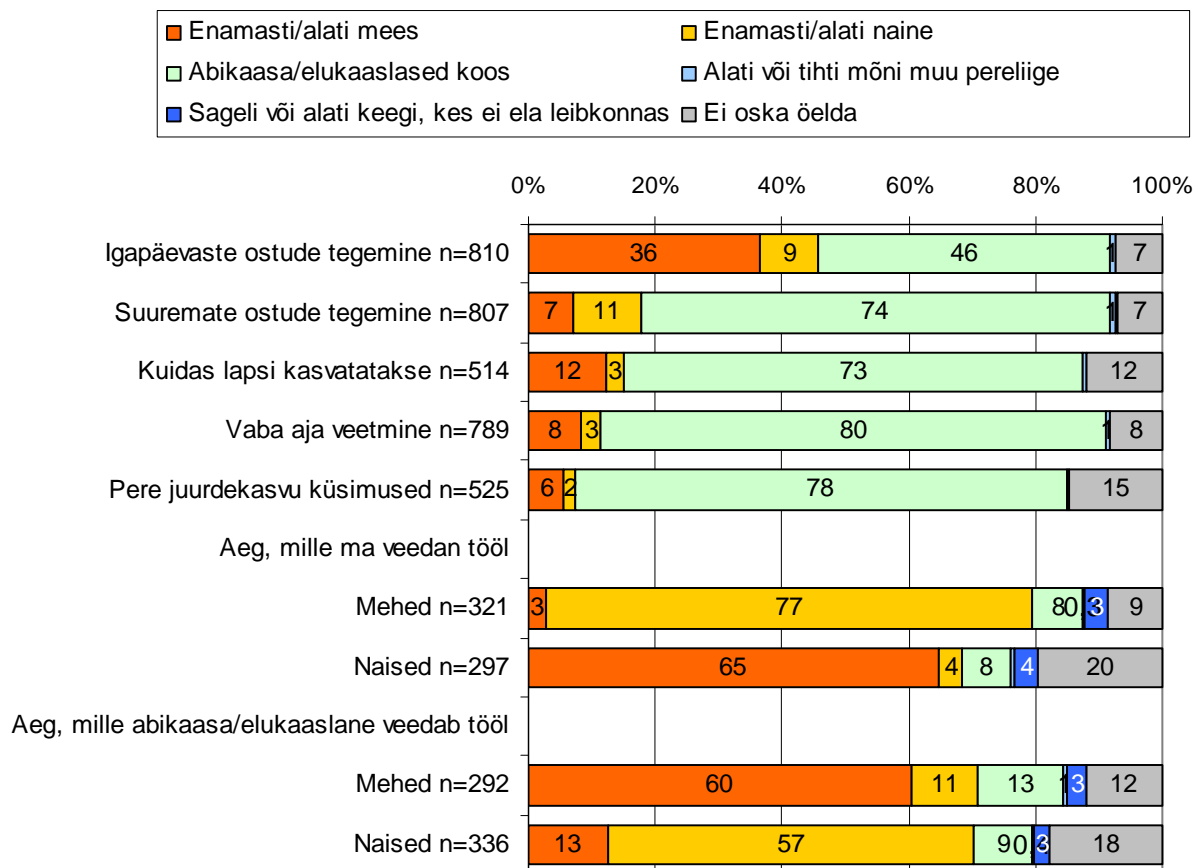
Ilmnes, et teemadeks, mille üle perekondades partnerid koos otsustavad, on sagedamini vaba aja veetmine (80%-s peredest langetavad partnerid otsuse koos), pere juurdekasvu küsimused (vastavalt 78%), suuremate ostude tegemine (74%) ja laste kasvatamine (73%) (Joonis 58). Rääkides peredest, kus nende teemade üle otsustab kas ainult või peamiselt üks abikaasast/elukaaslastest, on arvukamalt neid perekondi, kus otsuse teeb peamiselt/ainult mees. Igapäevaste ostude tegemise üle otsustavad 46%-s peredes partnerid ühiselt, kuid enam kui kolmandikus (36%) langetab otsuse kas enamasti või alati mees.

Rääkides ajast, mille vastajad veedavad tööl, ilmnes, et valdavalt on otsuse tegemisel kaaluksiks abikaasa/elukaaslase arvamus: ning vastupidi – abikaasa/elukaaslase töögraafiku suhtes on otsustusõigus sageli vastajal (seda olenemata vastaja soost).

Vastajaid, kes ütlesid, et perekonnas otsustab igapäevaste ostude tegemise üle kas alati või peamiselt naine, oli keskmisest enam mitte-eesti vastajate seas. Perekondades, kus leibkonna keskmine netosissetulek ühe leibkonnaliikme kohta on madalam kui 3000 krooni, otsustab igapäevaste ostude tegemise üle sagedamini mees, peredes, kus sissetulek on suurem kui 7000 krooni leibkonnaliikme kohta, on keskmisest sagedasem otsuse tegemine mõlema partneri poolt ühiselt.

Vastajaid, kes teevad otsuse suuremate ostude tegemise, pere juurdekasvu või laste kasvatamise kohta partneriga ühiselt, oli keskmisest arvukamalt abielupaaride seas. Vaba aja veetmise suhtes langetavad sagedamini otsuse ühiselt abielupaarid, 20-29-aastased või alla 18-aastastega lastega vastajad.

Joonis 58 Kes otsustab Teie peres järgnevate asjade üle (% , n=vastajad, kelle peres on päevakorras järgnevad otsused)

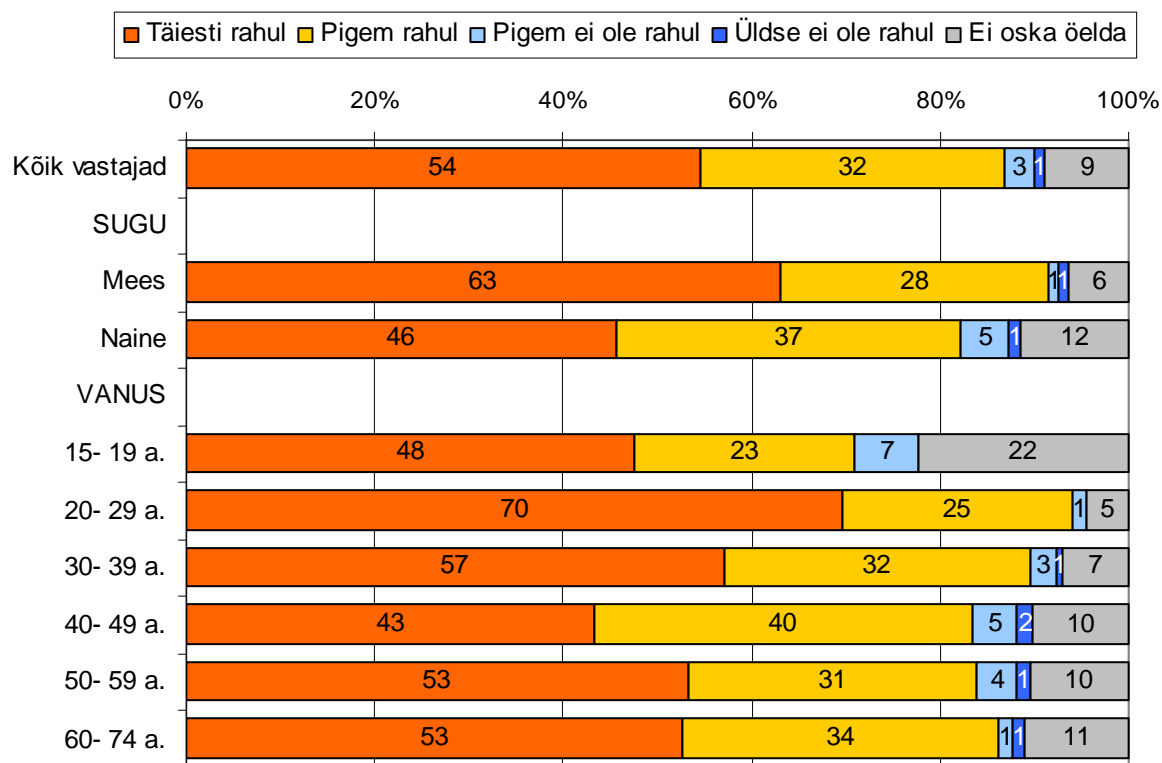

7.3 Suhe abikaasa/elukaaslasega

Suhtega oma abikaasa/elukaaslasega on täiesti/pigem rahul 87% vastajaist (Joonis 59). Inimesi, kes on oma suhtega täiesti/pigem rahul, on keskmisest arvukamalt meesterahvaste (92%) seas.

Meestest väljendasid suuremat rahulolu oma suhtega töölkäivad vastajad (rahul oli 95%). Naiste seas oli rahulolu oma suhtega keskmisest kõrgem 20-29-aastaste vastajate (95%), abielunaiste (93%) ning alaealiste lastega naiste seas (87%). Kui meestest väljendasid kõige suuremat rahulolu oma suhtega töölkäivad inimesed, siis naiste seas olid kõige enam oma suhtega rahul lapsehoolduspuhkusel olevad naised (95%) ning kodused naised (94%).

Joonis 59 Hinnangud oma abikaasa/elukaaslasega suhtega rahulolule (% , n=811 vastajad, kes on kooselus/abielus)

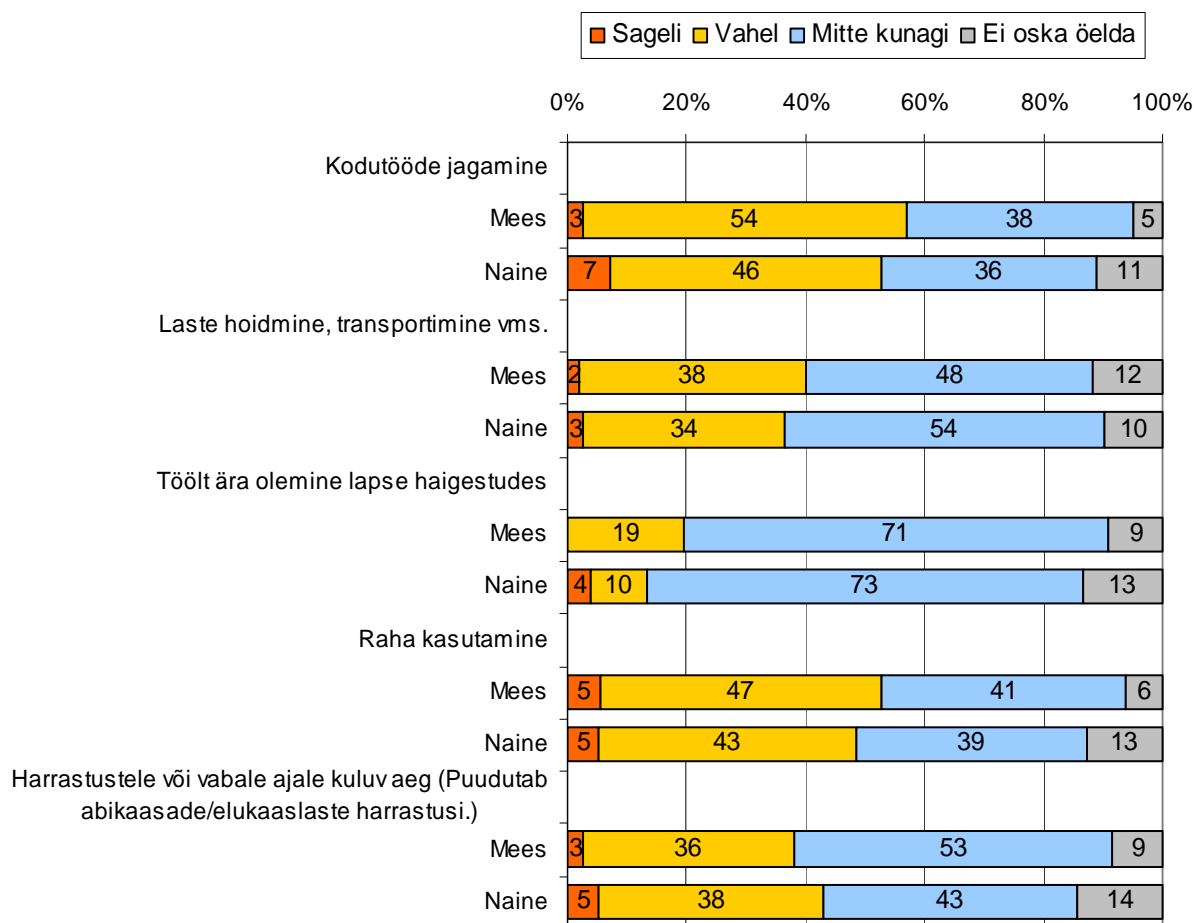

7.4 Erimeelsused kodutööde jagamise osas

Selleks, et selgitada välja, kuivõrd tekitab olulisemate otsuste tegemine peres pingeid, paluti kooselus/abielus olevatel vastajatel hinnata, kas neil on oma (praeguse) abikaasa/elukaaslasega erimeelsusi kodutööde jagamise, raha kasutamise või harrastustele/vabale ajale kuluva aja osas. Juhul, kui kooselus/abielus vastajail oli peres alla 18-aastaseid lapsi, paluti neil anda hinnang selle kohta, kuivõrd tekitab erimeelsusi laste hoidmine ja transportimine; juhul, kui peres oli alla 12-aastaseid lapsi, paluti hinnata, kuivõrd tekitab erimeelsusi töölt ära olemine lapse haigestudes.

Ankeedis nimetatud teemadest tekitasid vastajate sõnul kõige enam erimeelsusi kodutööde jagamine (meestest ütles 57%, et see tekitab sageli/vahel peres erimeelsusi; naistest vastavalt 53%) ning raha kasutamine (meestest 53%, naistest 48%) (Joonis 60). Harrastustele või vabale ajale kuluv aeg tekitas erimeelsusi 38% meeste ning 43% naiste arvates, laste hoidmine ja transportimine 40% meeste ning 36% naiste arvates, töölt ära olemine lapse haigestudes aga 19% meeste ning 13% naiste arvates.

Joonis 60 Kas Teil on abikaasa/elukaaslasega erimeelsusi järgmistes asjades (% , n=811 vastajad, kes on kooselus/abielus)

7.5 Tulevikuplaanid laste saamise osas

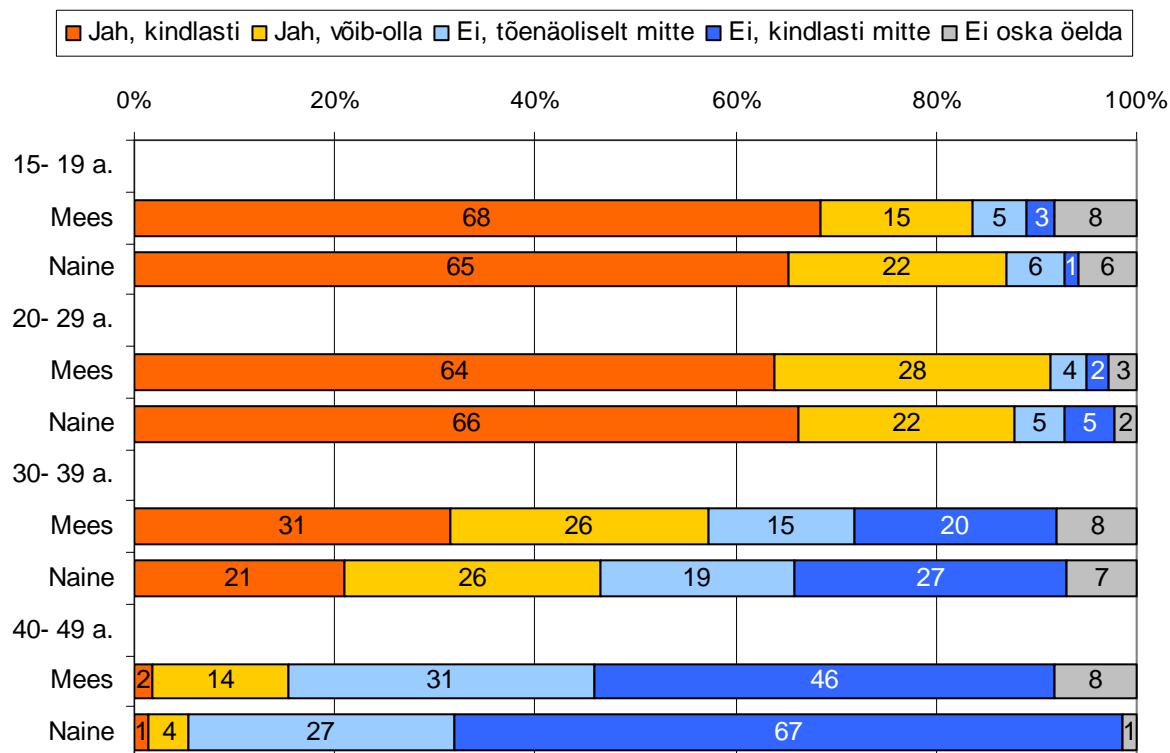
Ootuspäraselt on huvi tulevikus laste saamise vastu kõige kõrgem alla 30-aastaste seas, kuna selles vanuses inimesed alles alustavad pere loomist (Joonis 61). Vanuserühmades 15-19 ning 20-29 on mehi ning naisi, kes kindlasti/võib-olla soovivad tulevikus lapsi saada, praktiliselt võrdselt. Nimetatud rühmades jääb inimeste arv, kes tulevikus enam lapsi (juurde) ei soovi, 10% piiridesse. 30-aastaste ning eakamate inimeste seas on meeste huvi tulevikus laste saamise vastu märgatavalt kõrgem kui naistel.

Kuna esimese taseme haridusega inimeste seas on noorte osakaal suur, on antud haridusrühmas keskmisest arvukamalt inimesi, kes soovisid tulevikus kindlasti lapsi saada (49%).

Soovimatusel lapsi saada võib olla mitmeid põhjusi – näiteks ei soovita lapsi üldse saada või siis on peres juba soovitud arv lapsi olemas. Viimast oletust kinnitab ka asjaolu, et leibkondades, kus polnud alla 18-aastaseid lapsi, soovis kindlasti tulevikus lapsi saada 45% vastajaist, samas kui leibkondades, kus oli juba olemas 2 last, oli vastav näitaja 25%, 3 või enama lapsega leibkondades 17%. Inimesi, kes soovisid kindlasti tulevikus lapsi saada, oli keskmisest arvukamalt vallaliste (57%) ning vabaabielus/kooselus elavate inimeste seas (kes pole olnud varem abielus) (47%). Nimetatud rühmad esse kuuluvad enamjaolt nooremad inimesed, kel huvi tulevikus laste saamise vastu on suurem kui eakamatel. Soovi lapsi saada

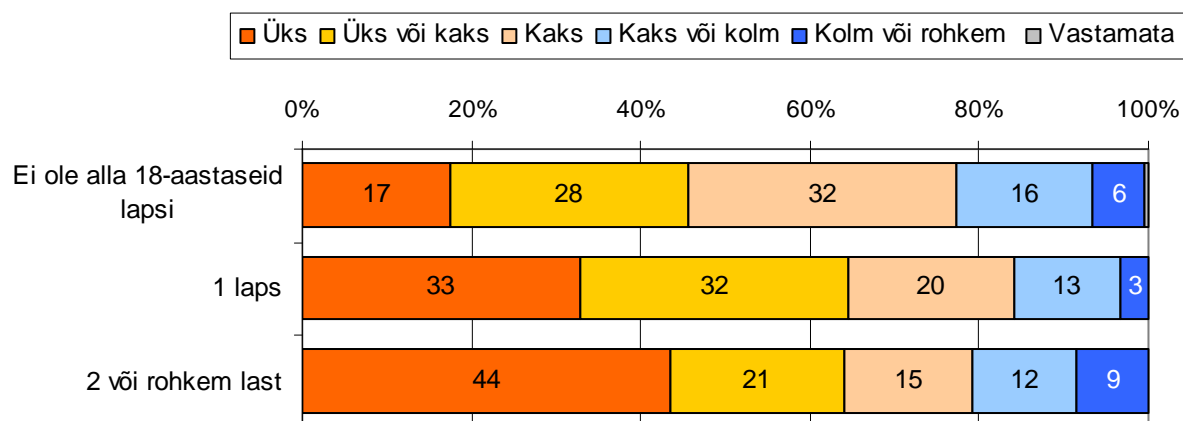
mõjutab ka vastaja sissetulek: suhtumine laste saamisesse tulevikus oli keskmisest positiivsem kõrgeimas sissetulekurühmas ehk inimeste seas, kelle leibkonna sissetulek ühe leibkonnaliikme kohta oli suurem kui 7000 krooni kuus (nii meeste kui naiste seas).

Joonis 61 Kas Te tahate (lisaks olemasolevatele veel) lapsi saada (% , n=883 vastavad 15-45-aastased naised ja 15-49-aastased mehed)

Plaanid tulevaste laste arvu osas sõltusid juba hetkel leibkonnas kasvavate alla 18-aastaste laste olemasolust ning arvust. Tulevikus soovisid arvukamalt lapsi inimesed, kel lapsi veel polnud või kel leibkonnas kasvas vaid 1 laps (Joonis 62). Keskmisest arvukamalt oli inimesi, kes soovisid tulevikus saada vaid ühte last (lisaks) kolmanda taseme haridusega inimeste (37%), mitte-eestlaste (37%) ning 30-aastaste ning eakamate inimeste seas (49%).

Joonis 62 Mitut last Te endale (lisaks olemasolevatele veel) sooviksite (% , n= 523 vastajad, kes soovivad (lisaks olemasolevatele veel) lapsi saada

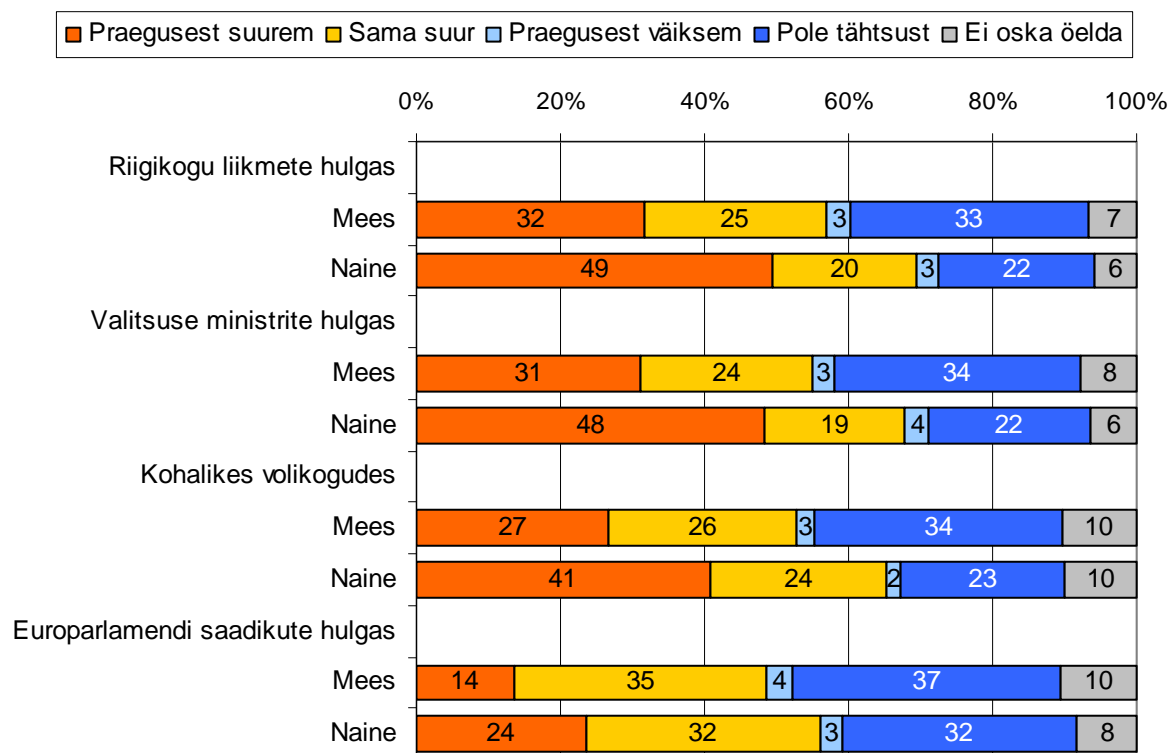
8 Naised ja mehed poliitikas

Kogu taasiseseisvumisaja on Eesti parlamendi liikmete seas naised olnud vähem kui neljandik, kuid iga valimisega on see näitaja suurenenud. Kuigi 2003. aasta ning 2007. aasta Riigikogu valimiste valimisnimekirjade võrdlus näitas naiskandidaatide osakaalu suurenemist, võib kandidaatidele antud häälte alusel järeldada, et naiskandidaatide „väärtus“ häälekogujatena on parteide jaoks meeskandidaatidega võrreldes jätkuvalt väiksem (Järviste & Järve 2008).

Juunis-juulis 2009, mil küsitlus läbi viidi, oli Riigikogu 101 saadiku seas 22 naist, Vabariigi Valitsuse kolmeteistkümne ministri seas 1 naisminister ning enne Europarlamendi viimaseid valimisi oli Eesti Europarlamendi kuue saadiku hulgas kolm naisterahvast.

Naiste osakaalu suurenemist erinevate tasandi poliitikute seas toetavad meestega võrreldes sagedamini naised (Joonis 63).²⁷ Kõige vajalikumaks hindasid nii naised kui ka mehed naiste osakaalu suurenemist Riigikogu liikmete (meestest toetas naiste osakaalu suurenemist 32%, naistest 49%) ning valitsuse ministrite hulgas (meestest 31%, naistest 48%). Võrreldes naistega oli meeste hulgas arvukamalt neid inimesi, kes arvasid, et Riigikogu liikmete ning valitsuse ministrite hulgas on naiste arv piisav või et naiste osakaalul erinevate tasandi poliitikute seas pole tähtsust.

Joonis 63 Milline peaks nende tasandite poliitikute hulgas olema naiste osakaal (% , n=kõik vastajad)

Meeste seas oli vastajaid, kes pidasid naiste osakaalu suurenemist Riigikogu liikmete seas vajalikuks, keskmisest enam 65-74-aastaste seas (46%). Naistest hindasid naiste osakaalu suurenemist Europarlamendi saadikute seas sagedamini vajalikuks 15-24-aastased (31%)

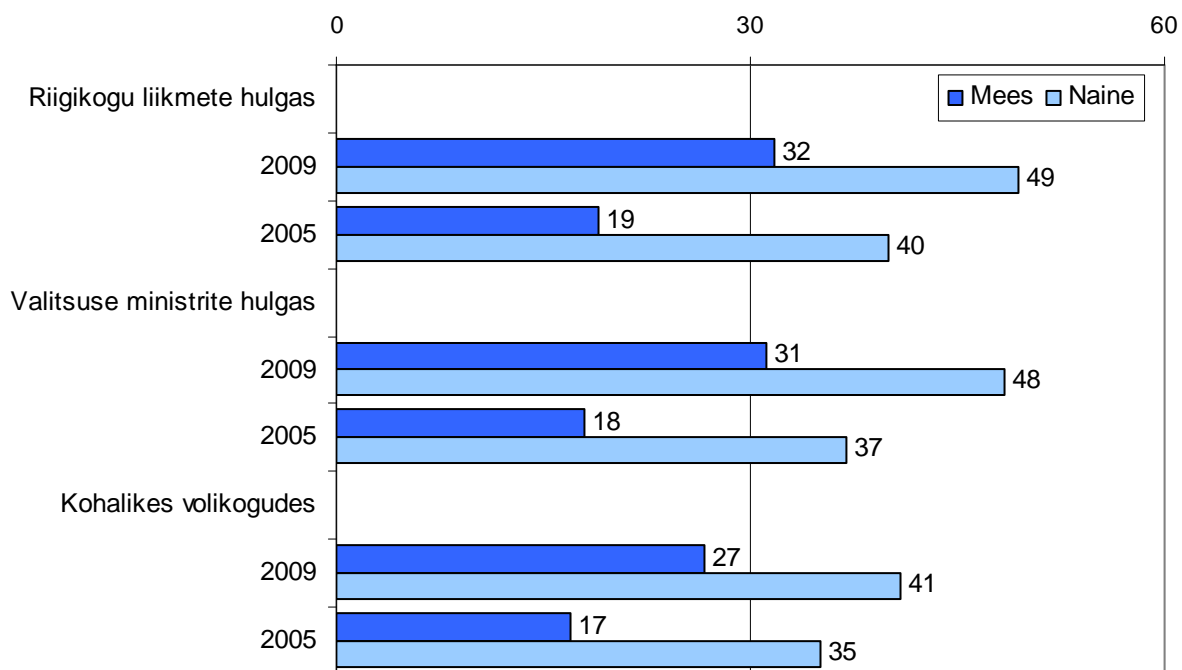
²⁷ Võrdluseks: sellega, et naiste suurem osalemine poliitikas on vajalik erinevate huvide paremaks esindamiseks, nõustus 85% naistest ning 71% meestest.

ning mitte-eestlased (33%). Naiste osakaalu suurenemist kohalikes volikogudes pidasid eesti rahvusest naistega võrreldes sagedamini vajalikuks mitte-eesti naised (37% vs 48%) ning pealinnas elavad naised (47%).

Tulenevalt sellest, et esimese taseme haridusega vastajate seas olid arvukamalt esindatud meesterahvad ning kolmanda taseme haridusega inimeste seas naisterahvad, ilmnes seas ka vastaja haridustasemega: kolmanda taseme haridusega inimesed arvasid keskmisest sagedamini, et kohalike tasandite poliitikute (Riigikogu liikmed, valitsuse ministrid, kohalikud volikogud) seas peaks olema praegusest rohkem naisi, samas kui esimese taseme haridust omavad inimesed väljendasid keskmisest sagedamini arvamust, et Riigikogu liikmete ning valitsuse ministrite seas ei peaks naiste osakaal muutuma.

Võrreldes 2005. aastaga on nii meeste kui ka naiste seas kasvanud poolehoid naiste osakaalu suurenemisele poliitikute seas (Joonis 64).

Joonis 64 Milline peaks nende tasandite poliitikute hulgas olema naiste osakaal (hinnangu „praegusest suurem“ andnud vastajate %, n=kõik vastajad)

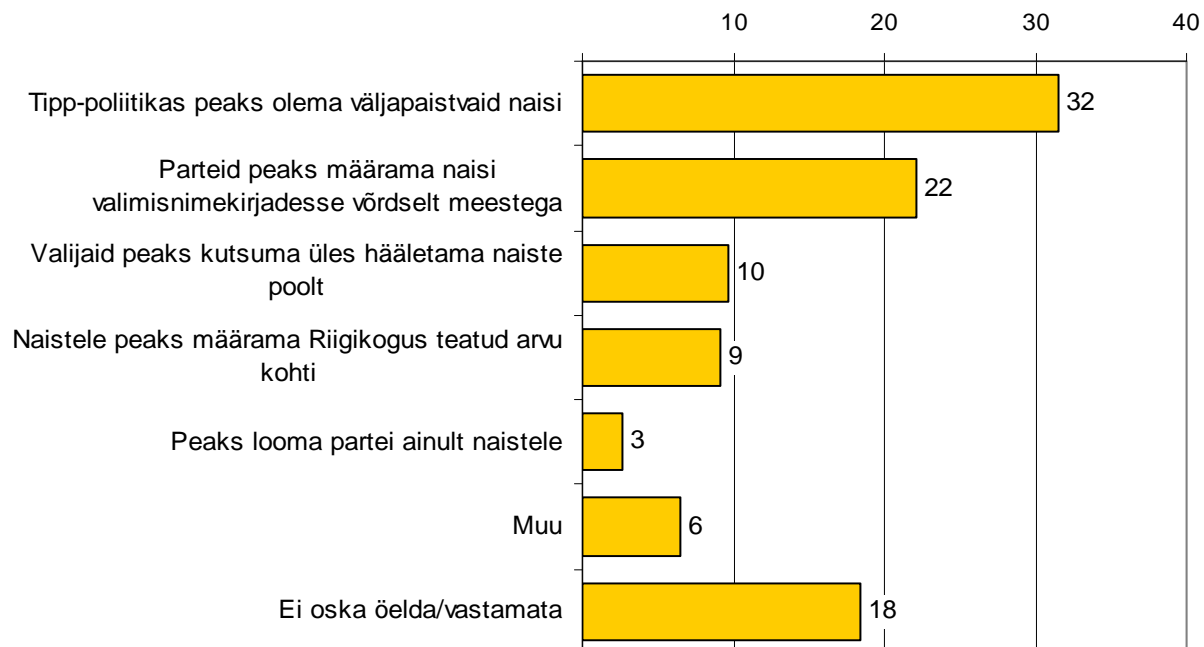

Uurimaks, mida tuleks ette võtta naiste osakaalu suurendamiseks poliitikas, esitati vastajaile viis vastusevarianti ning paluti valida kõige sobivam. **Pea kolmandik (32%) vastajaist arvas, et naiste osakaalu suurendamisele poliitikas aitaks kaasa väljapaistvate naissoost tipp-poliitikute lisandumine, 22% leidis, et parteid peaksid määrama naisi valimisnimekirjadesse võrdsete meestega** (Joonis 65). Ülejäänud variandid, nagu valijate üleskutsumine hääletamiseks naiste poolt, naistele Riigikogus teatud arvu kohtade eraldamine ning ainult naistele suunatud partei loomine, leidsid vähem poolehoidu.

Sobiva vastusevariandi puudumise korral oli vastajail võimalus valida „muu“ variant ning lisada omapoolne kommentaar. „Muu“ variandi valis 6% vastajaist, kelle seas oli nii neid, kes arvasid, et naiste osakaal poliitikas ei oma tähtsust (ning seega pole vaja mõelda ka selle suurendamisele) kui ka neid, kes arvasid, et poliitika pole naiste ala. Samas leidis ka vastajaid, kes pakkusid välja sisulisi põhjusi või ettepanekuid (naised peaks ise olema

aktiivsemad, teha avatud valimisnimekirjad, teha uus valimisseadus, naisi tuleks ühiskonnas senisest rohkem väärtustada). Kõik avatud vastused on esitatud aruande [lisas 1](#).

Joonis 65 Mida peaks tegema naiste osakaalu suurendamiseks poliitikas (% , n=kõik vastajad)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kuigi naised peavad meestega võrreldes sagedamini naiste osakaalu suurenemist poliitikas vajalikuks, on ka meeste seas nelja aasta jooksul suurenenud toetus naiste suuremale osalemisele poliitikas. Põhjuseks, miks naisi poliitikas vähe on, peetakse eelkõige väljaspaistvate naissoost tipp-poliitikute vähesust. Naiste vähesus tipp-poliitikas võib eeskujude puudumise tõttu olla takistavaks teguriks naiste osakaalu suurenemisele poliitikas tulevikus (nn. „surnud ring“).

9 Turvalisus

Kuna turvalisust puudutavas küsimusteplokis sisalduvad küsimused puudutasid vastaja jaoks delikaatseid teemasid, oli järgnev küsimusteplokk isetäidetav, st küsitleja ulatas vastajale ankeedi iseseisvaks täitmiseks.

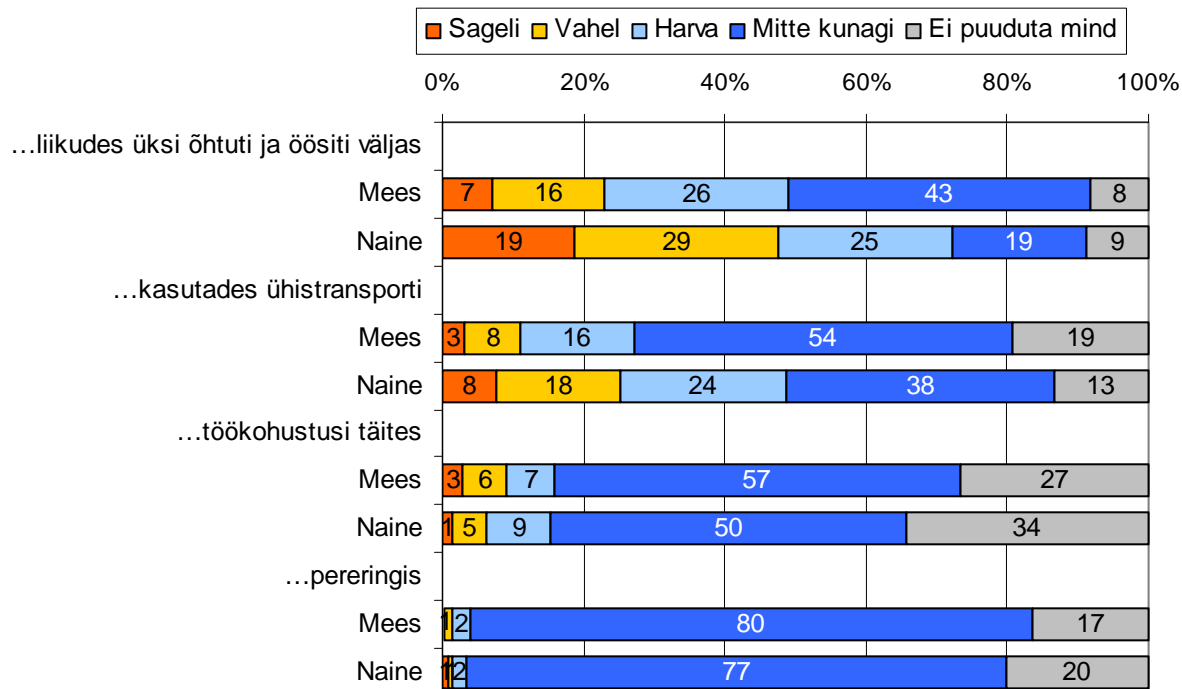
9.1 Turvatunne erinevates situatsioonides

Rääkides isiklikust turvatundest, hindavad nii mehed kui ka naised kõige ebaturvalisemaks olukorraks (kus vägivalda ohvriks langemist kõige enam kardetakse) õhtuti ja öösiti üksi väljas liikumist (Joonis 66). Inimesi, kes ütlesid, et nad kardavad selles situatsioonis vägivalda ohvriks langemist (kas sageli, vahel või harva), oli meeste seas 49%, naiste seas 72%. Ühistranspordi kasutamisel on end ebaturvalisena tundnud 27% meestest ja 49% naistest. Naistest tunnevad end ühistransporti kasutades kõige ebaturvalisemalt alla 50-aastased. Rääkides hinnangutest turvatundele tökohustusi täites või pereringis, meeste ning naiste hinnangud praktiliselt ei erine (v.a inimeste osakaal,

kes ütlesid, et töökohustuste täitmisel nad pole kunagi vägivalla ohvriks langemist kartnud või et see ei käi nende töökoha kohta).

Joonis 66 Hinnangud isiklikule turvatundele (% , n=kõik vastajad)

Kas te kardate vägivalla ohvriks langemist või olete sellepärast ettevaatlik...

Võrreldes teiste vanuserühmadega jätsid 60-74-aastased inimesed sagedamini õhtuti ja öösel üksi väljas liikumise ning töökohustuste täitmise turvalisusele hinnangu andmata, öeldes et see situatsioon neid ei puuduta.

Võrreldes kõrgema haridusega meestega peavad esimese taseme haridusega mehed õhtuti ja öösel väljas liikumist turvalisemaks. Kuna kolmanda taseme haridusega inimeste seas on meestega võrreldes arvukamalt naisi, hinnati selles hariduslikus rühmas ühistranspordi kasutamist ebaturvalisemaks kui madalama taseme haridusega inimeste seas.

Võrreldes eestlastega tunnevad end üksi õhtuti ja öösel väljas liikudes ebaturvalisemalt mitte-eestlased. Võrreldes eesti naistega tunnevad end ühistranspordi kasutamisel ebaturvalisemana mitte-eesti naised.

Ka regiooni ilmnud elanike hinnangutes elukeskkonna turvalisusele olulised erinevused. **Võrreldes teiste regioonidega hindavad õhtul ja öösel üksi väljas liikumist ning ühistranspordi kasutamist ebaturvalisemaks pealinlased.**

Inimesi, kes hindavad õhtuti ja öösel üksi väljas liikumist enese jaoks turvaliseks, oli keskmisest arvukamalt Põhja- ja Lõuna-Eestis. Elanikke, kes polnud end kunagi ühistranspordi kasutamisel ebaturvalisena tundnud, oli keskmisest arvukamalt Ida-Virumaal.

Võrreldes suuremate linnade elanikega hindasid oma turvalisust õhtuti ja öösel üksi väljas liikudes ning ühistranspordi kasutamisel kõrgemalt väikelinnade ja maaelanikud.

9.2 Füüsilise jõu kasutamine perekonnas

Seda, kuidas suhtutakse füüsilise jõu rakendamisse pereringis, kaardistati kolme väite abil, mis mõõtsid suhtumist lapse füüsilisse karistamisse, abikaasa/elukaaslase füüsilisse korralekutsumisse ning valmidust sekkuda vägivaldsesse peretülisse.

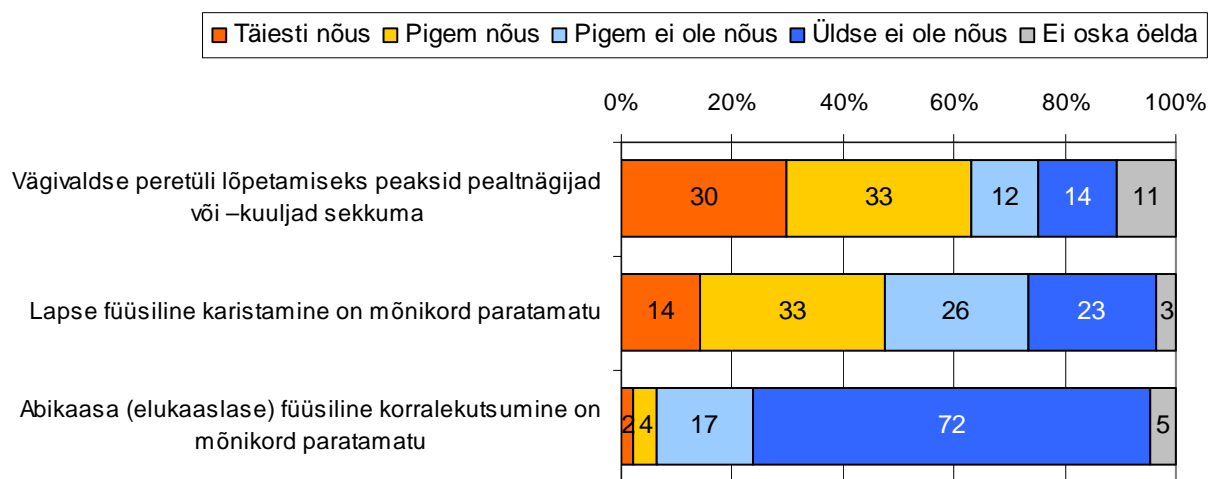
Lapse füüsilise karistamise all mõistetakse täiskasvanu poolset jõu tarvitamist lapse vastu – nt tutistamist, laksu andmist, löömist pärast mõnda tegu, mida vanem heaks ei kiida. Samas näiteks ohusituatsioonis lapse kinni hoidmist ei loeta füüsiliseks karistamiseks.

Abikaasa/elukaaslase füüsilise korralekutsumise all mõeldakse vägivalda kasutamist (nt löömist, tõukamist, mis teeb haiget) abikaasa/elukaaslase suhtes, kui mingi tema tegu või ütlus valmistab pahameelt.

Vägivaldse peretulina mõeldakse eeskätt tüli, kus kasutatakse füüsilist jõudu. Sekkumise all mõistetakse näiteks tülitsevate poolte poole pöördumist, nende lahutamist, politsei kutsumist vm tegevust, mis on suunatud konflikti lõpetamisele.

Tulemused näitavad, et füüsilise jõu kasutamist abikaasa/elukaaslase vastu enamuses heaks ei kiideta, kuid lapse füüsilise karistamise suhteks ollakse tolerantsemad (Joonis 67). Enam kui pooled eestimaalastest täiesti/pigem nõustuvad sellega, et vägivaldse peretüli lahendamiseks peaksid pealtnägijad või –kuuljad sekkuma (63%). Sellega, et abikaasa (elukaaslase) füüsiline korralekutsumine on mõnikord paratamatu, ei nõustu 89% vastajaist. Suhtumine sellesse, kas lapse füüsiline karistamine on mõnikord paratamatu, on kahetine – pea võrdselt on nii neid, kes väitega nõustuvad (48%) kui ka neid, kes väitega ei nõustu (49%).

Joonis 67 Hinnangud füüsilist vägivalda perekonnas käsitlevatele väidetele (% , n=kõik vastajad)

Naiste ja meeste hinnangud erinevad vaid ühe väite osas: võrreldes meestega jagavad naised sagedamini seisukohta, et vägivaldse peretüli lõpetamiseks peaksid pealtnägijad või –kuuljad sekkuma (meestest nõustub 58%, naistest 68%).

Lapse füüsilisse karistamisse suhtusid kõige negatiivsemalt 15-19-aastased, kellest lapse füüsilist karistamist pidas mõnikord paratamatuks 35%. Keskmisest pooldavamalt suhtuvad

lapse füüsilisse karistamisse inimesed, kel on leibkonnas kaks või enam alaealist last. Võrreldes meestega, kelle leibkonnas pole alaealisi lapsi, suhtuvad laste füüsilisse karistamisse pooldavamalt alaealiste lastega meesterahvad – naiste puhul on suundumus vastupidine: alaealiste lastega naised suhtuvad laste füüsilisse karistamisse kriitilisemalt kui ilma lasteta naised (mis on seletatav sellega, et naiste, kelle leibkonnas pole alaealisi lapsi, seas on arvukalt eakaid). Võrreldes vastajaist, kelle leibkonnas oli alaealisi lapsi, suhtusid laste füüsilisse karistamisse tolerantsemalt meesterahvad – meestest oli väitega, et lapse füüsiline karistamine on mõnikord paratamatu, täiesti/pigem nõus 54%, naistest 41%. Lapse füüsilist karistamist ei pooldanud 43% meestest ning 57% naistest, kelle leibkonnas oli alaealisi lapsi.

Abikaasa (elukaaslase) füüsilisse korralekutsumisse suhtuvad eestlastega võrreldes leebemalt mitte-eestlased. Eestlastest nõustus väitega, et abikaasa (elukaaslase) füüsiline korralekutsumine on mõnikord paratamatu 4%, mitte-eestlastest 12% (sealhulgas mitte-eesti meestest 13% ja naistest 12%).

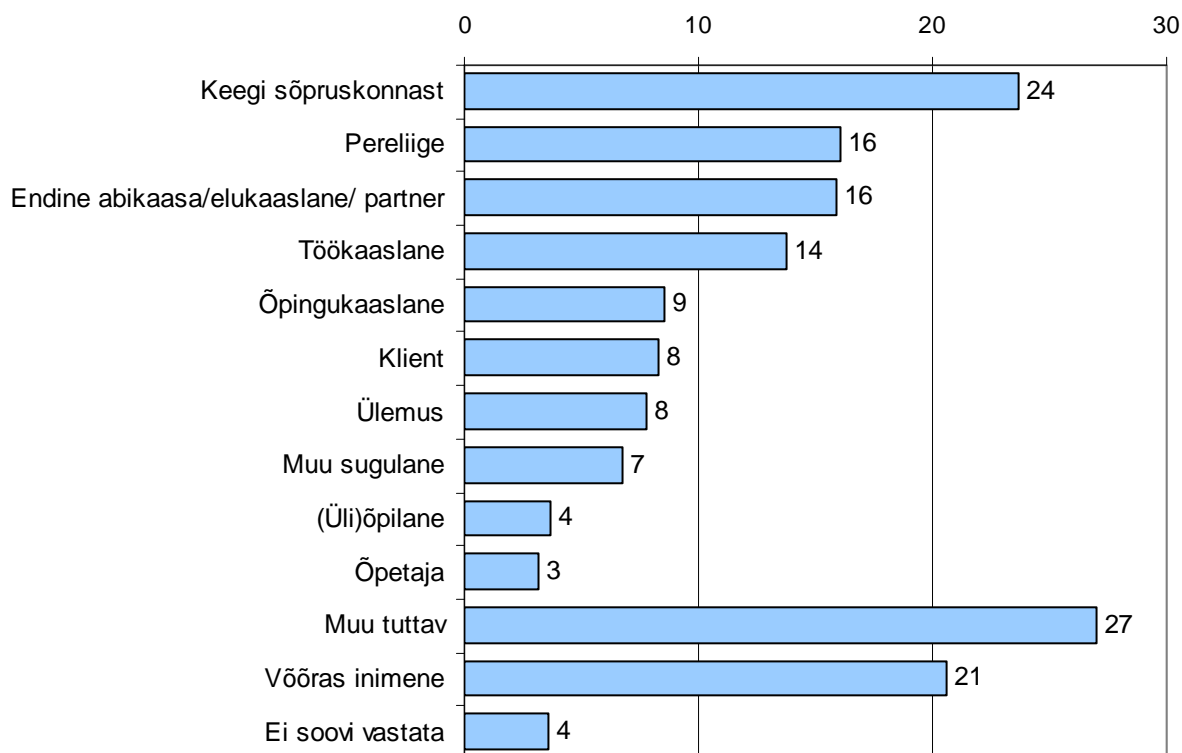
Võrreldes eakamatega nõustuvad nooremad inimesed sagedamini, et vägivaldse peretüli lõpetamiseks peaksid pealtnägijad või –kuuljad sekkuma (mida eakama vastajaga on tegemist, seda sagedamini pooldas vastaja mitte-sekkumist). Elukoha lõikes oli inimesi, kes sekkumist ei pooldanud, kõige arvukamalt maaelanike seas (kuna antud grupis ka eakaid kõige arvukamalt).

9.3 Isiklik kokkupuude soolise ning seksuaalse ahistamisega

Küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul on ebamugaval ja soovimatul moel vastaja soole viitavaid vihjeid, märkusi või ettepanekuid vastassugupoole esindajailt kogunud 9% vastajaist. Nii meeste kui ka naiste seas on sellise kogemusega inimesi kõige enam alla 25-aastaste inimeste seas. 15-24-aastastest meestest on vastassugupoole esindaja poolse verbaalse soolise ahistamisega kokku puutunud 16%, samas vanuses naistest 20%. Kuna noored (alla 25-aastased) moodustasid suure osa vallalistest, oli vallaliste seas inimesi, kes olid kokku puutunud vastassugupoole poolsete vihjete, märkuste või ettepanekutega, mis viitasid ebamugaval ja soovimatul moel vastaja soole, keskmisest arvukamalt (15%).

Inimeseks, kes olid ebamugaval või soovimatul moel vastaja soole viidanud, oli paljudel juhtudel keegi vastaja lähikonnast (sõpruskonnast või perekonnast) (Joonis 68). Üsna sageli (21%) oli ebamugavate märkuste tegijaks ka täiesti võõras inimene või muu tuttav (kes ei kuulu ei sõprade, pere, kolleegide, õpetajate, koolikaaslaste ega klientide hulka) (27%). Üsna vähesed vastajaist olid kogunud verbaalset ahistamist õpingukaaslaste/õpetajate või kolleegide/klientide poolt. Kuna inimesi, kellele oli vastassugupoole esindajate poolt tehtud ebamugavaid ja soovimatuid vihjeid, märkusi ja ettepanekuid, sattus valimisse üsna vähe, pole võimalik välja tuua erinevusi sotsiaal-demograafiliste rühmade vahel.

Joonis 68 Kes olid inimesed, kes küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul tegid vihjeid, märkusi või ettepanekuid (nii suuliselt kui kirjalikult), mis viitasid ebamugaval ja soovimatul moel Teie soole (% , n=136 vastajad, kes olid küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul eelpoolmainituga kokku puutunud)

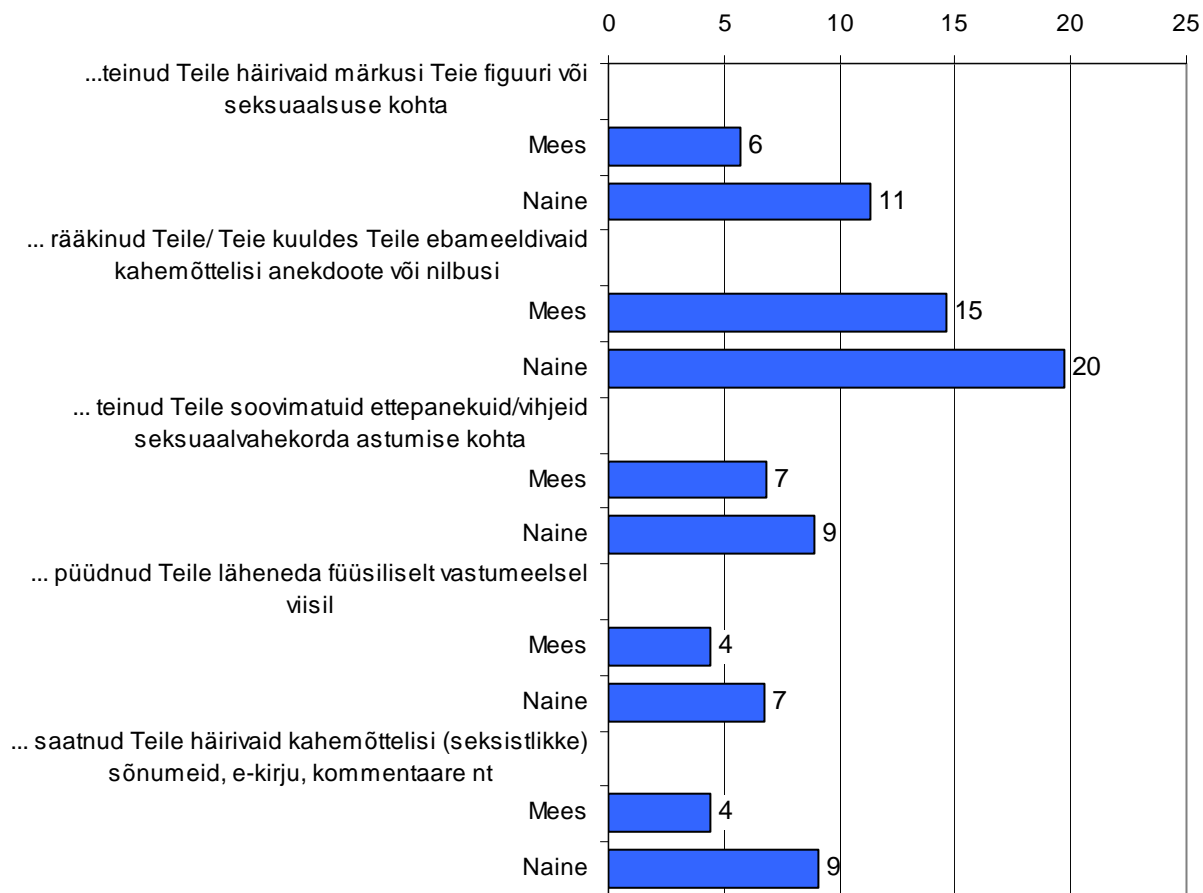
Olukordadega, kus sama sugupoole esindaja teeb sarnaseid vihjeid, märkusi või ettepanekuid, on kokku puutunud 4% elanikkonnast. Võrreldes meestega olid selliseid olukordi enam kogenud naised (meestest 2% vs naistest 6%), kelle seas on teise naise poolt verbaalset ahistamist kogenud inimesi kõige enam 15-24-aastaste seas (13%).

Järgnevalt kaardistati detailsemalt, milliste seksuaalse ahistamise vormide ja avaldumisviisidega on kõige enam kokku puutunud. Ilmneb, et viiendik naistest ning 15% meestest on kuulnud vastassugupoole esindajat rääkimas **kahemõttelisi anekdoote või nilbusi**, mis on kuulajale ebameeldivad ([Joonis 69](#)). Enam kui kümnendik (11%) naistest ning 6% meestest on vastassugupoole esindajalt kuulnud **häirivaid märkusi oma figuuri või seksuaalsuse kohta**. Pea sama sageli ollakse kokku puutunud ka **soovimatute ettepanekute/vihjetega seksuaalvahekorda astumise kohta** (7% meestest ja 9% naistest). Vähem kui kümnendik meestest ning naistest on kokku puutunud vastassugupoole esindajatega, kes on teinud **katseid läheneda füüsiliselt vastumeelsel viisil** või **saatnud häirivaid kahemõttelisi sõnumeid, e-kirju või kommentaare**.

Naised olid meestega võrreldes kogenud enam häirivaid märkusi figuuri või seksuaalsuse kohta ning saanud kahemõttelisi sõnumeid, e-kirju ja kommentaare. Võrreldes 2005. aastaga on 6 protsendipunkti võrra suurenenud naiste arv, kes on küsitlusele eelnenud aasta jooksul vastassugupoole esindajailt saanud kahemõttelisi sõnumeid, e-kirju või kommentaare.

Joonis 69 Kas vastaja on mõne vastassugupoole esindaja poolt küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul kogunud järgnevat... (% , n=kõik vastajad)

Kas keegi vastassugupoole esindaja on küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul...

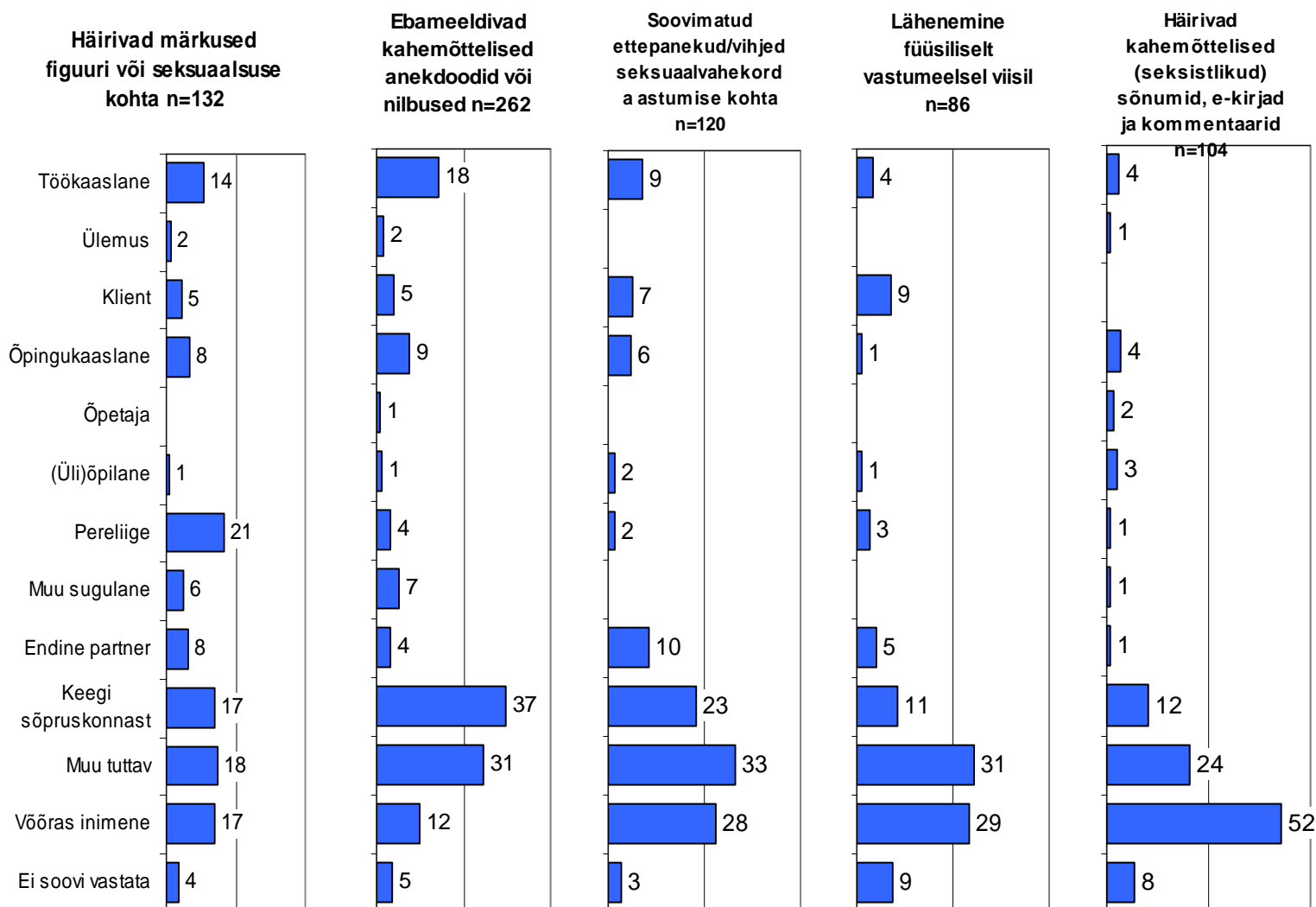

Sama sugupoole esindaja poolt on sarnaseid asju küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul kogunud 3% elanikest, keskmisest sagedamini on seda kogunud 15-19-aastased (8%).

Rääkides taas vastassugupoole esindaja poolt toime pandud seksuaalsest ahistamisest, ollakse sellega kõige enam kokku puutunud läbi tuttavate, kes ei kuulu ei pereliikmete, sõprade ega töökollektiivi hulka või läbi võõraste inimeste (Joonis 70). Võrreldes meestega on lähikonda mitte kuuluva inimese (st perekonna, sõprade ja sugulaste ringist väljaspool seisva inimese) poolse seksuaalse ahistamisega enam kokku puutunud naised.

Õpingukaaslaste poolse ahistamisega on kõige enam kokku puutunud 15-19-aastased.

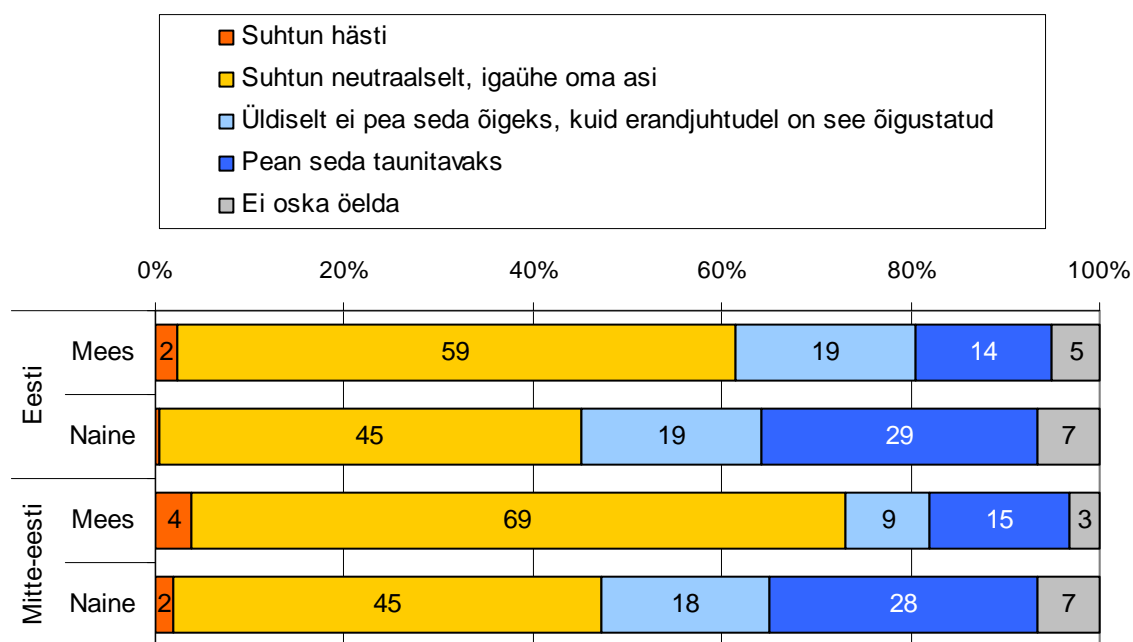
Joonis 70 Kes oli vastassugupoole esindaja, kes küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul on teinud järgnevat... (% , n=vastajad, kes on vastava seksuaalse ahistamise vormiga küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul kokku puutunud)

9.4 Suhtumine prostituudilt seksi ostmisse

Prostituudilt seksi ostmisesse ei suhtuta kuigi pooldavalt, kuid valdavalt ka mitte väga negatiivselt. **Enam kui pooled (53%) eestimaalastest on prostituudilt seksi ostmise suhtes neutraalsel seisukohal, arvates, et see on igaühe oma asi (Joonis 71).** Võrreldes meestega peavad naisterahvad sagedamini prostituudilt seksi ostmist taunitavaks (29% vs 14%), meesterahvad suhtuvad seksi ostmisse naistega võrreldes neutraalsemalt. Samuti ilmsid vastajate hinnangutes erinevused vanuserühmade lõikes: 50-aastastest ja eakamatest inimestest peab seksi ostmist taunitavaks 32%, alla 50-aastastest aga 17%.

Joonis 71 Kuidas suhtute sellesse, et on inimesi, kes ostavad prostituudilt seksi (% , n=kõik vastajad)

Prostituudilt seksi ostmisele tuleks enamiku eestimaalaste arvates reageerida vahendaja ehk sutenööri karistamisega (Joonis 72). Sellega, et karistada tuleks vahendajat, nõustub 70% meestest ja 75% naistest, prostituudi karistamise kiidab heaks 23% meestest ja 32% naistest ning ostja karistamise 21% meestest ja 33% naistest.

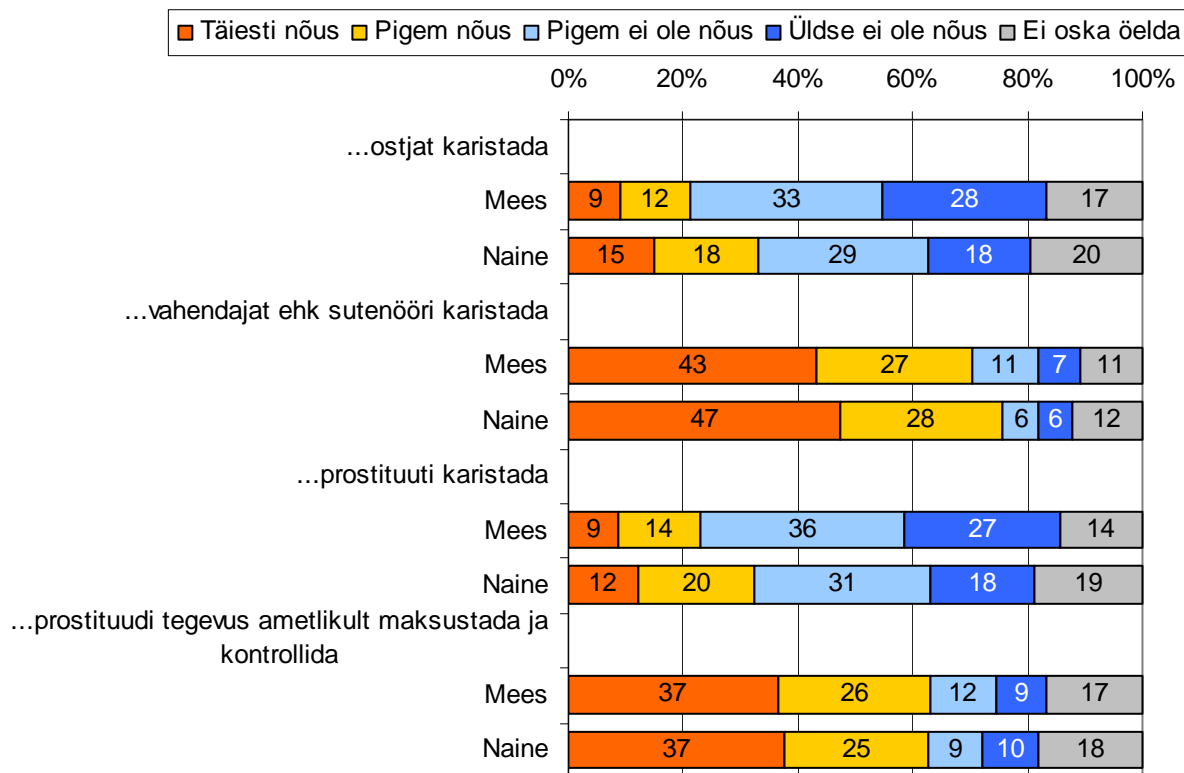
Vanuserühmade lõikes on inimesi, kes peavad kas sutenööri, ostja või prostituudi karistamist õigeks, kõige arvukamalt vanimas vanuserühmas ehk 60-74-aastaste seas. Haridusrühmade võrdluses peavad prostituudi karistamist kõige sagedamini õigeks esimese taseme haridusega inimesed. Võrreldes mitte-eestlastega nõustuvad eestlased sagedamini, et seksi ostmise eest tuleks karistada vahendajat.

Prostituudi tegevuse ametlikku maksustamist ja kontrollimist peab õigeks ligi kaks kolmandikku elanikkonnast (63%). Meeste ja naiste arvamusel antud küsimuses praktiliselt ei erine, küll aga on kriitilisemad antud mõtte suhtes 15-19-aastased. Võrreldes esimese taseme haridusega inimestega suhtuvad prostituutide tegevuse ametlikku kontrollimisse soosivamalt kolmanda taseme haridusega inimesed. Hinnanguid mõjutas ka vastaja rahvus: võrreldes mitte-eestlastega suhtuvad eestlased prostituutide tegevuse ametlikku maksustamisse positiivsemalt, samas kui mitte-eestlaste seas on arvukamalt inimesi, kes teema kohta arvamust avaldada ei oska.

Inimesed, kes suhtusid prostitutsiooni taunivalt, pidasid prostitutsiooni neutraalselt suhtuvate inimestega võrreldes sagedamini õigeks ka kõigi osapoolte karistamist, samas kui prostitutsiooni neutraalselt suhtuvad inimesed pooldasid prostitutsiooni taunivate inimestega võrreldes sagedamini prostituudi tegevuse ametlikku maksustamist ja kontrollimist.

Joonis 72 Mida tuleks teha prostituudilt seksi ostmisel (% , n=kõik vastajad)

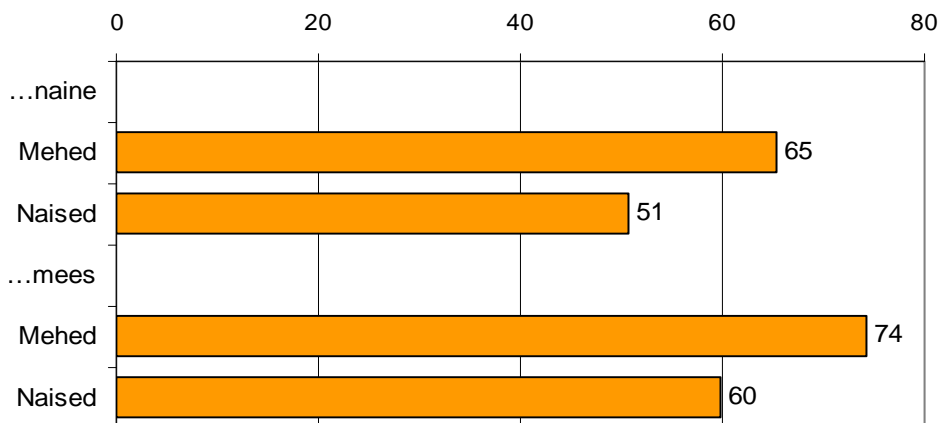
Prostituudilt seksi ostmisel tuleks...

Prostituudilt seksi ostmist peetakse sagedamini taunitavaks naiste kui meeste puhul (Joonis 73). Siiski arvab enam kui pool elanikkonnast (58%), et naistel on õigus seksi osta, samas kui seksi ostmist meeste poolt peab normaalseks 67%. Võrreldes naissoost vastajatega suhtuvad seksi ostmisesse neutraalsemalt mehed, seda olenemata sellest, kas kliendiks ehk ostjaks on kas mees või naine. Võrreldes 40-aastaste ja eakamate inimestega suhtuvad seksi ostmisse liberaalsemalt nooremad inimesed. Kõige eitavam on seisukoht seksi ostmisse vanuserühmas 60-74. Suhtumises seksi ostmisesse naise poolt suhtusid keskmisest negatiivsemalt esimese taseme haridusega naised.

Joonis 73 Kas naine/mees võib osta prostituudilt seksi (hinnangu „jah“ andnud vastajate %, n=kõik vastajad)

Mis Te arvate, kas prostituudilt võib osta seksi...

Seksi ostmisse meeste poolt suhtuvad neutraalsemalt vabaabielus mehed. Võrreldes madalama sissetulekuga inimestega suhtuvad kõrgema sissetulekuga inimesed liberaalsemalt seksi ostmisse naise poolt, kõrgema sissetulekuga naised on keskmisest tolerantsemad ka seksi ostmise suhtes meeste poolt. Samuti suhtuvad seksi ostmisesse keskmisest neutraalsemalt inimesed, kel on leibkonnas alla 18-aastaseid lapsi (kuna selles grupis on eakate osakaal suhteliselt väike).

Inimestest, kes arvavad, et meestel on õigus osta seksi, nõustub 86%, et ka naistel on sama õigus, samas kui neist, kes arvavad, et meestel seksi ostmiseks õigust pole, ütles vaid 0,6%, et naistel selleks õigus on.

KOKKUVÕTE

2009. aasta suvekuudel (juuni-juuli) viis Turu-uuringute AS Sotsiaalministeeriumi tellimusel läbi Soolise võrdõiguslikkuse monitooringu järjekordse küsitlusetapi. Eelmine monitooring viidi läbi 2005. aastal uuringufirma Saar Poll OÜ poolt.

Monitooringus kaardistati Eesti 15-74-aastase elanikkonna hoiakuid soolist võrdõiguslikkust ning ebavõrdsust puudutavatel teemadel. Käesoleva aruande näol on tegemist lühikokkuvõttega küsitluse tulemustest.

Laste kastavamine peale lahutust

Eestis on alates 1990ndatest aastatest aset leidnud registreeritud abielude osakaalu vähenemine ning vabaabielude kasv, millest on tingitud väljaspool registreeritud abielude sündinud laste osakaalu kasv. Eestit iseloomustab lahutuste suur osakaal võrreldes abiellumistega, kordusabielude sagenemisega tekkinud uut tüüpi sugulussuhted ning ühe vanemaga perede (enam üksikemaga perede) arvu kasv. See on tõstnud päevakorda isata kasvamise probleemid. Ameerika sotsioloog Furstenberg (1988) on välja toonud, et peale lahutust ilmneb isade puhul teatav polariseerumine, kus ühel pool on need isad, kes on pühendunud lastele ja nende heaolule, teisel pool aga need, kes peale abielulahutust distantseeruvad ka oma lastest – ei maksa elatist ega ka külasta neid (tsiteeritud Poolamets jt. 2000 järgi). Eestis läbiviidud varasemad elanikkonnaküsitlused on näidanud, et Eestis on üsna laialt levinud mudel, mille kohaselt peale lahutust jääb lapse hooldusõigus emale ning isa ja lapse omavahelised kontaktid katkestatakse, kuid selle kõrvale on tasapisi tekkimas ka vanema ja lapse sidemete järjepidevusel põhinevad mudelid (Hansson 2007).

Käesoleva küsitluse tulemused näitavad, et suurem osa lapsest lahuselavatest vanematest (63%) veedavad koos lapsega vähem kui kolmandiku ajast. Murettekitavaks võib pidada ka asjaolu, et oma laste ülalpidamist toetasid rahaliselt vaid veidi enam kui pooled (64%) lastest eraldi elavatest vanematest.

Meeste ja naiste positsioon ühiskonnas

Võrreldes naiste positsiooniga peavad pea pooled eestimaalastest meeste positsiooni Eesti ühiskonnas paremaks. Seda, et meeste positsioon ühiskonnas on parem kui naistel, tunnetavad teravamalt naised vanuses 30-39.²⁸ Nooremad naised tajuvad meeste ning naiste positsioone võrdsemana. Tõenäoliselt tajuvad naised soolist ebavõrdsust avalduvat teravaimalt tööturul ning kuna noortest naistest on suur osa seotud perekondlike kohustustega, ei oma paljud neist tööturuga veel kokkupuudet.

Soolisest võrdõiguslikkusest rääkides kiputakse sageli keskenduma naiste õigustele, jättes tähelepanuta võimalused, mida annaks sooline võrdõiguslikkus meestele. Küsitlus näitas, et naistest 71% ning meestest 65% arvab, et soolisest võrdõiguslikkusest võidavad ka mehed.

²⁸ Selles vanuserühmas on kõige suurem ka meeste ja naiste palgalõhe.

Sellela, et soolisest võrdõiguslikkusest tõuseb kasu ka meeste jaoks, nõustusid sagedamini noored mehed. Võrreldes eestlastega suhtuvad soolise võrdõiguslikkuse kasutegurisse meeste jaoks kahtlevamalt mitte-eestlased.

Naiste ja meeste esindatus poliitikas ning juhtivatel kohtadel

Lähtudes sellest, kui palju on Riigikogus ning valitsuse ministrite seas naispoliitikuid, võib poliitikat Eestis jätkuvalt pidada üpris meeste-keskseks eluvaldkonnaks. Kuigi võrreldes meestega tajuvad naiste alaesindatust probleemsemana naised, on võrreldes 2005. aastaga suurenenud toetus naiste osakaalu suurenemisele poliitikas nii mees- kui ka naisvastajate seas.

Eurostati andmetel on naiste esindatus juhtide seas vähene nii Euroopas kui ka Eestis (hoolimata sellest, et Eestis on naiste seas kõrgharidusega inimesi arvukamalt kui meeste seas). Riia Arukaevu (2002) on Statistikaameti andmetele tuginedes järeldanud, et naiste osas on omandatud hariduse ja töökohal vajaliku haridusliku ettevalmistuse mittevastavus suurem kui meestel, kuna naiste hariduslik ettevalmistus ei leia praktikas rakendust.

Käesoleva küsitluse andmetel nõustuvad pooled eestimaalastest, et ettevõtetele oleks kasulik, kui ettevõtetes oleks juhtivatel kohtadel praegusest rohkem naisi. Samas jagab 43% eestimaalastest arvamust, et mehed on naistest paremad juhid. Inimesi, kes naistele tippjuhi positsiooni üldse sobivaks ei pea, on siiski üsna vähe – 6%. Võrreldes meestega usuvad naiste võimekusse töötada juhina enam naised.

Naiste võimalused tööelus

Võrreldes meestega hindavad naised naiste võimalusi tööelus madalamalt. Meestest 83% ning naistest 88% nõustuvad väitega, et mehed töötavad enamasti ametikohtadel, kus on kõrgemad palgad. Ka sellega, et mehed ei nõustu tavaliselt töötama nii madala palga eest kui naised, ollakse valdavalt nõus. Töökohal kogetud sooliselt ebavõrdne kohtlemine väljendub vastajate hinnangul eelkõige töötasus (palga määramine, tõstmine, kärpimine). Samas näitas küsitlus, et võrreldes naistega on tööandjalt palka juurde küsinud sagedamini mehed. Siinkohal võib mõju avaldada asjaolu, et võrreldes meestega on naiste seas sagedasem töötamine avaliku sektori asutuses²⁹, kus isiklikud palgaläbirääkimised võivad olla keerulisemad kui eraettevõtetes.

Nelja aasta jooksul on eestimaalaste hoiakutes toimunud mitmeid statistiliselt olulisi muutusi. Nii naiste kui meeste seas on vähenenud arvamus, et mehed seavad elus sagedamini karjääri esikohale kui naised. Samuti on vähenenud meeste osakaal kes peavad naiste tööd meeste omaga võrreldes vähem-väärtustatuks või kes nõustuvad väidetega, et naiste töökoormus on erinevalt meestest kahekordne ning et mehed ei nõustu tavaliselt töötama nii madala palga eest kui naised³⁰. Seega võib öelda, et nelja aasta vältel on muutunud eelkõige meeste hoiakud ning mehed tajuvad naiste võimalusi tööturul meeste omadega võrreldes võrdsemana kui naised ise.

Kuigi väikelaste vanemate sooline hõivelõhe on Eestis Euroopa suurimaid, on Eestis naiste, sealhulgas alaealiste laste emade osalus aktiivses tööelus tänaselgi päeval kõrgem paljude Euroopa riikide vastavatest näitajatest. Eesti puhul, kus traditsioonilised rollihoiakud

²⁹ ESA andmetel (2008. aastakeskmise) oli 15-74-aastastest tööga hõivatud meestest avalikus sektoris hõivatud 15,4%, samavanustest naistest 32,1%.

³⁰ Käesoleva küsitluse tulemused näitasid siiski, et võrreldes meestega kannavad naised suuremat vastutust koduste tööde eest ning töölkäivate meeste sissetulekud on naiste omadega võrreldes keskmiselt kõrgemad.

jätkuvalt domineerivad, loob see olukorra, kus naised tunnetavad nii perekonnast tööellu kui ka tööelust perekonda kanduvaid vastuolusid meestest sagedamini (Hansson 1999). Kuna naised teevad võrreldes meestega enam ka koduseid töid, on tulemuseks see, et palgatööd tegev naine töötab nõ. topeltkoormusega.

Võimalusi töö- ja pereelu paremaks ühitamiseks pakuks töötamine osaajaga. Käesoleva küsitluse andmetel on osaajaga töotajaid meestöotajatega võrreldes arvukamalt naistöotajate seas (8% vs 15%). Samas on naisi, kes eelistaksid töötada osalise koormusega, märksa arvukamalt – nii töölkäivate kui ka mitte-töötavate naiste seas kokku 43%, mis loob olukorra, kus valikuvõimaluste puudumise tõttu töötatakse kas täiskoormusega või loobutakse töötamisest. Siiski on nelja aasta jooksul naiste seas täiskoormusega töötada eelistavate naiste osakaal suurenenud, seda ilmselt majanduslangusest tingitud vaeghõivatute osakaalu suurenemise tõttu.

Seda, et perekondlike kohustuste tõttu kipub kannatama pigem naiste kui meeste ametialane karjäär, kinnitab asjaolu, et võrreldes meestega hindasid naised väljaspool tööaega töötamist, õppimist või ööbimisega tööreisil/koolitusel osalemist perekondlike kohustuste tõttu sagedamini keeruliseks. Võrreldes eelmise Monitooringuga hindavad naised pereelu ja laste olemasolu sagedamini karjääri takistavaks teguriks.

Rollijaotus perekonnas

Eestis läbi viidud elanikkonna küsitlused on näidanud, et lisaks palgatööle on naiste õlul ka suurem osa kodustest tööd. Küsitlus "Eesti 98" tulemused kinnitasid peresisese tööjaotuse ebavõrdsust ning näitasid, et kõige harvem jaotatakse kodutöid töötava isa ja ema vahel seal, kus neid töid on kõige rohkem, s.o. alaealiste lastega peredes (Hansson 1999). Käesoleva küsitluse tulemused näitavad, et kümne aasta jooksul pole olukord selles vallas palju muutunud. Jätkuvalt on vastutus enamiku koduste tööde eest tavaliselt pere naispoole kanda.

Varasemad elanikkonnaküsitlused on näidanud ka seda, et alla 35-aastased mehed ja naised pooldavad eakamatega võrreldes sagedamini võrdset rollijaotust kodus (Hansson, Tillemann ja Derman 2004; Kelam 1999), rahvastikuprotsesside uurijad on aga arvamusel, et mitte-eestlaste hulgas toimuvad sellised demograafilise käitumise mudeli muutused võrreldes eestlastega aeglasemalt (Katus 1998). Ka käesoleva küsitluse tulemused kinnitasid, et stereotüüpsemad vaated meeste ning naiste tööde ja rollijaotuste suhtes iseloomustavad eestlastega võrreldes mitte-eestlasi.

Meeste ning naiste arusaamad soorollidest on erinevad: võrreldes naistega on mehed enam nõus sellega, et pere peamine toitja peaks olema mees ning et koduste tööde tegemise eest peaks peamiselt vastutama naine. Naised nõustuvad seevastu meestega võrreldes enam sellega, et naise jaoks on majanduslik iseseisvus sama oluline kui mehe jaoks ning et naised saavad tehnilisi oskusi nõudvatel töökohtadel sama hästi hakkama kui mehed. Seega iseloomustavad stereotüüpsemad vaated sagedamini mehi. Samas nõustub valdav osa nii meestest kui ka naistest sellega, et mehed peaksid osalema praegusest rohkem laste hoidmises ja kasvatamises.

Küsitluse andmetel langetavad abikaasad/elukaaslased Eesti peredes tähtsamaid otsuseid valdavalt koos ning enamasti ollakse nõus sellega, et peres ei peaks suurema sissetulekuga pereliikmel olema suurem otsustusõigus ning et väiksema sissetulekuga abikaasa/elukaaslane ei peaks tegema rohkem koduseid töid. Võrreldes eelmise Monitooringuga on inimeste arv,

kes suurt sissetulekut ning otsustusõigust peres omavahel ei seo, vähenenud 12 protsendipunkti võrra.

Naiste seas oli rahulolematuse kodutööde jaotumisega keskmisest kõrgem kui meeste seas. Samas hindasid meesvastajad meeste suutlikkust teha koduseid töid sama hästi kui naised kõrgemalt kui naisvastajad.

Sarnaselt eelnevatele elanikkonnaküsitlustele (Eesti 93, Eesti 98) näitas ka seekordne küsitlus, et suhtega oma abikaasa/elukaaslasega on mehed enam rahul kui naised.

Laste kasvatamine, kooliharidus

Poiste ning tüdrukute kasvatamisel juhindutakse üsna sageli veel stereotüüpsetest soorollidest, mille kohaselt meeste kanda on peres leivateenija roll ning naise püüsmaks on pere ja kodu eest hoolitsemine. Võrreldes naistega peavad "stereotüüpset" soolist kasvatust (eriti tüdrukute puhul) olulisemaks mehed. Tõenäoliselt tunnetavad ning teadvustavad naised praeguses ühiskonnas meestega võrreldes teravamalt naise rolli muutumist ning tajuvad seega ka vajadust õpetada tüdrukutele oskusi, mis aitavad kaasa eneseteostusele ka väljaspool kodu.

Ka koolihariduse puhul pooldab enamus eestimaalastest erinevat lähenemist poiste ning tüdrukute õpetamisele, st. on vastu sellele, et samu õppeaineid õpetataks tüdrukutele ja poistele koolis samasugusel viisil. Õppekavalt oodatakse eelkõige paindlikkust ning õpilase individuaalsusega arvestamist, kuid samas ei soosita kuigivõrd tüdrukute ning poiste kohtlemist rõhutatult ühtemoodi ega ka poiste ning tüdrukute õpetamist eraldi klassides.

Turvalisus

Võrreldes meestega tunnevad naised end üksi õhtuti ja öösiti väljas liikudes ning ühistransporti kasutades ebaturvalisemalt. Hinnangutes turvatundele pereringis ning töökohal meeste ning naiste vahel erinevused puudusid.

Füüsilise jõu kasutamist abikaasa/elukaaslase vastu enamuses heaks ei kiideta, kuid lapse füüsilise karistamise suhteks ollakse tolerantsemad. Võrreldes meestega jagavad naised sagedamini seisukohta, et vägivaldse peretüli lõpetamiseks peaksid pealtnägijad või –kuuljad sekkuma. Abikaasa (elukaaslase) füüsilisse korralekutsumisse suhtuvad eestlastega võrreldes leebemalt mitte-eestlased.

Vastajaid, kellele vastassugupoole esindaja on teinud ebamugaval ja soovimatul moel vastaja soole viitavaid vihjeid, märkusi või ettepanekuid on kõige arvukamalt alla 25-aastaste seas. Valdavalt on ahistaja näol tegemist kellegagi ahistatu tutvusringkonnast.

Suhtumine seksi ostmisesse

Enam kui pooled (53%) eestimaalastest on prostituudilt seksi ostmise suhtes neutraalsel seisukohal, arvates, et see on igaühe oma asi. Taunivalt suhtub seksi ostmisesse 22% eestimaalastest.

Võrreldes meestega suhtuvad naisterahvad prostituudilt seksi ostmisesse taunivamalt, meesterahvad suhtuvad seksi ostmisse naistega võrreldes neutraalsemalt. Tauniv suhtumine on levinum ka eakamate seas. Inimesed, kes suhtusid prostitutsiooni taunivalt, pidasid prostitutsiooni neutraalselt suhtuvate inimestega võrreldes sagedamini õigeks ka kõigi osapoolte karistamist, samas kui prostitutsiooni neutraalselt suhtuvad inimesed pooldasid

prostituutsiooni taunivate inimestega võrreldes sagedamini prostituudi tegevuse ametlikku maksustamist ja kontrollimist.

Prostituudilt seksi ostmist peetakse enam taunitavaks juhul, kui ostjaks on naisterahvas. Siiski arvab enam kui pool elanikkonnast (58%), et naistel on õigus seksi osta, samas kui seksi ostmist meeste poolt peab normaalseks 67%. Võrreldes naissoost vastajatega suhtuvad seksi ostmisesse neutraalsemalt mehed, seda olenemata sellest, kas ostjaks on mees või naine.

KASUTATUD KIRJANDUS:

Soolise võrdõiguslikkuse monitooring 2005.

Arukaevu, R. (2002), Mehed ja naised Eesti tööturul – kas soolise võrdõiguslikkuse poliitikat on tarvis? Raudjärvi, M. (toim.), *Euroopa liiduga liitumise mõju Eesti majanduspoliitikale*. Mattimar, 45-51.

Hansson, L. (2007), Lahutusjärgsed pered tänasel perekonnamaastikul. *Haridus*, 5-6.

Hansson, L. (2000), Töö ja pereelu ühtesobitumisega seonduvatest probleemidest Eestis. Ainsaar, M. (toim.), *Laste- ja perepoliitika Eestis ja Euroopas*. Rahvastikuministri büroo, Tartu.

Hansson, L., Tilleman, K., Derman, N. (2004), Töö. Hansson, L. (toim.), *Valikud ja võimalused. Argielu Eestis aastatel 1993–2003*. Tallinn: TPÜ Kirjastus, 78–103.

Järviste, L. & Järve, M. (2008). Sooline võrdõiguslikkus. Mäe, Ü. (toim.), *Sotsiaalvaldkonna arengud 2000-2006*. Sotsiaalministeeriumi toimetised 2, 27-33.

Katus, K. (1998). Rahvastikuareng. *Sotsiaaltrendid* (7-23). Tallinn: Statistikaamet.

Kelam, A. (1999), Kodutööde jaotamine perekonnas. Narusk, A. (toim.), *Argielu Eestis 1990ndatel aastatel. Elanikkonnaküsitlustel „Eesti 93“ ja „Eesti 98“ põhinev sotsioloogiline ülevaade*. Tallinn: TPÜ Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituut, 48–50.

Randoja, M. (2008). Naised ja mehed palgatöäjõus. *Eesti statistika teemaleht*, 3.

Rõõm, T. & Kallaste, E. (2004). Naised-mehed Eesti tööturul: palgaerinevuste hinnang. *Poliitikaanalüüs*, 8.

Poolamets, O., Uljas, J., Raun, M., Punab, M. (2000). Mees muutub maailmas. MR Piller.

Lisa 1 Avatud vastused originaalkujul

C1. Palun öelge oma rahvus. Muu, mis?

Azerbaidžaan
Karjala-soomlane
Kaukaasia ja azerbadžani
Kreeklane-venelane
Leedulane (x3)
Lätlane (x2)
Mordvalane(x2)
Mustlane
Poolatar
Prantslane
Sakslane (x4)
Soomlane (x9)
Tatarlane
Ukrainlane (x27)
Valgevenelane (x15)

C5.1 Milline on teie leibkonna peamine kodune keel? Muu, milline?

Mustlase
Soome
Ukraina (x2)

C5.2 Kas kasutate kodus omavahel suhtlemiseks veel mõnda teist keelt? Muu, milline?

Inglise (x2)
Jaapani
Kreeka
Läti
Prantsuse
Rootsi
Soome (x4)
Soome, inglise
Ukraina (x7)
Valgevene

G5. Mis on/oli Teie amet põhitöökohal? Palun öelge ametinimetus.

Abiline sadamas
Abitööline (x2)
Abitööline filmitööstuses
Administraator
Aednik (x2)
Agentuuri juht
Agronoom
Alushariduse õpetaja
Ametnik (x2)
Andmehaldur
Andmekorraldaja
Andmesisestaja (x3)
Arendusjuht teadusarendus ettevõttes
Arendusosakonna juht
Arhitekt
Arhitektuuri ja maakorralduse spetsialist
Arst (x2)
Arst/anestesioloog
Asedirektor
Asejuhataja
Asjaajaja (x2)
Assistent (arvutil)
Audiitori abi
Autobussijuht
Autoelektrik
Autojuht (x16)
Autojuht - traktorist
Autojuht FIEna
Autojuht-laadija
Autojuht-lukksepp
Autojuht-traktorist
Autokooli direktor (x2)
Autolukksepp
Automaaler
Automehhaanik (x4)
Autoremondilukksepp (x3)

Autoremontija
Baaridaam (x2)
Baarmen
Barista
Betoonelemendi valmistaja maja
ehituseks
Brigadir
Brigadir, juhtiv spetsialist
Brigadir/tööde juhataja
Bussijuht (x7)
Büroojuht
Dekoreerija
Direktor (x5)
Dispetšer-informaator
Dispetšer
Divisjoni juht (x2)
Ehitaja (x44)
Ehitaja (puusepp, maaler)
Ehitaja-autojuht
Ehituse brigadiir
Ehituse projektijuht
Ehitusinsener (x3)
Ehitusobjekti insener
Ehitustööline (x3)
Ekskavaatorijuhi abi
Ekskavaatorijuht
Ekskavaatorijuht, lukksepp, tööline
Ekspert
Elektri-, puu- ja metallitööline
Elektriinsener
Elektrik (x13)
Elektrik-ehitaja-montöör
Elektrimontöör
Elektroonia toidete monteeriija
Elektroonika masinaoperaator
Energeetik
Erasekretär välismaal
Ettekandja (x2)
Ettevõtja (x2)
Ettevõtte juht (x3)
Ettevõtte omanik, turundusosakonna
juhataja

Ettevõtte peamehaanik
Farmatseut
Farmitööline (x2)
FIE
Finantsametnik
Finantsjuht (x2)
Finantstöötaja
Firma juhataja
Firmajuht (x4)
Firmajuht (enda firma juht)
Füsioterapeut
Geodeedi abi
Greideri juht
Haldur
Haldusfirma juhtimine
Haldustöötaja
Haljastustöötaja (x2)
Halumasina operaator
Hambaarst
Hambatehnik
Harvesteri operaator (x2)
Heakorratööline (x2)
Hooajatööline
Hooldaja (x2)
Hoolduse direktor
Hooldustehnik
Hooldustööline (x2)
Hooldustöötaja
Hooldusõde
Hotelliteeniija
Huvihariduse õpetaja
Häälestaja
Hüdrometallurgia insener
Info spetsialist
Informaator
Infotehnoloog
Insener (x10)
Insener-konstruktor
Insener-tehnoloog
Instruktor
Intensiivravi arst

IT analüütik
IT peaspetsialist
IT spetsialist (x2)
IT tehnik
Jaekontseptsiooni juht
Jalgpallur
Jootja
Juhataja (x6)
Juhataja asetäitja
Juhatuse esimees (x3)
Juhatuse liige (x4)
Juhi asetäitja
Juhiabi
Juht
Juhtiv töötaja
Juhtmekööidiste valmistaja
Jumestuskunstnik
Juuksur
Juuksur-modelleerija
Juurdelõikaja
Juurvilja sorteerija
Järelvalveametnik
Järkaja (x2)
Kaevanduskäikude tugevdamine
Kaevur-masinist
Kaitseväelane
Kalakülmutaja
Kalameister
Kalatöötaja (x2)
Kalur
Kantselei juhataja
Karjak
Kartograafia spetsialist
Kassa teenindusjuht
Kassapidaja (x4)
Kasvataja (x4)
Kasvataja abi (x2)
Kasvataja/õpetaja lasteaias
Katlakütja (x3)
Kauba vastuvõtja
Kauba vedaja
Kaubaauto juht
Kaubagrupi juht
Kaubakäsitleja
Kaupluse juhataja
Keeleõpetaja ja disainer
Keevitaja (x13)
Keevitusinsener
Kergetööstuse seadmete mehaanik
Keskastme juht
Keskkonna tehnik
Keskspetsialist
Keterdaja
Kindlustusmaakler
Kinnisvarahindaja
Kinomehhaanik, autojuht
kirjastuse korrektor, keeleteoimetaja
Kliendihaldur
Kliendihaldus
Klienditeenindja (x15)
Klienditeenindusjuht
Kogude hoidja
Kohtukordnik
Kojamees (x2)
Kokk (x16)
Kokk toitlustusasutuses
Kokk-kondiiter
Komplekteerija (x2)
Kondiiter
Kondiiter-pagar
Konsultant (x3)
Kontrollija
Kontrolör (x2)
Konverentsi teenindaja
Koolide kuraator
Koorijuht (pedagoog)
Koostaja
Kopajuht
Koristaja (x21)
Koristaja, majahoidja
Korrastab tehnikat
Korstnapühkija

Kraanajuht	Lihunik
Kraanajuht-keevitaja	Liini operaator
Kuduja	Liinitööline (laduja)
Kuller	Liinitööline puiduettevõttes
Kummidetailide valmistaja	Logistik (x2)
Kunsti- ja käsitööõpetaja	Looduskaitse peaspetsialist
Kunstiõpetaja	Loomaarst
Kunstnast käekottide õmbleja	Loovuse juhendajaga
Kunstnik	Lukksepp (x3)
Kutseõpetaja	Lukksepp-keevitaja (x2)
Kvalifitseeritud tööline	Lukksepp-monteerija (x2)
Kvaliteedi tehnik	Lukksepp-santehnik
Kvaliteedijuht (x2)	Lüpsja
Kõik tööd väikefirmas	Maaler (x7)
Käsitööline	Maaler, tislir
Köögi abitööline	Maasikakorjaja
Köögitööline	Madrus
Kütja	Madrus, motorist
Laadija	Majahoidja (x3)
Laadurijuht	Majandusjuht
Laborant (x3)	Majanduslik nõustaja
Laborant-kontrolör	Maksete (arvete) väljastaja
Laevakere remontija	Manager
Laevakokk	Masunist (x3)
Lao juhataja	Meditsiiniõde (x5)
Laohoidja (x4)	Medõde (õpingutest vabal ajal)
Laojuhataja (x2)	Mehaanik (x2)
Laomees	Mehhanisaator (x2)
Laotööline (x8)	Mehhanismi juht
Laotöötaja (x2)	Mehhantroonik
Lapsehoidja (x4)	Meister
Lapsehoidja, koduõpetaja	Meremees
Lasteaia juhataja	Metalli lõikaja
Lasteaia vanemõpetaja	Metsa äraveo autojuht
Lasteaia õpetaja (x6)	Metsamasina juht
Lasteaias õpetaja abi	Metsaraidur
Lastearst- resident	Montaažiinsener
Lavatööline	Monteerija - elektroonika toodete koostaja
Lektor (x2)	Monteerija-jootja
Liftimehaanik (x2)	Mootorsõiduki juht
Lihttööline (x9)	

Muusik
Muusik, laulja
Mõõteseadmete tootejuht
Mäeinsener
Mäetööline-elektriluksepp
Müügi-ostujuht
Müügiassistent (x2)
Müügiesindaja (x3)
Müügijuht (x3)
Müügikonsultant (x4)
Müügimees (x2)
Müügisekretär
Müüja (x45)
Müüja-juhataja
Müüja-kassapidaja (x4)
Müüja-klienditeenindaja
Müürissepp
Nahastustööline karusloomade kasvatuses
Nooremametnik, spetsialist
Noorte rühmajuh
Notaribüroo jurist
Nõukogu esimees
Nõunik (x2)
Näitleja (x2)
Objekti juht (x2)
Operaator (x5)
Operaator-seadistaja
Osakonna juhataja (x5)
Osakonna vanem
Osahingu omanik
Ost-müük, vahendamine
Ostuspetsialist
Pagaritööstuse tsehhijuhataja
Pakendaja
Pakkija (x5)
Pakkija-laadija
Palk-elumajade, suvilate ehitaja
Pangatöötaja
Passiveerija
Peaekspert
Peainspektor
Peakokk (x2)
Peraamatupidaja (x2)
Peaspetsialist (x4)
Peatehnoloog
Pedagoog
Personali ohvitser
Piirivalvur
Pingioperaator
Pingitööline (x3)
Poe juhataja
Poe omanik
Politseinik
Portselani maalija
Postitöötaja
Programmeerija (x3)
Projektijuhi abi
Projektijuht (x9)
Prügi sorteerija
Psühholoog
Puhastusteenindaja (x4)
Puhastusteenistuja
Puhastustööde tegija
Puidu kokkuostja
Puidutisler
Puidutööline
Puidutöötaja
Puuetega inimeste juhendaja
Puutööline
Põlevkivi kaevandamine ja laadimine
Põllutööline
Päästja-tõrjuja
Raadioinsener
Raamatukoguhoidja (x4)
Raamatupidaja (x18)
Raamatute pakkija
Raietööline
Raviprotseduuride tegemine
Remondiluksepp
Repetiitor
Restorani manager

Riidehoidja
Riidehoidja-koristaja
Riiete juurdelõikaja
Riigiameti vanemspetsialist
Riigiametnik
Ruumide koristaja (x2)
Rätsep (x2)
Saagija
Salongi juhataja
San.tehnik (x7)
San.tehnik, keevitaja
Sanitaartechnika tootejuht
Sanitar
Seadistaja
Seatalitaja (x2)
Sekretär (x3)
Sekretär-uudiste lugeja
Skautspataljoni pioneerirühma pioneer
Soojustehnik
Sorteerija
Spetsialist (x4)
Spetsialist maksu ja tolliametis
Staabi allohvitser
Staabiohvitser
Statistik
Suurkliendi müügijuht
Sõiduõpetaja
Sõjaväelane
Sünoptik
Süsteemihaldur
Zootehnik
Taksojuht (x4)
Talunik (x2)
Tarkvara konsultant
Teadur
Teekatte märgistaja
Teenindaja (x3)
Teenistuja
Teetööline
Teetööline, mehhanismi juht
Tegevdirektor (x2)
Tegevjuht (x3)
Tegevjuht, juhatuse liige
Tehnik (x2)
Tehnik-elektrik
Tehniline konsultant
Tehniline ülevaataja
Tehnoloog
Telemarketingi grupijuht
Teller (x3)
Terminali operaator
Tiim-liider
Tikkija
Tinutaja
Tippjuht
Tisler (x4)
Toateenija (x3)
Toimetaja (x2)
Toimetaja-tõlk
Tootesitleja
Tootejuht (x3)
Tootmisjuhi asetäitja keemiatööstuses
Tootmisjuht (x2)
Tootmistehnoloog
Tootmistööline
Traktorist (x5)
Transporttööline (x2)
Treal (x2)
Trepikodade ja akende puhastamine
Trollijuht
Trükkimise ettevalmistaja
Turundusjuht
Turvamees (x4)
Turvatöötaja (x11)
Turvatöötaja-operaator
Tõstukijuht (x4)
Tätoveerija
Töödejuhataja (x4)
Tööline (x7)
Tööpingi operaator (x2)
Tüürimees (x3)
Vahetuse vanem

Valveelektrik
Valvelukksepp
Valvur (x7)
Vanem programmeerija
Vanem varustusspetsialist
Vaneminspektor
Vanemmüüja - klienditeenindaja
Vanemteadur
Vanemteenindaja
Vanemtehnik
Vanglatöötaja
Varustaja (x3)
Vastutav spetsialist
Vastuvõtja-väljaandja
Vastuvõtu sekretär
Vee- ja kanalisatsioonitrassi paigaldaja
Ventilatsiooni montöör
Veoauto autoelektrik
Veoautojuht
Veterinaar- ja toiduameti peaspetsialist
Viimistleja
Viimistleja-pakkija
Vulkaniseerija (x2)
Võrguinsener
Võrumaa muuseumi juhataja
Vähipüüdja järvel
Väikeetvõtte juhataja
Välikoristaja
Väljastamise spetsialist
Väljastusjuht
Õde (x3)
Õmbleja (x15)
Õpetaja (x35)
Õpetaja abi (x2)
Õpetaja, eripedagoog
Õpikute toimetaja
Õppejõud
Ämmaemand
Ökonomist (x2)
Ökonomist-analüütik
Õovaht

Ühiselamu kasvataja
Üksuse juht
Ülddisain
Üldehitaja

G6. Palun kirjeldage peamisi tööülesandeid, milles Teie töö seisneb/seisnes?

2.-4.a. rühma õpetaja (nii muusika, liikumine kui muud tegevused)
5-6 aastaste laste õpetamine ja arendamine
5.-12. klassi kunstiõpetus, joonistamine, kunstiajalugu
Abitööline
Administraator
Administratiivne tegevus
Administreerimine
Aia kujundamine, teeb projekti ja viib ellu
Aiatehnika remont
ajakirjade laialivedu kauplustesse ja Eesti Posti
Ajakirjade, ajalehtede väljastamise korraldamine
Ajalehtede sorteerimine
Ajaloo-ühiskonnaõpetuse õpetaja
Alajaamade hooldus
Algklasside kunstiõpetaja
Algklasside õpetaja (x4)
Alkoholitoodete esitlemine sadamas välismaalastele
Alkoholipoe töökorraldus
Analüütilise keemia uurimismeetodite väljatöötamine
Andmebaaside administreerimine
Andmete sisestamine ja töötlus
Andmetöötlus
Annab ifot, jagab arveid
Apteegis ravimite müümine
Arendab ventilatsiooniseadmeid
Arheoloogiliste kogude digitaliseerimine

Arved, raamatupidamine, koristamine
Arveldamine
Arvete sisestamine, sularaha, kassa, panga väljavõtted
Arvetega tegelemine
Arvutikoolitus, nõustamine
Arvutiprogrammide koostamine
Arvutite hooldus
Arvutite hooldus, programmeerimine
Arvutite parandamine
Arvutivõrkude haldamine
Arvutivõrkude hooldus
Asfaldi panemine
Asutuse dokumentatsioon ja finantsseisundi kajastamine
Asutuse juhtimine
Asutuse töö korraldamine
Asutussisene infovahetus
Audio- ja videokassetide müüja
Auto juhtimine
Auto juhtimine, remont, kaupade vedu
Auto kummidetailide puhastamine
Autode remont
Autode remontimine (x2)
Autode värvimine (x2)
Autode, busside tehniline ülevaatuseteostamine
Autojuhtide töö organiseerimine, kliendisuhetus
Autojuhtmete tegemine
Autokraana juht
Automehaanik
Autoremondi luksepp
Autoremont
Autoritega suhtlemine, faktide kontroll, keeleline ja sisuline
Baaridaam pubis
betoonelemendi valmistamine majade ehituseks
Betonitöö
Betonitööd
Betoontoodete valmistamine

Bioloogia ja arvuti õpetamine
Bussi juhtimine
Bussijuht Tallinnas
Detailide tootmine
Dokumentide kontrolliks ettevalmistamine
Dokumentide korrashoid, aruandlus
Dokumentide vormistamine
Eelkooliealise lapse hoidmine
Eelkoolipedagoogika
Eesti keele õpetaja gümnaasiumis
Ehitamine (x2)
Ehitus-montaazitööd
Ehituse organiseerimine
Ehitusel abitööd
Ehituses
Ehitusfirma raamatupidaja
Ehitusjärelvalve teostamine
Ehituskeemia toodete jaemüügi juhendi väljatöötamine ja juurutamine
Ehitusmaterjali vedu
Ehitusmaterjalide müük
Ehitusprojekti koostamine ja teostamine
Ehitusprojektid
Ehitustööd (x4)
Ehitustööde organiseerimine
Ehitustööde tegemine
Ehitustööde teostamine Soomes
Ei oska öelda
Ekskavaatoriga töötamine
El. ehituse juhtimine
Elektri montaaž välivõrkudes
Elektri projekteerimine
Elektri süsteemide hooldamine
Elektridetailide vahetus
Elektriinstallatsioon
Elektrimaterjalidga varustamine
Elektriohutusseaduse järgimine ja kontroll
Elektriseadmete hooldus ja ehitus
Elektriseadmete korrashoid

Elektriseadmete montaaž ja remont	Generaatorite hooldus
Elektriseadmete monteerimine	Geodeetilise andmebaasi haldamine
Elektriseadmete paigaldus	Grimmiteenused TV-s
Elektriseadmete korrashoid	Haalamine, värvimine
Elektritööd (x3)	Haigete hooldamine
Elektrivõrkude montaaž	Haigete hooldamine ja ravi
Elektroonika tinutaja	Haigete liikumise kohta (sisse-välja jne)
Erinevate masinatega töötamine teede ehitusel või haljastusel	Haigla liftimehaanik
Eri vajadustega laste õpetamine	Haigla meditsiiniõde
Etendustes osalemine	Haigla ruumide koristaja
Ettetoomine, kartuli koorimine, puhastamine	Haigla sees mööbli teisaldamine, kolimine
Ettevõtete raamatupidamise korraldamine	Haiglas meditsiiniõde
Ettevõtte finantsnõustamine	Haljasalade korrashoid
Ettevõtte ja turunduse juhtimine	Hamburgerite müümine
Ettevõtte juhtimine (x2)	Hammaste ravimine
Ettevõtte paberimajandus	Hariduse ja kultuuri nõunik
Ettevõtte raamatupidamise korraldamine	Haridusosakonna nõunik
Ettevõtte toodangule turu leidmine ja praeguste klientide säilitamine	Heakorratööd
Ettevõtte töö organiseerimine	Hispaania keele õpetamine; kujundamine
Ettevõttesisene töö organiseerimine	Hoiab korda ladudes
Fassaadide ehitamine	Hooldustööd jms
Fassaadide, sisetööde tegemine	Hotellis tubade koristus
FIE-de ja osahingute nõustamine	Hulgimüügiladu, reklamatsioonid, ostujuht
Finantsaruandlus, süsteemi loomine ja jälgimine, finantsoperatsioonide teostamine	Höövelmaterjali ladumine hunnikusse
Finantsdokumentide vormistamine ja kontroll	Igapäevase töö korraldamine, kliendiga suhtlemine ja uute kliendisuhete loomine
Firma arvete koostamine	Ilmaprognoosi koostamine
Firma dokumentatsioon	Infotehnoloogia alal
Firma juhtimine (x4)	Inglise keele õpetaja
Firma juhtimine ja raamatupidamine	Inglise keele õpetamine
Firma kõik finantsarvestused	Inimeste töö koordineerimine
Firma majandusarvestused	Inimestega suhtlemine
Firma töö juhtimine	Inimestele raviteenuste osutamine
Firma töö kavandamine	Inspekterimine ja ekspertiisid (kaupade kogus ja kvaliteet)
Gaasiballoonide vedu ja paigaldamine inimestele	Intensiivravi, anestezioloogia
	Isiksuse omaduste arendamine, loomingulisuse arendamine

Istikute eest hoolitsemine
(kasvatamine, istutamine, rohimine,
pakendamine)
IT-osakonda sissetulevate andmete
kontroll ja infovahetus
Jalgpalli treeningud ja võistlused
Joogivee aparaatide remont
Joonistamise, käsitöö õpetaja
Jooniste koostamine, kauba pakkimine,
monteerimine
jootmine, kruvimine, kokkupanemine,
komplekteerimine
Juhatab ja teeb kõiki töid
Juhatada alluvaid kaupluses
Juhataja asetäitja kohustuste täitmine
Juhi abistamine, uudiste lugemine
Juhin traktorit, ekskavaatorit jne.
Vajadusel remondin
Juhtimine (x5)
Juhtimine, kliendisuhete hoidmine
Juhtimine, töö organiseerimine
Juhtmestiku montaaž, kilpide
ehitamine
Juhtmete kokkuseadmine skeemi järgi
Juhutööd
Juuksur
Juuksuri eriala õpetamine
Juuksuritöö
Juurvilja sorteerija
köögiviljakasvatuses
Jälgin jooksvalt kiirreageerimisega
situatsiooni
Järelvalve teostamine
Kaabeldamine
Kaevandamine
Kaevanduse elektritööd
Kaitseliidu ohvitseride reakoosseisu
väljaõpe
Kaitseväge objekti valve
Kaitseväge tehnika hoolduse
varustamine
Kaitseväge õppeasutuse instruktor
Kala külmutamine

Kalade karpi panemine
konservitehases
Kalade külmutamine ja pakendamine
Kalapüük
Kallur-teeehitus
Kanga lõikus
Kardioloogia kabineti õde
kasiinos mängijate teenindamine
Kassapidamine toidupoes
Kassas arveldus ja kauba väljapanek
Kasutatud asjade müük
Kasvataja abi lastekodus
Kasvataja abi toitlustamise alal
lasteaias
Katla kütmine
Katlakütja
Katlamajade torustiku remont,
keskküte
Katuse tegemine
Katusetegemine (laastud)
Katusetööde juhtimine
Katuste parandamine
Katuste, fassaadide ehitamine
Kauba kiletamine
Kauba laost väljaandmine
Kauba müüja
Kauba müük ja pakkumine
Kauba pakendamine kaupluses
Kauba pakkumised, tellimuste
vormistamine
Kauba tellimine, müügiks
ettevalmistamine
Kauba vastuvõtmine ja väljastamine
laos
Kauba vastuvõtmine, arvete
sisestamine
Kauba vastuvõtmine, müümine
Kauba vastuvõtmine, väljapanek,
müümine
Kauba vastuvõtt
Kauba vastuvõtt, dokumentatsioon,
müümine
Kauba vastuvõtt, komplekteerimine

Kauba vastuvõtt, müümine, väljapanek ja korrashoid
Kauba vastuvõtt, paigutamine riiulitesse
Kauba vastuvõtt, väljapanek ja klientide teenindamine
Kauba vastuvõtt, väljapanek, müük
Kauba väljapanek
Kauba väljapanek, müümine
Kauba väljapanek, ostjate teenindamine
Kauba väljapanek, töö kassas
Kaubaauto juht (x2)
Kaubandustehnika hooldamine
Kaubavedu (x3)
Kaubavedu Eesti piires
Kaubaveo autojuht
Kaugliinide bussijuht
Kaupade ja materjalidega varustamine ja selle kohalevedu
Kaupade laadimine
Kaupade müümine
Kaupade tellimine
Kaupade transportimine
Kaupade varumine ja müügi organiseerimine
Kaupade vastuvõtmine ja väljastamine
Kaupade väljapanek saalis, töö kassas
Kaupluse administraator
Kaupluse ja majaesise koristamine
Kaupluse ja panga korras hoidmine
Kaupluse kassapidaja
Kaupluse müüja
Kaupluse raamatupidaja
Kaupluse turvöötaja
Kaupluste kaubaga varustamine
Kauplustele kaupade komplekteerimine
Keeleline kontroll
Keelte õpetaja
Keemilise protsessi toimimise kindlustamine
Keevitab metallkonstruktsioone

Keevitamine
Keevitus, ehitus
Keevitusinsener raudteel
Keevitustööd (x2)
Keskastme juht
Keskastme tehniline juhtimine
Keskkooli füüsikaõpetaja
Kiirabi dispetšer
Kinnisvara hindamine
Kinnisvaraga tegelemine
Kino näitamine
Kirjade ja paberite kohaletoometamine
Kirjalik tõlkimine (väljaanded jne)
Kirstude dekoreerimine
Kivikatuste tegemine
Klassiõpetaja (autism)
Klaveriõpetaja muusikakoolis
Kliendi konsulteerimine
Kliendi nõustamine, stilist
kliendi vara kaitsmine
Klienditeenidus arvutifirmas
Klienditeenindaja
Klienditeenindaja kindlustuses
Klienditeenindus (x4)
Klientide konsulteerimine
Klientide konsulteerimine majandustarkvara alal
Klientide nõustamine
Klientide teenindamine (x2)
Klientide teenindamine baaris
Klientide teenindamine pangas (x2)
Klientide teenindamine telefonipoes
Klientide värbamine
Klientidega suhtlemine (x3)
Kodulehtede programmeerimine
Kodumasinade puhastamine
Kodutehnika, arvutite, raadiote, köögitehnika müümine ja ostja konsulteerimine
Kogu firma töö koordineerimine

Kohtumiste kokkuleppimine, vajaminevate materjalide otsimine, tõlkimine
Kohvi valmistamine ja müük
Kohviku juhtimine
Kohvikus alates nõudepesemisest kuni teeninduseni
Kokk koolis
Kondiiter-pagar
Konsultatsioonid
Kontaktide jootmine
Kontoritöö
Kontrollimine, trahvimine
Konverentsi ettevalmistamine, teenindamine ja arveldamine
Konverentside korraldamine
Kooli direktor
Kooli koristamine (x2)
Kooli peakokk
Kooli raamatupidaja
Koolide kureerimine
Koori juhtimine (õpetamine)
Koormate väljasaatmine
Koristab
Koristab hotellitube
Koristab kontoreid
Koristab tube hotellis
Koristamine (x6)
Koristamine haiglas
Koristamine haiglas
Koristamine, ümbruskonna hooldamine
Koristan ja hooldan haigeid
Korjan maasikaid
Korpuse metallosade vahetus
Korra tagamine kohtumajas
Korrakaitse
Korraldab ehitustellingute ja -telkide müüki jõudmist
Korraldab tööd
Korrastab laevaremonditehases tehnikat

korstende ja kaminade tegemine
Korstna puhastamine
Kosmeetik
Kosmeetikatoodete müük
KOV allasutus
Kreenholmi raamatupidaja
Kriminaaltalituse juhataja
Kruusa karjääris kaevamine, laadimine
Kulisside, dekoratsioonide tassimine, paigaldamine, osalemine massisteenides
Kulude jälgimine, eelarve koostamine
Kummi läbiajamine läbi tigupressi
Kunstiõpetuse õpetaja
Kunstmuru paigaldamine
Kvaliteedi kontroll
Kõik ehitustööd (x3)
Kõik ehitustööd, vundamendist võtmeteni
Kõik kaubaga seonduv
Kõik tööd väikefirmas
Kõik, mis seotud kassade ja kassapidajatega poes
Kõrgkooli rahaliste arvestuste pidamine
Käsitöö õpetaja keskkoolis
Käsivahenditega ruumide koristamine
Köögitööline koolis
Köögivilja kasvatamine (x2)
Külastajate riiete vastuvõtmine, väljaandmine, koristamine
Küsitluste läbiviimine, toodete ja teenuste müük, pakkumiste tegemine kliendile
Küttepuude tegemine
Küttesüsteemide ehitamine
Kütuse etteandmine elektrijaamas
Laadimine
Laadurijuhtimine
Laenualane töö
Laenud, rahatehingud
Laeva juhtimine
Laeva õige kursi jälgimine

Laeva- ja üldehituse projektide juhtimine
Laevade defekteerimine, eelarvete koostamine
Laevade siseehitus
Laevatöö
Laohoone turvamine
Laotöö organiseerimine
Laotöö teostamine
Laste hoidmine kodudes
Laste järele vaatamine, õpetamine
Laste kasvatamine
Laste kasvatamine, toitmine, jalutamine
laste kooliks ettevalmistamine
Laste kooliks ettevalmistamine
Laste taastusravi
Laste vastuvõtt, rasedate jälgimine
Laste õpetamine (x2)
Laste õpetamine koolis
Lasteaia kasvataja
Lasteaia kokk (x2)
Lasteaia koristaja
Lasteaia territooriumi korrashoid
Lasteaia õpetaja (x9)
Lasteaia õpetaja, tegelen lastega
lasteaias eelkooli-ealiste õpetamine
Lasteaias toidujagamine
Lastekaupade müüja
Lastekodu valvamine
Lastele sotsiaalsete ja koolimineku oskuste õpetamine
Lauakatmine, koristamine
Laudade hõõveldamine
Laudade töötlemine
Laudas seatalitaja
Lava ülesehitamine, dekoratsioonide paigaldamine
Lemmiklooma arst
Lennukimehhaanik (remondib, hooldab), koolitab piloote
Lennundusinsener
Liftide hooldus
Lihakombinaadi lihunik
Lihatoodete laadimine
Lihaveise talu
Lihvija
Linna heakord, kinnisvarahaldus
Linnahooldus
Linnaliini bussijuht
Lippude, embleemide õmbelmine
Logistika raudteel
Looduse kaitse
Loomade eest hoolitsemine
Loomade söötmine
Loomakarja hoidmine
Loomakasvatuse arendamine
Loominguline töö
Lukksepp kaevanduses
Lumekoristus, puudehooldus, muruniitmine
Maakonna tervishoiu juhtimine ja korraldamine
Maalimine (x2)
Maalri tööd
Maalritööd uutes majades
Maalritööde teostamine
Maamõõtmine
Maavarade kaevandamine
Maja ümbruse korrastamine lasteaias
Majade ja seinte värvimine
Majade remont ja ehitus
Maju koristab
Maksukohustulaste teenindamine
Masinate konstrueerimine
Masinate töö kontroll
Materjali tellimised, arved, pakendamine
Materjalide tellimine, kokkulepete sõlmimine, koristajate töö korraldamine
Materjalide vastuvõtja ja väljastaja
Materjalide vedu ehitusele
Materjalivedu teedeehitusel

Meditsiiniliste plaastrite pakkimine
Meeste riiete müüja
Meetodite arendus
Mehhanismide korrashoid
Meister, sekretär, müük, ost, raamatupidaja
Membraanide kontrollimine
Menüü koostamine, kooli ja tööliste toitlustamine, rahaline vastutus - juhataja asemel nüüd peakokk
Merekaartide koostamine, laevaliiklus, kõik mis on seotud liiklusega merel
Metalli keevitamine (x2)
Metalli lukksepp-keevitaja
Metalli lõikamine (x2)
Metalli treimine
Metallitööd
Metallitööstuses tootmistehnoloog
Metallkonstruktsioonide keevitamine (x5)
Metallkonstruktsioonide monteerimine (x3)
Metallkonstruktsioonide valmistamine
Metallkonstruktsioonide, torujuhtmete keevitamine
Metsa langetamine
Metsaraie
Metsaväljaveo traktorist
Microsofti alal toodete konsultatsioon ja tehniline abi
Mikroelektrooniliste detailide monteerija-jootja
Ministeeriumi ametnik
Mobiiltelefonide häälestamine
Monitoorimine - ajakirjandusest lühikokkuvõtete tegemine ja andmebaasi sisestamine
Mootori vahetus; uute juhtmete paigaldus; nurkade keevitamine alustele; keermestamine; naelte löömine puu sisse
MTÜ raames inimeste töö orgniseerimine
Muru niitmine, välised heakorratööd
Muruniitmine, võsalõikamine
Muusika õpetamine, pilliõpetamine, orkestri koosmängu õpetamine
Muusikaõpetaja
Mõõteseadmete (nivelliir, teodoliit) müük, hooldus, kasutajatugi
Mängib pilli ja laulab
Mööbli valmistamine
Mütside juurdelõikamine
Müüb ehitusmaterjale tehases
Müügiga tegelemine
Müügisekretär elektriikaablite hulgimüügis
Müügitöö, klienditeenindus, kauba vastuvõtt, müügisaali korrashoid
Müügitöö, tellimuste vastuvõtt, sularaha arveldus
Müüja Konsumis
Müüja tanklas
Müümine (x6)
Müümine ja suhtlemine
Müümine kaupluses
Müümine, kaubapaigutamine
Müümine, teenindamine
Müüriladumine
Müüriladumine, krohvimine, tellingute paigaldamine
Müürsepa, plaatija, pottsepa tööd
Nahkade töötlemine
Nahktoodete väljalõikamine, liimimine, montaaž
Noorte autojuhtide õpetaja
Noorte juhendamine
Notariaallepingute ettevalmistamine
Nõustamine, õpetamine
Näitlemine
Objekti ettevalmistusest kuni töö üleandmiseni kliendile
Objekti korrashoid
Objekti valve (x2)
Oma töökohas meeskonna koolitamine, juhendamine, motiveerimine

Operaator, masina juhtimine
Organisatsiooni toimimine
Osakonna juhtimine (x2)
Osakonna juhtimine, klientidega suhtlemine
Ost-müük, vahendamine
Ostjate teenindamine (x3)
Pagaritööstuse kondiiter
Paigaldab ja remondib torusid, kraanikausse
Pakendamine (x2)
Pakkeliini operaator
Palgivedu
Palkmajade ehitus
Palkmajade renoveerimine
Palksaunade ehitamine (koostamine)
Papi virnastaja
Patsientide abistamine
Pearaamatupidaja, rahaline asjaajamine
Pedagoogiline töö, praktikantide juhendamine
Pehme mööbli polsterdaja
Pehme mööbli polsterdamine, pakkimine, auto peale laadimine ja ka lattu paigaldamine
Pehmemööbli kontroll
Pehmemööbli õmbleja
Personali arvestus
Personali töö organiseerimine asutuse edukaks toimimiseks ja asjaajamine
Personali- ja sekretäritöö
Personalijaoskonna staabi allohvitser
Kaitseväge õppeasutuses
Personalitöö
Piima tootmine
Piiri valvamine
Pikapävarühma kasvataja (x2)
Plaatidele komponendid, testimine, kruvimine, ettevalmistus, parandamine
Plaatimine ja betoonitööd
Plaatimistööd
Planeerimine, arendustegevus, teadustegevus
Planeerimine, korraldamine, kontroll
Planeerimisprotsessi korraldamine, linna detailplaneeringute menetlemine
Plekitööd
Plekksepa tööd
poeruumide koristamine
Poes kassapidaja
Poes müüja
Poodidesse kauba vedamine
Posti väljakanne
Postkontori juhataja
Postkontoris andmete sisestamine arvutisse
Programmeerimine
Projekteerib hooneid ja rajatisi ning vastutab selle eest
Projekteerimine
Projektide kontrollimine
Projektide läbiviimise organiseerimine
Proteeside valmistamine
Pühhaatriakliiniku valvamine, arstide julgestamine
Puhastusteenindus
Puhastusteenused (x2)
Puhastusvahendite müügiesindaja
Puidu ettevalmistus
Puidu hõvelmasina liinioperaator
Puidu ja puitdetailide teisaldamine
Puidu kokkuostmine
Puidu korkimine ja lihvimine
Puidu töötlemine ja transportimine
Puidu vedu metsa äärest kokkuostu
Puidufirmas katlakütja
Puidupinkide varustamine materjalidega
Puidust ukсед ja aknad
Puidutisler
Puitmaterjali tõstmine ja teisaldamine
Puitmööbli valmistamine
Pulbervärvimise meister
Punktkeevitus (jootmine)
Puude langetamine

Põhikooli pikapäevarühma õpetaja
Põlevkivi kaevandamine
Põlevkivi kaevandus (x2)
Põlevkivi kvaliteedi analüüsimine
Põlevkivikarjääri elektrik
Põllutoodete vedu
Raamatukogu lugejate teenindamine
Raamatukoguhoidja
Raamatupidamine (x6)
Raamatupidamine, nõustamine
Raamatupidamine, töö organiseerimine
Raamatupidamise aastabilansi sisestamine
Raamatupidamise osakonna juhtimine
Raamatupidamise töö
Raamatute laenutamine, arvestuse pidamine
Raamatute laenus
Rahvamaja ruumide ja territooriumi koristamine
Rahvarõivaste tikkija
Rasketehnika müük ja hooldus
Raskeveoste vedu
Raudteejaamas kauba vastuvõtja-väljaandja
Ravimine (x2)
Ravimine haiglas
Raviprotseduurid sanatooriumis
Reisijate vedu (x5)
Reisijatele reisi sujuvuse tagamine
Reisijatevedu (x2)
Reklaamide ümbrikusse pakkimine
Remondib autode juures kõike
Remondin autosid
Remonditööd kodudes
Remonditööd, majade soojustamine, kipsplaatide paigaldamine jne
Remonditööline
Remont ja sisetööd
Remontija, laohoidja
Restorani kokk
Restoranis

Restoranis jookide väljastamine
Riidehoidja kooli garderoobis
Riidekauba tellimine, müük
Riiete õmblemine (x2)
Riigikaitse
Riikliku järelvalve teostamine (elekter, ehitus, masinad)
Ruumide koristamine (x2)
Ruumide koristus
Ruumide korrashoid
Rõivaste müümine (x2)
Rõivaste õmbleja (x3)
Rõivaste õmblemine
Sadama koristamise organiseerimine D-terminalis
Sadama territooriumil seadmete korrasolek ja väliskülaliste jahtide vastuvõtmine
Saekaatri tööline
Saematerjali tükeldamine (x2)
Saiakeste ja tortide küpsetamine
Saksofonimängimine ja laulmine pühakojas
Salatite ja suupistete valmistamine
Salongi töökorraldus
Sammuva ekskavaatorijuhi abistamine
San. tehniliste tööde projekteerimine ja paigaldamine
San.tehnika maaletoomine, kvaliteedi kontroll, müük
San.tehnilised tööd
Santehnika remont
Santehnilised tööd
Seadmehooldus, remont, installatsioon
Seadmete ekspluatatsiooni tagamine, töötajate juhtimine
Sidevõrgu töö tagamine
Sigade seemendamine
Sigade söötmine, hooldamine
Sillad, ehitused, lõhkeainetega töö
Sisestan progammi vastavaid andmeid
Sisetöö- kõik seinad laed ja põrandad
Sisetööd ehitustel

Siseviimistlus
Sokkide pakkija
Soojasõlmede automaatika, küttesüsteemide korrashoid
Soojusvõrkude insener
Sorteerimine
Sorteerimine jäätmejaamas
Sorteerimine, laudade järkamine
Spooniladustamine
Spordijalatsite õmblemine
Stantsimine, toodete pakkimine, kokkupanek
Suhtlemine klientidega
Sularaha vedu
Supermarketi müüja
Suured tööstusseadmed
Suursaadiku assisteerimine
Suvel muru trimmerdamine, talvel lume lükkamine
Sõidu õpetamine
Sõiduautode lisavarustuse puhastamine
Sõiduautode remont
Söögi jagamine, puhtuse hoidmine, lastega tegelemine
Söögi tegemine
Taara automaadis taara vastuvõtmine
Taimekasvatus
Taimlas töö traktoristina: talvel kuivatame käbisid, siis olen käbikuivati operaator; kui remondin traktorit, siis olen remondilukksepp; kui vaja, siis pühin ka korstent
Takso juhtimine
Taksoteenus
Tallinki tüürimees
Talunike kontroll, eurotoetused
Tanklas klientide teenindamine (benssiini müümine)
Teaduslikud uuringud
Teadustöö, fonditöö, massitöö
Teeb narkoosi, ravib intensiivravi palatis haigeid
Teede ehitus
Teede ja trasside ehitus
Teede silumine
Teekatte märgistamine
Teen elektroonikaettevõtetele kulumaterjale ja tööstusseadmeid
Teen euroaluseid
Teenindus
Teenuse müük
Tegeleb dokumentide ja asjaajamisega
Tegeleb lapsega
Tehnika ja tagavaraosadega varustamine
Tehnikakaupade sisseostmine
Tehnikatoodete komplekteerimine tehases
Tehniline konsultatsioon, remondivajaduse määramine
Tehnilised tööd laevas
Tehniliste hooldustööde läbiviimine
Tehniliste tingimuste ülevaatamine, ettevalmistamine trükkimiseks
Tehnohooldus, remont
Tehnoloogiliste protsesside juhtimine
Tehnoloogiliste seadmete teenindamine (tõmbelukud)
Tehnosüsteemide korrashoid
Teiste juhtimine
Tekkide õmblemine
Teksti korrigeerimine, tõlketööd
Tekstiilitoodete kvaliteedi eest vastutamine
Tekstiilitööstuse masinate remont ja korrashoid
Teleantennide koostamine ja paigaldamine
Telefonide monteerimine
Telefonimüük
Teller pangas
Tellitud toitude valmistamine
Teostusjooniste koostamine projekti alusel
Territooriumi koristamine
Territooriumi korrashoid

Tervishoid
Toidu ohutuse järelevalve
toidu valmistamine
Toidu valmistamine (x6)
Toiduainete hulgimüük
Toiduainete kvaliteedikontroll
Toiduainete müügimees
Toiduainete müük
Toiduainetetehnoloogia kontroll
Toidukaupade müüja (x4)
Toidukaupade müüja turul
Toidukaupade müük
Toidukaupade müümine (x2)
Toidukaupade pakendamine
Toidukaupade vedu (x3)
Toidupoe kassapidaja
Toidupoe kassas
Toiduseadmete paigaldus ja hooldus
Toiduvalmistamine (x2)
Toiduvähi püük ekspordiks
Toitude valmistamine
Toob ehituskaupa Eestisse ja tegeleb selle müügiga
Toodete kvaliteedi eest vastutamine
Toodete kvaliteedikontroll
Toorkummi töötlemine
Tootmise juhtimine ja organiseerimine
Tootmise organiseerimine
puidutootmise alal
Tootmise planeerimine
Tootmiseks vajalike toorainete kokkuost
Tootmisrakiste tegemine ja remont
Tootmisruumide koristamine
Tootmistöö organiseerimine
Torude paigaldus
Torude paigaldus, ventilatsioon
Torutööd
Traktori juhtimine
Transiitvedude juhtimine
Transpordi korraldus- logistika
Transpordifirma juhtimine
Trassitarvikute objektile paigaldamine
Triiksärkide pakkimine
Trikotaazi kudumine
Trükikoja masinate programmeerimine
Trükimasinate hooldus
Trükiplaatide tootmises tehniliste tingimuste loomine
Trükiteostus T-särkidele
Tsehhis töötajatele tööülesannete andmine
Tubade koristamine (x2)
Tubakatoodete pakkumised
Tuletõrje-päästetööd
Turba pakkimine
Turbarabas turba kogumine
Turismifirma juht
Turundus, personal, sisekontroll, igapäevase töö juhtimine, eelarvestamine
Turvab objekte
Turvamine (x3)
Tõstmine, vedamine, virnastamine
Tõstukiga veokitele koorma laadimine
Tõstukijuhtimine, järkamine, hõõveldamine
Tätoveerimine
Töö aiandis
Töö haiglas - haigete jälgimine, põhitöötajate abistamine
Töö korraldamine
Töö loomakasvatuses
Töö organiseerimine
Töö organiseerimine, kollektiivi juhtimine
Töö organiseerimine, soojamajandus
Töö territooriumi valvamine
Tööde organiseerimine (x3)
Tööliste juhatamine
Tööliste juhtimine
Tööpingil töötamine
Tööpinkide hooldus
Tööpinkide seadistaja

Tööriistade maaletoomine	Veemõõtjate paigaldus, trasside kaevamine, remont
Tööriistade rendiga tegeleva firma juhtimine	Ventilatsiooni torude ja seadmete monteerimine
Töörõivaste laos	Veoste teostamine
Tööstuskaupade kvaliteedikontroll ja vastutamine kvaliteedi eest	Viimsitlustööde tegemine
Tööstuskaupade müüja	Voodipesu õmblemine (x2)
Tööstuskaupade müük	Vorstisegu keterdaja
Tööstusruumide kütmine	Võlgade teavitamine
Töötan inimeste ja paberitega	Võsalõikamine teede ääres ja liinide all
Töötute probleemide lahendamine	Võtsin vastu otsuseid, igapäevase tegevuse organiseerimine
Töötute teenindamine	Väljaõppe korraldamine
Töövahendus konsultant	Õendus-hooldus teenuste osutamine
Ulatuslikud igapäevatoimingud puuetega inimestega	Õigusaktide koostamine
Urnide, uste ja akende ehitus ja parandamine	Õmbleb tekke ja patju
Uuenduste rakendamine	Õmbleb, teeb käsitööd
Uurimistöö laboris	Õmblemine (x2)
Vabriku pääsلاس valvur	Õmblen kokku koti viimased detailid
Vaimupuudega inimeste juhendamine	Õmblustööde kvaliteedi kontroll
Vaimupuudega laste õpetamine	Õmblusvabriku juhtimine
Vaipade pakkimine	Õmblusvabriku materjalide lao hoidja
Valmisriiete müüja (x2)	Õpetamine (x3)
Valmisrõivaste kontroll	Õpilaste järelvalve
Valmistab ja väljastab toitu	Õpilaste õpetamine
Valmistab toitu	Õppe- ja kasvatustöö põhikoolis (eesti keel ja kirjandus)
Valmistoodete väljastamise dokumentide vormistamine	Õppejõud Kaitseväe kõrgkoolis
Valvab haigla territooriumi	Õppetegevuse planeerimine Kaitseväe õppeasutuses
Valvamine (x2)	Õppetöö läbiviimine
Valve-julgestus	Äriline analüüs
Valveteenistus	Äripäeva toodete müük telefoni teel
Vanuri hooldaja	Äritegevuse konsultatsioonid
Vara küla territooriumi korrashoid	Ööklubi turvamees
Vastavalt hooajale põllumajanduses - suvel autojuht, talvel ehitaja	Öövalvur
Vastuvõtu õde	Ühistu majahoidja
Veab ehitusmaterjale	Üldehitus (x10)
Veab reisijaid	Üldehitus katuse panemisel
Veeanalüüside tegemine	üldehitus, kõik ehitustööd
	Üldehitus, palkmaja ehitus
	Üldehitus, va viimistlus

Üldehitus, välitööd
Üldehitustööd
Üldjuhtimine
Üleriiete õmblemine
Ülerõivaste õmblemine
Ülikooli lektor
Ülikoolis koostöölepingute sõlmimine
põhipartneritega, raamlepingud

**G7. Millega see asutus/ettevõtte, kus
Te põhikohaga töötate/töötasite,
peamiselt tegeleb?**

Aiandus (x2)
Aiandusettevõtte
Ajakirjandus (x2)
ajaveetmise asutus
Arvutifirma
Arvutite tarkvara süsteemid
Ateljee
Autode müük ja hooldus (x2)
Autode remont
Autode värvimine
Autokaalude valmistamine
Autokool
Autoregistrikeskus (x2)
Autoremonditöökoda
Autoremont (x6)
Autoteenindus (x4)
Autotranspordiettevõtte
Autotransport
Autotööstusele varuosade
valmistamine
diiselmootorite diagnostika ja remont
Eesti Energia
Eesti Post (x2)
Ehitamisega (x2)
Ehitus (x71)
Ehitus eraisikule
Ehitusalaste toodete jae- ja hulgimüük
Ehitusega
Ehitusettevõtte (x3)
Ehitusfirma

Ehituskeemia tootmine ja müük
Ehitusmaterjalide hulgimüük
Ehitusmaterjalide müümisega
Ehitusmaterjalide tööstus
Ehitusmaterjali puidlaastplaatide
valmistamine
Ehitustööstus
El. ehitus
Elamu- ja tootmishoonete ehitus
Elamuhoidus-ehitus
Elamute haldus
Elekter
Elektritööd
Elektri ehitus
Elektriasjandus
Elektrijaam (x6)
Elektrimontaaži tööd
Elektritööd (x6)
Elektroonika (x4)
Elektroonika müük
Elektroonika toodete valmistamine
Elektroonika tootmine
Elektroonika valmistamine
elektroonika, seadmete kokkupanek
Elektroonikaseadmete valmistamine
autodele ja bussidele
Elektroonikat tootev tehas
Elektroonikatööstus (x4)
Energeetika (x3)
Energeetika (Eesti Energia)
Eraettevõtte (x2)
Erinevad
Ettevõtja
Ettevõtlus
Ettevõtluse arenduse firma
Filmitööstus
Finants
Finantsasutus
Firma peamine tegevus on metalluste
ja -aknate valmistamine ning
ehitustööd
Füüsika-mehaanika

Gaasiga varustamine
Geodeesia
Haigla (x4)
Haldusfirma
Haljasalade hooldus
Haljastusfirma
Haljastustööd
Haridus (x73)
Haridus (kool)
Haridus (Kõrgkool -
Põllumajandusülikool)
Haridus (lasteaed) (x3)
Haridus (muusikakool)
Haridus (põhikool)
Haridus (Põllumajandusülikool)
Haridus ja kultuur
Haridus ja teadus
Haridusalane töö
Haridusasutus (x3)
Haridusministeerium
Heakord
Heakorratööd
Hispaania keele õpetamine ja
reklaamide kujundamine ning
valmistamine
Hoiab lihtsalt sugulase last
Hoonete ehitus
Hotell (x2)
Hotellindus (x6)
Hulgikaubandus (x9)
Hulgimüük
Hulgimüük toiduainetööstusele
Hüdroelektrijaam
Ilu/kosmeetika
Iluteenindus (x2)
Iluteenused
Infotehnoloogia (x5)
Infotelefon
Inimestega
Inimõiguste kaitse
Investeerimine, konsultatsioonid
IT valdkond
Jaekaubandus (x18)
Jahisadam
Jalatsitööstus
Joogivee villimine ja müük
Jäätmekäitlus
Kaitsejõud
Kaitsevägi (x3)
Kalandus (x4)
Kalatööstus
Kalatöötlemine
Kanaliseerimise ja veevärgi
paigaldamine ja parandamine
Karastusjookide tootmine
Karjakasvatus
Kasiino (x3)
Kaubalaevandus
Kaubandus (x54)
Kaubandus (spordipood)
Kaubandusettevõtte
Kaubavedu (x2)
Kaubavedu raudteel (Eesti Raudtee)
Keelatud rääkida
Keemiatööstus (x6)
Kergetööstus (x3)
Keskkonnaministeerium
Keskkonna tehnika paigaldamine
Keskkonnaehitus
Keskkonnakaitse
Kiirtoitlustus
Kindlustus (x2)
Kindlustusfirma
Kinnisvara
Kinnisvara haldus-hooldus
Kinnisvarafirma
Kinnisvarahooldus
Kirik
Kirjastus (x3)
kirjastusettevõtte
Kirstude valmistamine
Kivikatuste ehitus
Klaasi tootmine ja müük

Kodune õmblemine
Kohalik omavalitsus (x4)
Kohtusüsteem
Kohvik
Kommunaalteenused
Konsultatsiooni andmine
Kontoritarbed
Kool
Kool (gümnaasium)
Koolieelse hariduse andmine
Koolitus (x2)
Koristus- ja korrastusteenused
Koristusfirma (x5)
Koristusteenindus
Korrakaitse (x2)
Korterite remont
Korteriühistu
Korterte väljaüürimine
Kriminaalhooldus
Kultuur (x9)
Kultuuriajakirjade väljaandmine ja hulgimüük
Kummidetailide tootmine autodele
Kummidetailide valmistamine
Kunst
Kunstnahast ja puuvillast käekottide ja rannakottide valmistamine
Käsitööfirma
Köögiviljakasvatus
Köögiviljakasvatus ja turustamine
Külaliste majutamisega
Külmhoone
Küttepude tootmine (x2)
Küttesüsteemid
Küttesüsteemide paigaldamine
Kütuse müük
Laevaehitus (x2)
Laevaehitus ja üldehitus
Laevandus
Laevaremont (x3)
Lainepapi tootmine
Laod
Lasteaed (x5)
Lastehoid (x2)
Lastekodu (x2)
Lennundus (x2)
Liftide, eskalaatorite paigaldus ja remont
Lihatööstus (x4)
Liikluskoolitus
Linna juhtimine
Linnavalitsus
Logistika (x3)
Loomakasvatus (x7)
Maamõõduseadmete müük
Maanteede ja elektriliinide hooldus
Maaparandus
Maavarade kaevandamine ja ehitusmaterjalide tootmine
Majade hooldus
Majutus
Maksu-ja tolliamet
Masinaehitus
Meditiin (x7)
Meditiin ja teadus
Meditiinitehnika
Meedia (x2)
Meedia-ajakirjandus - Eesti Ekspress
Merendus (x2)
Metall
Metalldetailide tootmine
Metallifirma
Metallkonstruktsioonid
Metallitööd (x2)
Metallitööstus (x13)
Metallitöötlemine
Metallitöötlus
Metallkonstruktsioonide tootmine
Metallitoodete tootmine
Meteoroloogia
Metsa puustikute kasvatamine (kuusk, mänd, kask)
Metsa ülestöötamine, ost ja müük, turismitegevus ja autotranspordi teenus

Metsa- ja puidutööstus
Metsandus (x2)
Metsandus, põllumajandus
Metsandus, põllumajanduses teravilja kasvatus
Metsataimede kasvatus (kuusk, mänd, kask)
Metsatööstus (x2)
Ministeerium
MTÜ
Munitsipaalpolitsei
Mööteriistade väljatöötamine
Mööteseadmete jaemüük
Mööbli tootmine (x2)
Mööbli valmistamine
Mööblidetailide tootmine
Mööblifirma
Mööblitootmine
Mööblitööstus (x3)
Mööblitööstus - pehme mööbli tootmine, liinitootmine alates toormaterjalist kuni valmistoodanguni
Müük ja hooldus
Noorsootöö
Notariaalsete tehingutega
Omavalitsus
Orkester ja ansambel
Osutab turvateenust kaubandusettevõttele
Otepää veevärk - soojamajandus
Paberitootmine
Paekivi kaevandus
Pagaritööstus
Palgal Oru vallavalitsuses, seega tööandja on kohalik vallavalitsus, kes tegeleb kohaliku elu juhtimise ja korraldamisega
Pangandus (x7)
Pangandus (Finantseerimispank)
Plekitöödega
Pere annab tööd
Pesufirma
Piimatööstus
Piirivalve (x2)
Postimüük
Postiteenindus
Postkontor
Projektasutus
Projekteerimine (x3)
Puhastusteenistus (x2)
Puidu töötlemine
Puiduga
Puidust kilpide tootmine
Puidutööstus (x15)
Puidutööstus (paadid, ukсед, aknad)
Puidutööstus (täispuit põrandalauad)
Puidutöötlemine (x3)
Puidutöötlus
Puiduvarumine
Puitehitised
Puuetega inimestele taksoteenus
Põlevkivi kaevandus (x5)
Põlevkivi tootmine
Põllumajandus (x10)
Põllumajandus (maaviljelus)
Põllumajandus (piimakarja pidamine)
Põllumajandus-aiandus
Põllumajandustehnika müük
Põllumajandusühistu
Põllumajandusühistu
Päästeamet
Raadio
Raamatukogu
Raamatukogu (raamatute laenutamine)
Raamatupidamine - iluteenus
Raamatupidamisteenus
Rahandus
Rahvusvaheline kaubavedu
Rauatööd
Raudtee ehitus ja remont
Ravimite hulgimüük
Registrite Infokeskus
Reisijate vedu (x4)
Reisijatevedu (x3)

Reisikorraldus - turism
Reisilaevandus (x2)
Reklaamiagentuur
Reklaamifirma (x2)
Rendi teenused
Rendifirma
Riigiamet (x4)
Riigiasutus (x4)
Riigikaitse (x4)
Riigiteenistus
Ruumide rent
Rõivatööstus (x11)
Sadam
San. tehnilised tööd (x2)
Santehnika lauda sisustus
Santehnilised tööd
Sealiha tootmine ja seakasvatus -
põllumajandus (?)
Seevald
Side
Sideteenused
Soojamajandus
Soojusvõrgud
Soojusvõrkude ehitus
Sotsiaal, tervishoid
Sotsiaalministeerium
Sotsiaaltöö (x5)
Sotsiaaluuringud
Sport
Statistikaamet
Suursaatkond
Sõiduautode müük
Sõltumatu inspekterimine
Talu
Tankla
Tarkvara arendus
Teadus (x2)
Teadusuuringud
Teater (x3)
Teede ehitusega
Teede hooldus

Teede ja trasside ehitus
Teede ja trasside remont
Teede remont ja ehitus
Teedehitus (x6)
Teenindus (x2)
Teenindusfirma
Teenindusvaldkond
Teeremont, hooldus
Tehnika hooldus
Tehnikatööstus
Tehnilised kummitooted
Tekkide valmistamine
Tekstiilitööstus (x8)
Tekstiilitööstus, tekkide ja patjade
valmistamine
Telekommunikatsioon (x2)
Telekommunikatsiooni seadmete
paigaldamine (STV)
Tervisealane (Keila haigla)
Tervishoid (x23)
Toiduainete hulgemüük
Toiduainete tööstus (x3)
Toiduainetetööstus (x9)
Toiduainetetööstuse pakendite
tootmine
Toidukaubandus (x4)
Toidukaupade hulgemüük
Toidukaupade kauplus
Toidukauplus (x2)
Toitlustus (x32)
Toitlustus (kohvik)
Toitlustus (restoran)
Toitlustus-kaubandus
Toitlustus-majutus
Toitlustusettevõte
Tootev tööstus
Tootmine (x6)
Tootmine (Balti Karusnahk)
Tootmisega tegelev firma välismaal
Tootmistegevus
Transiitveod
Transpordifirma (x2)

Transporditeenus
Transport (x12)
Transport - (taksondus)
Transport/teenindus
Trükikoda (x4)
Trükitööstus (x2)
Trükkimise ja õmbelmise ettevõte
Tubakatoodete hulgemüük
Turba tootmine (x2)
Turbabriketi tootmine
Turbatööstus
Turg
Turism (x2)
Turismitalu
Turvafirma (x12)
Turvateenus
Tõuaretus
Tööstus (x3)
Tööstusetteõte
Tööstuskaupade (tekstiil)
hulgikaubandus
Tööstuskaupade jaekaubandus
Tööstuskaupade müümisega
Tööstuskaupade tootmine (x2)
Töötukassa
Tööturuamet
Uste ja akende tootmine
Uue-Maailma Seltsimaja
Vabakutseline kunstnik
Valguselementide tootmine
Valmisriiete õmblemine
Valmistab koormakinnitusi ja
tõstetreppe
Valutööd
Vedelkütuse hulgi- ja jaemüük
Vedurlaevad
Ventilatsiooni paigaldamine
suurehitustele
Vesi ja kanalisatsioon
Veterinaarkliinik
Vineeri tootmine

Võlgade sissenõudmise kontroll
(inkassofirma?)
Võrkturustus
Värske kala töötlemine
Värvilise metalli maaletoomine ja
edasimüük
Õhujahutusseadmete tootmine
Õmblusettevõte
Õmblustööd
Õmblustööstus (x3)
Äriettevõtete rajamise nõustamine
Äritegevus
Ööklubi (x2)
Ühistransport
Üksiknõustaja
Üldehitus
Üldehitus- ja eritööd
Ümbertöötlemine

H9 Kas Te nõustusite selle ettepanekuga? Ei oska öelda – täpsustage.

Ei küsitud, seati lihtsalt fakti ette
Ei tööta enam
Esialgu võtsin vastu, pärast ei olnud nõus
Kui töö tuleb, siis kohe saab tööd
Lühendati tööaega
Meie nõusolekut ei küsitud.
Ministeeriumis tehti kokkuhoiu plaan:
 $01.01=4\%/8\%=01.07$
Olin ise algataja

I4. Miks just Teie jäite lapsega koju? Muu, mis?

Abikaasa oli lapsega koju jäänud mitmeid kordi enne mind
Haige lapse transport koolist koju
Kasvatan üksi
Naine üksi ei saa mitme lapsega hakkama
Olen lahutatud ja hoolitsen lapse eest üksi

Olen üksikema

Üksikisa

J1. Kes Teie peres enamasti vastutab või mureseb selle eest, et järgmised kodutööd ja toimetused saaksid tehtud?

1. Pere rahaasjade korraldamine (maksude maksmine, laenude tagastamine, kindlustuslepingute sõlmimine jms)

Enamasti mina ja minu ema võrdselt

Hooldaja (x2)

Mina ja ema võrdselt (x2)

Mina ja mu õde

Mõlemad

Vanemad

Vanemad võrdselt

Võrdselt (x4)

2. Igapäevane poes käimine.

Emaja isa võrdselt

Enamasti mina ja minu ema võrdselt

Hooldaja

Isa ja ema

Kõik

Mina ja ema võrdselt (x2)

Mina ja mu õde

Mina ja vanaema võrdselt

Mina ja õde

Sotsiaaltöötaja

Tädi

Võrdselt (x3)

3. Igapäevane söögitegemine (s.h ka valmistoidu soojendamise)

Emaja isa võrdselt

Hooldaja

Isa ja ema

Kõik (x4)

Mina ja ema

Mina ja mu õde

Mõlemad

Pere

Sotsiaaltöötaja

Võrdselt (x3)

4. Nõudepesmine

Emaja õde (x2)

Enamasti mina ja minu ema võrdselt

Hooldaja

Igäiks ise

Kuidas juhtub

Kõik (x13)

Kõik võrdselt (x2)

Masin (x3)

Masin peseb

Mina ja ema

Mina ja mu õde

Mina ja vanaema võrdselt

Mõlemad (x2)

Pere

Võrdselt (x3)

Õed

5. Pesu ja riiete korrashoid (pesemine, triikimine, parandamine jms)

Emaja mina võrdselt

Emaja õde

Enamasti mina ja minu ema võrdselt

Kõik (x3)

Kõik leibkonnaliikmed võrdselt

Masin

Mina ja mu õde

Mina ja vanaema võrdselt

Mina ja õde

Mõlemad

Tädi

Võrdselt (x4)

6. Tubade koristamine

Emaja õde

Enamasti mina ja minu ema võrdselt

Igäüks
Koristaja
Kõik (x14)
Kõik koos
Kõik leibkonnaliikmed võrdselt (x2)
Kõik võrdselt
Käib koristaja
Mina ja ema
Mina ja mu õde
Mina ja vanaema võrdselt
Mõlemad (x3)
Mõlemad koos
Pere
Võrdselt (x4)
Õde (x2)
Õed

7. Kodused remonditööd

Ettevõtte (x2)
Firma (x2)
Isa ja ema
Keegi tuttav meesterahvas
Kõik
Kõik võrdselt
Meister (x2)
Mina ja ema võrdselt
Mina ja isa
Mina ja isa võrdselt
Mina ja vanaema võrdselt
Onu
Poeg (x2)
Remondimees (x3)
Remondimehed
Spetsialist (x3)
Sugulane
Sugulased
Sõbranna
Tellime
Tuttav (x2)
Tuttavad (x3)
Tööline

Töölised
Töömees (x2)
Vend (x2)
Võrdselt (x3)

8. Auto sõidukorras hoidmine

Autoremondi lukksepp
Autoremondi töökoda
Autoteenindus (x4)
Ema ja isa võrdselt
Firma
Igäüks ise
Keegi tuttav meesterahvas
Mehhaanik
Mina ja isa (x2)
Spetsialist (x3)
Sugulane
Töökoda
Töölised
Tütremees
Vend

9. Koduloomade (lehmad, sead jne) eest hoolitsemine

Kõik
Vanaema
Õde

10. Lemmikloomade (kassid, koerad jne) eest hoolitsemine

Ema, isa ja mina
Enamasti mina ja minu ema võrdselt
Kõik (x7)
Kõik leibkonnaliikmed võrdselt
Kõik võrdselt (x2)
Mina ja ema
Mina ja isa võrdselt
Mina ja mu õde
Mina ja vanaema võrdselt
Mõlemad (x2)
Pere
Õde

Õed

11. Põllu- ja aiatööd (juur- ja köögiviljad)

Ema ja isa võrdselt

Ema ja mina

Ema ja õde

Firma

Koos

Kõik (x4)

Mina ja vanaema võrdselt

Sugulased

Vanaema (x2)

Ämm

12. Iuuaia eest hoolitsemine

Ema ja mina

Ema ja õde

Hooldaja

Kõik (x3)

Kõik leibkonnaliikmed võrdselt (x2)

Kõik võrdselt

Mina ja mu õde

Mina ja vanaema võrdselt

Vanaema (x2)

13. Laste koolitöodes abistamine

Ema ja isa võrdselt

Ema ja mina

Kõik

Vanaema

14. Lastega mängimine, lugemine

Ema ja isa võrdselt

Isa ja ema

Kõik

Mina ja ema

Pere

Sõbrad

15. Laste lasteaeda, kooli, huviringidesse jmt viimine ja toomine

Ema, isa ja mina

Koolibuss

Õde

16. Asjaajamine kooliga ja lasteaiaiga, suhtlemine õpetajatega.

Ema ja isa võrdselt

Isa ja ema

Kõik

Sõber

K2. Mida peaks tegema naiste osakaalu suurendamiseks poliitikas? Muu, mis?

Anda võimekatele ja tarkadele naistele rohkem võimalusi kaasa rääkida igas parteis

Ei midagi (x5)

Ei ole minu jaoks oluline, mul "savi"

Ei ole oluline, peab olema asjalik

Ei ole vaja suurendada naiste osakaalu poliitikas

Ei ole vajadust

Ei oma tähtsust (x4)

Ei oma tähtsust, kas mees või naine

Ei pea midagi tegema

Ei pea suurendama

Eraldi pole vaja midagi teha

Hindan läbirääkimisi

Ise aktiivsed olema

Jätta naiste osakaal samaks

Jätta samaks

Kasvatada järgmine põlvkond naisi, kes suudab end kehtestada

Kogu süsteem tuleks uuesti läbi vaadata

Konkreetselt mingile ametikohale peaks olema välja valitud naine

Kui meie poliitika muutub eetilisemaks, tulevad naised ka rohkem poliitikasse

Kõigile valimisõigus
Lahtised nimekirjad, siis on näha
Midagi pole vaja teha (x2)
Milleks suurendada naiste osakaalu?
Milleks? Pole vaja
Mind ei huvita
Mind ei huvita see
Mitte igal juhul
Mitte midagi (x5)
Mitte midagi pole vaja teha
Mitte midagi, oluline pole sugu, vaid
inimese põhimõtted
Muuta suhtumist naistesse
Naine peab omama missiooni, peab
suhtlema oma valijatega
Naised peaksid esinema rahva ees ja
näitama oma seisukohti, mitte ajama
partei poliitikat
Naised peavad ise olema aktiivsemad
ja julgemad oma väljaütlemistes
Naised peavad ise soovima
Naised peavad ise tegema selleks
rohkem tööd. Peavad "asja" tundma
Naised peavad olema oma pere jaoks.
Kindlasti mitte poliitika.
Naised tõestagu end poliitikas
Naisi on rohkem hääletajaid kui mehi
ja kõik on praegu naiste poolt valitud.
Poliitikasse ei ole rohkem naisi vaja
Naisi pole poliitikasse vaja
Naisi rohkem harima
Naisi tuleks mitte poliitikasse segada
Naiste arvu pole vaja suurendada
Naiste oma aktiivsus
Naistel ei ole vaja ollagi poliitikas
Naistel pole poliitikasse asja
Naisteorganisatsioonide suurem
aktiivsus
Otsesed valimised Riigikokku
Peaks olema rohkem tarku ja aktiivseid
naisi
Peaks vähendama naiste osakaalu

Pole seda tarvis
Pole tarvis poliitikaga tegelda
Pole tarvis tegelda
Pole tähtis
Pole tähtsust (x7)
Pole tähtsust, oleneb inimesest
Pole vaja (x2)
Pole vaja midagi muuta
Pole vaja midagi teha, naised niigi juba
topivad oma nina igale poole
Pole vaja muuta (x2)
Pole vaja mõjutada
Pole vaja sellele tähelepanu pöörata
Pole vaja spetsiaalselt suurendada
Pole vaja suurendada
Pole vajadust (x2)
Polegi vaja suurendada
Poliitika ei huvita
Poliitika peaks jääma meestele
Poliitika peaks olema ausam, et naised
saaksid osaleda. Paljud naised ei soovi
osaleda poliitika räpasuse tõttu.
Poliitika pole naiste asi, poliitikaga
peavad tegelema mehed
Rahva teenimine ei ole seotud sooga
Rohkem pole vaja
See peaks iseenesest tulenema, mitte
vägisi tekitatama
Spetsiaalselt pole midagi vaja teha
Uus valimisseadus
Vahet pole - tähtis on hästi töötada
Vajalikud on lahtised nimekirjad
Valitava sugu pole oluline
Väärtustama naisi ühiskonnas
Ühiskond paneb selle ise paika
Üldine ühiskonna suhtumine peaks
muutuma, praegu valdav ühiskondlik
arvamus ja propaganda, et naised on
alluv klass ja lollid/saamatud
Üldiselt pole poliitika naiste jaoks

Lisa 2 Küsitlusankeet eesti keeles

NAISED JA MEHED EESTIS: HOIAKUD JA OLUKORD

RAHVASTIKU-UURING

Küsitaja nimi _____, töötöendi nr _____

1. Intervjuu toimumise koht:

- 1 Tallinn
- 2 Harjumaa
- 3 Hiiumaa
- 4 Ida-Virumaa
- 5 Jõgevamaa
- 6 Järvamaa
- 7 Läänemaa
- 8 Lääne-Virumaa
- 9 Põlvamaa
- 10 Pärnumaa
- 11 Raplamaa
- 12 Saaremaa
- 13 Tartumaa
- 14 Valgamaa
- 15 Viljandimaa
- 16 Võrumaa

2. Asulatüüp:

- 1 pealinn
- 2 suur linn (Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve)
- 3 maakonnakeskus
- 4 muu linn, alev
- 5 alevik
- 6 küla

3. Kui intervjuu toimub Tallinnas, siis linnaosa nimetus:

- 1 Põhja-Tallinn
- 2 Haabersti
- 3 Kesklinn
- 4 Kristiine
- 5 Lasnamäe
- 6 Pirita
- 7 Mustamäe
- 8 Nõmme

4. Valimipiirkond _____

5. Valimipunkti nr

6. Vastaja nr

7. Intervjuu läbiviimise keel:

- 1 eesti keel
- 2 vene keel

8. Intervjuu toimumise kuupäev:

9. Intervjuu alguse kellaeg:

_____ tund _____

Käesolev uuring viiakse läbi eesmärgiga selgitada Eesti inimeste arvamusi naiste ja meeste olukorra kohta Eesti ühiskonnas. Olete valimisse sattunud juhuvalikuga, Teie vastused jäävad anonüümseks. Intervjuu kestab umbes tunni. Alustaksin Teid ennast puudutavatest küsimustest.

A. LEIBKONNA JA LIIKMETE ÜLDANDMED

Uuringu esimene osa puudutab Teie leibkonna ja leibkonnaliikmete üldandmeid.

Leibkond on põhiliselt ühises eluruumis, st ühel aadressil elavate isikute rühm, kes kasutab ühiseid rahalisi ja/või toiduressursse. Leibkonda kuuluvad isikud on leibkonnaliikmed. Leibkond on ka üksi elav isik.

A00 Mitu liiget on Teie leibkonnas?

|_|_|

Nüüd räägime igast Teie leibkonnaliikmest eraldi, sealhulgas ka Teist endast.

JUHUL, KUI LEIBKONNAS ON ENAM KUI KUUS LIIGET, SIIS KASUTAGE LISALEHTE

	Veeru number	1	2	3	4	5	6
A0	Palun nimetage oma leibkonna liikmete eesnimed	VASTAJA ISE
A1	Palun öelge /A0 – LEIBKONNALIIKME EESNIMI/ sugu. 1 Mees 2 Naine <i>MÄRKIGE VASTAJA SUGU ILMA KÜSIMATA!</i>	_	_	_	_	_	_
A2	Öelge enda /A0/ sünniaeg. päev	_ _	_ _	_ _	_ _	_ _	_ _
	kuu	_ _	_ _	_ _	_ _	_ _	_ _
	aasta	_ _ _	_ _ _	_ _ _	_ _ _	_ _ _	_ _ _

KÜSIMUSED A3-A5 KÜSIGE AINULT NENDE LEIBKONNALIIKMETE KOHTA, KES ON SÜNDINUD AASTAL 1994 VÕI ENNE SEDA

A3	Milline on Teie /A0/ seaduslik perekonnaseis? 1 vallaline, pole kunagi abielus olnud → <i>JÄTKAKE A5</i> 2 abielus 3 lahutatud → <i>JÄTKAKE A5</i> 4 lesk → <i>JÄTKAKE A5</i>	_	_	_	_	_	_
A4	Kas Te elate /A0/ elab koos oma seadusliku abikaasaga? 1 Jah → <i>JÄTKAKE A6</i> 2 Ei	_	_	_	_	_	_
A5	Kas Te olete /A0/ on vabaabielus/vabas kooselus? 1 Jah 2 Ei	_	_	_	_	_	_

Veeru number		1	2	3	4	5	6
KÜSIMUS A6 KÜSIGE KÕIGI LEIBKONNALIIKMETE KOHTA!							
A6	Palun öelge /A0/ sugulusaste KAART 1 1 Teie abikaasa 2 Teie elukaaslane 3 Teie laps (ka lapsendatud) 4 Teie elukaaslase laps (ka lapsendatud) 5 Teie/Teie elukaaslase kasulaps 6 Teie vanem/kasuvanem või tema elukaaslane 7 Teie või Teie elukaaslase vanavanem/tema elukaaslane 8 Teie või Teie elukaaslase lapselaps (ka lapsendatud) 9 Teie või Teie elukaaslase poja/tütrega abikaasa või elukaaslane – minia/väimees 10 Äi, ämm 11 Õde, vend 12 Muu sugulane 13 Mittesugulane 14 ei oska öelda 15 keeldus vastamast						

KÜSIMUS A7 KÜSIGE AINULT NENDE LEIBKONNA LIIKMETE KOHTA, KES ON SÜNDINUD AASTAL 1994 VÕI ENNE SEDA

A7	Kas /A0/ on praegu peamiselt... KAART 2. (ÜKS VASTUS) 1 täisajaga palgatöötaja 2 osaajaga palgatöötaja 3 täisajaga ettevõtja-tööandja, üksikettevõtja, palgatöötajata talupidaja, vabakutseline, palgata töötaja pereettevõttes (talus) 4 osaajaga ettevõtja-tööandja, üksikettevõtja, palgatöötajata talupidaja, vabakutseline, palgata töötaja pereettevõttes (talus) 5 töötaja 6 (üli)õpilane, tasustamata praktikant 7 eel- või vanaduspensionär 8 töövõimetuspensionär 9 kodune, lapsehoolduspuhkusel 10 ajateenija 11 muu mitteaktiivne KIRJUTAGE						
-----------	---	--	--	--	--	--	--

B. LAPSED

Järgnevalt küsin laste kohta, kes elavad leibkonnast eraldi muul põhjusel kui õpingute tõttu.

B1 Kas Teil (või Teie abikaasal/elukaaslasel) on alla 18-aastaseid lapsi, kes elavad poole või üle poole ajast mõnes teises leibkonnas?

- 1 Jah
- 2 Ei → JÄTKAKE C1

B2 Mitu sellist, alla 18-aastast last Teil on ?

|__|

KÜSIMUSELE B3 VASTAVAD AINULT INIMESED, KES ELAVAD KOOS ABIKAASA/ELUKAASLASEGA (Vt. A6). TEISED JÄTKAVAD KÜSIMUSEGA B4.

B3 Aga Teie abikaasal/elukaaslasel?

|__|

B4 Kui suure osa ajast hinnanguliselt see laps/ need lapsed elavad Teie leibkonnas?

KUI LAPSI ON MITU NING NENDE VIIBIMISE AJAD ERINEVAD, SIIS KÜSIDA KÕIGE NOOREMA LAPSE KOHTA. (ÜKS VASTUS).

- 1 Poole ajast → JÄTKAKE B6
- 2 Kolmandiku ajast → JÄTKAKE B6
- 3 Vähem kui kolmandiku ajast
- 4 Ei oska öelda

B5 Kui tihti Teie (või Teie abikaasa/elukaaslane) saate kokku selle lapsega/ nende lastega?

KUI LAPSI ON MITU NING NENDEGA KOKKUSAAMISE SAGEDUS ERINEB, SIIS KÜSIDA KÕIGE NOOREMA LAPSE KOHTA. (ÜKS VASTUS)

- 1 Peaaegu iga päev
- 2 Vähemalt kord nädalas
- 3 Vähemalt kord kuus
- 4 Vähemalt kord aastas
- 5 Harvem või mitte kunagi
- 6 Ei oska öelda

B6 Kas Te (või Teie abikaasa/elukaaslane) toetate rahaliselt nende laste ülalpidamist, kes ei ela alaliselt teie leibkonnas?

- 1 Jah
- 2 Ei
- 3 Ei oska öelda

C. DEMOGRAAFILISED ANDMED

C1 Palun öelge oma rahvus (ÜKS VASTUS)

- 1 Eestlane
- 2 Venelane
- 3 Muu, mis? KIRJUTAGE _____
- 4 Ei oska öelda
- 5 Keeldus vastamast

C2 Kas Te olete sündinud Eestis? (ÜKS VASTUS)

- 1 Jah
- 2 Ei → JÄTKAKE C5
- 3 Ei oska öelda → JÄTKAKE C5
- 4 Keeldus vastamast → JÄTKAKE C5

C3 Kas Teie vanemad on sündinud Eestis? (ÜKS VASTUS)

- 1 Mõlemad Eestis
- 2 Üks Eestis
- 3 Mõlemad väljaspool Eestit → JÄTKAKE C5
- 4 Ei oska öelda → JÄTKAKE C5
- 5 Keeldus vastamast → JÄTKAKE C5

C4 Kas Teie vanavanemad on sündinud Eestis? (ÜKS VASTUS)

- 1 Kõik on sündinud Eestis
- 2 Mõni vanavanem on sündinud Eestis
- 3 Kõik vanavanemad on sündinud väljaspool Eestit
- 4 Ei oska öelda
- 5 Keeldus vastamast

C5.1 Milline on Teie leibkonna peamine kodune keel? (ÜKS VASTUS)

C5.2 Kas kasutate kodus omavahel suhtlemiseks veel mõnda teist keelt? (ÜKS VASTUS)

	Peamine kodune suhtluskeel	Teine keel
Eesti keel	1	1
Vene keel	2	2
Muu, milline? KIRJUTAGE _____	3	3
Ei kasutata teist keelt kodus suhtlemiseks	X	4

C6 Kellega koos Te elasite enamuse oma lapsepõlve- ja teismeeast? LAPSEPÕLVE JA TEISMEEA ALL MÕELDAKSE AEGA KUNI 18 ELUAASTANI NING ENAMUSE ALL 9-AASTAST VÕI PIKEMAT PERIOODI. (ÜKS VASTUS) KAART 3.

- 1 Koos oma ema ja isaga
- 2 Koos oma emaga
- 3 Koos oma ema ja kasuisaga/võõrasisaga
- 4 Koos oma isaga
- 5 Koos oma isa ja kasuemaga/võõrasemaga
- 6 Kellegi teisega

D. VÕRDVÄÄRSUS ÜHISKONNAS

Järgmiseks küsin Teie hinnangut meeste ja naiste olukorrale Eesti ühiskonnas.

D1 Kuidas Te hindate naiste ja meeste positsiooni Eesti ühiskonnas? *KAART 4. (ÜKS VASTUS)*

- 1 Naistel märgatavalt parem kui meestel
- 2 Naistel natuke parem kui meestel
- 3 Naised ja mehed on ühiskonnas võrdväärsed
- 4 Meestel natuke parem kui naistel
- 5 Meestel märgatavalt parem kui naistel
- 6 *Ei oska öelda*

Nüüd esitan Teile väiteid naiste ja meeste tegevustest ja osalemisest erinevates eluvaldkondades.

D2 Mida Te arvate järgmistest väidetest?

LUGEGE VÄITED ETTE. (ÜKS VASTUS IGALE REALE) KAART 5.

	Täiesti nõus	Pigem nõus	Pigem ei ole nõus	Üldse ei ole nõus	<i>Ei oska öelda</i>
1. Naiste suurem osalemine poliitikas on vajalik erinevate huvide paremaks esindamiseks	1	2	3	4	5
2. Ettevõtetele oleks kasulik, kui juhtivatel kohtadel oleks praegusest rohkem naisi.	1	2	3	4	5
3. Sotsiaal- ja tervishoiutöötajate seas peaks olema praegusest rohkem mehi.	1	2	3	4	5
4. Mehed peaksid osalema praegusest rohkem laste hoidmises ja kasvatamises.	1	2	3	4	5
5. Suurema osa kodutöödest peaks tegema see abikaasa (elukaaslane), kellel on teisega võrreldes väiksem palk.	1	2	3	4	5
6. Suurema sissetulekuga pereliikmel peaks olema peres ka suurem otsustusõigus.	1	2	3	4	5
7. Naiste ja meeste võrdõiguslikkusest võivad ka mehed.	1	2	3	4	5
8. Reklaamides peaks vähendama peaaegu alasti kehade näitamist.	1	2	3	4	5
9. Televisioon, Internet, reklaamid ja muu meelelahutus mõjutavad liigselt laste ja noorte arusaama seksuaalsusest	1	2	3	4	5

E. ISIKU HARIDUS.

Nüüd küsin Teie hariduse kohta.

E1 Milline on Teie kõrgeim lõpetatud haridustase (tunnistus, diplom, kraad)? *AINULT ÜKS VASTUS. KAART 6.*

- 1 Alghariduseta
- 2 Algharidus
- 3 Põhiharidus
- 4 Keskharidus
- 5 Kutseharidus põhihariduseta (sh. alghariduseta)
- 6 Kutseharidus põhihariduse baasil
- 7 Kutseharidus keskhariduse baasil
- 8 Keskeri-/ tehnikumiharidus pärast põhiharidust
- 9 Keskeri-/ tehnikumiharidus pärast keskharidust
- 10 Kutsekõrgharidus (rakenduskõrgharidus)
- 11 Kõrgharidus (diplom või bakalaureus)
- 12 Kõrgharidus (magister) (spetsialisti diplom kõrgema kutsekvalifikatsiooni kohta)
- 13 Doktor/Teaduskandidaat

E2 Mis aastal Te oma kõrgeima haridustaseme omandasite?

- 1 |_|_|_|_|aasta
- 2 *Ei mäleta*
- 3 *Keeldus vastamast*

E3 Nüüd küsin praeguste õpingute kohta. Kas Te õpite või olete viimase 12 kuu jooksul õppinud üldhariduskoolis, kutseõppeasutuses või kõrgkoolis?

- 1 Jah
- 2 Ei → *JÄTKAKE F1*

E4 Millist haridust Te omandate/omandasite? Kas omandate/omandasite... (ÜKS VASTUS) KAART 7.

- 1 haridust 1. – 9. klassis
- 2 haridust 10. – 12. klassis
- 3 kutseharidust või kutsekeskharidust
- 4 rakenduskõrgharidust
- 5 bakalaureusekraadi
- 6 magistrikraadi (sh integreeritud bakalaureuse ja magistriõpe)
- 7 doktorikraadi (sh residentuur)

F. HARIDUS

Järgmiseks räägime, mida Te arvate poiste ja tüdrukute õpetamisest ja kasvatamisest.

F1 Kuivõrd Te olete nõus järgmiste väidetega, mis puudutavad poiste ja tüdrukute haridust?

LUGEGE VÄITED ETTE. (ÜKS VASTUS IGALE REALE) KAART 8.

	Täiesti nõus	Pigem nõus	Pigem ei ole nõus	Üldse ei ole nõus	Ei oska öelda
1. Poistele peaksid esimesse klassi astumisel kehtima leebemad nõuded kui tüdrukutele.	1	2	3	4	5
2. Noormeestele peaksid kõrgkooli astumisel kehtima leebemad nõuded kui neidudele.	1	2	3	4	5
3. Tüdrukutele ja poistele peaks koolis õpetama samu õppeaineid (sh. tööõpetust ja kehalist kasvatust) ühesugusel viisil.	1	2	3	4	5
4. Tüdrukuid ja poisse peaks õpetama eraldi klassides.	1	2	3	4	5
5. Tüdrukutel ja poistel peaks laskma õppeaineid valida eelkõige nende endi huvidest ja võimetest lähtuvalt.	1	2	3	4	5

F2 Mis Te arvate, milliste oskuste ja omaduste arendamisele peaks poiste ja tüdrukute kasvatamisel erilist tähelepanu pöörama? Palun valige nii poiste kui ka tüdrukute puhul kolm kõige olulisemat oskust. KAART 9.

	Poistele	Tüdrukutele
1. Autojuhtimine	1	1
2. Kodu koristamine	2	2
3. Söögitegemine	3	3
4. Rahaga ümberkäimine	4	4
5. Oma välimuse eest hoolitsemine	5	5
6. Käitumisoskused ja etikett	6	6
7. Eneseväljendus- ja suhtlemisoskus	7	7
8. Oskus ennast kehtestada	8	8
9. Läbilöögivõime	9	9
10. Ettevõtlikkus	10	10
11. Tehnikaga ümberkäimine	11	11
12. Teistega arvestamine	12	12
13. Riskivalmidus	13	13
14. Ei oska öelda	14	14

KÜSIMUSELE F3 VASTAVAD AINULT ÕPILASED JA ÜLIÕPILASED (E3=1). TEISED JÄTKAVAD KÜSIMUSEGA G1.

F3 Kas Teie koolis (ülikoolis) on ette tulnud olukordi, kus....

LUGEGE VÄITED ETTE. (ÜKS VASTUS IGALE REALE) KAART 10.

	Ei, mitte kunagi	Mõned korrad	Jah, küllaltki tihti	Ei oska öelda
1. õpetaja (õppejõud) paneb samade teadmiste eest noormeestele paremaid hindeid kui tütarlastele	1	2	3	4
2. õpetaja (õppejõud) paneb samade teadmiste eest tütarlastele paremaid hindeid kui noormeestele	1	2	3	4
3. õpetaja (õppejõud) kiidab iseseisvate tööde või koduste tööde täitmise eest sagedamini noormehi	1	2	3	4
4. õpetaja (õppejõud) kiidab iseseisvate tööde või koduste tööde täitmise eest sagedamini tütarlapsi	1	2	3	4
5. õpetaja (õppejõud) teeb samasuguse korrarikkumise eest noormeestele sagedamini märkusi kui tütarlastele	1	2	3	4
6. õpetaja (õppejõud) teeb samasuguse korrarikkumise eest tütarlastele sagedamini märkusi kui noormeestele	1	2	3	4

G. ISIKU TÖÖELU.

Järgmisena küsime Teie tööelu kohta.

G1 Mis Teid praegu põhiliselt iseloomustab? NB! TÖÖLT PUUDUMISI HAIGUSE, VIGASTUSE JT SELLISTE PÕHJUSTE TÖTTU ARVESTAGE TÖÖTAMISEKS! (ÜKS VASTUS)

Kas olete... KAART 11.

- 1 töötav
- 2 töötu
- 3 õpilane, üliõpilane, mittetasustatud praktikant
- 4 pensionär, eelpensionil, oma äritegevusest tagasi tõmbunud
- 5 töövõimetuspensionär
- 6 ajateenija
- 7 rasedus- ja sünnituspuhkusel
- 8 lapsehoolduspuhkusel
- 9 kodune
- 10 muu mitteaktiivne

G2 Kas Teil on samaaegselt veel ka mõni kõrvaltegevus või –staatus?

Kas olete...(ÜKS VASTUS) KAART 12.

- 1 töötav
- 2 töötu
- 3 õpilane, üliõpilane, mittetasustatud praktikant
- 4 pensionär, eelpensionil, oma äritegevusest tagasi tõmbunud
- 5 töövõimetuspensionär
- 6 ajateenija
- 7 rasedus- ja sünnituspuhkusel
- 8 lapsehoolduspuhkusel
- 9 kodune
- 10 MITTE ÜKSKI
- 11 muu mitteaktiivne

KÜSIMUS G3 KÜSIDA AINULT NEILT VASTAJAITL, KES PEAMISELT VÕI KÕRVALTEGEVUSENA EI TÖÖTA (Vt. G1 VÕI G2), ÜLEJÄÄNUD JÄTKAVAD KÜSIMUSEGA G4

G3 Kas Te olete viimase 12 kuu jooksul töötanud?

- 1 Jah
- 2 Ei → JÄTKAKE H1

KÜSIMUSTELE G4-G11 VASTAVAD KÕIK, KELLE PÕHITEGEVUSEKS ON TÖÖTAMINE (G1=1)VÕI KES ON VIIMASE 12 KUU JOOKSUL TÖÖTANUD (G3=1). VASTAMISEL LÄHTUDA PÕHITÖÖKOHAST. ÜLEJÄÄNUD JÄTKAVAD KÜSIMUSEGA H1

G4 Millisesse järgmistest rühmadest Te kuulute(kuulusite)? Kas olete (olite)... (ÜKS VASTUS)

KAART 13.

- 1 palgatöötaja
- 2 palgatöötaja(te)ga ettevõtja, palgatöõjõuga talupidaja
- 3 üksikettevõtja, palgatöõjõuta talupidaja, vabakutseline, FIE
- 4 palgata töötaja pereettevõttes, talus
- 5 Muu, mis? KIRJUTAGE _____

G5 Mis on/oli Teie amet põhitöökohal? Palun öelge ametinimetus.

G6 Palun kirjeldage peamisi tööülesandeid, milles Teie töö seisneb/ seisnes?

G7 Millega see asutus/ettevõte, kus Te põhikohaga töötate/töötasite, peamiselt tegeleb? (NT KEEMIA TÖÖSTUS, KALANDUS, HOTELLINDUS, TOITLUSTUS, TERVISEALANE VÕI SOTSIAALTÖÖ JNE).

G8 Kas see on/oli alaline või ajutine töö?

- 1 Alaline töö
- 2 Ajutine töö

G9 Mitu tundi nädalas Te seda tööd tavaliselt teete/ tegite?

|_|_| tundi

G10 Kas Teil on/oli juhtimiskohustus?

- 1 Jah
- 2 Ei → JÄTKAKE H1

G11 Mitu töötajat on/oli Teie otseses alluvuses?

|_|_|_| töötajat

H. TÖÖ JA TÖÖELU

Järgnevalt sooviksin teada Teie arvamusi seoses meeste ja naiste võimalustega tööelus.

H1 Kuidas Teile tundub, kas naistel ja meestel on tööelus võrdsed võimalused... KAART 14. (ÜKS VASTUS)

- 1 Naistel on märgatavalt paremad võimalused kui meestel
- 2 Naistel on natuke paremad võimalused kui meestel
- 3 Naistel ja meestel on võrdsed võimalused
- 4 Meestel on natuke paremad võimalused kui naistel
- 5 Meestel on märgatavalt paremad võimalused kui naistel
- 6 *Ei oska öelda*

H2 Kas naised ja mehed peaksid sama töö eest saama võrdset töötasu?

- 1 **Jah**
- 2 **Ei, mehed peaksid saama rohkem**
- 3 **Ei, naised peaksid saama rohkem**
- 4 *Ei oska öelda*

KÜSIMUSTELE H3-H11 VASTAVAD NEED, KELLE PÕHITEGEVUS PRAEGU ON TÖÖTAMINE VÕI KES ON VIIMASE 12 KUU JOOKSUL TÖÖTANUD (KUI G1, G2 VÕI G3=1), ÜLEJÄÄNUD JÄTKAVAD KÜSIMUSEGA H12

Järgnevalt räägime Teie kogemustest tööelus.

H3 Kas tööle kandideerimisel on Teie käest küsitud ...

	Jah	Ei	<i>Ei oska öelda</i>
Teie perekonnaseisu	1	2	3
laste olemasolu või nende vanuse kohta	1	2	3
kavatsust lähiajal lapsi saada	1	2	3

H4 Milline on teie organisatsioonis (töökollektiivis) meeste ja naiste osakaal? KAART 15. (ÜKS VASTUS)

- 1 Kõik on mehed
- 2 Enamus on mehed (mehi on 60% või enam)
- 3 Mehi ja naisi umbes võrdselt
- 4 Enamus on naised (naisi on 60% või enam)
- 5 Kõik on naised
- 6 Ei ole kollektiivi
- 7 *Ei oska öelda*

H5 Kas Teie asutuse juhtkonnas on (oli) enam mehi või naisi? KAART 15. (ÜKS VASTUS)

- 1 Kõik on mehed
- 2 Enamus on mehed (mehi on 60% või enam)
- 3 Mehi ja naisi umbes võrdselt
- 4 Enamus on naised (naisi on 60% või enam)
- 5 Kõik on naised
- 6 Ei ole juhtkonda
- 7 *Ei oska öelda*

H6 Kas Teie otsene ülemus on (oli) mees või naine? (VÕIB MITU VASTUST)

- 1 Mees
- 2 Naine
- 3 Mul ei ole/ei olnud ülemust

EDASI VASTAVAD AINULT PALGATÖÖTAJAD (G4=1), ÜLEJÄÄNUD JÄTKAVAD KÜSIMUSEGA H12

H7 Kas Te olete viimase nelja aasta jooksul palka juurde küsinud?

- 1 Jah
- 2 Ei
- 3 Keeldub vastamast

H8 Kas viimase 12 kuu jooksul on tööandja teinud ettepaneku vähendada Teie töötasu, tööaega või tööga seotud hüvesid (nt telefonikõnede kompenseerimine jms)?

- 1 Jah
- 2 Ei → JÄTKAKE H10
- 3 Keeldub vastamast → JÄTKAKE H10

H9 Kas Te nõustusite selle ettepanekuga?

- 1 Jah, täielikult
- 2 Jah, osaliselt
- 3 Ei
- 4 Ei oska öelda TÄPSUSTAGE _____

H10 Kas Te töotate jätkuvalt selle tööandja juures?

- 1 Jah
- 2 Ei
- 3 Ei oska öelda TÄPSUSTAGE _____

H11 Kas Te oma praegusel (viimasel) töökohal olete kogenud põhjendamatu ebavõrdset kohtlemist teiste töötajatega võrreldes, kuna olete naine/mees? Kas olete ebavõrdset kohtlemist kogenud järgmistes aspektides?

LUGEGE VARIANDID ETTE. (ÜKS VASTUS IGALE REALE) KAART 16.

	Olulisel määral	Mõningal määral	Üldse mitte	Ei oska öelda
1. Töötasu (palga määramine, tõstmine, kärpimine)	1	2	3	4
2. Tööalaste soodustuste saamine (nt. ametiauto, telefon)	1	2	3	4
3. Koolitusele pääsemine (tööandja kulul)	1	2	3	4
4. Teabe saamine (nt. tööga seotud muudatustest)	1	2	3	4
5. Töökoormuse jagunemine (nt. naised / mehed pääsevad kergemalt)	1	2	3	4
6. Edutamine (karjääriredelil edenemine)	1	2	3	4
7. Töösuhte iseloom (nt. tähtajaline või tähtajatu leping)	1	2	3	4
8. Töötulemuste hindamine	1	2	3	4
9. Võimalus korraldada ja teha iseseisvalt oma tööd	1	2	3	4
10. Erialaste oskuste, teadmiste hindamine	1	2	3	4

VASTAVAD KÕIK

H12 Nüüd loetlen mõningaid arvamusi selle kohta, millised on meeste ja naiste võimalused tööturul.

Palun öelge, kas olete nende väidetega nõus.

(ÜKS VASTUS IGALE REALE) KAART 17.

	Täiesti nõus	Pigem nõus	Pigem ei ole nõus	Üldse ei ole nõus	Ei oska öelda
1. Mehed töötavad enamasti ametikohtadel, kus on kõrgemad palgad	1	2	3	4	5
2. Mehed ei nõustu tavaliselt töötama nii madala palga eest kui naised	1	2	3	4	5
3. Tööandjad tasustavad meestöötajaid naistöötajatega võrreldes tavaliselt kõrgemalt, pidades mehi peretoitjateks	1	2	3	4	5
4. Naiste tööd väärtustatakse tavaliselt vähem kui meeste tööd	1	2	3	4	5
5. Mehed on paremad juhid kui naised	1	2	3	4	5
6. Naised on sama pühendunud töötajad kui mehed	1	2	3	4	5
7 Mehed seavad elus sagedamini karjääri esikohale kui naised	1	2	3	4	5
8. Naistel on kahekordne töökoormus: erinevalt meestest, töötavad nad nii kodus kui tööl	1	2	3	4	5
9. Kui töökohti on vähe, on meestel suurem õigus tööle kui naistel	1	2	3	4	5

H13 Kas Teie arvates naine sobib tippjuhiks?

- 1 Jah
- 2 Ei
- 3 Sõltub naisest
- 4 *Ei oska öelda*

H14 Mida Te teeksite, kui Teie abikaasa (elukaaslane) teeniks normaalseks äraelamiseks piisavalt ja Teil ei oleks otsest vajadust töötada või tööle minna. Kas Te ...

(ÜKS VASTUS)

- 1 eelistaksite töötada täiskoormusega
- 2 eelistaksite töötada osalise töökoormusega
- 3 loobuksite ajutiselt töötamisest
- 4 jääksite koju ja oleksite abikaasa (elukaaslase) ülalpeetav
- 5 *Ei oska öelda*

H15 Kui peres on koolieelikust lapsi, siis milline oleks Teie arvates järgnevaist sobivaim elukorraldus?

(ÜKS VASTUS) KAART 18.

- 1 Ainult mees töötab ja naine hoolitseb kodu ning laste eest
- 2 Ainult naine töötab ja mees hoolitseb kodu ning laste eest
- 3 Mõlemad töötavad, kuid naine töötab osaajaga ja hoolitseb kodu ning laste eest
- 4 Mõlemad töötavad, kuid mees töötab osaajaga ja hoolitseb kodu ning laste eest
- 5 Mõlemad töötavad enam-vähem ühepalju ja hoolitsevad kodu ning laste eest võrdselt
- 6 *Ei oska öelda*

H16 Mida Te arvate järgmistest väidetest? LUGEGE VÄITED ETTE
(ÜKS VASTUS IGALE REALE). KAART 19.

	Ei nõustu üldse				Nõustun täielikult	Ei oska öelda
1. Ühiskond, kus naised ja mehed on võrdsed, on hea ühiskond.	1	2	3	4	5	6
2. Mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel sama hästi hakkama kui naised.	1	2	3	4	5	6
3. Naised saavad tehnilisi oskusi nõudvatel töökohtadel sama hästi hakkama kui mehed.	1	2	3	4	5	6
4. Naise jaoks on majanduslik iseseisvus sama oluline kui mehe jaoks.	1	2	3	4	5	6
5. Ema ja isa peaksid vanemapuhkust (vanemahüvitise <u>aega</u> , lapse 1,5 aastaseks saamiseni) võrdselt jagama.	1	2	3	4	5	6
6. Koduste tööde tegemise eest peaks peamiselt vastutama naine.	1	2	3	4	5	6
7. Mees peaks olema pere peamine toitja.	1	2	3	4	5	6

I. TÖÖ JA PEREELU ÜHITAMINE

VASTAVAD KÕIK TÖÖTAJAD. (G1=1 VÕI G2=1), ÜLEJÄÄNUD JÄTKAVAD KÜSIMUSEGA J1

Nüüd soovin teada Teie arvamusi töö ja pereelu ühitamisest.

Järgmised küsimused puudutavad suhtumist vanemapuhkuste kasutamisesse ning lapsevanemate paindlikku töötamist teie töökohas.

11 Kas Teie töökohas on raske... LUGEGE VÄITED ETTE. (ÜKS VASTUS IGALE REALE) KAART 20.

	Ei ole raske	Valmistab mõningaid raskusi	Väga raske	Ei puuduta minu töökohta	Ei oska öelda
1. emadel jääda koju vanemahüvitisega poolteiseks aastaks (18 kuuks)	1	2	3	4	5
2. isadel jääda isapuhkusele kümneks päevaks	1	2	3	4	5
3. isadel jääda vanemahüvitisega koju ühest kuust enam kui aastani	1	2	3	4	5
4. emadel jääda lapsehoolduspuhkusele, kuni laps saab 3-aastaseks	1	2	3	4	5
5. isadel jääda lapsehoolduspuhkusele, kuni laps saab 3-aastaseks	1	2	3	4	5
6. emadel tulla tagasi tööle pärast lapsehoolduspuhkust	1	2	3	4	5
7. isadel tulla tagasi tööle pärast lapsehoolduspuhkust	1	2	3	4	5
8. väikeste laste emadel töötada osaajaga	1	2	3	4	5
9. väikeste laste emadel teha kaugtööd	1	2	3	4	5
10. väikeste laste isadel töötada osaajaga	1	2	3	4	5
11. väikeste laste isadel teha kaugtööd	1	2	3	4	5
12. väikeste laste emadel keelduda ületundidest perega seotud kohustuste tõttu	1	2	3	4	5
13. väikeste laste isadel keelduda ületundidest perega seotud kohustuste tõttu	1	2	3	4	5
14. emadel jääda koju hoidma haigestunud (alla 12-aastast) last	1	2	3	4	5
15. isadel jääda koju hoidma haigestunud (alla 12-aastast) last	1	2	3	4	5

KÜSIMUSTELE I2-I5 VASTAVAD AINULT ALLA 18-AASTASTE LASTEGA VASTAJAD (Vt A2). ÜLEJÄÄNUD JÄTKAVAD KÜSIMUSEGA J1.

KÜSIMUSELE I2 VASTAVAD KÕIK TÖÖTAJAD, KELLEL ON OMA LEIBKONNAS ELAVAD ALLA 6-AASTASEID LAPSI (Vt A2) JA KES EI OLE HETKEL VANEMAPUHKUSEL (vt. G1 ja G2 variandid 7 ja 8) (VANEMAPUHKUSE ALL MÕTLEME VANEMAHÜVITISE PERIOODI NING LAPSEHOOLDUSPUHKUSEL OLEMIST PÄRAST VANAMEHÜVITISE LÕPPEMIST).

I2 Kas Te olete ise viimase viie aasta jooksul võtnud vanemahüvitist ja/või olnud lapsehoolduspuhkusel?

- 1 Jah
- 2 Ei

KÜSIMUSELE I3 VASTAVAD KÕIK ALLA 12- AASTASTE LASTEGA INIMESED (Vt A2), KES HETKEL TÖÖTAVAD VÕI ON TÖÖTANUD VIIMASE 12 KUU JOOKSUL. (G1 või G2 või G3=1). ÜLEJÄÄNUD JÄTKAVAD KÜSIMUSEGA I5.

I3 Kast Te olete viimase KAHE aasta jooksul lapse haigestumise tõttu töölt koju jäänud?

- 1 Ei ole → JÄTKAKE I5
- 2 Kord või paar
- 3 Mitu korda
- 4 Laps ei ole haige olnud → JÄTKAKE I5
- 5 Ei oska öelda → JÄTKAKE I5

I4 Miks just Teie jäite lapsega koju? Valige kuni 2 kõige olulisemat põhjust.

KAART 21

- 1 Rahaliselt oli see perele kasulik (kui et keegi teine oleks jäänud)
- 2 Minu töö võimaldas koju jäämist
- 3 Teisel vanemal (või muul pereliikmel) ei olnud võimalik koju jääda
- 4 Mina oskan haige lapse eest paremini hoolitseda
- 5 Ei olnud muud võimalust haige lapse eest hoolitsemiseks
- 6 See oli õiglane tööjaotus peres
- 7 Muu, mis? (TÄPSUSTAGE) _____

VASTAVAD TÖÖTAJAD (G1=1 või G2=1), KELLEL ON LEIBKONNAS ALLA 18-AASTASEID LAPSI (Vt A2), ÜLEJÄÄNUD JÄTKAVAD KÜSIMUSEGA J1:

I5 Kas Teil on perekondlike kohustuste tõttu raske ... LUGEGE VÄITED ETTE

(ÜKS VASTUS IGALE REALE). KAART 22.

	Ei ole raske	Valmistab mõningaid raskusi	Väga raske	Ei puuduta minu töökohta	Ei oska öelda
1. olla vajadusel nädalavahetustel või hilja tööl? (Mõeldakse tavapärasest tööaega ületavaid töid.)	1	2	3	4	5
2. õppida, osaleda koolitustel ja enesetäienduskursustel? (Mõeldakse igasugust õppimist)	1	2	3	4	5
3. minna ööbimisega tööreisile või koolitusele	1	2	3	4	5

J. PEREELU

KÜSIMUSELE J1 VASTAVAD ROHKEM KUI ÜHELIIKMELISES LEIBKONNAS ELAVAD VASTAJAD (A00>1), ÜLEJÄÄNUD JÄTKAVAD KÜSIMUSEGA J2

Nüüd tahaksin küsida mõned küsimused teie pereelu kohta.

J1 Kes Teie peres enamasti vastutab või muretseb selle eest, et järgmised kodutööd ja toimetused saaksid tehtud?

LUGEGE TÖÖD ETTE. (ÜKS VASTUS IGALE REALE). KAART 23.

	Enamasti mina	Enamasti minu abikaasa (elukaaslane)	Enamasti mina ja abikaasa (elukaaslane) võrdselt	Enamasti laps/lapsed	Enamasti mina ja lapsed	Enamasti abikaasa (elukaaslane) ja lapsed	Enamasti minu (või abikaasa (elukaaslane)) ema	Enamasti minu (või abikaasa (elukaaslane)) isa	Mõni muu leibkonna liige	Seda tööd meil ei ole	Keegi muu (TÄPSUSTAGE)	Ei oska öelda
1 Pere rahaasjade korraldamine (maksude maksmine, laenude tagastamine, kindlustuslepingute sõlmimine jms)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
2 Igapäevane poes käimine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
3 Igapäevane söögitegemine (s.h ka valmistoidu soojendamise)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
4 Nõudepesemine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
5 Pesu ja riiete korrashoid (pesemine, triikimine, parandamine jms)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
6 Tubade koristamine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
7 Kodused remonditööd	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
8 Auto sõidukorras hoidmine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
9 Koduloomade (lehmad, sead jne) eest hoolitsemine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
10 Lemmikloomade (kassid, koerad jne) eest hoolitsemine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
11 Põllu- ja aiatööd (juur- ja köögiviljad)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
12 Iluaia eest hoolitsemine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
13 Laste koolitöodes abistamine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
14 Lastega mängimine, lugemine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
15 Laste lasteaeda, kooli, huviringidesse jmt viimine ja toomine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
16 Asjaajamine kooliga ja lasteaiaga, suhtlemine õpetajatega	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12

VASTAVAD KÕIK.

J2 Kas Teile on mõnikord tundunud, et Teie peal on liiga suur osa kodutöödest?

- 1 Jah, sageli
- 2 Vahetevahel
- 3 Mõnikord harva
- 4 Ei, mitte kunagi
- 5 Ei oska öelda

J3 Mida Te arvate järgmistest väidetest? LUGEGE VÄITED ETTE. KAART 24.

(ÜKS VASTUS IGALE REALE)

	Täiesti nõus	Pigem nõus	Pigem ei ole nõus	Üldse ei ole nõus	Ei oska vastata
1. Mehed suudavad koduseid töid teha sama hästi kui naised.	1	2	3	4	5
2. Pereelu ja lapsed piiravad meeste karjäärivõimalusi.	1	2	3	4	5
3. Pereelu ja lapsed piiravad naiste karjäärivõimalusi.	1	2	3	4	5

KÜSIMUSTELE J4-J6 VASTAVAD AINULT KOOSSELUS/ABIELUS INIMESED (Vt A3 ja A5), TEISED JÄTKAVAD KÜSIMUSEGA J7

J4 Kes otsustab Teie peres järgnevate asjade üle? LUGEGE VÄITED ETTE KAART 25.

(ÜKS VASTUS IGALE REALE)

	Alati mina	Sageli mina	Mina ja abikaasa (elukaaslane) umbes võrdselt	Sageli abikaasa (elukaaslane)	Alati abikaasa (elukaaslane)	Alati või tihti mõni muu pereliige	Sageli või alati keegi, kes ei ela leibkonnas	Ei käi meie pere kohta	Ei oska öelda
1. Igapäevaste ostude tegemine	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2. Suuremate ostude tegemine	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3. Aeg, mille ma veedan tööl	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4. Aeg, mille abikaasa/elukaaslane veedab tööl	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5. Kuidas lapsi kasvatatakse	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6. Vaba aja veetmine	1	2	3	4	5	6	7	8	9
7. Pere juurdekasvu küsimused	1	2	3	4	5	6	7	8	9

J5 Palun hinnake oma suhet abikaasa/elukaaslasega. Kas Te olete sellega... KAART 26 (ÜKS VASTUS)

- 1 täiesti rahul
- 2 pigem rahul
- 3 pigem ei ole rahul
- 4 üldse ei ole rahul
- 5 ei oska öelda

J6 Kas Teil on (praeguse) abikaasa/elukaaslasega erimeelsusi järgmistes asjades:

KAART 27. (ÜKS VASTUS IGALE REALE)

	Sageli	Vahel	Mitte kunagi	EI OSKA ÖELDA
1. kodutööde jagamine	1	2	3	4
<i>KUI ON ALLA 18-AASTASEID LAPSI LEIBKONNAS (Vt A2):</i>				
2. laste hoidmine, transportimine vms.	1	2	3	4
<i>KUI ON ALLA 12-AASTASEID LAPSI LEIBKONNAS (Vt. A2):</i>				
3. töölt ära olemine lapse haigestudes	1	2	3	4
4. raha kasutamine	1	2	3	4
5. harrastustele või vabale ajale kuluv aeg (Puudutab abikaasade/elukaaslaste harrastusi.)	1	2	3	4

KÜSIMUSTELE J7 JA J8 VASTAVAD KÕIK PÄRAST 1964. AASTAT SÜNDINUD NAISED JA PÄRAST 1959. AASTAT SÜNDINUD MEHED (Vt A2), ÜLEJÄÄNUD JÄTKAVAD KÜSIMUSEGA K1.

J7 Millised on Teie enda tulevikuplaanid laste saamise osas? Kas Te tahate (lisaks olemasolevatele veel)

lapsi saada?
(ÜKS VASTUS)

- 1 Jah, kindlasti
- 2 Jah, võib-olla
- 3 Ei, tõenäoliselt mitte → JÄTKAKE K1
- 4 Ei, kindlasti mitte → JÄTKAKE K1
- 5 Ei oska öelda → JÄTKAKE K1

J8 Mitut last Te endale (lisaks olemasolevatele veel) sooviksite? (ÜKS VASTUS)

- 1 Üks
- 2 Üks või kaks
- 3 Kaks
- 4 Kaks või kolm
- 5 Kolm
- 6 Kolm või neli
- 7 Neli
- 8 Neli või viis
- 9 Viis või rohkem

K. NAISED JA MEHED POLIITIKAS

Järgnevalt tahan küsida mõned küsimused selle kohta, mida Te arvate naiste ja meeste olukorrast poliitikas.

(ÜKS VASTUS IGALE REALE)

K1 Palun hinnake, milline peaks järgnevat tasandite poliitikute hulgas olema naiste osakaal? KAART 28.

	Praegusest väiksem	Sama suur	Praegusest suurem	Pole tähtsust	EI OSKA ÖELDA
1. Riigikogu liikmete hulgas	1	2	3	4	5
2. Valitsuse ministrite hulgas	1	2	3	4	5
3. Kohalikes volikogudes	1	2	3	4	5
4. Europarlamendi saadikute hulgas	1	2	3	4	5

K2 Mida peaks tegema naiste osakaalu suurendamiseks poliitikas? Valige ÜKS kõige olulisem.

KAART 29.

- 1 valijaid kutsuma üles hääletama naiste poolt
- 2 parteid määrama naisi valimisnimekirjadesse võrdselt meestega
- 3 olema väljapaistvaid naisi tipp-poliitikas
- 4 määrama naistele teatud arv kohti Riigikogus
- 5 looma partei ainult naistele
- 6 muu, mis? (TÄPSUSTAGE)
- 7 Ei oska öelda

JÄRGNEVA KÜSIMUSTE PLOKI TÄIDAB VASTAJA ISE, ULATAGE ANKEET VASTAJALE.

JUHUL, KUI VASTAJA POLE VÕIMELINE ANKEETI ISESEISVALT TÄITMA VÕI SOOVIB VASTATA KÜSIMUSTELE SUULISELT, VÕIB JÄTKATA SUULISE INTERVJUUGA.

Järgnevad küsimused võivad Teile võib-olla tekitada veidi ebamugavust, ent on siiski väga olulised. Palun Teil selle ploki küsimustele vastata kirjalikult.

L. TURVALISUS

L1 Kas Te kardate vägivalda ohvriks langemist või olete sellepärast ettevaatlik?

(ÜKS VASTUS IGALE REALE).

	Sageli	Vahel	Harva	Mitte kunagi	Ei puuduta mind
1. Liikudes üksi õhtuti ja öösiti väljas	1	2	3	4	5
2. Kasutades ühistransporti	1	2	3	4	5
3. Töökohustusi täites	1	2	3	4	5
4. Pereringis	1	2	3	4	5

L2 Mida Te arvate järgmistest väidetest?

(ÜKS VASTUS IGALE REALE).

	Täiesti nõus	Pigem nõus	Pigem ei ole nõus	Üldse ei ole nõus	Ei oska vastata
1. Lapse füüsiline karistamine on mõnikord paratamatu	1	2	3	4	5
2. Abikaasa (elukaaslase) füüsiline korralekutsumine on mõnikord paratamatu	1	2	3	4	5
3. Vägivaldse peretüli lõpetamiseks peaksid pealtnägijad või –kuuljad sekkuma	1	2	3	4	5

L3 Kas keegi vastassugupoole esindaja on Teile viimase 12 kuu jooksul teinud vihjeid, märkuseid või ettepanekuid (nii suuliselt kui kirjalikult), mis viitavad ebamugaval ja soovimatul moel teie soole? (nt et Te ei saa millegagi hakkama kuna olete naine/mees)

- 1 Jah
- 2 Ei → JÄTKAKE L5

L4 Kes need inimesed olid? (VÕIB MITU VASTUST)

- 1 Töökaaslane
- 2 Ülemus
- 3 Klient
- 4 Õpingukaaslane
- 5 Õpetaja
- 6 (Üli)õpilane
- 7 Pereliige
- 8 Muu sugulane
- 9 Endine abikaasa/elukaaslane/ partner
- 10 Keegi sõpruskonnast
- 11 Muu tuttav
- 12 Võõras inimene
- 13 Ei soovi vastata

L5 Aga kas mõni sama sugupoole esindaja on teinud Teile viimase 12 kuu jooksul teinud vihjeid, märkuseid või ettepanekuid (nii suuliselt kui kirjalikult), mis viitavad ebamugaval ja soovimatul moel Teie soole?

- 1 Jah
- 2 Ei

L6 Kas keegi vastassugupoole esindaja on viimase 12 kuu jooksul ...

	Jah	Ei	<i>Ei oska öelda</i>
1. teinud Teile häirivaid märkusi Teie figuuri või seksuaalsuse kohta	1	2	3
2. rääkinud Teile/ Teie kuulates Teie ebameeldivaid kahemõttelisi anekdoote või nilbusi	1	2	3
3. teinud Teile soovimatuid ettepanekuid/vihjeid seksuaalvahekorda astumise kohta	1	2	3
4. püüdnud Teile läheneda füüsiliselt vastumeelsel viisil	1	2	3
5. saatnud Teile häirivaid kahemõttelisi (seksistlikke) sõnumeid, e-kirju, kommentaare (nt suhtlusportaalides)	1	2	3

KUI VASTASITE KÜSIMUS L6 JUURES KÕIGI VARIANTIDE KOHTA „EI“, SIIS JÄTKAKE KÜSIMUSEGA L8 KUI VASTASITE MÕNE VÄITE KOHTA „JAH“, SIIS TÄITKE KÜSIMUS L7 PUHUL VASTAVA VÄITE KOHTA LAHTER.

L7 Kes need inimesed olid, kes on ... (MITU VASTUST)

	Töökaaslane	Ülemus	klient	Õpingukaaslane	Õpetaja	(Üli)õpilane	Pereliige	Muu sugulane	Endine abikaasa/ elukaaslane/ partner	Keegi sõpruskonnast	Muu tuttav	Võõras inimene	<i>Ei soovi vastata</i>
1. teinud Teile häirivaid märkusi Teie figuuri või seksuaalsuse kohta	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2. rääkinud Teile/ Teie kuulates ebameeldivaid kahemõttelisi anekdoote või nilbusi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
3. teinud Teile soovimatuid ettepanekuid/vihjeid seksuaalvahekorda astumise kohta	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
4. püüdnud Teile läheneda füüsiliselt vastumeelsel viisil	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
5. saatnud Teile häirivaid kahemõttelisi (seksistlikke) sõnumeid, e-kirju, kommentaare (nt suhtlusportaalides)?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

L8 Aga kas mõni sama sugupoole esindaja on teinud teile midagi eelpool nimetatud seksuaalse alatooniga asjadest viimase 12 kuu jooksul?

- 1 Jah
- 2 Ei

L9 Kuidas Te suhtute sellesse, et on inimesi, kes ostavad prostituudilt seksi? (ÜKS VASTUS)

- 1 Suhtun hästi
- 2 Suhtun neutraalselt, igäühe oma asi
- 3 Üldiselt ei pea seda õigeks, kuid erandjuhtudel on see õigustatud
- 4 Pean seda taunitavaks
- 5 Ei oska öelda

Mida Te arvate järgmistest väidetest?

L10 Prostituudilt seksi ostmisel tuleks... (ÜKS VASTUS IGALE REALE)

	Täiesti nõus	Pigem nõus	Pigem ei ole nõus	Üldse ei ole nõus	Ei oska öelda
1. ostjat karistada	1	2	3	4	5
2. vahendajat ehk sutenööri karistada	1	2	3	4	5
3. prostituuti karistada	1	2	3	4	5
4. prostituudi tegevus ametlikult maksustada ja kontrollida	1	2	3	4	5

L11 Mis Te arvate, kas naine võib osta prostituudilt seksi?

- 1 Jah
- 2 Ei

L12 Mis Te arvate, kas mees võib osta prostituudilt seksi?

- 1 Jah
- 2 Ei

PALUN UALATAGE ANKEET TAGASI KÜSITLEJALE

M. LEIBKONNA ELAMISTINGIMUSED

Viimase teemana küsin Teie leibkonna elamistingimuste kohta.

M1 Kuidas Te tulete toime, mõeldes oma leibkonna keskmisele kuu netosissetulekule? Kas...

NB! NETOSISSETULEKU HULKA KUULUVAD KÕIK PALGAD, PENSIONID, TOETUSED, SAADAVAD ELATIS- JA ABIRAHAD, MILLEST ON LAHUTATUD TULUMAKS JA TEISTELE LEIBKONDADELE MAKSTAVAD ELATISRAHAD. (ÜKS VASTUS). KAART 34.

- 1 tulete väga hästi toime
- 2 tulete hästi toime
- 3 tulete tavaliselt toime
- 4 tulete mõningaste raskustega toime
- 5 tulete raskustega toime
- 6 tulete suurte raskustega toime
- 7 *Ei oska öelda, nii ja naa*

M2 Kui suur on tavaliselt kuu jooksul Teie leibkonna käsutuses olev raha, arvestades kõiki tulusid? Öelge keskmine kättesaadud summa kroonides.

|_|_|_|_|_|_|_| → JÄTKAKE M4

- 8 *Keeldus vastamast*
- 9 *Ei oska öelda*

M3 Palun öelge, millisesse järgmistest vahemikest jäi Teie leibkonna käsutuses olev raha ühes kuus, arvestades kõiki tulusid? Kas see on... KAART 35.

1 kuni 3000 krooni	7 17 001 – 20 000 krooni
2 3001 – 5000 krooni	8 20 001 – 25 000 krooni
3 5001 – 8000 krooni	9 25 001 – 30 000 krooni
4 8001 – 10 000 krooni	10 30 000 krooni või enam
5 10 001 – 13 000 krooni	11 <i>keeldus vastamast</i>
6 13 001 – 17 000 krooni	12 <i>ei oska öelda</i>

M4 Järgnevalt palume Teil hinnata oma majanduslikku iseseisvust. Kas Te sõltute mõnest pereliikmest materiaalselt? VAJADUSEL TÄPSUSTAGE: PERELIIKMETE ALL PEETAKSE SILMAS KA VÄLJASPOOL LEIBKONDA ELAVAID PERELIIMEID.

- 1 Jah
- 2 Ei → JÄTKAKE M6

M5 Kas Te sõltute... (MITU VASTUST). KAART 36.

- 1 oma abikaasast (elukaaslasest)
- 2 oma emast
- 3 oma isast
- 4 oma täiskasvanud pojast
- 5 oma täiskasvanud tütrest
- 6 kellestki teisest
- 7 *Ei oska öelda*

M6 Palun öelge, kes on Teie leibkonnas suurima sissetulekuga isik? (MITU VASTUST). KAART 37.

- 1 Mina ise
- 2 Minu abikaasa/elukaaslane
- 3 Minu või abikaasa/elukaaslase laps
- 4 Minu või ta abikaasa/elukaaslase vanem/vanema elukaaslane
- 5 Minu või ta abikaasa/elukaaslase vanavanem / vanavanema elukaaslane
- 6 Minu või ta abikaasa/elukaaslase lapselaps
- 7 Muu sugulane
- 8 Mittesugulane
- 9 *Ei oska öelda*

M7 Kelle ülesanne peaks Teie arvates olema pere majandusliku toimetuleku kindlustamine?

KAART 38 (ÜKS VASTUS).

- 1 Ainult mehe ülesanne
- 2 Peamiselt mehe ülesanne
- 3 Mõlema abikaasa/elukaaslase ühine ülesanne
- 4 Peamiselt naise ülesanne
- 5 Ainult naise ülesanne
- 6 *Ei oska öelda*

M8. Kas Te olete nõus aeg-ajalt vastama e-maili teel saadetud ankeetidele?

- 1 Jah
- 2 Ei

M9. Teie e-mail (TRÜKITÄHTEDEGA):

SUUR AITÄH VASTAMISE EEST!

Intervjuu lõpp: Tund _____ Minut _____

Kui Teil on küsitluse kohta kommentaare, siis palun kirjutage need alltoodud ridadele.

Lisa 3 Küsitlusanneet vene keeles

ЖЕНЩИНЫ И МУЖЧИНЫ В ЭСТОНИИ: УСТАНОВКИ И НАСТОЯЩЕЕ ПОЛОЖЕНИЕ

ИССЛЕДОВАНИЕ НАСЕЛЕНИЯ

Имя интервьюера _____, № удостоверения _____

1. Место проведения интервью:

- 1 Таллинн
- 2 Харьюмаа
- 3 Хийумаа
- 4 Ида-Вирумаа
- 5 Йыгевамаа
- 6 Ярвамаа
- 7 Ляэнемаа
- 8 Ляэне-Вирумаа
- 9 Пылвамаа
- 10 Пярнумаа
- 11 Рапламаа
- 12 Сааремаа
- 13 Тартумаа
- 14 Валгамаа
- 15 Вильяндимаа
- 16 Вырумаа

2. Тип населенного пункта:

- 1 столица
- 2 большой город (Тарту, Пярну, Нарва, Кохтла-Ярве)
- 3 уездный центр
- 4 другой город, поселок городского типа
- 5 поселок сельского типа
- 6 деревня

3. Если интервью проводится в Таллинне, то часть города:

- 1 Пыхья-Таллинн
- 2 Хааберсти
- 3 Кесклинн
- 4 Кристийне
- 5 Ласнамяэ
- 6 Пирита
- 7 Мустамяэ
- 8 Нымме

4. Зона выборки _____

5. Нр. пункта выборки

6. Нр. респондента

7. Язык проведения интервью:

- 1 эстонский
- 2 русский

8. Дата интервью:

9. Время начала интервью:

_____ час _____

ДАННЫЕ О РЕСПОНДЕНТЕ

Первая часть исследования касается Вашего домохозяйства и общих сведений о его членах. **Домохозяйство** - это группа людей, проживающих по одному адресу, в основном в одном жилом помещении, которые пользуются общими денежными и/или пищевыми ресурсами. Личности, входящие в домохозяйство, – это члены домохозяйства. Человек, проживающий один, тоже является домохозяйством.

A00 Сколько членов в Вашем домохозяйстве?

□□□

Теперь поговорим о каждом члене Вашего домохозяйства в отдельности, в т.ч. и о Вас.

В СЛУЧАЕ, ЕСЛИ КОЛИЧЕСТВО ЧЛЕНОВ ДОМОХОЗЯЙСТВА ПРЕВЫШАЕТ ШЕСТЬ ЧЕЛОВЕК, ИСПОЛЬЗОВАТЬ ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЙ ЛИСТ.

	Номер колонки	1	2	3	4	5	6
A0	Назовите, пожалуйста, имена членов Вашего домохозяйства	Отвечающий					
A1	Пожалуйста, назовите... / A0 - ИМЯ ЧЛЕНА ДОМОХОЗЯЙСТВА – пол 1 Мужчина 2 Женщина <i>ОТМЕТЬТЕ ПОЛ ОТВЕЧАЮЩЕГО НЕ СПРАШИВАЯ!</i>	□	□	□	□	□	□
A2	Назовите свою дату рождения /A0/ день месяц год	□□□ □□□ □□□□	□□□ □□□ □□□□	□□□ □□□ □□□□	□□□ □□□ □□□□	□□□ □□□ □□□□	□□□ □□□ □□□□

ВОПРОСЫ A3-A5 ЗАДАВАТЬ ТОЛЬКО ТЕМ ЧЛЕНАМ ДОМОХОЗЯЙСТВА, КОТОРЫЕ РОДИЛИСЬ В 1994 ГОДУ ИЛИ РАНЬШЕ.

A3	Каково Ваше /A0/ законное семейное положение? 1 никогда не был женат/не была замужем → ПРОДОЛЖИТЕ A5 2 состоит в официальном браке 3 разведен(-а) → ПРОДОЛЖИТЕ A5 4 вдовец/вдова → ПРОДОЛЖИТЕ A5	□	□	□	□	□	□
A4	Живете ли Вы/ живет ли /A0/ со своим(-ей) законным(-ой) супругом(-ой)? 1 Да → ПРОДОЛЖИТЕ A6 2 Нет	□	□	□	□	□	□
A5	Состоите ли Вы/ состоит ли /A0/ в свободном браке/сожительстве? 1 Да 2 Нет	□	□	□	□	□	□

ВОПРОС А6 ЗАДАВАТЬ ПО ВСЕМ ЧЛЕНАМ ДОМОХОЗЯЙСТВА!

	Номер колонки	1	2	3	4	5	6
А6	Пожалуйста, назовите степень родства /А0/ КАРТОЧКА 1						
	1 Супруг/супруга						
	2 Ваш спутник жизни						
	3 Ваш ребенок (в т.ч. усыновленный)						
	4 Ребенок супруга/спутника жизни (в т.ч. усыновленный)		_ _	_ _	_ _	_ _	_ _
	5 Приемный ребенок супруга/спутника жизни или Ваш						
	6 Ваш родитель / отчим, мачеха или его/ее спутник жизни						
	7 Бабушка/дедушка Ваши или вашего спутника жизни или его/ее спутник жизни						
	8 Внук/внучка Ваш или вашего спутника жизни (в т.ч. усыновленный)						
	9 Зять/невестка (супруг/супруга Вашего или вашего спутника жизни сына/дочери)						
	10 Тесть/теща или свекор/свекровь						
	11 Брат/сестра						
	12 Другой родственник						
	13 Не родственник						
	14 Затрудняюсь ответить						
	15 Отказался ответить						

ВОПРОС А7 ЗАДАВАТЬ ТОЛЬКО ТЕМ ЧЛЕНАМ ДОМОХОЗЯЙСТВА, КОТОРЫЕ РОДИЛИСЬ В 1994 ГОДУ ИЛИ РАНЬШЕ.

А7	/А0/ сейчас в основном...КАРТОЧКА 2. (ОДИН ОТВЕТ).						
	1 наемный работник с полной занятостью						
	2 наемный работник с частичной занятостью						
	3 предприниматель-работодатель, частный предприниматель (физическое лицо), фермер без наемной рабочей силы, частная практика, неоплачиваемый работник на семейном предприятии (на хуторе/ферме) с полной занятостью		_ _	_ _	_ _	_ _	_ _
	4 предприниматель-работодатель, частный предприниматель (физическое лицо), фермер без наемной рабочей силы, частная практика, неоплачиваемый работник на семейном предприятии (на хуторе/ферме) с частичной занятостью						
	5 безработный						
	6 ученик/студент, неоплачиваемый практикант						
	7 преждевременная пенсия или пенсия по старости						
	8 пенсионер по нетрудоспособности						
	9 не работает, в отпуске по уходу за ребенком						
	10 на срочной военной службе						
	11 другой неактивный						
	НАПИШИТЕ						

В. ДЕТИ

Далее спрощу о детях, которые проживают отдельно от других членов домохозяйства по причинам, не связанным с учебой.

В1 Есть ли у Вас (или у Вашего(-ей) супруга(-и)) дети менее 18 лет, которые живут половину или более половины времени в каком-либо другом домохозяйстве?

- 1 Да
- 2 Нет → ПРОДОЛЖИТЕ С1

В2 Сколько у Вас таких детей менее 18 лет?

□□

ВОПРОС В3 ЗАДАВАТЬ РЕСПОНДЕНТАМ, ЖИВУЩИМ ВМЕСТЕ С СУПРУГОМ/СУПРУГОЙ ИЛИ СО СПУТНИКОМ/СПУТНИЦЕЙ ЖИЗНИ (СМ. А6). ОСТАЛЬНЫЕ ПЕРЕХОДЯТ К ВОПРОС. В4.

В3 А у Вашего(-ей) супруга(-и)/спутника(-цы) жизни?

□□

В4 Какую часть времени этот ребенок/эти дети живут в Вашем домохозяйстве?

ЕСЛИ ДЕТЕЙ НЕСКОЛЬКО И ВЕМЯ ИХ ПРЕБЫВАНИЯ В ДОМОХОЗЯЙСТВЕ РАЗНОЕ, ТО СПРОСИТЬ О САМОМ МЛАДШЕМ РЕБЕНКЕ. (ОДИН ОТВЕТ).

- 1 Половину времени → ПРОДОЛЖИТЕ В6
- 2 Треть времени → ПРОДОЛЖИТЕ В6
- 3 Меньше, чем треть времени
- 4 Затрудняюсь ответить

В5 Как часто Вы (или Ваш(-а) супруг(-а)/спутник(-ца) жизни) встречаетесь с этим ребенком/с этими детьми?

ЕСЛИ ДЕТЕЙ НЕСКОЛЬКО И ПЕРИОДИЧНОСТЬ ВСТРЕЧ С НИМИ РАЗНАЯ, ТО СПРОСИТЬ О САМОМ МЛАДШЕМ РЕБЕНКЕ. (ОДИН ОТВЕТ).

- 1 Почти каждый день
- 2 Как минимум раз в неделю
- 3 Как минимум раз в месяц
- 4 Как минимум раз в год
- 5 Реже или никогда
- 6 Затрудняюсь ответить

В6 Вы (или Ваш(-а) супруг(-а)/спутник(-ца) жизни) поддерживаете денежно тех детей, которые постоянно не живут в Вашем домохозяйстве?

- 1 Да
- 2 Нет
- 3 Затрудняюсь ответить

С. ДЕМОГРАФИЧЕСКИЕ ДАННЫЕ

С1 Пожалуйста, назовите свою национальность (ОДИН ОТВЕТ)

- 1 Эстонец
- 2 Русский
- 3 Другая, какая именно **НАПИШИТЕ** _____
- 4 Затрудняюсь ответить
- 5 Отказался ответить

С2 Вы родились в Эстонии? (ОДИН ОТВЕТ)

- 1 Да
- 2 Нет, вне Эстонии → ПРОДОЛЖИТЕ С5
- 3 Затрудняюсь ответить → ПРОДОЛЖИТЕ С5
- 4 Отказался ответить → ПРОДОЛЖИТЕ С5

С3 Ваши родители родились в Эстонии? (ОДИН ОТВЕТ)

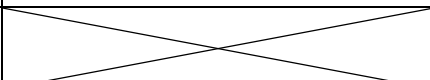
- 1 Оба в Эстонии
- 2 Один в Эстонии
- 3 Оба вне Эстонии → ПРОДОЛЖИТЕ С5
- 4 Затрудняюсь ответить → ПРОДОЛЖИТЕ С5
- 5 Отказался ответить → ПРОДОЛЖИТЕ С5

С4 Ваши прародители родились в Эстонии? (ОДИН ОТВЕТ)

- 1 Все в Эстонии
- 2 Некоторые из прародителей в Эстонии
- 3 Все прародители родились вне Эстонии
- 4 Затрудняюсь ответить
- 5 Отказался ответить

С5.1 Какой язык является основным языком общения в вашем домохозяйстве? (ОДИН ОТВЕТ)

С5.2 Пользуетесь ли Вы еще каким-то другим языком общения в вашем домохозяйстве (ОДИН ОТВЕТ)

	Основной язык общения	Другой язык
Эстонский	1	1
Русский	2	2
Другой, какой именно? <i>НАПИШИТЕ</i> _____	3	3
Не пользуются еще другим языком общения дома		4

С6 С кем Вы жили основное время в своем детстве и подростковом возрасте?

ДЕТСТВОМ И ПОДРОСТКОВЫМ ВОЗРАСТОМ СЧИТАЕТСЯ ВОЗРАСТ ДО 18 ЛЕТ И ОСНОВНЫМ ВРЕМЕНЕМ – 9 ЛЕТ И БОЛЕЕ ДЛИТЕЛЬНЫЙ ПЕРИОД. (ОДИН ОТВЕТ) КАРТОЧКА 3.

- 1 Вместе со своими матерью и отцом
- 2 Вместе со своей матерью
- 3 Вместе со своей матерью и отчимом
- 4 Вместе со своим отцом
- 5 Вместе со своим отцом и мачехой
- 6 С кем-то другим

D. РАВНОПРАВИЕ В ОБЩЕСТВЕ

Далее спрошу Ваше мнение о положении мужчин и женщин в эстонском обществе.

D1 Как Вы оцениваете позиции мужчин и женщин в Эстонском обществе?

КАРТОЧКА 4. (ОДИН ОТВЕТ)

- 1 У женщин значительно лучше, чем у мужчин
- 2 У женщин немного лучше, чем у мужчин
- 3 Мужчины и женщины в эстонском обществе равны
- 4 У мужчин немного лучше, чем у женщин
- 5 У мужчин значительно лучше, чем у женщин
- 6 Затрудняюсь ответить

Теперь зачитаю Вам утверждения о женских и мужских занятиях и участии в разных сферах жизни.

D2 Что вы думаете по поводу следующих утверждений?

ПРОЧИТАЙТЕ УТВЕРЖДЕНИЯ. (ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА В КАЖДОЙ СТРОЧКЕ) КАРТОЧКА 5.

	Полностью согласен (-а)	Скорее согласен (-а)	Скорее не согласен(-а)	Совершенно не согласен(-а)	Затрудняюсь ответить
1. Больше участие женщин в политике необходимо для лучшего представления разных интересов.	1	2	3	4	5
2. Предприятиям было бы полезно, если бы руководящие должности занимало больше женщин, чем сейчас.	1	2	3	4	5
3. В социальной сфере и среди работников здравоохранения должно быть больше мужчин, чем сейчас.	1	2	3	4	5
4. Мужчины должны принимать большее участие в присмотре за детьми/воспитании детей.	1	2	3	4	5
5. Большую часть домашних дел должен делать тот супруг (спутник жизни), у которого по сравнению с другим меньший заработок.	1	2	3	4	5
6. Право принимать решения в семье должен иметь член семьи с большим доходом.	1	2	3	4	5
7. От равноправия мужчин и женщин выиграют и мужчины.	1	2	3	4	5
8. Необходимо уменьшить наличие почти обнаженных тел в рекламах.	1	2	3	4	5
9. Телевидение, интернет, реклама и другие развлечения слишком сильно влияют на понимание сексуальности детьми и молодыми	1	2	3	4	5

E. ВАШЕ ОБРАЗОВАНИЕ.

Теперь несколько вопросов о Вашем образовании

E1 Каково Ваше наивысшее по уровню законченное образование (справка, диплом, степень)?

ОДИН ОТВЕТ. КАРТОЧКА 6.

- 1 Без начального образования
- 2 Начальное образование
- 3 Основное образование
- 4 Среднее образование
- 5 Профтехобразование без основного образования (в т.ч. без начального)
- 6 Профтехобразование на базе основного образования
- 7 Профтехобразование на базе среднего образования
- 8 Средне-специальное образование на базе основного образования
- 9 Средне-специальное образование на базе среднего образования
- 10 Высшее прикладное образование
- 11 Высшее образование (диплом или бакалавр)
- 12 Высшее образование (магистр) (диплом специалиста о высшем уровне профквалификации)
- 13 Доктор/кандидат наук

E2 В каком году Вы закончили свое наивысшее по уровню образование?

- 1 |_|_|_|_| году
- 2 *Не помнит*
- 3 *Отказался ответить*

E3 Теперь спрошу об обучении в настоящий момент. Учитесь ли Вы сейчас или учились в течение последних 12 месяцев в общеобразовательной школе, в профтехучилище или университете?

- 1 Да
- 2 Нет → ПРОДОЛЖИТЕ F1

E4 Какое образование Вы получаете/получили? (ОДИН ОТВЕТ) КАРТОЧКА 7.

- 1 образование в 1 – 9 классе
- 2 образование в 10 – 12 классе
- 3 профтех- или средне-специальное образование
- 4 высшее прикладное образование
- 5 степень бакалавра
- 6 степень магистра (в т.ч. интегрированные бакалавр и магистр)
- 7 степень доктора (в т.ч. докторантура)

F. ОБРАЗОВАНИЕ

Далее поговорим о том, что Вы думаете об обучении и воспитании мальчиков и девочек.

F1 Насколько Вы согласны со следующими утверждениями, касающимися образования мальчиков и девочек?

ЗАЧИТАЙТЕ УТВЕРЖДЕНИЯ. (ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА В КАЖДОЙ СТРОЧКЕ) КАРТОЧКА 8.

	Полностью согласен	Скорее согласен	Скорее не согласен	Совершенно не согласен	Затрудняюсь ответить
1. Для мальчиков должны быть более легкие требования при поступлении в первый класс, чем для девочек.	1	2	3	4	5
2. Для молодых людей должны быть более легкие требования при поступлении в университет, чем для девушек.	1	2	3	4	5
3. Мальчикам и девочкам надо в школе преподавать одинаково одни и те же предметы (в т.ч. труд и физкультура).	1	2	3	4	5
4. Девочек и мальчиков надо учить в разных классах.	1	2	3	4	5
5. Мальчикам и девочкам надо позволять выбирать предметы, прежде всего исходя из их интересов и возможностей.	1	2	3	4	5

F2 Как Вы считаете, на развитие каких знаний и умений у мальчиков и у девочек надо обращать особенное внимание? Выберите, пожалуйста, три самых важных навыка для девочек и для мальчиков. КАРТОЧКА 9.

	Для мальчиков	Для девочек
1. Вождение автомобиля	1	1
2. Уборка дома	2	2
3. Приготовление еды	3	3
4. Умение правильно обращаться с деньгами	4	4
5. Забота о своей внешности	5	5
6. Правила поведения и этикета	6	6
7. Навыки самовыражения и общения	7	7
8. Умение самоутверждаться	8	8
9. Пробивные способности	9	9
10. Предприимчивость	10	10
11. Умение обращаться с техникой	11	11
12. Умение считаться с другими	12	12
13. Готовность рисковать	13	13
14. Затрудняюсь ответить	14	14

НА ВОПРОС F3 ОТВЕЧАЮТ ТОЛЬКО УЧЕНИКИ И СТУДЕНТЫ (E3=1), ДРУГИЕ ПРОДОЛЖАЮТ С ВОПРОСА G1.

F3 Случались ли в Вашей школе (университете) ситуации, когда

ЗАЧИТАЙТЕ УТВЕРЖДЕНИЯ. (ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА В КАЖДОЙ СТРОЧКЕ) КАРТОЧКА 10.

	Нет, никог да	Несколь -ко раз	Да, довольно часто	Затруд няюсь ответ ить
1. учитель (преподаватель) ставит за одни и те же знания мальчикам лучшие оценки, чем девочкам	1	2	3	4
2. учитель (преподаватель) ставит за одни и те же знания девочкам лучшие оценки, чем мальчикам	1	2	3	4
3. учитель (преподаватель) чаще хвалит за хорошо сделанную самостоятельную или домашнюю работу мальчиков	1	2	3	4
4. учитель (преподаватель) чаще хвалит за хорошо сделанную самостоятельную или домашнюю работу девочек	1	2	3	4
5. учитель (преподаватель) чаще делает замечания за одни и те же нарушения порядка мальчикам, чем девочкам	1	2	3	4
6. учитель (преподаватель) чаще делает замечания за одни и те же нарушения порядка девочкам, чем мальчикам	1	2	3	4

G. РАБОТА.

Далее вопросы, касающиеся Вашей работы.

G1 Какая из следующих характеристик статуса подходит к Вам в настоящее время лучше всего? *NB! ОТСУТСТВИЕ НА РАБОТЕ ПО БОЛЕЗНИ, ИЗ-ЗА ТРАВМЫ И Т.П. ПРИЧИНАМ СЧИТАЙТЕ ЗА РАБОТУ!* (ОДИН ОТВЕТ)

Вы... КАРТОЧКА 11.

- 1 работаете
- 2 безработны
- 3 студент, учащийся, неоплачиваемый практикант
- 4 пенсионер, на преждевременной пенсии, отошел от частного бизнеса
- 5 пенсионер по нетрудоспособности
- 6 на срочной военной службе
- 7 в отпуске по беременности и рождению ребенка
- 8 в отпуске по уходу за ребенком
- 9 не работаете
- 10 другой неактивный

G2 Имеется ли у Вас одновременно еще какая-то побочная деятельность или статус?

Вы...(ОДИН ОТВЕТ) КАРТОЧКА 12.

- 1 работаете
- 2 безработны
- 3 студент, учащийся, неоплачиваемый практикант
- 4 пенсионер, на преждевременной пенсии, отошел от частного бизнеса
- 5 пенсионер по нетрудоспособности
- 6 на срочной военной службе
- 7 в отпуске по беременности и рождению ребенка
- 8 в отпуске по уходу за ребенком
- 9 не работаете
- 10 НИ ОДНО ИЗ ПРИВЕДЕННЫХ
- 11 другой неактивный

ВОПРОС G3 ЗАДАВАТЬ ТОЛЬКО ТЕМ ИНТЕРВЬЮИРУЕМЫМ, КТО ПО РОДУ ОСНОВНЫХ ЗАНЯТИЙ И ПОБОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НЕ РАБОТАЕТ (См G1 ИЛИ G2), ДРУГИЕ ПРОДАЛЖАЮТ С ВОПРОСА G4.

G3 Работали ли Вы в течение последних 12 месяцев?

- 1 Да
- 2 Нет → ПРОДОЛЖИТЕ Н1

НА ВОПРОСЫ G4-G11 ОТВЕЧАЮТ ВСЕ, ЧЬЕЙ ОСНОВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ЯВЛЯЕТСЯ РАБОТА (G1=1) ИЛИ КТО РАБОТАЛ В ТЕЧЕНИЕ ПОСЛЕДНИХ 12 МЕСЯЦЕВ (G3=1). ПРИ ОТВЕТАХ ИСХОДИТЬ ИЗ ОСНОВНОГО МЕСТА РАБОТЫ. С ОСТАЛЬНЫМИ ПРОДОЛЖИТЬ С ВОПРОСА Н1.

G4 К какой из следующих групп Вы относитесь (относились)? Вы сейчас (были) ... (ОДИН ОТВЕТ) КАРТОЧКА 13.

- 1 наемный работник
- 2 предприниматель с наемным(и) работником(ами), фермер с наемной рабочей силой
- 3 частный предприниматель, фермер без наемной силы, имеете частную практику, предприниматель физическое лицо
- 4 работник семейного предприятия, фермы/хутора без оплаты
- 5 Другое. что именно? **НАПИШИТЕ** _____

G5 Кем работаете сейчас или работали на основном месте работы? Назовите, пожалуйста, свою должность.

G6 Опишите, пожалуйста, в чем заключается/заключалась Ваша работа?

G7 Чем в основном занимается то учреждение/предприятие, на котором Вы работаете/работали с основным местом работы? (НАПРИМЕР: ХИМИЧЕСКОЕ ПРОИЗВОДСТВО, РЫБОЛОВСТВО, ГОСТИНИЧНЫЙ БИЗНЕС, ОБЩЕПИТ, СОЦИАЛЬНАЯ РАБОТА ИЛИ ОБЛАСТЬ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ И Т.Д.).

G8 Это/была ли это постоянная или временная работа?

- 1 Постоянная работа
- 2 Временная работа

G9 Сколько часов в неделю Вы обычно работаете/работали на этом рабочем месте?

|_|_| часов

G10 Есть ли/были ли у Вас руководящие обязанности?

- 1 Да
- 2 Нет → ПРОДОЛЖИТЬ С ВОПРОСА Н1

G11 Сколько работников находится/находились в вашем непосредственном подчинении?

|_|_|_| работников

Н. РАБОТА И РАБОЧАЯ ЖИЗНЬ

Далее хочу узнать Ваше мнение о возможностях мужчин и женщин в рабочей сфере.

Н1 Как Вы считаете, у женщин и мужчин в рабочей сфере равные возможности?

КАРТОЧКА 14. (ОДИН ОТВЕТ)

- 1 Возможности у женщин значительно лучше, чем у мужчин
- 2 Возможности у женщин немного лучше, чем у мужчин
- 3 У женщин и у мужчин равные возможности
- 4 Возможности у мужчин немного лучше, чем у женщин
- 5 Возможности у мужчин значительно лучше, чем у женщин
- 6 Затрудняюсь ответить

Н2 Как Вы считаете, должны ли мужчины и женщины за одну и ту же работу получать одинаковую оплату?

- 1 Да
- 2 Нет, мужчины должны получать больше
- 3 Нет, женщины должны получать больше
- 4 Затрудняюсь ответить

НА ВОПРОСЫ Н3-Н11 ОТВЕЧАЮТ ТЕ, ЧЬЕЙ ОСНОВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ЯВЛЯЕТСЯ РАБОТА ИЛИ КТО РАБОТАЛ В ТЕЧЕНИЕ ПОСЛЕДНИХ 12 МЕСЯЦЕВ (ЕСЛИ G1, G2 ИЛИ G3=1), С ОСТАЛЬНЫМИ ПРОДОЛЖИТЬ С ВОПРОСА Н12.

Теперь поговорим о Вашем опыте в рабочей сфере.

Н3 Спрашивали ли у Вас во время собеседования по найму на работу ...

	Да	Нет	Затрудняюсь ответить
о Вашем семейном положении	1	2	3
о наличии у Вас детей или о их возрасте	1	2	3
о намерении в ближайшее время завести ребенка	1	2	3

Н4 Каково соотношение мужчин и женщин в Вашей (бывшей) организации (рабочем коллективе)?

КАРТОЧКА 15. (ОДИН ОТВЕТ).

- 1 Все мужчины
- 2 В основном мужчины (мужчин 60 % или больше)
- 3 Мужчин и женщин примерно поровну
- 4 В основном женщины (женщин 60 % или больше)
- 5 Все женщины
- 6 Нет рабочего коллектива
- 7 Затрудняюсь ответить

Н5 В руководстве Вашего учреждения/предприятия (было) больше мужчин или женщин?

КАРТОЧКА 15. (ОДИН ОТВЕТ)

- 1 Все мужчины
- 2 В основном мужчины (мужчин 60 % или больше)
- 3 Мужчин и женщин примерно поровну
- 4 В основном женщины (женщин 60 % или больше)
- 5 Все женщины
- 6 Нет руководства
- 7 Затрудняюсь ответить

H6 Ваш непосредственный начальник (был) мужчина или женщина? (ВОЗМОЖНО НЕСКОЛЬКО ОТВЕТОВ)

- 1 Мужчина
- 2 Женщина
- 3 У меня нет/не было начальника

ДАЛЬШЕ ОТВЕЧАЮТ ТОЛЬКО НАЕМНЫЕ РАБОТНИКИ (G4=1), С ОСТАЛЬНЫМИ ПРОДОЛЖИТЬ С ВОПРОСА H12.

H7 Просили ли Вы прибавки к зарплате в течение последних четырех лет?

- 1 Да
- 2 Нет
- 3 Отказался ответить

H8 Предлагал ли Вам работодатель в течение последних 12 месяцев снизить зарплату, сократить рабочее время или компенсации, связанные с работой (напр., компенсацию телефонных разговоров и т.п.)?

- 1 Да
- 2 Нет → ПРОДОЛЖИТЬ С H10
- 3 Отказался ответить → ПРОДОЛЖИТЬ С H10

H9 Вы приняли это предложение?

- 1 Да, полностью
- 2 Да, частично
- 3 Нет
- 4 Затрудняюсь ответить УТОЧНИТЕ _____

H10 Вы по-прежнему работаете на этого же работодателя?

- 1 Да
- 2 Нет
- 4 Затрудняюсь ответить УТОЧНИТЕ _____

H11 Ощущаете (ощущали) ли Вы на работе (на последнем рабочем месте) неравноправное в сравнении с другими работниками обращение из-за того, что являетесь женщиной/мужчиной? Испытывали ли Вы неравноправное отношение к себе в следующих сферах? ЗАЧИТАЙТЕ УТВЕРЖДЕНИЯ. (ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА В КАЖДОЙ СТРОЧКЕ) КАРТОЧКА 16.

	В значительной мере	В какой-то мере	Совсем нет	Затр. отв
1. Зарплата (назначение зарплаты, повышение, снижение)	1	2	3	4
2. Получение льгот от фирмы (напр., машина или телефон)	1	2	3	4
3. Организация курсов (за счет работодателя)	1	2	3	4
4. Доступность информации (напр., об изменениях, связанных с работой)	1	2	3	4
5. Распределение рабочих обязанностей (напр., женщины / мужчины избегают легче разных обязанностей)	1	2	3	9
6. Продвижение по службе (продвижение по служебной лестнице)?	1	2	3	4
7. Характер трудовых отношений (напр., постоянный или временный договор)	1	2	3	4
8. Оценка результатов работы	1	2	3	4
9. Возможность самостоятельно организовывать и делать свою работу	1	2	3	4
10. Оценка профессиональных навыков, знаний	1	2	3	4

ОТВЕЧАЮТ ВСЕ

H12 Перечислю некоторые мнения о том, какие возможности на рынке труда существуют для мужчин и для женщин. Скажите, пожалуйста, согласны ли Вы с этими мнениями или нет. (ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА В КАЖДОЙ СТРОЧКЕ) КАРТОЧКА 17.

	Полностью согласен (-а)	Скорее согласен (-а)	Скорее не согласен (-а)	Совершенно не согласен (-а)	Затр оше
1. Мужчины работают чаще на должностях с более высокими зарплатами	1	2	3	4	5
2. Мужчины обычно не согласны работать за такую низкую зарплату, как женщины	1	2	3	4	5
3. Работодатели обычно платят мужчинам в сравнении с женщинами больше, считают мужчин кормильцами в семье	1	2	3	4	5
4. Работу женщин обычно ценят меньше, чем работу мужчин	1	2	3	4	5
5. Мужчины - лучшие руководители, чем женщины	1	2	3	4	5
6. Женщины настолько же предаются работе, как и мужчины	1	2	3	4	5
7 Мужчины чаще, чем женщины ставят карьеру на первое место	1	2	3	4	5
8. У женщин двойная нагрузка: в отличие от мужчин они работают и дома, и на работе	1	2	3	4	5
9. Если рабочих мест мало, то у мужчин больше прав на работу чем у женщин	1	2	3	4	5

H13 Как Вы считаете, женщина подходит на должность руководителя высшего звена?

- 1 Да
- 2 Нет
- 3 Зависит от женщины
- 4 Затрудняюсь ответить

H14 Как бы Вы поступили, если бы Ваш(а) супруг(а)/спутник(ца) жизни зарабатывал(а) достаточно средств для проживания и Вам не надо было бы обязательно работать? Вы ... (ОДИН ОТВЕТ)

- 1 предпочли бы работать с полной нагрузкой
- 2 предпочли бы работать с неполной нагрузкой
- 3 временно перестали бы работать
- 4 не работали бы, будучи на содержании супруга(-и)/спутника(-цы) жизни
- 5 Затрудняюсь ответить

H15 Если в семье есть дети дошкольного возраста, то какой жизненный распорядок, по вашему, самый подходящий? (ОДИН ОТВЕТ) КАРТОЧКА 18.

- 1 Работает только мужчина, женщина заботится о доме и детях
- 2 Работает только женщина, мужчина заботится о доме и детях
- 3 Работают оба, но женщина работает с неполной нагрузкой и заботится о доме и детях
- 4 Работают оба, но мужчина работает с неполной нагрузкой и заботится о доме и детях
- 5 Оба работают примерно одинаково и заботятся о доме и детях одинаково
- 6 Затрудняюсь ответить

H16 Что Вы думаете о следующих утверждениях? ЗАЧИТАЙТЕ УТВЕРЖДЕНИЯ
(ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА В КАЖДОЙ СТРОЧКЕ). КАРТОЧКА 19.

	Соверш енно не согла- сен(-а)				Полнос тью согла- сен(-а)	Тр ск
1. Общество, где женщины и мужчины равны, это хорошее общество.	1	2	3	4	5	6
2. На рабочих местах, связанных с уходом, мужчины справляются так же хорошо, как и женщины.	1	2	3	4	5	6
3. На рабочих местах, требующих технических навыков, женщины справляются так же хорошо, как и мужчины.	1	2	3	4	5	6
4. Для женщины экономическая независимость настолько же важна, как и для мужчины.	1	2	3	4	5	6
5. Мать и отец должны на равных делить отпуск по уходу за ребенком (родительскую <u>дотацию</u> до достижения ребенком 1,5 летнего возраста).	1	2	3	4	5	6
6. За выполнение домашних дел должна отвечать в основном женщина.	1	2	3	4	5	6
7. Мужчина должен быть главным кормильцем в семье.	1	2	3	4	5	6

I. СОВМЕЩЕНИЕ РАБОТЫ И СЕМЬИ

ОТВЕЧАЮТ ВСЕ РАБОТАЮЩИЕ. (G1=1 ИЛИ G2=1.), С ОСТАЛЬНЫМИ ПРОДОЛЖИТЬ С ВОПРОСА J1

11 Далее нас интересует Ваше мнение о совмещении работы и семейной жизни. Следующие вопросы касаются отношения к использованию отпусков по уходу за ребенком и гибкому рабочему графику у Вас на работе. Трудно ли у Вас на работе ... **ЗАЧИТАЙТЕ УТВЕРЖДЕНИЯ.**
(ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА В КАЖДОЙ СТРОЧКЕ) КАРТОЧКА 20.

	Не труд- но	Иногда бывает трудно	Очень труд- но	Не касается моей работы	Тр ск
1. женщинам оставаться дома на родительской дотации полтора года (18 месяцев)	1	2	3	4	5
2. мужчинам брать отпуск по отцовству на 10 дней	1	2	3	4	5
3. мужчинам оставаться дома на родительской дотации от месяца и более года	1	2	3	4	5
4. мамам оставаться в отпуске по уходу за ребенком до 3 лет	1	2	3	4	5
5. папам оставаться в отпуске по уходу за ребенком до 3 лет	1	2	3	4	5
6. мамам возвращаться на работу после отпуска по уходу за ребенком	1	2	3	4	5
7. папам возвращаться на работу после отпуска по уходу за ребенком	1	2	3	4	5
8. мамам маленьких детей работать с частичной занятостью	1	2	3	4	5
9. мамам маленьких детей работать на расстоянии	1	2	3	4	5
10. папам маленьких детей работать с частичной занятостью	1	2	3	4	5
11. папам маленьких детей работать на расстоянии	1	2	3	4	5
12. мамам маленьких детей отказаться от сверхурочной работы из-за связанных с семьей обязательств	1	2	3	4	5
13. папам маленьких детей отказаться от сверхурочной работы из-за связанных с семьей обязательств	1	2	3	4	5
14. мамам оставаться дома для присмотра за заболевшим ребенком (младше 12 лет)	1	2	3	4	5
15. папам оставаться дома для присмотра за заболевшим ребенком (младше 12 лет)	1	2	3	4	5

НА ВОПРОСЫ i2-i5 ОТВЕЧАЮТ ТЕ, У КОТОРЫХ В ЧИСЛЕ ЧЛЕНОВ ДОМОХОЗЯЙСТВА ИМЕЮТСЯ ДЕТИ В ВОЗРАСТЕ МЕНЕЕ 18 ЛЕТ (См А2), С ОСТАЛЬНЫМИ ПРОДОЛЖИТЬ С ВОПРОСА J1.

НА ВОПРОС i2 ОТВЕЧАЮТ ВСЕ РАБОТНИКИ, У КОТОРЫХ В ДОМОХОЗЯЙСТВЕ ЖИВУТ ДЕТИ МЛАДШЕ 6 ЛЕТ (См А2) И КТО В НАСТОЯЩИЙ МОМЕНТ НЕ НАХОДИТСЯ В РОДИТЕЛЬСКОМ ОТПУСКЕ (См G1, G2) (ПОД РОДИТЕЛЬСКИМ ОТПУСКОМ ИМЕЕМ В ВИДУ ПЕРИОД РОДИТЕЛЬСКОГО ПОСОБИЯ ИЛИ ПРЕБЫВАНИЕ В ОТПУСКЕ ПО УХОДУ ЗА РЕБЕНКОМ ПОСЛЕ ОКОНЧАНИЯ ВЫПЛАТЫ РОДИТЕЛЬСКОГО ПОСОБИЯ):

I2 Получали ли Вы сами в течение последних 5 лет родительское пособие и/или были в отпуске по уходу за ребенком?

- 1 Да
- 2 Нет

НА ВОПРОС i3 ОТВЕЧАЮТ ВСЕ ИНТЕРВЬЮИРУЕМЫЕ, КОТОРЫЕ ИМЕЮТ ДЕТЕЙ В ВОЗРАСТЕ МЕНЕЕ 12 ЛЕТ (См А2) И КОТОРЫЕ РАБОТАЮТ ИЛИ РАБОТАЛИ В ТЕЧЕНИЕ ПОСЛЕДНИХ 12 МЕСЯЦЕВ (G1 ИЛИ G2 ИЛИ G3=1). С ОСТАЛЬНЫМИ ПРОДОЛЖИТЬ С ВОПРОСА I5.

I3 Приходилось ли Вам в течение последних ДВУХ лет оставаться дома с заболевшим ребенком?

- 1 Нет → продолжить с I5
- 2 Раз или два
- 3 Несколько раз
- 4 Ребенок не болел → продолжить с I5
- 5 Затрудняюсь ответить → I5

I4 Почему именно Вы остались дома с ребенком? Выберите до 2 наиболее важных причин.
КАРТОЧКА 21.

- 1 Семье это было более выгодно в материальном плане (чем если бы остался кто-то другой)
- 2 Моя работа позволяла остаться дома
- 3 Другой родитель (или другой член семьи) не мог остаться дома
- 4 Я могу лучше позаботиться о больном ребенке
- 5 Не было другой возможности заботиться о больном ребенке
- 6 Это было справедливым распределением обязанностей в семье
- 7 Другое, что именно? (УТОЧНИТЕ) _____

ОТВЕЧАЮТ РАБОТНИКИ (G1=1 ИЛИ G2=1) В ЧИСЛЕ ЧЛЕНОВ ДОМОХОЗЯЙСТВА КОТОРЫХ ИМЕЮТСЯ ДЕТИ В ВОЗРАСТЕ МЕНЕЕ 18 ЛЕТ (См А2), С ОСТАЛЬНЫМИ ПРОДОЛЖИТЬ С ВОПРОСА J1.

I5 Трудно ли Вам из-за семейных обязанностей...

ЗАЧИТАЙТЕ УТВЕРЖДЕНИЯ (ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА В КАЖДОЙ СТРОЧКЕ). КАРТОЧКА 22.

	Не трудно	Иногда бывает трудно	Очень трудно	Не касается моей работы	Затрудн ответит
1. по необходимости быть на работе по выходным или вечерами? (Имеются в виду работы сверх обычного рабочего времени)	1	2	3	4	5
2. учиться, ходить на курсы или повышать квалификацию? (Имеется в виду всевозможное обучение)	1	2	3	4	5
3. поехать в командировку или на курсы с ночевкой	1	2	3	4	5

J. СЕМЕЙНАЯ ЖИЗНЬ

НА ВОПРОС J1 ОТВЕЧАЮТ ВСЕ, КТО ЖИВЕТ В ДОМОХОЗЯЙСТВЕ, СОСТОЯЩЕМ БОЛЕЕ ЧЕМ ИЗ ОДНОГО ЧЛЕНА (AA00>1) ОСТАЛЬНЫЕ ПРОДОЛЖАЮТ С ВОПРОСА J2.

Далее задам Вам несколько вопросов о Вашей семье.

J1 Кто в Вашей семье чаще всего отвечает или заботится о том, чтобы перечисленные домашние работы были сделаны? ЗАЧИТАЙТЕ НАЗВАНИЯ РАБОТ. (ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА В КАЖДОЙ СТРОЧКЕ). КАРТОЧКА 23.

	Чаще всего я	Чаще всего мой супруг (-а)/ спутник(-ца) жизни	Чаще всего мы вместе с супругом(-й)/ спутником (-цей) жизни	Чаще всего ребенок/дети	Чаще всего я вместе с детьми	Чаще всего супруг(-а)/ спутник(-ца) жизни вместе с детьми	Чаще всего моя (или супруга (-и)/ спутника(-цы) жизни) мать	Чаще всего мой (или супруга (-и)/ спутника(-цы) жизни) отец	Другой член семьи	ТАКОЙ РАБОТЫ У НАС НЕТ	Кто-то другой (УТОЧНИТЕ)	Затрудняюсь ответить
1 Ведение семейных финансов (оплата счетов, возврат займов, заключение договоров страхования и т.п.)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
2 Ежедневные походы в магазин	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
3 Ежедневное приготовление еды (в т.ч. и разогрев готовой еды)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
4 Мытье посуды	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
5 Поддержание в порядке белья и одежды (стирка, глажка, мелкий ремонт и т.д.)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
6 Уборка комнат	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
7 Домашние ремонтные работы	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
8 Поддержание автомобиля в порядке	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
9 Уход за животными (коровы, свиньи, овцы и др.)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
10 Уход за домашними животными (кошки, собаки и др.)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
11 Работы в поле и в саду (овощи)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
12 Уход за садом (цветы, декоративные растения)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
13 Помощь детям с домашним заданием	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
14 Игры с детьми, чтение	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
15 Отводить-приводить детей в детсад, школу, кружки и т.п.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12
16 Поддержание связей со школой и детсадом, общение с учителями	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 _____	12

ОТВЕЧАЮТ ВСЕ.

J2 Не казалось ли Вам, что на Вас лежит слишком большая часть домашних работ?

- 1 Да, часто
- 2 Иногда
- 3 Изредка
- 4 Нет, никогда
- 5 Затрудняюсь ответить

J3 Что Вы думаете о следующих утверждениях? ЗАЧИТАЙТЕ УТВЕРЖДЕНИЯ. КАРТОЧКА 24.
(ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА В КАЖДОЙ СТРОЧКЕ).

	Полностью согласен(-а)	Скорее согласен(-а)	Скорее не согласен(-а)	Полностью не согласен(-а)	Затр отв
1. Мужчины в состоянии делать домашние дела так же хорошо, как женщины.	1	2	3	4	5
2. Семейная жизнь и дети ограничивают карьерные возможности мужчин.	1	2	3	4	5
3. Семейная жизнь и дети ограничивают карьерные возможности женщин.	1	2	3	4	5

НА ВОПРОСЫ J4-J6 ОТВЕЧАЮТ ТОЛЬКО СОСТОЯЩИЕ В БРАКЕ/ЖИВУЩИЕ С ПАРТНЕРОМ (См А3 ИЛИ А5), ОСТАЛЬНЫЕ ПРОДОЛЖАЮТ С ВОПРОСА J7.

J4 Кто в Вашей семье отвечает за следующие вещи? ЗАЧИТАЙТЕ УТВЕРЖДЕНИЯ. КАРТОЧКА 25.
(ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА В КАЖДОЙ СТРОЧКЕ).

	Всегда я	Часто я	Я и супруг(-а)/ спутник(-ца) жизни примерно поровну	Часто супруг(-а)/ спутник(-ца) жизни	Всегда супруг(-а)/ спутник(-ца) жизни	Всегда или часто кто-то другой из членов семьи	Всегда или часто кто-то другой, кто не живет в домохозяйстве	Не касается нашей семьи	Затрудняюсь ответить
1. Ежедневные покупки	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2. Крупные покупки	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3. Время, которое я провожу на работе	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4. Время, которое мой(-я) супруг(-а)/ спутник(-ца) жизни проводит на работе	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5. Вопросы воспитания детей	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6. Проведение досуга	1	2	3	4	5	6	7	8	9
7. Вопросы прироста семьи	1	2	3	4	5	6	7	8	9

J5 Оцените, пожалуйста, свои отношения с супругом(-ой)/спутником(-цей) жизни. Вы ими...
КАРТОЧКА 26. (ОДИН ОТВЕТ)

- 1 полностью довольны
- 2 скорее довольны
- 3 скорее не довольны
- 4 совершенно не довольны
- 5 Затрудняюсь ответить

J6 Есть ли у Вас разногласия с (нынешним(-ей)) супругом(-ой)/спутником(-цей) жизни в следующих вопросах:

КАРТОЧКА 27. (ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА В КАЖДОЙ СТРОЧКЕ)

	Часто	Иногда	Никогда	Затрудняюсь ответить
1. распределение домашних обязанностей	1	2	3	4
<i>ЕСЛИ В ДОМОХОЗЯЙСТВЕ ЕСТЬ ДЕТИ МЛАДШЕ 18 ЛЕТ</i> (См А2):	1	2	3	4
2. присмотр за детьми, их транспортировка и т.п.				
<i>ЕСЛИ В ДОМОХОЗЯЙСТВЕ ЕСТЬ ДЕТИ МЛАДШЕ 12 ЛЕТ</i> (См А2):	1	2	3	4
3. отсутствие на работе, если ребенок заболевает				
4. использование денег	1	2	3	4
5. время, затрачиваемое на увлечения или досуг (Касается увлечений супругов/ спутников жизни)	1	2	3	4

НА ВОПРОСЫ J7 И J8 ОТВЕЧАЮТ ВСЕ ЖЕНЩИНЫ, РОДИВШИЕСЯ ПОСЛЕ 1964 Г. И МУЖЧИНЫ, РОДИВШИЕСЯ ПОСЛЕ 1959 Г. (См А2). ОСТАЛЬНЫЕ ПРОДОЛЖАЮТ С ВОПРОСА К1.

J7 Какие у Вас самого (самой) планы относительно обзаведения детьми? Хотите ли Вы иметь детей (кроме уже имеющихся) ?

(ОДИН ОТВЕТ)

- 1 Да, обязательно
- 2 Да, может быть
- 3 Скорее всего нет → ПРОДОЛЖИТЕ К1
- 4 Точно нет → ПРОДОЛЖИТЕ К1
- 5 Затрудняюсь ответить → ПРОДОЛЖИТЕ К1

J8 Сколько детей Вы бы хотели иметь (кроме уже имеющихся)? (ОДИН ОТВЕТ)

- 1 Одного
- 2 Одного или двоих
- 3 Двоих
- 4 Двоих или троих
- 5 Троих
- 6 Троих или четверых
- 7 Четверых
- 8 Четверых или пятерых
- 9 Пятерых или больше

К. ЖЕНЩИНЫ И МУЖЧИНЫ В ПОЛИТИКЕ

Далее хочу задать несколько вопросов относительно того, что Вы думаете о положении мужчин и женщин в политике. (ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА В КАЖДОЙ СТРОЧКЕ).

К1 Оцените, пожалуйста, какой должна быть доля женщин среди политиков следующих уровней? *КАРТОЧКА 28.*

	Меньше нынешнего	Такой же	Больше нынешнего	Не имеет значения	Затрудн. ответить
1. Среди членов Рийгикогу	1	2	3	4	5
2. Среди министров	1	2	3	4	5
3. В местных самоуправлениях	1	2	3	4	5
4. Среди депутатов Европарламента	1	2	3	4	5

К2 Что следовало бы делать для увеличения доли женщин в политике? Выберите один самый важный вариант. *КАРТОЧКА 29.*

- 1 призывать избирателей голосовать за женщин
- 2 призывать партии назначать в списки кандидатов женщин наравне с мужчинами
- 3 чтобы в политике были выдающиеся женщины
- 4 установить определенное количество мест в Рийгикогу для женщин
- 5 создать партию только для женщин
- 6 другое, что именно? (УТОЧНИТЕ) _____
- 7 Затрудняюсь ответить

СЛЕДУЮЩИЙ БЛОК ВОПРОСОВ ЗАПОЛНИТ РЕСПОНДЕНТ САМ. ПЕРЕДАЙТЕ АНКЕТУ РЕСПОНДЕНТУ
ЕСЛИ РЕСПОНДЕНТ НЕ СПОСОБЕН ЗАПОЛНЯТЬ АНКЕТУ САМОСТОЯТЕЛЬНО ИЛИ ЗАХОЧЕТ ОТВЕТИТЬ НА
УСТНЫЕ ВОПРОСЫ, МОЖЕТЕ ПРОДОЛЖИТЬ УСТНОЕ ИНТЕРВЬЮ

Следующие вопросы могут быть Вам неудобны, но они все же очень важны. прошу вас заполнить этот блок письменно.

L. БЕЗОПАСНОСТЬ

L1 Бойтесь ли Вы стать жертвой насилия/преступления или осторожны ли Вы из-за этого?
(ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА В КАЖДОЙ СТРОЧКЕ)

	Часто	Иногда	Редко	Никогда	Меня не касается
1. Передвигаясь по улицам в одиночестве вечером или ночью	1	2	3	4	5
2. Пользуясь общественным транспортом	1	2	3	4	5
3. Исполняя рабочие обязанности	1	2	3	4	5
4. В кругу семьи	1	2	3	4	5

L2 Что Вы думаете о следующих утверждениях?
(ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА В КАЖДОЙ СТРОЧКЕ).

	Полностью согласен(-а)	Скорее согласен(-а)	Скорее не согласен(-а)	Совершенно не согласен (-а)	Тр Ск
1. Физическое наказание детей иногда неизбежно	1	2	3	4	5
2. Физическое призывание к порядку супруга(-и)/ спутника(-цы) жизни иногда неизбежно	1	2	3	4	5
3. Для прекращения семейного скандала с насилием его свидетели должны вмешаться	1	2	3	4	5

L3 Были ли в течение последних 12 месяцев со стороны представителя противоположного пола сделаны намеки, замечания или предложения (вслух или в письменном виде), которые намекают в неудобном и нежелательном виде на ваш пол?
(напр. что Вы не справляетесь с чем-либо, поскольку Вы женщина/мужчина)

- 1 Да
- 2 Нет → ПРОДОЛЖИТЬ С L5

L4 Кто были эти люди? (НЕСКОЛЬКО ОТВЕТОВ)

- 1 Коллега по работе
- 2 Начальник
- 3 Клиент
- 4 Соученик(-ца)
- 5 Учитель(-ница)
- 6 Студент(-ка)/учащийся (учащаяся)
- 7 Член семьи
- 8 Другой родственник
- 9 Бывший(ая) супруг(а)/спутник(-ца) жизни или партнер(-ша)
- 10 Кто-то из друзей
- 11 Другой знакомый
- 12 Чужой человек
- 13 Не желает отвечать

L5 А делались ли намеки, замечания или предложения (вслух или в письменном виде), которые намекали в неудобном и нежелательном виде на ваш пол, представитель Вашего же пола в течение последних 12 месяцев?

- 1 Да
2 Нет

L6 Кто-нибудь из представителей противоположного пола в течение последних 12 месяцев ...

	Да	Нет	Затрудняюсь ответить
1. делали раздражающие Вас замечания насчет Вашей фигуры или сексуальности	1	2	3
2. рассказывали Вам или в Вашем присутствии неприятные для Вас двусмысленные анекдоты или похабности	1	2	3
3. делали Вам неподобающие предложения/намеки о вступлении в сексуальную связь	1	2	3
4. пытались приблизиться к Вам физически в неприятной манере	1	2	3
5. посылали раздражающие Вас двусмысленные (с сексуальным подтекстом) электронные письма, сообщения, комментарии (напр., в чатах)	1	2	3

ЕСЛИ ВЫ ОТВЕЧАЛИ «НЕТ» ПО ВСЕМ ВАРИАНТАМ ВОПР. L6, ТО ПРОЖОЛЖИТЕ С ВОПР. L8
ЕСЛИ ПО НЕКОТОРЫМ ВАРИАНТАМ ОТВЕТИЛИ «ДА», ТО ЗАПОЛНЯЙТЕ СООТВЕТСТВУЮЩИЕ КЛЕТКИ В ВОПР. L7

L7 Кто были эти люди, которые ...КАРТА (НЕСКОЛЬКО ОТВЕТОВ)

	Коллега по работе	Начальник	Клиент	Соученик(-ца)	Учитель(-ница)	Ученик(-ца)/студент(-ка)	Член семьи	Другой родственник	Бывший(ая) супруг(а)/спутник(-ца) жизни	Кто-то из друзей ast	Кто-то из знакомых	Чужой человек	Не желает отвечать
1. делали раздражающие Вас замечания насчет Вашей фигуры или сексуальности	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2. рассказывали Вам или в Вашем присутствии неприятные для Вас двусмысленные анекдоты или похабности	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
3. делали Вам неподобающие предложения/намеки о вступлении в сексуальную связь	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
4. пытались приблизиться к Вам физически в неприятной манере	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
5. посылали раздражающие Вас двусмысленные (с сексуальным подтекстом) электронные письма, сообщения, комментарии (напр., в чатах)?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

L8 А делал ли представитель того же пола что-то вышеупомянутое с сексуальным оттенком в течение последних 12 месяцев?

- 1 Да
- 2 Нет

L9 Как Вы относитесь к факту, что есть люди, покупающие секс у проституток? (ОДИН ОТВЕТ)

- 1 Отношусь хорошо
- 2 Отношусь нейтрально, это личное дело каждого
- 3 В общем, не считаю это правильным, но в исключительных случаях это можно оправдать
- 4 Считаю это предосудительным
- 5 Затрудняюсь ответить

Что Вы думаете по поводу следующих утверждений?

L10 При покупке секса у проститутки надо...: (ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА В КАЖДОЙ СТРОЧКЕ).

	Полностью согласен(-а)	Скорее согласен(-а)	Скорее не согласен(-а)	Совершенно не согласен (-а)	Затр отв
1. наказать покупателя	1	2	3	4	5
2. наказать посредника, т.е. сутенера	1	2	3	4	5
3. наказать проститутку	1	2	3	4	5
4. официально обложить деятельность проститутки налогами и контролировать	1	2	3	4	5

L11 Как Вы считаете, может ли женщина покупать секс у проститута (проститутки)?

- 1 Да
- 2 Нет

L12 Как Вы считаете, может ли мужчина покупать секс у проститутки (проститута)?

- 1 Да
- 2 Нет

ВОЗВРАТИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, АНКЕТУ ОПРОСЧИКУ

М. ЖИЛИЩНЫЕ УСЛОВИЯ ДОМОХОЗЯЙСТВА

Последняя тема касается жилищных условий домохозяйства.

М1 Как Вы справляетесь в материальном плане, если учесть средний месячный нетто доход Вашего домохозяйства? Вы...

ВНИМАНИЕ! В НЕТТО ДОХОД ВХОДЯТ ВСЕ ЗАРПЛАТЫ, ПЕНСИИ, ПОСОБИЯ И ДОТАЦИИ (ИЗ КОТОРЫХ ВЫЧТЕНА НАЛОГИ И ДЕНЬГИ, ВЫПЛАЧИВАЕМЫЕ ДРУГИМ ДОМОХОЗЯЙСТВАМ). (ОДИН ОТВЕТ). КАРТОЧКА 34.

- 1 очень хорошо справляетесь
- 2 хорошо справляетесь
- 3 обычно справляетесь
- 4 справляетесь с некоторыми трудностями
- 5 справляетесь с трудностями
- 6 справляетесь с большими трудностями
- 7 Затрудняюсь ответить, так и эдак

М2 Какой суммой в течение месяца обычно располагает Ваше домохозяйство, учитывая все доходы? Назовите среднюю полученную сумму в кронах.

|_|_|_|_|_|_|_| → ПРОДОЛЖИТЬ С М4

- 8 Отказался ответить
- 9 Затрудняюсь ответить

М3 Назовите, пожалуйста, промежуток, в который попадает сумма, которой располагает Ваше домохозяйство в месяц, учитывая все доходы? КАРТОЧКА 35.

1 до 3000 крон	7 17 001 – 20 000 крон
2 3001 – 5000 крон	8 20 001 – 25 000 крон
3 5001 – 8000 крон	9 25 001 – 30 000 крон
4 8001 – 10 000 крон	10 30 000 крон и более
5 10 001 – 13 000 крон	11 Отказался ответить
6 13 001 – 17 000 крон	12 Затрудняюсь ответить

М4 Просим Вас дать оценку своей материальной независимости. Зависите ли Вы от кого-либо члена семьи материально? УТОЧНИТЕ, ЕСЛИ НУЖНО: ПОД ЧЛЕНАМИ СЕМЬИ ПОДРАЗУМЕВАЮТСЯ И ТЕ ЧЛЕНЫ, КОТОРЫЕ ЖИВУТ ВНЕ ДОМОХОЗЯЙСТВА

- 1 Да
- 2 Нет → ПРОДОЛЖИТЕ М6

М5 Вы зависите ...: (НЕСКОЛЬКО ОТВЕТОВ). КАРТОЧКА 36.

- 1 от своего супруга(-и)/ спутника(-цы) жизни
- 2 от своей матери
- 3 от своего отца
- 4 от своего взрослого сына
- 5 от своей взрослой дочери
- 6 от кого-то другого
- 7 Затрудняюсь ответить

M6 Скажите, пожалуйста, кто из членов Вашего домохозяйства получает самый большой доход? (НЕСКОЛЬКО ОТВЕТОВ). КАРТОЧКА 37.

- 1 Я сам(-а)
- 2 Мой (моя) супруг(-а)/ спутник(-ца) жизни
- 3 Мой ребенок или ребенок моего супруга(-и)/ спутника(-цы) жизни
- 4 Мой родитель или родитель моего (моей) супруга(-и)/ спутника(-цы) жизни
- 5 Моя (мой) бабушка/дедушка/ спутник(-ца) жизни бабушки/дедушки или бабушка/дедушка/ спутник(-ца) жизни бабушки/дедушки моего (моей) супруга(-и)/ спутника(-цы) жизни
- 6 Мой (моя) внук/внучка или внук/внучка моего (моей) супруга(-и)/ спутника(-цы) жизни
- 7 Другой родственник
- 8 Не родственник
- 9 Затрудняюсь ответить

M7 Как по-Вашему, чьей задачей должно быть материальное обеспечение семьи? КАРТОЧКА 38 (ОДИН ОТВЕТ).

- 1 Только задачей мужчины
- 2 В основном задачей мужчины
- 3 Общей заботой супругов/ спутников жизни
- 4 В основном задачей женщины
- 5 Только задачей женщины
- 6 Затрудняюсь ответить

M8 Согласны ли Вы в будущем время от времени отвечать на анкеты, отправленные Вам по электронной почте?

- 1 Да
- 2 Нет

M9 Ваш адрес э-почты (ПРОПИСНЫМИ БУКВАМИ):

БОЛЬШОЕ СПАСИБО ЗА ОТВЕТЫ!

Время окончания опроса: _____ часов _____ минут

Если у Вас имеются комментарии связанные с опросом, то напишите, пожалуйста:

Lisa 4 Küsitlusjuhend

Naised ja mehed Eestis: olukord ja hoiakud 2009

Küsitlejajuhend

Uuringu taust.....	1
Vastajatest.....	2
Põhimõisted:	2
Teemablokid	4
Osa A. Leibkonna ja liikmete üldandmed	4
Osa B. Lapsed	5
Osa C. Demograafilised andmed.....	5
Osa D. Võrdväärus ühiskonnas.....	6
Osa E. Isiku haridus	6
Osa F. Haridus	8
Osa G. Isiku tööelu.....	8
Osa H. Töö ja tööelu	10
Osa I. Töö ja pereelu ühitamine	11
Osa J. Pereelu	12
Osa K. Naised ja mehed poliitikas	13
Osa L. Turvalisus	13
Osa M. Leibkonna elamistingimused.....	13

Uuringu taust

Sooline võrdõiguslikkus tähendab naiste ja meeste võrdseid õigusi, võimalusi, kohustusi ning vastutust. Vaatamata *de jure* võrdõiguslikkusele on naiste ja meeste õigused, kohustused, võimalused ja vastutus tegelikkuses erinevad ja see avaldub sageli naiste viletsamas positsioonis tööturul ning kehvemas sotsiaal-majanduslikus olukorras. Teisalt on jälle meeste õigused, kohustused ja võimalused mitmetes eluvaldkondades piiratud ning selle tagajärjel nende tervise ja elukvaliteedi näitajad kehvemad kui naistel.

Soolist võrdõiguslikkust edendavate poliitikate kujundamine (ja ka hindamine) on keeruline, kui puudub oluline taustinformatsioon selle kohta, millised on valitsevad ühiskondlikud hoiakud soolist võrdõiguslikkust ning ebavõrdsust puudutavates teemades. Riikliku soolise võrdõiguslikkuse poliitika peamiseks strateegilisteks tegevusvaldkondadeks on:

- töötamine ning töö ja pereelu ühitamine
- inimkaubandus ning prostitutsioon,
- lähisuhtevägivald.

Küsitlusuuringu „Naised ja mehed Eestis: hoiakud ja olukord” (ehk Soolise võrdõiguslikkuse monitooring) tulemuste peamiseks tarbijateks on võrdõiguslikkust edendavate ning soolist ebavõrdsust vähendavate poliitikate kujundajad Sotsiaalministeeriumi töö-, tervise ja sotsiaalpoliitika valdkonnast ning samuti soolise võrdõiguslikkuse volinik. Uuringu tulemusi saab muuhulgas kasutada erinevate eelnõude, programmide, teavitusmaterjalide koostamiseks, sh. nende sooliste mõjude hindamiseks.

Lisaks sellele kasutatakse uuringu tulemusi poliitikate kujundamiseks ja hindamiseks paljudes teistes erinevates eluvaldkondades, samuti Euroopa Sotsiaalfondi programmi „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine 2008-2013” tegevusi ellu viies.

Vastajatest

Antud küsitlusuuringu eesmärgiks on jälgida Eesti elanikkonna hoiakuid ning käitumist, mis puudutavad naiste ja meeste võrdõiguslikkust ja ebavõrdsust erinevates eluvaldkondades. Uuringu sihtrühmaks on kõik Eestis elavad naised ja mehed vanuses 15-74 eluaastat (v.a. institutsioonides viibijad).

Käesoleva uuringu eesmärgiks on küsitleda kokku 1500 isikut. Uuringumeetodiks on näost-näku ankeetküsitlus (ehk intervjuu). Küsitlustöö läbiviimiseks kasutatakse marsruut meetodit ning nn „noorema mehe reeglit”. Samuti peab küsitlustööd läbi viies silmas pidama kolme tagasipöördumise põhimõtet. Ühe intervjuu pikkuseks on kavandatud keskmiselt 1 tund, mis aga võib sõltuvalt vastajast ja muudest asjaoludest varieeruda.

Ankeet

Järgnevalt on küsimuste ja vastusevariantide juures välja toodud täpsustused ja terminid, mida ankeet ei sisalda. Seetõttu peaks küsitlajajuhend küsitlajal alati intervjuu ajal kaasas olema.

Vastusevariandid, mida küsitlaja ei pea ette lugema, on toodud eraldi **kaartidel**. Kaardid annab küsitlaja vastajale ükshaaval vastavalt ankeedis olevatele juhistele. Kaardid ei sisalda vastusevariante „ei oska öelda” ja „keeldus vastamast” ja neid ei tohi ka ankeedist vastajale ette lugeda! Küsitlaja märgib neist ühe vaid juhul, kui vastaja spontaanselt tõesti ise kas ei oska vastata või keeldub mõnele küsimusele vastamast.

Põhimõisted:

Naised ja mehed moodustavad igas ühiskonnas kaks kõige suuremat sotsiaalset rühma, mis erinevad teineteisest elutingimuste, staatuse, kogemuste ja vajaduste poolest. Naised ja mehed on erinevad, aga võrdsed.

Naiste ja meeste võrdsed võimalused tähendavad soost, soorollidest, stereotüüpsetest hoiakutest ja eelarvamustest tulenevate tõkete puudumist majanduslikus, poliitilises ja sotsiaalses elus osalemisel.

Sooline ebavõrdsus ehk sooline kihistumine kujutab endast naiste ja meeste erinevat seisundit mis tahes valdkonnas, nende osalemise määra, ressursside (raha, aeg, staatus,

ametikoht, materiaalsed hüved, suhted, informatsioon jne) ligipääsu, õiguste kasutamise, võimu ja mõjujõu, tööst saadava tasu ning muude hüvede osas.

Sooline kihistumine viitab sotsiaalsete kohustuste ning vastutuste, õiguste ja võimaluste ebavõrdsele jagunemisele meeste ja naiste vahel. Traditsiooniliselt väljendub see meessoos domineerimises ja naissoos poolt allutatuna sotsiaalse positsiooni tunnetamises. Kehtivate normide, väärtuste ja aktsepteeritud käitumismustrite põhjal võib seega rääkida soolisest tasakaalustamatusest ühiskonnaelus, osutades meessoos eelistamisele ja mehe käsitlemisele sotsiaalse normina.

12 kuud - 12 kuu all mõtleme viimast aastat arvestades küsitluse hetkest. Näiteks kui küsitlus toimub juunis 2009, siis arvestatakse aega alates juunist 2008.

Laps - on nii bioloogiline kui ka lapsendatud, alla 18- aastane laps.

Leibkond on põhiliselt ühes eluruumis, st ühisel aadressil elavate isikute rühm, kes kasutab ühiseid rahalisi ja/või toiduressursse. Leibkonda kuuluvad isikud on leibkonnaliikmed. Leibkond on ka üksi elav isik.

Leibkonna liikmed on isikud, kes jagavad leibkonna kulutusi ning ühist põhieluruumi ja kellel ei ole mujal püsivat elukohta. Lisaks sellele loetakse leibkonna liikmeteks ajutiselt eemalviibivad liikmed, kui: liikmel ei ole teist põhieluruumi ja leibkonnaga on säilinud majanduslikud sidemed ja eemalviibimine on lühem kui 1 aasta. Näiteks on leibkonna liige õpingute tõttu eemalviibiv laps või töö tõttu eemalviibiv abikaasa /elukaaslane

Teemablokid

Osa A. Leibkonna ja liikmete üldandmed

A0 – kui vastaja seda ei soovi, ei pea nimetama leibkonnaliikme päris nime. Võib märkida hüüdnime või mõne muu sõna, mille abil on võimalik leibkonnaliiget järgnevatele küsimustele vastates tuvastada.

A3 Vallaline, ei ole kunagi abielus olnud, märgitakse, kui isik pole kunagi seaduslikult abielus olnud. Seaduslikuks tunnistatakse Eestis abielu mehe ja naise vahel, kui abielu sõlmimisel on koostatud perekonnaseisuasutuse akt. Seaduslikuks võib olla ka mõnes teises riigis selle riigi seadustele vastavalt sõlmitud abielu.

Abielus märgitakse, kui isik on astunud seaduslikku abiellu ja see ei ole lõppenud abikaasa surma või seaduslikult vormistatud abielulahutusega (ka siis kui lahutusprotsess on käimas, kuid lõpuni vormistamata, sõltumata sellest, kas abikaasad faktiliselt koos elavad või mitte).

Lahutatud märgitakse, kui isiku (viimane) seaduslik abielu lõppes lahutusega ja ta ei ole uuesti seaduslikult abiellunud.

Lesk märgitakse, kui vastaja viimane seaduslik abielu lõppes abikaasa surmaga ja ta ei ole uuesti seaduslikult abiellunud.

A3 - Seaduslik perekonnaseis ja tegelik perekonnaseis võivad erineda. Näiteks, kui vastaja on seaduslikult abielus, kuid oma seadusliku abikaasaga koos ei ela, siis tema seaduslik perekonnaseis on ikkagi abielus. Samuti, kui vastaja seaduslik abikaasa on surnud ja ta on vabaabielus, siis tema seaduslik perekonnaseis on lesk.

A5 Vabaabielus ehk registreerimata/vabas kooselus märgitakse, kui vastaja ei ole ametlikult abielus, kuid tal on elukaaslane (võib ka samast soost olla).

A6 - Laps on nii lihane kui ka lapsendatud, alla 18- aastane laps. Kui laps ei ole lihane ega lapsendatud, vaid on kasulaps, siis selle kohta on nii vastaja kui tema elukaaslase jaoks eraldi vastusevariant. Kui leibkonnas on vanema elukaaslane, kes ei ole lapse lihane vanem, tuleb laps lugeda tema kasulapseks sõltumata sellest, kas leibkonnaliikmed ise seda terminit kasutavad või mitte.

Miniaks/väimeheks ja ämmaks/äiaks nimetatakse vastavaid isikuid ka siis, kui tegemist on vabaabieluga.

Õeks/vennaks loetakse peale samade vanemate laste ka poolõed ja –vennad ning kasuõed ja –vennad

A7 – valida ainult üks variant. Osaajaga töö/täisajaga töö – Lähtudes töötatud tundidest võib töötajad jaotada täis- ja osaajaga töötajateks. Osaajaga töötajateks loetakse hõivatud, kes nädalas töötavad alla 35 tunni. Erand on ametid, kus seadusega või asutuse kollektiivlepinguga on kehtestatud lühendatud tööaeg (nt arstid).

Töötamine on igasugune sissetulekut andev tegevus. Töö on peale palgatöö ka ettevõtjategevus, talupidamine, vabakutselisena tegutsemine, põllumajandussaaduste tootmine müügiks, individuaaltöö. samuti pereliikmete abistamine pereettevõttes või talus jms. Uuringu seisukohalt pole oluline, kas töö oli ametlikult vormistatud või mitte, kas tegemist oli täis- või osaajatööga, alalise või ajutise tööga. Tööks tuleb lugeda ka mittelegaalne sissetulekut andnud tegevus (väljapressimine, prostitutsioon jms), kui

küsitletav peaks seda nimetama. Inimene on töötav ka siis kui ta on ettevõttest saadetud sundpuhkusele või on haiguslehel.

Arvestada ei tule vabatahtlikku tööd, mille eest tasu ei maksta. Töötu on isik, kes kusagil ei tööta ja tegeleb tööotsimisega.

Palgatöötaja on isik, kes on hõivatud täis- või osaajatööga asutuse, ettevõtte või muu tööandja heaks. Töö eest tasutakse kas rahas või natuuras (ei ole oluline, kas see töökoht on ametlikult registreeritud või mitte). Palgatöötajad on ka ohvitserid ja allohvitserid, samuti juhutööga elatist teenivad isikud.

Ettevõtja on palgatöötaja(te)ga ettevõtte, töökoja, poe, büroo jms omanik, kes kasutab selles pidevalt vähemalt ühte palgatöötajat. Palgatöötajatega ettevõtjaks ei loeta ettevõtte palgatöötajast direktorit. Samuti kuulub siia palgatööjõuga talupidaja või üksikettevõtja, kes tegeleb oma töö saaduse (teenuse või toote) müümisega ja omab selle valmistamiseks vajalikke tootmisvahendeid (ei ole oluline, kas sellise üksikettevõtja tegevus on ametlikult registreeritud või mitte). Siia kuuluvad ka FIE-d, palgatööjõuta talupidajad, vabakutselised ning palgata töötajad pereettevõttes, talus.

Ajateenistust (või sellele vastavat alternatiivteenistust) küsimuses **A7** tööks ei loeta. Ajateenistus on ankeedis kajastatud mitteaktiivsuse ühe vormina. Kutselised sõjaväelased (ohvitserid ja allohvitserid) arvatakse töötavate hulka.

Osa B. Lapsed

B1 - Laste all mõtleme - vastaja ja tema abikaasa/elukaaslase ühiseid või kummagi lapsi või lapselapsi, kasulapsi vms.

Pool ajast – näiteks viibivad lapsed ühe nädala ühes leibkonnas ja teise nädala teises leibkonnas. Või ka näiteks aasta lõikes pool ajast ühes leibkonnas ja pool teises leibkonnas.

Rohkem kui pool ajast – näiteks viibivad lapsed vastaja leibkonnas ainult nädalavahetuseti ja mõnes teises leibkonnas ülejäänud nädala.

Juhul, kui vastaja ei ela oma seadusliku abikaasaga koos ning abikaasa on loonud uue perekonna (kus abikaasa elab koos oma uute lastega), pole vaja neid lapsi vastamisel arvestada. Küsimus käib tegeliku abikaasa, elukaaslase kohta.

B4 Poole ajast – näiteks elab laps regulaarselt ühe nädala ühes leibkonnas ning teise nädala teises leibkonnas.

Kolmandik ajast – näiteks elab laps regulaarselt leibkonnas kaks nädalavahetuse päeva nädalas.

Kui lapsi on mitu ning nende viibimise ajad erinevad, siis vastatakse kõige noorema lapse järgi.

B5 Kui lapsi on mitu ja nendega ei saada sama tihti kokku, valitakse kokkusaamine kõige noorema lapsega.

Osa C. Demograafilised andmed

C1 Isikul on õigus tunnistada end selle rahvuse liikmeks, millega ta tunneb end kõige tihedamini etniliselt ja kultuuriliselt seotud olevat.

C3 – C4 Juhul kui vastaja ei oska ühe vanema või mõne vanavanema kohta öelda, siis vastus märgitakse selle vanema või nende vanavanemate järgi, kelle sünnikohta teatakse.

C5.1 ja C5.2 -isiku peamine kodune keel on keel, mida kodus räägitakse. Kui kodus räägitakse mitut keelt, on esimene see, mida räägitakse omavahelises suhtluses kõige rohkem (mida kasutab suurem osa leibkonnaliikmeid). Kui lisaks sellele kasutavad mõned leibkonnaliikmed veel mõnda teist keelt omavahel suhtlemiseks, siis märkige see tulpa "Teine keel". Kui leibkond on üheliikmeline, on koduseks keeleks tema emakeel. Kurtummade kodune keel on see, milles nad loevad ja kirjutavad.

C6 – Lapsepõlve ja teismeea all mõeldakse aega kuni 18. eluaastani ning enamuse all 9 aastat või enam. Vanema all mõistetakse nii bioloogilist vanemat kui ka täiskasvanut, kes on seaduslikult lapse lapsendanud (adopteerinud). Võõrasvanem on lapse vanemaga abielus olev isik, kes ei ole selle lapse vanem. Kasuvanem on isik, kes last tegelikult kasvatab, kuid ei ole selle lapse vanem ega võõrasvanem (nt vanema elukaaslane). Kellegi teisega elamine tähendab nt lastekodus kasvamist või vanavanematega kasvamist.

Osa D. Võrdvärsus ühiskonnas

D1 – positsiooni all mõtleme naiste ja meeste olukorda. Naiste ja meeste all mõeldakse hinnangut keskmiselt naiste ja meeste kohta, mitte konkreetseid inimesi.

Osa E. Isiku haridus

E1 – Küsimuse eesmärk on välja selgitada vastaja kõrgeim lõpetatud kutse-, ameti- või erialane haridustase küsitlusmomendil. Tähele tuleb panna, et isiku haridustaseme määrab kõrgeim formaalharidussüsteemis (st üldhariduskoolis, kutseõppeasutuses või kõrgkoolis) lõpetatud õppeasutus või klass, lõpetamata jäänud haridus seda ei tõsta. Välisriigis kutse-, ameti- või erialahariduse omandanud isikute haridustase tuleb määrata analoogiliselt Eestis omandatud haridustasemega.

Kahe samaväärse hariduse/kraadi puhul märgitakse viimane kraad.

Alghariduseta — vastaja pole koolis käinud või on küll koolis käinud, kuid pole lõpetanud algharidusele vastavat kooliastet.

Algharidus — isiku kõrgeim lõpetatud üldhariduskool on:

6 klassi ajavahemikus 1930–1944, arvestatakse ka õhtualgkoole täiskasvanutele;

4 klassi ajavahemikus 1945–1971;

3 klassi ajavahemikus 1972–1989;

6 klassi 1990. aastal või hiljem.

Põhiharidus — isiku kõrgeim lõpetatud üldhariduskool on:

aastail 1920–1940 kutsekeskkool;

1940. aastani tegutsenud reaalkool või progümnaasium;

mittetäielik keskkool või 7 klassi aastani 1961;

vähemalt 8 klassi üldhariduskoolis aastail 1962–1989;

põhikool või vähemalt 9 klassi üldhariduskoolis 1990. aastal ja hiljem

omandanud keskerihariduse põhihariduse baasil;

saanud põhihariduse erikoolis.

Keskharidus — isik on lõpetanud kümne-, üheteistkümne- või kaheteistkümneklassilise keskkooli, gümnaasiumi, reaalkooli, üldharidusliku kolledži või saanud keskhariduse puudega laste koolis või kinnises erikoolis. Siia ei kuulu isikud, kes on kutseõppes omandanud keskhariduse koos kutsega või keskerihariduse põhihariduse baasil.

Kutseharidus põhihariduseta (sh. alghariduseta) — isik on saanud dokumendi ettevalmistuse kohta kutseõppes. Isik on saanud ainult kutsehariduse, ilma et ta oleks sealsamas omandanud põhi- või keskharidust. Kutseharidusena ei arvestata täiendus- ega ümberõpet, töökohal väljaõpet, huviharidust (sh keeltekursusi või rahvaülikooli) ega autokoole.

Kutseharidus põhihariduse baasil — isik on saanud dokumendi ettevalmistuse kohta kutseõppes. Isik on saanud ainult kutsehariduse, ilma et ta oleks sealsamas omandanud põhi- või keskharidust. Kutseharidusena ei arvestata täiendus- ega ümberõpet, töökohal väljaõpet, huviharidust (sh keeltekursusi või rahvaülikooli) ega autokoole. Isik on lõpetanud kutsekeskhariduse õppekava mõnes õppeasutuses, kus õppuri nõutav haridustase sisseastumisel on põhiharidus.

Kutseharidus keskhariduse baasil — isik on saanud dokumendi ettevalmistuse kohta kutseõppes. Isik on saanud ainult kutsehariduse, ilma et ta oleks sealsamas omandanud põhi- või keskharidust. Kutseharidusena ei arvestata täiendus- ega ümberõpet, töökohal väljaõpet, huviharidust (sh keeltekursusi või rahvaülikooli) ega autokoole. Isik on lõpetanud kutsekeskhariduse õppekava järgi õppeasutuse, kus õppuri nõutav haridustase sisseastumisel on keskharidus.

Keskeri-/ tehnikumiharidus pärast põhiharidust — isik on lõpetanud tehnikumi, kommertskooli, kõrgema põllumajandus- või aianduskooli, merekooli või mõne muu õppeasutuse keskerihariduse õppekava järgi, kus õppuri nõutav haridustase sisseastumisel oli põhiharidus.

Keskeri-/ tehnikumiharidus pärast keskharidust — isik on lõpetanud tehnikumi, kommertskooli, kõrgema põllumajandus- või aianduskooli, merekooli või mõne muu õppeasutuse keskerihariduse õppekava järgi. Isik on lõpetanud kutsekeskhariduse õppekava järgi õppeasutuse, kus õppuri nõutav haridustase sisseastumisel oli keskharidus.

Kõrgharidus (diplom või bakalaureus) — isikul on kas bakalaureusekraad või diplom. Bakalaureusekraadi tõendav diplom (alates 1992. aastast), st ta on läbinud instituudi, akadeemia, ülikooli või mõne muu õppeasutuse kõrghariduse taseme õppekava. Isikul on kõrgharidust (enne 1992. aastat) tõendav diplom, st ta on läbinud instituudi, akadeemia ülikooli või mõne muu õppeasutuse kõrghariduse taseme õppekava.

Magister — isikule on antud magistriskraad. Siia tasemele kuuluvad ka internatuuri läbinud isikud ja pärast bakalaureuseõpet üheaastase õpetajakoolituse läbinud isikud ning integreeritud õppe lõpetanud isikud (integreeritud õppe lõpetamine on võimalik alates 2002. aastast).

Doktor (varasem teaduste kandidaat) — isikule on antud kandidaadi- või doktorikraad. Siia kuuluvad ka residentuuri lõpetanud isikud.

E3 – üldhariduskooli, kutseõppeasutuse või kõrgkooli õpingute all mõeldakse üldharidus-, kutse- või kraadiõpet (bakalaureuse-, magistri- või doktoriõpet), mis võimaldavad päevases, õhtuses või kaugõppe õppevormis, samuti eksternina omandada põhiharidust ja üldkeskharidust, osakoormusega läbida kutseõpet või kutsekeskharidusõpet ja osakoormusega või eksternina omandada kõrgharidust. Õpingute läbimist tõendab tunnistus või diplom.

12 kuu all mötleme viimast aastat arvestades küsitluse hetkest. Näiteks kui küsitlus toimub juulis 2009, siis arvestatakse aega juulist 2008.

Osa F. Haridus

F1 - 5 Mõeldakse õpilasi, kes õpivad üldhariduskoolis.

F2 – oskuste omandamise all mõeldakse lastele teatud oskuste edasi andmist nii kodus kui ka koolis.

Antud küsimuses tuleb märkida KOLM vastaja meelest kõige olulisemat oskust nii poiste kui tüdrukute puhul. Poiste ja tüdrukute puhul võib vastaja valida samade variantide kasuks. Ent need tuleb siiski eraldi ära märkida.

Osa G. Isiku tööelu

G1 - Küsitakse sotsiaalset seisundit küsitlusnädalale eelnenud nädala kohta. Põhiseisundite määramise puhul tuleb eelkõige lähtuda sellest, kelleks küsitletav ennast ise peab. Kui isik võiks korruga kuuluda mitmesse rühma (näiteks pensionärist koduperenaine), siis märgitakse see seisund, mis küsitleva arvates on olulisem.

Töötamine on igasugune sissetulekut andev tegevus. Töö on peale palgatöö ka ettevõtjategevus, talupidamine, vabakutselisena tegutsemine, põllumajandussaaduste tootmine müügiks, individuaaltöö. samuti pereliikmete abistamine pereettevõttes või talus jms. Uuringu seisukohalt pole oluline, kas töö oli ametlikult vormistatud või mitte, kas tegemist oli täis- või osaaajatööga, alalise või ajutise tööga. Tööks tuleb lugeda ka mittelegaalne sissetulekut andnud tegevus (väljapressimine, prostitutsioon jms), kui küsitletav peaks seda nimetama. Arvestada ei tule vabatahtlikku tööd, mille eest tasu ei maksta. Sundpuhkusel või haiguslehel olev inimene märkida töötavaks.

Töötu on isik, kes kusagil ei tööta ja tegeleb töötamisega.

G4 - Palgatöötaja on isik, kes on hõivatud täis- või osaaajatööga asutuse, ettevõtte või muu tööandja heaks. Töö eest tasutakse kas rahas või natuuras (ei ole oluline, kas see töökoht on ametlikult registreeritud või mitte). Palgatöötajad on ka ohvitserid ja allohvitserid, samuti juhutööga elatist teenivad isikud.

Ettevõtja on palgatöötaja(te)ga ettevõtte, töökoja, poe, büroo jms omanik, kes kasutab selles pidevalt vähemalt ühte palgatöötajat. Palgatöötajatega ettevõtjaks ei loeta ettevõtte palgatöötajast direktorit. Samuti kuulub siia palgatööjõuga talupidaja või üksikettevõtja, kes tegeleb oma töö saaduse (teenuse või toote) müümisega ja omab selle valmistamiseks vajalikke tootmisvahendeid (ei ole oluline, kas sellise üksikettevõtja tegevus on ametlikult registreeritud või mitte). Siia kuuluvad ka FIE-d, palgatööjõuta talupidajad, vabakutselised ning palgata töötajad pereettevõttes, talus.

G4 – **G11** ja edaspidi töökohta kohta käivate küsimuste puhul peaksid praegu töötavad lähtuma oma praegusest põhitöökohast ning ülejäänud, kes on töötanud viimase 12 kuu jooksul, oma viimasest töökohast konkreetses küsimuses toodud perioodi ulatuses.

Põhitöökoht on töökoht, kus isik töötas eelmisel nädalal või puudus ajutiselt. Kui isikul on mitu töökohta, siis loetakse põhitöökohaks see, kus ta töötab tavaliselt rohkem tunde.

Töökoht tähendab enamasti mingit ettevõtet või asutust. Lisaks sellele võib töökohaks olla ka talu, pereettevõte, tegutsemine vabakutselisena, individuaaltöö vms

G6 - Kirjapanekul tuleb lähtuda tööülesannetest, mida küsitlev täitis; kirjapandud amet peab tööülesandeid võimalikult täpselt kajastama.

Üldnimetuse, nagu meister, insener, tööline, lihttööline, kontrolör, käsitööline, operaator, aktsionär vms, kirjapanekust ei piisa, sest ei ilmne tehtud töö sisu. Tööliskutsete puhul peab kirjapandu kajastama, kas tegemist on oskustöolisega, kes tunneb mingit töövaldkonda, või masinaoperaatoriga, kes on spetsialiseerunud mingi masina, mehhanismi või seadme juhtimisele. Õpetajate puhul on oluline märkida, millises haridusastmes ta töötab (näiteks algklassiõpetaja, õpetaja põhikooli astmes, keskkooliõpetaja, puuetega laste erikooliõpetaja (eripedagoog) vms.

Sama põhimõtte käib ka asutuse/ ettevõtte kirjeldamise kohta. **G 7** – vajadusel täpsustage, kas tegemist on tootmise töötlemise või jaotamisega, hulgi- või jaemüügiga. Samuti, millised on põhitooted, peamised kasutatavad materjalid jne.

G7 - Tööandja tegevusala küsimus on tarvilik ettevõtte/asutuse majandusharu kuuluvuse kindlakstegeviseks. Märkida tuleb ettevõtte/asutuse (tööandja) põhitegevusala, sealhulgas: a) mis on töö objekt (nt mööbel, põllukultuurid, ravimid jms), b) mida tehakse (toodetakse, töödeldakse, müüakse jms), nt põlevkivi kaevandamine, teraviljakasvatuse, ehitusmaterjali hulgimüük jms. Ka nn. ärimeeste puhul, kes ajavad omal käel mingit äri (ostavad, müüvad, veavad või vahendavad), maksmata mingeid makse ja omamata registreeritud ettevõtet, märgitakse võimalikult täpselt, millega nad tegelevad (nt videofilmide vahendamine, transporditeenused jms). Kui isikul on tööandja, kelle tegevusala ei ole tema tegevusalaga seotud, siis on isik ise tööandja ja kirjutatakse tema enda tegevusala (näiteks lapsehoidmine, pillimees pulmas või matustel, koduõpetaja jms).

G8 - Alaline/ajutine töö. Küsimuse eesmärk on välja selgitada, kas töösuhe on alaline või ajutine. Oluline on jälgida, et oleks silmas peetud töösuhte kokkulepitud kestust, mitte aga seda, kas töötaja kavatses töökohalt lähiajal lahkuda. Ajutise tööga on tegemist juhul, kui töövõtja ja tööandja on kokku leppinud mingis objektiivses kriteeriumis, mille puhul töö lõpeb ning see on lühem kui üks aasta. Selliseks kriteeriumiks võib olla kokkulepitud kuupäeva saabumine, tööülesande täitmine, töötaja, keda küsitlev asendab, naasmine tööle jne. Hooajatöötajad loetakse ajutisteks töötajateks.

G9 - Tööaeg Mõeldakse tegelikku, mitte töölepinguga fikseeritud tööaega. Tööaja hulka arvatakse kogu tegelikult tööl viibitud aeg koos ületundidega. Peale selle arvatakse tööaja hulka ka väljaspool töökohta tööülesannete täitmiseks kulutatud aeg. Näiteks õpetajate puhul tuleb tavalise tööaja hulka arvestada ka aeg, mis kulub kodus tundide ettevalmistamiseks, vihikute parandamiseks jms.

Tööaja hulka ei arvata lõunavaheaegu, tööle minekuks ja töölt tulekuks kulunud aega ega aega, mille eest saadi küll tasu, kuid mille vältel tegelikult ei töötatud (nt palgaline puhkus).

Oluline on tähele panna, et küsimusega peetakse silmas vaid põhitöökohal tavaliselt töötatud tunde.

Sesoonsete tööde (näiteks põllumajandustööde) puhul tuleks vastamisel lähtuda aasta-keskmisest töönädala pikkusest. Tavalise tööaja küsimusele saavad vastata ka eelmisel nädalal töölt puudunud isikud.

Kui küsitleva ainsaks tegevuseks on episoodilised juhutööd, on küsimusele vastata raskem. Niisugustel juhtudel tuleb lähtuda nelja viimase nädala tegelikust keskmisest töötundide arvust. Kui küsitlaval on raske tavalise tööaja küsimusele vastata selle tõttu, et ta on alles äsja tööle asunud, tuleb lähtuda lepingujärgsest tööaja kestusest või tugineda teiste samasuguse töö tegijate tööajale.

Raskuseks võib olla asjaolu, et küsitlavad ei ole harjunud oma nädalatööaega kokku arvutama. Küsitljal tuleb tähelepanelik olla näiteks talupidajatega, kes kipuvad esitama oma töö-

aega tegelikust pikemana, lisades sellele ka kodusteks majapidamistöodeks (majaümbruse korrashoid, koristustööd, pesupesemine, toiduvalmistamine) kuluva aja. Tähelepanelik tuleb olla ka siis, kui küsitletav ilma hetkegi mõtlemata teatab, et tema tavaline nädalatööaeg on täpselt 40 tundi. Kahtluse korral tasuks täpsustada, kas küsitletav ei ajanud segi oma lepingujärgset ja tegelikku tööaega.

G10 - Juhtimiskohustusi võib olla lisaks ettevõtte juhtimisstruktuuris otseselt paika pandud juhtidele ka teistel töötajatel. Juhtimiskohustus tähendab sel juhul kaastöötajate (v.a praktikandid, õpipoisid) juhendamist, nende töö eest vastutamist. Sealjuures võib juhendaja ka ise osaliselt seda tööd teha, mille eest ta vastutab.

Juhtimiskohustustega töötaja vastutab (vähemalt ühe töötaja) töö tegemise eest, juhendab selle tegemist ja kontrollib, et see oleks rahuldavalt tehtud. Juhtimiskohustustena ei käsitleta näiteks kvaliteedikontrolli või konsultandi tööd.

Siinkohal tuleb silmas pidada tavalist situatsiooni. Ajutiselt puuduva ülemuse asendamist juhtimiskohustusena ei märgita.

G11 - otsesed alluvad Tuleb rõhutada, et küsitud on otseste alluvate arvu. Küsitleva otsesed alluvad on need, kes oma tööülesannete täitmisest talle otseselt aru annavad. Kui otseseid alluvaid ei ole, siis märkida 0. Ettevõtte juhi puhul ei tohi siinkohal märkida mitte ettevõtte töötajate arvu, vaid olenevalt ettevõtte juhtimisstruktuurist järgmise taseme juhtide (asetäitjate, osakonnajuhatajate vms) arv. Taluperemehe puhul on otsesed alluvad näiteks palgatud sulased või talus töötavad perekonnaliikmed, kui peremees neid alluvateks peab.

Osa H. Töö ja tööelu

H2 – sama töö all mõtleme samasugust/võrdväärset tööd. Näiteks erinevate valdkondade politseinikud, kellel on samasugused haridusnõuded, vastutuse määr jmt. Võrdse palga all mõtleme samasugust töötasu.

H4 – kollektiivi all mõistetakse tervet organisatsiooni, mitte ainult töötaja enda üksust, osakonda.

H5 – asutuse juhtkonna all mõistetakse organisatsiooni kõige kõrgema taseme juhtkonda. Kui tegemist on nt väikese ettevõtte/asutusega, kus on ainult üks juht, siis märgitakse vastavalt „kõik naised”, „kõik mehed”. Äriettevõtte puhul on juhtkond juhatus.

H7 – viimase nelja aasta jooksul. Neli aastat tagasi alates küsitluse kuust. Näiteks kui küsitlus on juunis 2009, siis mõeldaks perioodi kuni juunini 2005. Palga juurde küsimine tähendab sellest rääkimist ülemuse, töötajate usaldusisiku vmt. See puudutab kõiki mitte-automaatseid palgatõuse, sh individuaalseid lisatasusid.

H8 – hüvede vähendamise all peame silmas olukordi nii ühe ametikoha piires kui ka sama tööandja juures ametikoha muutusega kaasnevaid tasustamise, tööaja jms muutusi. Tööga kaasnevate hüvede all mõtleme nt auto kasutamise kompensatsioone, telefonikõnede hüvitamist, tasuta või soodustingimustel jookke või sööki töö juures või muid töötajatele mõeldud soodustingimustel kaupu ja teenuseid.

H9 – täielik nõustumine – töötaja nõustus näiteks palga kärpimisega tööandja poolt ette antud ulatuses. See kehtib ka näiteks avalikus sektoris avaliku teenistuse seaduse alusel töötavate töötajate palgakärpe puhul. Osaline nõustumine – nõustuti küll töötasu, tööaja või hüvede kärpimisega, ent mitte sellises ulatuses kui oli tööandja algne ettepanek. Näiteks soovis tööandja kärpida palka 20%, ent töötaja nõustus lepingut muutma vaid 10% kärpega.

H10- jätkuvalt töötavaks märkida ka lapsehoolduspuhkusel ning sundpuhkusel vmt ajutisel puhkusel viibijad.

H11 – ebavõrdne kohtlemine - kui ühte isikut koheldakse tema soo tõttu halvemini, kui koheldakse (on koheldud või koheldaks) teist isikut samalaadses olukorras.

H12 – küsimuse eesmärk on mõõta vastaja enda hoiakut, arvamust, mitte vastaja teadmisi tegelikust olukorrast.

H13 – tippjuhi all mõtleme suurte organisatsioonide juhte ning teisi kõrgetasemelisi liidreid näiteks poliitikas (partei liidrid, ministrid), äris (suurettevõtete juhtkondade liikmeid), avalikus sektoris (nt kantslerid jmt kõrgemad ametnikud).

H14 - Otsese vajaduse all peame silmas majanduslikku vajadust.

H16 - **2** Hooldamisega seotud töökohtadel – sotsiaaltöö ning tervishoiuga seotud töökohad – nt kohaliku omavalitsuse juures tegutsevad sotsiaaltöötajad, haiglas töötavad sanitarid, õed.

H16 - **3** Tehnilise oskusi nõudvad töökohad – näiteks nii inseneri- kui mehhaanikaga seotud töökohad.

H16 - **5** Vanemad peaksid lapse esimese poolteise eluaasta jooksul olema kodus ja hoolitsema lapse eest võrdselt. Näiteks 9 kuud vanemahüvitisest võtaks ema ja 9 kuud oleks kodus isa.

Osa I. Töö ja pereelu ühitamine

I1 Vanemapuhkused on puhkused, mis võimaldavad vanematel tööelust teatud ajaks kõrvale jääda – nt rasedus, sünnituspuhkus, isapuhkus lapse sünni korral, vanemahüvitis ja lapsehoolduspuhkus.

Isapuhkus - on ema-rasedus sünnituspuhkuse ajal või kuni lapse 2 kuuseks saamiseni võimaldatav 10 tööpäeva pikkune puhkus, mille eest riik alates 2009. a enam tasu ei maksa. Küll aga on mõned tööandjad teinud vastava puhkusetasu.

Lapsehoolduspuhkust – antakse lapse emale või isale kuni lapse 3 aastaseks saamiseni. Lapsehoolduspuhkust võib anda ka lapse hooldajale, kui ema või isa kumbki seda puhkust ei kasuta. Pärast vanemahüvitise perioodi lõppemist, makstakse lapsehoolduspuhkusel olijale lapsehooldustasu.

Vanemahüvitis – lapse sünnist kuni 18 kuu saamiseni korraga ühele vanemale makstav hüvitis, mis kompenseerib tööst saamata jäänud tulu. Vanemahüvitist makstakse töötavale vanemale 100% ulatuses lapse sünnile eelnenud kalendriaasta sotsiaalmaksuga maksustatavast tulust ning mitte-töötavale vanemale vanemahüvitise määras (sisuliselt alampalga ulatuses).

Kaugtöö - töötamine väljaspool tööandja tavapäraseid tööruume (kas kodus või kaugbüroos) olles samal ajal tööandjaga ühenduses kaasaegsete infotehnoloogia ja kommunikatsiooni vahendite kaudu. (Kaugtöö võib olla koondunud ka spetsiaalsetesse keskustesse, kus pakutakse distantsilt erinevaid teenuseid erinevatele ettevõtetele.)

Osaajaga töö – Lähtudes töötatud tundidest võib töötajad jaotada täis- ja osaajaga töötajateks. Osaajaga töötajateks loetakse hõivatud, kes nädalas töötavad alla 35 tunni. Erand on ametid, kus on seadusega või asutuse kollektiivlepinguga on kehtestatud lühendatud tööaeg (nt arstid).

I2 – küsimuse eesmärgiks on selgitada, kas vastaja on ise teinud töötamise pausi ning olnud väikelapse peamine hooldaja kodus. Küsimust küsitakse ainult töötajatelt (või viimase 12 kuu jooksul töötanud vastajatelt), kellel on kuni 6 aastaseid lapsi. Tuleb tähele panna, et laste sünniaeg ei oleks varasem kui (olenevalt küsitluse hetkest) juuni või juuli 2003.

I3 – kahe aasta all mõtleme 24 kuud alates küsitluse kuupäevast - seega, kas juuni või juuli 2007.

I4 - 2 Minu töö võimaldas koju jäämist – selle all mõeldakse nii täielikult koju jäämist kui ka kodus võimaluste piires tööülesannete täitmist

I4 - 5 Ei olnud muud võimalust haige lapse eest hoolitsemiseks – näiteks ei ole mitte kedagi teist – ei lapse isa, vanavanemaid või teisi lähedasi, kes oleks haiget last põetanud.

I4 - 6 See oli õiglane tööjaotus peres – näiteks on kokku lepitud, et kummagi vanema või mõne teise leibkonnaliikme töö või muud kohustused ei kannataks, ollakse lapse haiguse korral kodus kordamööda.

I5 – perekondlike kohustuste all mõeldakse vajadust hoolitseda laste või teiste pereliikmete eest. Näiteks tuua lapsi lasteaiast või koolist, panna neid magama, hooldada teisi, abivajavaid vanemaid või puudega pereliikmeid.

Osa J. Pereelu

J1 – küsimuse eesmärk on selgitada, kes pereliikmetest vastutab, et konkreetne töö perekonnas saaks tehtud. Kui pereliige vastutab nõudepesu eest, siis ta näiteks kas peseb alati ise nõud, käsib või tuletab mõnele teisele pereliikmele meelde, et nõud saaks pestud.

J2 – kodutööde all mõtleme igapäevaseid, rutiinseid koduseid töid - näiteks söögi valmistamine, koristamine, riiete korrashoid, pisiremonditööd (nt logiseva tooli parandamine, naela seina löömine) jmt. Kodutööde alla ei kuulu lastega mängimine, nendega õppimine, küll aga kuuluvad näiteks lastele söögi tegemine, nende riiete korrastamine jmt hooldamisega seotud tegevused.

J3 – 1) kodused tööd sama kui **J2**.

J4 – 1) näiteks igapäevane toidupoes käimine, 2) näiteks majapidamises vajaminevate suuremate asjade (mööbel, kodumasinad jmt) ostmine 3) palgatööle kulutatav aeg ehk töökoormus (variant 7 – „keegi, kes ei ela leibkonnas” võib olla ka tööandja) 4) aeg, mille abikaasa/elukaaslane kulutab töö tegemisele, töökoormus (variant 7 – „keegi, kes ei ela leibkonnas” võib olla ka tööandja) 5) põhimõtted, mille järgi lapsi kasvatatakse – nt kas ja kui palju antakse taskuraha, kui palju peavad kodus lapsed vanemaid aitama jmt. 6) kuidas veedetakse tööst ja perekondlikest kohustustest vaba aega – nt külaskäigud, hobidega tegelemine 7) kas ja millal otsustatakse lapsi saada.

J6 – tuleb jälgida, et variant 2 on mõeldud ainult neile, kelle leibkonnas on alla 18- aastaseid lapsi ning variant 3 neile, kellel on alla 12-aastaseid lapsi leibkonnas. Variandid 1, 4, 5 küsitakse kõikidelt abielus, vabaabielus olevatelt inimestelt.

Osa K. Naised ja mehed poliitikas

K1 – juhul kui vastaja küsib, siis võib öelda, et 2009. a aprillis oli Riigikogu 101 saadikust naise 22, Vabariigi Valitsuses oli 2 naisministrit. Variant d) all mõeldakse Eestist pärit Europarlamendi saadikuid, mitte tervet Europarlamendi koosseisu. Eesti Europarlamendi kuuest saadikust kolm olid enne 2009.a juuni valimis naised.

Osa L. Turvalisus

Osa L täidab vastaja kirjalikult kuna küsimused võivad tekitada ebamugavust või ebamugavaid olukordi vastaja kodus.

Juhul, kui vastaja pole võimeline ankeeti iseseisvalt täitma või soovib vastata küsimustele suuliselt, võib jätkata suulise intervjuuga.

L1 eesmärgiks on selgitada, kas inimesed kardavad teatud olukordades sattuda vägivalda ohvriks ning on seepärast näiteks õhtuti väljas liikudes, bussis vm ühistranspordis liikudes, töökohustusi täites või pereringis valvsad.

L2 – 1) füüsiline karistamine – on täiskasvanu poolne jõu tarvitamine lapse vastu –nt tutistamine, laksu andmine, löömine pärast mõnda tegu, mida vanem heaks ei kiida. Samas näiteks ohusituatsioonis lapse kinni hoidmine ei ole füüsiline karistamine. 2) füüsilise korralekutsumise all mõeldakse vägivalda kasutamist (nt löömist, tõukamist, mis teeb haiget) abikaasa/elukaaslase suhtes, kui mingi tema tegu või ütlus valmistab pahameelt. 3) vägivaldse peretüli all mõeldakse eeskätt tüli, kus kasutatakse füüsilist jõudu – nt üks lööb teist vmt. Sekkumise all mõistetakse näiteks tülitsevate poolte poole pöördumist, nende lahutamist, politsei kutsumist vm tegevust, mis on suunatud konflikti lõpetamisele.

L3 - Näiteks vihjab ülemus rahulolematult, et meeskollektiivis ei oleks tal kunagi selliseid probleeme kui närviliste naisalluvatega. Või läheb näiteks isa lapsega arsti juurde ning arst kirjutab ravisoovitused paberile ning soovib paberi kindlasti anda lapse emale öeldes, et siis ta on kindel, et laps ikka ravitud saab, kuna mehed ei ole lastega seonduvas nii tähelepanelikud.

L9 - erandjuhud võivad näiteks olla puuetega inimesed, kel pole abikaasa (elukaaslast), jms

Osa M. Leibkonna elamistingimused

M1 - Küsitakse leibkonna enda hinnangut oma majandusliku toimetuleku kohta. Vastamisel tuleks lähtuda leibkonna tavalisest kuu netosissetulekust. Netosissetuleku hulka kuuluvad kõik palgad, pensionid, toetused, saadavad elatis- ja abirahad (kuid millest on lahutatud tulumaks ja teistele leibkondadele makstavad elatisrahad).

M2 - Paluge isikul määrata oma leibkonna tavaline kuunetosissetulek, lähtudes viimase poole aasta jooksul saadud leibkonnaliikmete keskmiste netosissetulekute summast, millesse kuuluvad kõik palgad, pensionid, toetused, saadavad alimendid ja abirahad (kuid millest on lahutatud üksikisiku tulumaks ja ka teistele leibkondadele makstavad alimendid). Siia alla ei kuulu nt kinnisvara või mõne muu väärtusliku asja müügist saadud ühekordne tulu, mida ei kulutata igapäevaseks elamiseks.

M4 - Pereliige võib, aga ei pruugi olla leibkonnaliige. Näiteks täiskasvanud laps toetab materiaalselt oma eraldi elavat eakat vanemat või vastupidi, vanemad toetavad materiaalselt eraldi elavat täiskasvanud last.

Küsimused **M8** ja **M9** ei ole seotud uuringu tellijaga (Sotsiaalministeerium), vaid on lisatud ankeeti Turu-uuringute AS-i internetiküsitluste andmebaasi täiendamiseks.

Küsitluse lõppedes palun märkige kindlasti küsitluse lõpuaeg ning kommenteerige vajadusel intervjuu kulgemist.

**KÜSIMUSTE TEKKIMISEL JA TÖÖ TEGEMIST
TAKISTAVATEST PROBLEEMIDEST PALUME KOHESELT
TEADA ANDA!**

SOOVIME TEILE LAHKEID, VASTUTULELIKKE JA SÕBRALIKKE VASTAJAID!

Küsitluse projektijuhid:

Rutt Vihtla Tel: 6684851 / 56689898
(Tallinn)

Kristel Toom Tel: 6684855 / 56690095
(Lääne- ja Ida- Virumaa, Tartu, Jõgeva, Põlva, Võru, Valga ja Viljandi maakonnad)

Marina Karpištšenko Tel: 6684857 / 5014958
(Harjumaa, Lääne-, Rapla-, Pärnu-, Järva-, Saare- ja Hiiumaa)

Lisa 5 Faktoranalüüsi tulemused

Faktormudel 1

Kommunaliteetide tabel

	Esiälgsed kommunaliteetid	Kommunaliteetid pärast faktorite eraldamist
Mehed töötavad enamasti ametikohtadel, kus on kõrgemad palgad	1,000	,485
Mehed ei nõustu tavaliselt töötama nii madala palga eest kui naised	1,000	,530
Tööandjad tasustavad meestöötajaid naistöötajatega võrreldes tavaliselt kõrgemalt, pidades mehi peretoitjateks	1,000	,572
Naiste tööd väärtustatakse tavaliselt vähem kui meeste tööd	1,000	,528
Mehed on paremad juhid kui naised	1,000	,522
Naised on sama pühendunud töötajad kui mehed	1,000	,553
Naistel on kahekordne töökoormus: erinevalt meestest, töötavad nad nii kodus kui tööl	1,000	,370
Kui töökohti on vähe, on meestel suurem õigus tööle kui naistel	1,000	,448

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Kirjeldusvõimet iseloomustav tabel

Komponent	Algsed omaväärtused			Mudelisse valitud peakomponendid			Peakomponentide omaväärtused ja kirjeldusvõime peale faktorite pööramist		
	Peakomponentide omaväärtus	Kirjeldusmäär alg tunnuste koguvariatiivsusest	Kumulatiivne kirjeldusmäär	Peakomponentide omaväärtus	Kirjeldusmäär alg tunnuste koguvariatiivsusest	Kumulatiivne kirjeldusmäär	Peakomponentide omaväärtus	Kirjeldusmäär alg tunnuste koguvariatiivsusest	Kumulatiivne kirjeldusmäär
1	2,637	32,964	32,964	2,637	32,964	32,964	2,592	32,396	32,396
2	1,370	17,127	50,091	1,370	17,127	50,091	1,416	17,695	50,091
3	,848	10,596	60,687						
4	,780	9,756	70,443						
5	,735	9,183	79,626						
6	,652	8,145	87,771						
7	,524	6,554	94,325						
8	,454	5,675	100,000						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Pööratud faktormatriks^a

	Komponent	
	1	2
Tööandjad tasustavad meestöötajaid naistöötajatega võrreldes tavaliselt kõrgemalt, pidades mehi peretoitjateks	,740	,154
Mehed ei nõustu tavaliselt töötama nii madala palga eest kui naised	,728	-,025
Naiste tööd väärtustatakse tavaliselt vähem kui meeste tööd	,724	,061
Mehed töötavad enamasti ametikohtadel, kus on kõrgemad palgad	,677	,162
Naistel on kahekordne töökoormus: erinevalt meestest, töötavad nad nii kodus kui tööl	,578	-,188
Mehed on paremad juhid kui naised	,085	,717
Naised on sama pühendunud töötajad kui mehed	,242	-,703
Kui töökohti on vähe, on meestel suurem õigus tööle kui naistel	,362	,563

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 3 iterations.

Faktormudel 2

Kommunaliteetide tabel

	Esialgssed kommunaliteetid	Kommunaliteetid pärast faktorite eraldamist
Ühiskond, kus naised ja mehed on võrdsed, on hea ühiskond	1,000	,409
Mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel sama hästi hakkama kui naised.	1,000	,450
Naised saavad tehnilisi oskusi nõudvatel töökohtadel sama hästi hakkama kui mehed.	1,000	,487
Naise jaoks on majanduslik iseseisvus sama oluline kui mehe jaoks.	1,000	,440
Koduste tööde tegemise eest peaks peamiselt vastutama naine.	1,000	,697
Mees peaks olema pere peamine toitja.	1,000	,731

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Kirjeldusvõimet iseloomustav tabel

Komponent	Algsed omaväärtused			Mudelisse valitud peakomponendid			Peakomponentide omaväärtused ja kirjeldusvõime peale faktorite pööramist		
	Peakomponentide omaväärtus	Kirjeldusmäär algtunnuste koguvariatiivsusest	Kumulatiivne kirjeldusmäär	Peakomponentide omaväärtus	Kirjeldusmäär algtunnuste koguvariatiivsusest	Kumulatiivne kirjeldusmäär	Peakomponentide omaväärtus	Kirjeldusmäär algtunnuste koguvariatiivsusest	Kumulatiivne kirjeldusmäär
1	1,836	30,593	30,593	1,836	30,593	30,593	1,770	29,502	29,502
2	1,378	22,962	53,555	1,378	22,962	53,555	1,443	24,053	53,555
3	,895	14,911	68,466						
4	,767	12,787	81,253						
5	,591	9,851	91,103						
6	,534	8,897	100,000						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Pööratud faktormatriks^a

	Komponent	
	1	2
Naised saavad tehnilisi oskusi nõudvatel töökohtadel sama hästi hakkama kui mehed.	,684	-,136
Naise jaoks on majanduslik iseseisvus sama oluline kui mehe jaoks.	,663	,014
Mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel sama hästi hakkama kui naised.	,661	-,115
Ühiskond, kus naised ja mehed on võrdsed, on hea ühiskond	,632	,097
Mees peaks olema pere peamine toitja.	,069	,852
Koduste tööde tegemise eest peaks peamiselt vastutama naine.	-,146	,822

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 3 iterations.

Faktromudel 3

Kommunaliteetide tabel

	Esialgseid kommunaliteetid	Kommunaliteetidid pärast faktorite eraldamist
Mehed töötavad enamasti ametikohtadel, kus on kõrgemad palgad	1,000	,490
Mehed ei nõustu tavaliselt töötama nii madala palga eest kui naised	1,000	,520
Tööandjad tasustavad meestöötajaid naistöötajatega võrreldes tavaliselt kõrgemalt, pidades mehi peretoitjateks	1,000	,591
Naiste tööd väärtustatakse tavaliselt vähem kui meeste tööd	1,000	,549
Mehed on paremad juhid kui naised	1,000	,471
Naistel on kahekordne töökoormus: erinevalt meestest, töötavad nad nii kodus kui tööl	1,000	,493
Kui töökohti on vähe, on meestel suurem õigus tööle kui naistel	1,000	,405
Ühiskond, kus naised ja mehed on võrdsed, on hea ühiskond	1,000	,467
Mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel sama hästi hakkama kui naised.	1,000	,714
Naised saavad tehnilisi oskusi nõudvatel töökohtadel sama hästi hakkama kui mehed.	1,000	,610
Naise jaoks on majanduslik iseseisvus sama oluline kui mehe jaoks.	1,000	,523
Koduste tööde tegemise eest peaks peamiselt vastutama naine.	1,000	,664
Mees peaks olema pere peamine toitja.	1,000	,717

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Kirjeldusvõimet iseloomustav tabel

Komponent	Algsed omaväärtused			Mudelisse valitud peakomponendid			Peakomponentide omaväärtused ja kirjeldusvõime peale faktorite pööramist		
	Peakomponentide omaväärtus	Kirjeldusmäär algtunnuste koguvariatiivsusest	Kumulatiivne kirjeldusmäär	Peakomponentide omaväärtus	Kirjeldusmäär algtunnuste koguvariatiivsusest	Kumulatiivne kirjeldusmäär	Peakomponentide omaväärtus	Kirjeldusmäär algtunnuste koguvariatiivsusest	Kumulatiivne kirjeldusmäär
1	2,762	21,246	21,246	2,762	21,246	21,246	2,623	20,177	20,177
2	2,038	15,677	36,922	2,038	15,677	36,922	1,626	12,507	32,685
3	1,373	10,565	47,488	1,373	10,565	47,488	1,539	11,838	44,523
4	1,041	8,009	55,497	1,041	8,009	55,497	1,427	10,975	55,497
5	,897	6,896	62,393						
6	,781	6,006	68,399						
7	,751	5,774	74,173						
8	,687	5,287	79,460						
9	,642	4,941	84,401						
10	,560	4,308	88,710						
11	,527	4,053	92,762						
12	,489	3,763	96,525						
13	,452	3,475	100,000						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Pööratud faktormatriks^a

	Komponent			
	1	2	3	4
Tööandjad tasustavad meestöötajaid naistöötajatega võrreldes tavaliselt kõrgemalt, pidades mehi peretoitjateks	,761	,029	-,096	,041
Naiste tööd väärtustatakse tavaliselt vähem kui meeste tööd	,741	-,019	-,018	,011
Mehed ei nõustu tavaliselt töötama nii madala palga eest kui naised	,717	,001	,078	-,005
Mehed töötavad enamasti ametikohtadel, kus on kõrgemad palgad	,693	,071	-,069	,001
Naistel on kahekordne töökoormus: erinevalt meestest, töötavad nad nii kodus kui tööl	,542	,100	,369	-,228
Kui töökohti on vähe, on meestel suurem õigus tööle kui naistel	,405	,336	-,356	,044
Mees peaks olema pere peamine toitja.	,105	,827	,133	-,065
Koduste tööde tegemise eest peaks peamiselt vastutama naine.	-,059	,799	-,120	-,090
Naise jaoks on majanduslik iseseisvus sama oluline kui mehe jaoks.	,033	,010	,679	,247
Ühiskond, kus naised ja mehed on võrdsed, on hea ühiskond	,025	,073	,639	,230
Mehed on paremad juhid kui naised	,136	,400	-,536	,072
Mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel sama hästi hakkama kui naised.	-,073	-,042	,100	,835
Naised saavad tehnilisi oskusi nõudvatel töökohtadel sama hästi hakkama kui mehed.	,056	-,084	,238	,737

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 6 iterations.